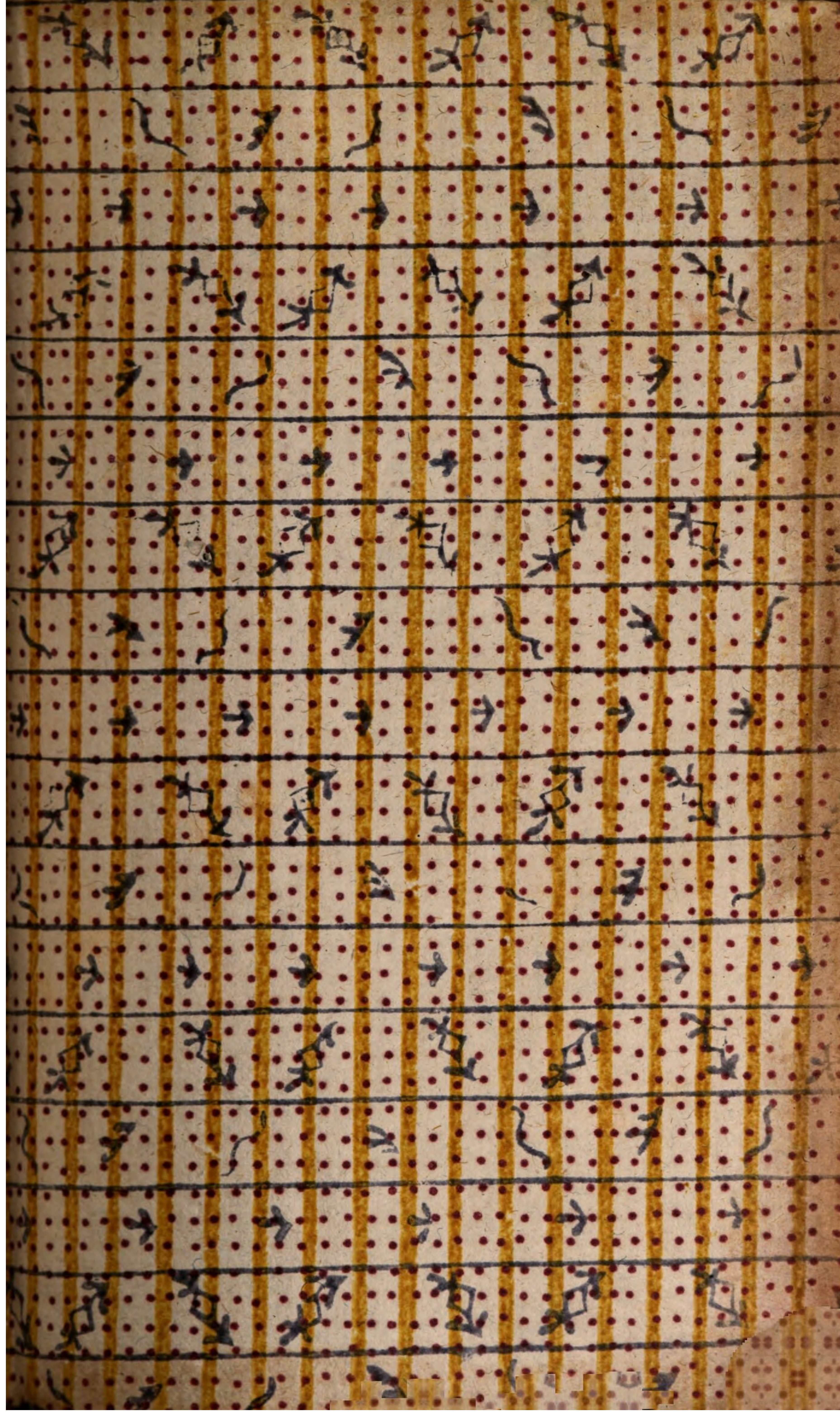

Lakies

J. Can. P.

583.

GEORGII SIGISMUNDI LAKICS,

I. C. Sacr. Caesar. Regiae, et Apost. Maiest. Con-
filiarii, Inclyt. Facult. Iurid. in Regia Budensi
Vniuersitate Senioris

PRAELECTIONES
CANONICAE

D E

LEGITIMA

EPISCOPORUM

INSTITUENDORUM,

A C

DESTITUENDORUM
RATIONE

ATTEMPERATAE LEGIBUS,

ATQUE VSIBUS REGNORUM

GERMANIAE, ET HUNGARIAE.

V I E N N A E,

EX TYPOGRAPHAE O SONNLEITHNERIANO.

1 7 8 3.

PRAELECTIONES CANONICAE
DE
LEGITIMA EPISCOPORUM CONSTI-
TUENDORUM, AC DESTITUENDORUM
RATIONE.

CAPUT I.

DE
VETERE, AC NOUA ECCLESIAE DISCIPLINA
CIRCA ELECTIONEM EPISCOPORUM.

§. I.

Argumentum capituli.

In adfiscendis diuinæ rei administris ea christianorum omni tempore sollicitudo maxima fuit, vt, nisi probatae diu, atque exploratae tam vitæ, quam doctrinae viris, eius ronandae prouinciæ pote-

A

sta.

statem non committerent, cauereque maximo opere, ne ad sublimem ministerii huius dignitatem vel temeritas irrumperet, vel imperitia, et morum spurcities quoquo modo irreperet. Ita vero, si ab ipso ecclesiastici cuiusuis ministerii ingressu arce-dos duxerunt omnes non satis probatos, non summa cura delectos, moles ne illos, aut negligentes fuisse putabimus in tradendis Ecclesiae gubernaculis: in conferendo eius spirituali imperio: in deligendis iis, quam populorum coetus non magis sermone, atque exemplo, quam auctoritate, regerent? *Si ad honores mundi inquiebat LEO M. sine suffragio temporis, sine merito laboris indignum est peruenire, & notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adiuuant; quam diligens, et quam prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum, et coelestium dignitatum?*

(a) Vidit hoc, et rebus ipsis testata est pia vetustas. Nam quid illi propositum fuit aliud tot illis: *de aetate, scientia, probitate eligendorum: de ratione, ac forma eligendi: deque electionis, atque electi examine, confirmatione, ordinatione, ac tanta sapientia perscriptis canonibus, ut etiam Gentiles in admirationem rapuerit?* Stetit intacta
an-

annis, amplius octingentis, sancta haec Maiorum disciplina insigni rei christianae cum emolumento. Ab eo inde tempore mutari coepta multiplicem induere formam coacta est, dum per varias vicissitudines, varia rerum discrimina in eum tandem modum abiret, quo nunc in Occidente conspicitur. Huius itaque disciplinae origines, causas, modum fata, usum praesentem enarrare hoc capite mihi constitutum est. Quod si me in argumento et vario, et nobili illustrando paullulum esse etiam plenior contigerit, quam recepta in scholis nostris consuetudo ferre videatur, veniam dabunt ii, quos adcuratio rerum tractatio delectat. Aliorum iudicia nihil moror.

D E

VETERE ECCLESIAE DISCIPLINA CIRCA
ELECTIONEM EPISCOPORUM.

§. 2.

*Primis seculis Episcopi saepe modis extraordi-
nariis electi sunt.*

Vt essent in Ecclesia DEI doctores ver-
bi diuini, qui, continua quadam suc-
cessionem sese in munere isto excipientes,
gregem domini pascere, CHRISTI est
ipsius institutio. . . Eiusdem est DOMINI,
ac SERuatoris nostri lex certa, atque
immobilis, qua praecipitur, ne quis fa-
cri huius principatus honorem sibi fume-
ret, nisi vocatus a DEO tanquam AARON,
vt esset isthaec quasi quaedam imitatio
eminentis eius vocationis, qua Pater ipse
coelestis Filium suum vnigenitum humana
indutum natura ad summum vocauit sacer-
dotium, de quo est illud Apostoli PAULI:
non semet ipsum clarificauit, vt Pontifex fieret.
At in his populi christiani ductoribus con-
stituendis quae adhibenda esset ratio, nul-
lam SERuator stabilem legem dedit.
Voluit is, negotii huius integrum penes
Eccle.

Ecclesiam suam arbitrium esse, ut eam sequeretur, quam pro temporum, ac locorum varietate optimam ipsa, maximeque idoneam iudicasset, ad eos sibi Praepositos deligendos, quorum & doctrina, et exemplo posset proficere. Christianae istius libertatis exemplum ipsi adeo Apostoli dederunt, quos alia, et alia ratione in legendis diuinae rei administris usos esse, sacrae litterae testantur. Sorte MATTHIAS apostolatum adeptus est, (a) ut communior habet, ac verior doctorum virorum sententia. Idem alias eorum, qui CHRISTO nomen dedissent, primitias seligebant, quos Episcopos, et diaconos Populis praeficerent: *per regiones*, inquit CLEMENS ROMANUS (b) *et urbes verbum praedicantes, primitias eorum, spiritu probantes, Episcopos, et Diaconos eorum, qui credituri erant, constituerunt.* Iudicabant enim, quorum insignem in admittendo euangelio animi alacritatem experti essent, magis eos ceteris idoneos fore diuinae religionis propagatores, defensoresque. Saepe diuino impulsu, atque interiore moti inspi-

A 3

ra-

(a) ACT. I. 23. 26.

(b) CLEMENS ROMAN. in Epist. I. ad Corinth §. 42.

ratione illos praeficiebant, quos ipse sibi DEUS ministros delegerat. Ita namque TIMOTHEUS electus, atque ordinatus dicitur secundum *praecedentes* de ipso *propbetias*: (a) unde etiam alibi ordinatio eius dicitur *gratia, quae illi data sit per prophetiam cum impositione manuum presbyterii*. (b) Et THEODORETUS, non humanam eum vocationem fortitum esse, ait, sed per divinam reuelationem manus impositionem suscepisse: quod ipsum omnino confirmat D. CHRYSOSTOMUS: *quid est, inquit, ex prophetia? Ex Spiritu sancto: quippe munus est prophetiae, non modo futura praedicare; verum et praesentia dicere: quoniam et SAUL prophetia ostensus est, qui inter vasa latebat. DEUS enim reuelat iustis. Prophetia itidem fuit, quum dicit SPIRITUS SANCTUS: Separate mihi SAULUM et BARNABAM: Ita et TIMOTHEUS electus est*. (c) Eodem sensu CLEMENTEM ALEXANDRINUM intelligo, quando is JOANNEM, ex insula Patmo redeuntem, vicinas Asiae prouincias inuississe scripsit, et homines a DIUINO sibi SPIRITU in-

(a) I. AD TIMOTH. I. 18.

(b) I. AD TIMOTH. IV. 14.

(c) JOANNES CHRYSOST. in I. ad Timoth. I. 18
THEODORETUS. *ibid.*

indicatos clericos, atque Episcopos constituisse. (a) Fuit haec Diuini Numinis prouidentia singularis procul dubio, atque extraordinaria, nec tamen nascentis Ecclesiae sic propria, ut non deinceps quoque multis se casibus conspicuam praeberit: non insolitum enim, nec infrequens primis fuit seculis, ut DEUS ipse exterior quodam, et in oculos incurrente signo indicaret homines, quos ad obeundas summi Sacerdotii functiones prouectos vellet. Exemplum est GREGORII THAUMATURGI, et ALEXANDRI apud GREGORIUM Nissenum: ALEXANDRI hierosolymitani apud EUSEBIUM: apud eundem FABIANI Romani: aliorumque apud alios, (b) quorum ad nos propagata memoria tanta veterum et fide munitur, et consensione, ut eam nobis eripere qui conentur, idem faciant, quod, qui omnem vetustati censeant abrogandam auctoritatem. Ast sunt tamen exempla huiusmodi diuinae potius sapientiae argumenta extra ordinem Ecclesiae prouidentis, quam ecclesiasticae disciplinae auspicia.

A 4

(*) Vid.

(a) CLEMENS ALEXANDRIN. *ap. Euseb. lib. 3. cap. 23.*

(b) JOS. BINGHAM. *orig. eccles. Lib. 4. Cap. 1. §. 3.*

8 PRAELECTIONES CANONICAE.

(*) Vid. JOSEPHUS BINGHAM *orig. eccles. Lib. 4. cap. 1. §. 1.* JOANNES CABASSUTIUS in *Notitia concilior. Tom. 1. cap. 1.* Aliam, eamque parum vulgata[m] sacri textus interpretationem adtulit LAURENT. MOSHEMIUS *comment. de rebus cristian. ante Constantinum M. sec. 1. §. 14.* Sortium in sacrorum ministrorum electione post Apostolorum tempora vel nulla exstitisse omnino, vel quam paucissima vestigia, scripsit DODWELUS *Diss. 1. in Cyprianum §. 17.* At eas tamen in Hispania sexto adhuc seculo adhiberi solitas, perspicuum est ex *can. 3. Concilii Barcinonensis*, cuius haec verba sunt: *Hoc innouandum, custodiendumque in omnibus sancta statuit Synodus, ut secundum priscorum canonum constituta, vel Synodalia[m] Epistolas Praesulum praemonentes, nulli deinceps laicorum liceat ad ecclesiasticos ordines, praetermisso canonum praefixo tempore, aut per sacra regalia, aut per consensionem cleri, et plebis, vel per electionem, adensionemque Pontificum, ad summum sacerdotium adspirare, ac prouehi: sed quum per canonum praescripta tempora ecclesiasticos per ordinem speciali opere desudando, probatae vitae adminiculo comitante, conscenderit gradus, ad summum sacerdotium, si dignitati vita responderit, auctore Domino prouebatur: Ita tamen, ut duobus, aut tribus, quos ante consensus cleri, ac plebis elegerit, metropolitani iudicio, eiusque Coepiscopis praesentatis, quem fors, praeunte Episcoporum ieiunio, CHRISTO Domino terminante, monstrauerit, benedictio consecrationis accumulet.* Haec si forma sortitionis accepta est ab ea, qua in locum JUDAE adsumtus est MATTHIAS, ut multi viri docti sentiunt, difficile factu est, ut coniectura MOSHEMII vera haberi possit. Hoc autem utcumque sit, nihil est profecto in toto isto genere sortis, quod reprehensione dignum videatur: fors non aliquid mali est, inquit S. AUGUSTINUS in *psalm. 30.* sed res est in dubitatione humana diuinam indicans voluntatem. Nam et sortes miserunt APOSTOLI, quando Judas tradito DOMINO periit, et sicut de illo scriptum est, abiit in locum suum: coepit quaeri, quis

quis in locum eius ordinaretur: Electi sunt duo iudicio humano, et electus de duobus unus iudicio divino. Neque istud est genus id, quod ab electionibus canonicis abesse voluit HONORIUS III. in cap. 3. de sortileg. quod docuit NATALIS ALEXANDER Hist. eccles. sec. I. diss. 6. p. 122. edit. lucens. Conf. BAUMGARTENI diss. de ministror. ecclesiastic. apud veteres christianos ope sortitionis designatione. 1751.

§. 3.

Ordinarius eligendi modus erat per suffragia cleri ac populi.

Ordinarius vero, atque is etiam ab APOSTOLIS primum in dandis Ecclesiae hierosolymitanae diaconis usurpatus, istoque exemplo ab omnibus ferme deinceps Ecclesiis receptus Episcoporum constitutorum modus *electio* fuit proprie sic dicta. (*) Vox electionis, quum late sumitur, arbitrariam rei unius, personaeve de pluribus selectionem significat, quo ea cunque modo peragatur. Hoc eam sensu ab antiquis maxime scriptoribus persaepe adhibitam, ipsumque adeo vocationis genus illud, quod per *inspirationem* fieri dicitur, electionem fuisse compellatum, reperio. At hic tamen laxa huius vocis significatione non utimur. *Electio* nobis nuc *ordinariam* indicat *idoneae personae ad episcopatum*

IO PRAELECTIONES CANONICAE.

vocationem, plurium suffragiis canonice factam. Ita et a *postulatione* distat electio, et a *nominatone*. Canonicam vero esse illam oportere, dum aio, id ea causa facio, ut ad-moneamur, non esse nullam eligentibus in constituendo Antistite formam certam adhibendam; nec in eorum esse arbitrio situm, aliquam velint, an nullam, sequi; sed tenendam eis esse illam, quam ecclesiastici canones probauerint: Quamquam enim fatendum sit, non unam Ecclesiae, nec eandem semper hac in re disciplinam fuisse; non tamen fuit tempus ullum, quo in peragendis electionibus nulla certa, fixaque regula vteretur, adeo, ut irritam haberet electionem, quaecunque a receptis moribus discessisset. Iam inde autem usque ab aetate APOSTOLORUM receptum usu est apud christianos, et multis deinde seculis usurpatum, ut electiones episcoporum fierent suffragiis cleri, ac plebis eius Ecclesiae, quam regendam accepturi erant. Commendabat se forma haec, ratioque prae aliis tum exemplo discipulorum CHRISTI, quo nullum sane illustrius ad imitandum sibi proponere christiani potuerunt: tum multis etiam, ac magnis utilitatibus, quas in rem eorum conferebat nullis infecta vitiis populi suffragatio: Quam enim tutiorem inire
viam

viam poterant, ut indignis ad sacrum imperium aditus intercluderetur? Enimvero oculata plebs est in vitiis detegendis: nec cuiusquam tam est caute constituta vitae ratio, ut omnes lateat. ALEXANDRO quidem SEUERO, alieno, uti constat, a christianis sacris Imperatori tam se isthæc probavit institutio, ut illam non admiraretur modo, laudaretque; verum imitandam etiam sibi duceret, et more christianis usitato, eorum, quos gubernandis prouinciis praepositurus erat, nomina palam proponi iuberet: quod hac se via facillime consequuturum sperabat, ut prouinciarum publica administratio optimis quibusque, probatissimisque viris committeretur. Enarrauit rem totam in vita SEUERI LAMPRIIDIUS capite quarto, et quadagesimo: *ubi aliquos voluisset, inquit, vel Rectores prouinciis dare, vel Praepositos facere, vel Procuratores, id est, Rationales ordinare, nomina eorum proponebat, hortans populum, ut, si quis quid haberet criminis, probaret manifestis rebus: si non probasset, subiret poenam capitis, dicebatque, graue esse, quum id Christiani, et Iudaei facerent in praedicandis Sacerdotibus, qui ordinandi sunt, non fieri in prouinciarum Recto-ribus, quibus et fortunae hominum committerentur, et Capita.* Quo loco, velim, animaduertite, qua fide, quanta et cura, et dili-

li-

ligentia veteres illos ex aevo eo christianos in constituendis Ecclesiarum Rectoribus versatos esse oporteat, quum tam illustre adhibitae sollicitudinis, prudentiaeque a Principe, quamvis gentili, testimonium habeant,

(*) Geminum ab APOSTOLIS proditum exemplum ferunt electionis popularis: alterum in dando MATTHIAE apostolatu, de quo non multum ante pluribus expositum est: alterum in deligendis septem Ecclesiae hierosolymitanae Diaconis. Utriusque meminit S. CYPRIANUS in epistola sexagesima octava, et ab utroque repetit eam, de qua dixi, veterem christiani populi consuetudinem. Hoc tamen exemplum posterius possitne quidquam prodesse ad probandam apostolicam moris huius originem, dubitare se, non negat GEORG. GOD. KEUFFEL in *Elementis Jurispr. Eccles. uniuersalis Lib. 2. cap. 2. §. 3.* ea potissimum ratione, quod et GROTIUS de *Imper. Summ. potest. circa sacra cap. 10. §. 4.* et iam dudum ante illum a Synodo Quini sexta obseruatum sit, multisque, ac grauibz argumentis ostensum a CAMPEGIO VITRINGA De *Synag. veter. Lib. 3. P. 2. cap. 5.* Septem viros in Actis memoratos, non fuisse praecones euangelii, sed tractatores pecuniarum, extra ordinem, et ex causa temporaria constitutos, quum Diaconis a PAULO memoratis minime comparandos, indeque factum esse ait, vt libera Ecclesiae permitteretur electio virorum, pecuniam administrantium. Ita vero planum fieri arbitratur vir doctus, ex hoc noui testamenti loco probari vix posse, aliquam plebis in eligendis pastoribus fuisse partes. Sed quae de viris illis septem pecuniarum administratoribus ad tempus constitutis scribit KEUFFELIUS, ea, quoniam alibi explosa sunt, nihil momenti habent ad minuendam CYPRIANI auctoritatem.

§. 3.

Fuit hic legendi modus omnibus ferme Ecclesiis communis.

Fuit haec olim legendorum Antistitum ratio passim ubique recepta. Testantur hoc antiqua omnium pene Ecclesiarum monumenta. Et de Romana quidem Ecclesia id apertissime prodidit memoriae S. CYPRIANUS, (a) nam ut CORNELIUM PAPAM verum esse eius Ecclesiae Episcopum, electionemque illius canonicam probaret: *factus est*, inquit CORNELIUS Episcopus de DEI, et CHRISTI eius iudicio: de clericorum poene omnium testimonio: de plebis, quae tunc adfuit, suffragio, et de sacerdotum antiquorum, et bonorum virorum collegio. Eiusdem in Ecclesia Africana consuetudinis testes dare possum non modo CYPRIANUM: (b) sed et Patres omnino omnes Synodi quartae Carthagenensis, scripto eam canone confirmantes: quo Episcopos ordinari iubent, *cum consensu clericorum, et laicorum, et conuentu totius prouinciae Episcoporum, maximeque Metropolitanorum vel praesentia, vel aucto-*

(a) S. CYPRIANUS lib: 2. epist. 2.

(b) S. CYPRIANUS Lib. 1. epist. 4. et alibi.

14 PRAELECTIONES CANONICAE.

ritate. (a) Gallia quoque, (b) et Hispania, (c) eundem morem sequutae sunt: Atque omnino de Occidente uniuerso LEO M. per pacem, inquit, et quietem sacerdotes, qui futuri sunt, postulentur. Teneatur subscriptio clericorum, honoratorum testimonium: ordinis consensus, et plebis. Qui praefuturus est omnibus, ab omnibus eligatur. (d) Et alibi, quum de summi Sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus praeponatur, ait, quod cleri, plebisque consensus concorditer postulauerit, (e) vnde in epistola ad RUSTICUM negat, vlla ratione fieri posse, vt inter Episcopos habeantur, qui nec a clericis sunt electi, nec a plebibus expetiti, nec a prouincialibus Episcopis cum Metropolitanis iudicio consecrati. Quid ita? quia nempe, vt idem scribit LEO in epistola ad Episcopos prouinciae Viennensis, hoc ab iis, qui Patrum nouerunt regulas, in ordinationibus sacerdotum custodiri solet: vt expectent vota ciuium, testimonia populorum, quaerant honoratorum arbitrium, electionem clericorum: nec apostolicae auctoritatis normam

(a) CONCIL. CARTH. IV. can. 1.

(b) CONC. AUREL. III. can. 3.

(c) CONC. TOLET. IV. can. 18.

(d) LEOM. Epist. 10. cap. 6.

(e) LEO M. Epist. 14. cap. 5.

nam ab iis feruari docet, qui haec temere negligent. (a) Nec alia in hoc genere graecarum olim Ecclesiarum disciplina fuit: etenim LUCIUM a PETRO ALEXANDRINO abiectum fuisse, testis est THEODORETUS, (b) eo, quod *non in orthodoxorum Episcoporum Synodo, non suffragio legitimorum clericorum, non postulatione plebis electus fuerit, sicuti ecclesiasticae leges requirunt.* Erat hoc proinde ita legibus constitutum ecclesiasticis, ut adeo JULIUS I. optimo iure GREGORIUM factione Arrianorum in Alexandrinam sedem intrusum amouendum inde censuerit, hominem quippe peregrinum, nec illic baptizatum, nec a presbyteris, vel episcopis, vel plebe postulatum. (c) Iure item, atque ordine legum NECTARIUM rite ordinatum contendebant Patres Synodi Constantinopolitanae in litteris ad DAMASUM P. ut qui *in concilio generali, communi omnium consensu, praesente Imperatore, totius denique cleri, totiusque ciuitatis suffragiis Episcopus sit constitutus.* Nihil his testimoniis luculentius esse potest, constatque ex iis liquidissime, totam permeasse Ecclesiam eam

(a) LEO M. cap. 4.

(b) THEODORETUS lib. 4. cap. 22.

(c) JULIUS I, in *Epist. ad Orient.*

eam a diuina traditione, et apostolica obseruatione manantem consuetudinem, quae tum in Africanis Ecclesiis, tum fere per prouincias vniuersas tenebatur; *ut ad ordinationes rite celebrandas ad eam plebem, cui Praepositus ordinatur, Episcopi eiusdem prouinciae proximi quique conueniant, et Episcopus eligatur plebe praesente, quae singulorum vitam plenissime nouit, et vniuscuiusque actum de eius conuersatione perspexit, vti CYPRIANUS loquitur in epist. 68. (*)*

(*) Multis ista et rerum, et verborum testimoniis probauit, illustrauitque LUD. THOMASINUS P. 2. Lib. 2. cap. 1—4. Diuinam vero, atque Apostolicam traditionem, a qua communem istum Ecclesiarum morem profectum esse, memorat S. CYPRIANUS, qualem eam vir sanctissimus inuenit, ex ipsa illa, quam adpellauimus, epistola apertum esse, prorsusque perspicuum, reor. Locus est longior, sed dignus, qui legatur integer vel ob id etiam, ut eripiatur BLONDELO auctoritas CYPRIANI, qua is egregie abusus est: ita vero CYPRIANUS: Propter quod plebs obsequens praeceptis dominicis, et DEUM metuens a peccatore Praeposito separare se debet, nec se ad sacrilegi sacerdotis sacrificia miscere: quando ipsas maxime habeat potestatem vel eligendi dignos sacerdotes, vel indignos recusandi. Quod et ipsum videmus de diuina auctoritate descendere, ut sacerdotes plebe praesente sub omnium oculis deligatur; et dignus, atque idoneus publico iudicio, ac testimonio comprobetur, sicut in Numeris DOMINUS MOYSE praecepit dicens: Apprehende Aaron fratrem tuum, et Eleazarum filium eius, et impones eos in montem coram omni Synagoga. . . . Coram omni Synagoga iubet DEUS constitui sacerdotem, id est,

instruit, et ostendit, ordinationes sacerdotales non nisi sub populi adfidentis conscientia fieri oportere, ut plebe praesente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita praedicentur, et sit ordinatio iusta, et legitima, quae omnium suffragio, et iudicio fuerit examinata. Quod postea secundum diuina magisteria obseruatur in actis Apostolorum, quando de ordinando in locum JUDAE Apostolo PETRUS ad plebem loquitur: Surrexit, inquit, PETRUS in medio discipulorum: fuit autem turba hominum fere centum viginti: nec hoc in Episcoporum tantum, et sacerdotum, sed et in Diaconorum ordinationibus obseruasse Apostolos animaduertimus, de quo et ipso in Actis eorum scriptum est: Et conuocauerunt illi duodecim totam plebem discipulorum, et dixerunt Quod utique idcirco tam diligenter, et caute conuocata plebe tota gerebatur, ne quis ad altaris ministerium, vel ad sacerdotalem locum indignus obreperet... Propter quod diligenter de traditione diuina, et apostolica obseruatione seruandum est, ac tenendum, quod apud nos quoque, et fere per provincias uniuersas tenetur, ut ad ordinationes. Cetera. Locus est tam planus, tam perspicua eius sententia, ut nulla mea nec explicatione egeat, nec illustratione, omninoque miror, BLONDE-LUM hoc viri sancti testimonio huc adduci potuisse, ut ius plebis in eligendis pastoribus diuinae legis auctoritate sic esse munitum sibi persuaderet, ut non vereretur violati diuini iuris reos facere eos, qui quid in eo nouandum esse censuerint. Nimium isthoc est profecto. Sed de hac re tota post deinde videro.

§. 5.

Expenditur HIERONYMI de Ecclesia Alexandrina testimonium.

De communi hac prisca aeui disciplina sunt e nostris quoque scriptores nonnulli, qui amplius deliberandum censeant. Nituntur hi maxime S. HIERONYMI auctoritate, qui de more eligendi Alexandrini Episcopi agens in epistola octogesima quinta ad EUGARIUM *Alexandriae* inquit, a MARCO Evangelista usque ad HERACLAM, et DIONYSIUM Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominarunt. Miror ego primum valde BÖHMERUM, qui, dum in observationibus ad ILLUSTRISSIMUM de MARCA pro iure plebis in Episcoporum electionibus pugnat pertinacissime, hoc sancti HIERONYMI testimonio utendum sibi duxerit, quo plebs tam aperte excludi videtur, totumque negotium electionis uni presbyterorum collegio deferri. Sed de hac eius confidentia alii viderint. Illud quaero, siue tanta testimonii huius fides, ut in Alexandrina Ecclesia ad annum usque sexagesimum quartum supra ducentesimum, quo illi praeesse coepit

DIO-

DIONYSIUS, nullas fuisse existinemus in electione Antistitis nec cleri inferioris partes, nec populi? Mihi, fateor, isthoc quidem creditu est perquam difficile. Primum enim eiusmodi in Ecclesia Alexandrina consuetudinis nemo vel Graecorum Patrum meminit, vel Latinorum ante HIERONYMUM, non CLEMENS ALEXANDRINUS: non ORIGENES, quorum clarum ante DYONISIUM Alexandriae nomen fuit: non post deinde ATHANASIUS, et THEOPHILUS Alexandrini Patriarchae, quamquam non defuit frequens illis consuetudinis huius laudandae occasio sed inprimis suspectam sancti viri narrationem faciunt ipsa Ecclesiae Alexandrinae monumenta. Quum ATHANASII electionem parum esse legitimam contenderent Arriani, causamque praetexerent eam maxime, quod suae in ea partes populo defuerint, Patres Synodi Alexandrinae, anno tercentesimo et quadagesimo coactae in Synodica ad omnes Ecclesiae catholicae Episcopos (a) ut impactam sanctissimo homini calumniam diluant, et a populo expetitum eum, et ab Episcopis consecratum testantur: Nos

B 2

au.

(a) AP. ATHANAS. in Apolog.

autem, inquit, *cum tota ciuitate*, et *uniuersa prouincia testes sumus*, totam multitudinem, omnemque Catholicae Ecclesiae populum, quasi uno corpore, uno animo congregatum exclamauisse, vociferatum esse, et ATHANASIUM suae Ecclesiae Episcopum petiisse. Hoc publicis votis CHRISTUM rogabant: hoc nos diebus, noctibusque plurimis facere adiurabant... Quod autem ex nobis quam plurimi sub omnium conspectu, et omnibus prae gaudio adclamantibus, ipsum ordinauerint, nos testes sumus, qui ordinauimus. Iam si ex instituto MARCI ea fuit Ecclesiae istius vetusta consuetudo, ut nihil populo iuris esset in electione sui Antistitis, homines fuerint parum callidi Arriani, qui argumento tam leui electionem ATHANASII impugnauerint, nec in eo depellendo tantis Egyptiorum conatibus opus fuit, quum eam collaudato vetere Alexandrinae Ecclesiae more nullo negotio tueri poterant. Et quo iure GREGORIUS NAZIANZENSIS totius populi suffragiis Apostolico, et spiritali modo ad MARCI thronum euectum scribit ATHANASIUM (a) nisi is petente plebe a multis Episcopis creatus sit Episcopus, eiusmodi enim fuit apostolicus,
id

(a) GREGORIUS NAZIANZEN. Orat. 21.

id est, inde usque ab Apostolorum aeuo et in ceteris Ecclesiis, et in Alexandrina vigens legendorum Episcoporum modus, ut testis est S. CYPRIANUS, (§.4.) quem virum nescisse mores Ecclesiae tam illustris, qualis Alexandrina semper fuit, praefertim, quum Africa ab Aegypto non tam longe abesset, ut credat, persuadere animo meo non possum. (*) Quamquam detur hoc, si qui omnino volent: solos Alexandriae presbyteros suo de numero elegisse: etsi hoc minime dicat HIERONYMUS: num ob id deferenda nobis est S. CYPRIANI auctoritas? Quid enim ea re data consequatur aliud, quam ut Ecclesiae Alexandrinae disciplinam fateamur diuersam aliquamdiu existisse ab ea, quam exemplo Apostolorum reliquae omnes per orbem Ecclesiae suam fecerunt? Consuetudo autem vnius urbis quantam vim habere possit aduersum consentientem totius orbis auctoritatem, ipse te, si voles, HIERONYMUS docebit: Cognitum enim illud est, ac vulgatum sancti viri, quod in argumento non dissimili respondebat: *quid mihi profers vnius urbis consuetudinem?*

(*) Et his ea quoque conuelluntur, quae in Chronico EUTYCHIUS prodidit memoriae: *Alexandriae institutum hoc de presbyteris, ut scilicet Pa-*

22 PRAELECTIONES CANONICAE.

triarchas crearent ex presbyteris duodecim, stetisse ad Alexandrum usque Alexandrinum Patriarcham, qui vetuit, ne deinceps Patriarcham presbyteri crearent, et decrevit. ut mortuo Patriarcha convenirent Episcopi, qui Patriarcham ordinarent. Fabulae. Quam enim fidem mereatur homo seculi noni, rem nobis narrans tam antiquam, nullo nec teste, nec documento prolatus?

§. 6.

Populi suffragia cur expetita?

Populi vero testimonium, ac petitio quam ob rem prisco iure desiderata sint in electionibus, causa non vna fuit. Spectabat haec institutio primum eo, ut arcerentur indigni, et quorum mores, ac vitam populus improbaret. Episcopus aiebat S CYPRIANUS, eligatur plebe praesente, quae singulorum vitam plenissime novit, et uniuscuiusque actum de eius conversatione perspexit. (§. 4.) Tum, ut adpareret omnibus, optimos quosque ad sacerdotia promoueri, quam rationem probavit ORIGENES: Requirit, ait, in ordinando sacerdote praesentiam populi, ut sciant omnes, et certi sint, quia qui praestantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium, et hoc adstante populo, ne qua postmodum retractatio cuipiam, ne quis
scrui-

scrupulus resideret. (a) Adstabat igitur in electionibus populus veluti testis vitae, ac morum vel ad detegenda malorum crimina, vel bonorum merita praedicanda, ut alicubi loquitur S. CYPRIANUS. Quam ob rem vere, atque adposite TERTULLIANUS, (b) praesidere apud Christianos iactabat, probatos quosque seniores, qui honorem istum non pretio, sed testimonio, adepti essent. Accedebat ad has causas et illa, quod una haec ratio expeditissima omnium visa est patribus, qua posset praecaveri, ne quis populo Episcopus detur, a quo is animo esset alieno: qua in re vitanda quanta exstiterit veterum sollicitudo, testes sunt antiqui Patres permulti, testes Pontifices Maximi, quorum omnium in ore frequens erat id, quod et saepe, et diligenter inculcare solebat LEO M. *nullus inuitis, et non petentibus ordinetur, ne plebs inuita Episcopum non optatum aut contemnat, aut oderit, et fiat minus religiosa, quam conuenit, cui non licuerit habere, quem voluit.* (c) Huius regulae violationem tamquam crimen grande HILARIO Arelatensi exprobrabat VALEN-

C 4

PI-

(a) ORIGENES Hom. 6. in Leuiti

(b) TERTULLIANUS in apolog. cap. 39.

(c) LEO M. epist. 62,

TINIANUS III. Imperator, (a) idemque illi magno dabat vitio LEO M. non dissimulans, aliam ei longe rationem incundam fuisse, si traditam sibi a maioribus regulam tenere voluisset: *expectarentur*, inquit, *vota civium, testimonia populorum: requireretur honoratorum arbitrium, electio clericorum: Qui praefuturus est omnibus, ab omnibus eligatur.* (§. 4.) Itaque non raro eveniebat, ut diuisis populi, ac Synodi suffragiis, de iure suo remittere mallent Episcopi, et ad populi se voluntatem adcommodare, quam non consentienti obtrudere, quem respuisset: quod MARTINI Turo-nensis, et DEMOPHILI Patriarchae Constantinopolitani electionibus compertum est. (b) Quin et, si plebs ipsa secum esset non consentiens, diuisisque sententiis pars una hunc, alia alium ordinari postularet, ne nulla eius ratio haberi videretur, is alteri Metropolitani iudicio praeferendus erat, *qui maioribus et studiis iuaretur, et meritis*, quod S. LEO P. testatur. (c)

§. 7.

(a) NOU. 24. ad calc. cod. Theod.

(b) BINGHAM loc. cit. §. 6.

(c) LEO M. epist. 84.

§. 7.

*Suffragia populi videntur fuisse testimonialia ,
non iudicialia.*

Iam haec in eligendis Praelatis potestas populi qualis olim, et quanta fuerit? Iudiciine vim, ac sententiae habuerint eius suffragia, an nudi testimonii? Eademne plebis, quae cleri auctoritas, quod PETRUS de MARCA statuit, (a) an minor, vehementer ambiguum est. Certe S. CYPRIANUS, dum CORNELIUM PAPAM clericorum *testimonio*, et plebis *suffragio* factum esse Episcopum scripsit, nihil inter utrumque ordinem interesse, manifeste videtur innuere. (§. 4.) Et, ut omittam SIRICIUM *electionem* ex aequo clero, ac plebi tribuentem: (b) ac COELESTINUM populi iuxta, atque cleri *consensum*, ac *desiderium* requirentem, (c) disertissime LEO M. in epistola ad ANASTASIUM, eum esse omnibus praeponendum in conferendis dignitatibus aiebat, *quem cleri, plebisque consensus concorditer postulauerit.* (§. 4.) At idem

B 5

LEO

(a) ILL. de MARCA Lib. 8. cap. 2. §. 2.

(b) SIRICIUS PAPA in epist. 1. ad Himm. Tarracon.

(c) COELESTINUS I. in epist. 2. cap. 5.

LEO M. ceterique veteres ita saepe loquuntur, ut *iudicium* quidem Synodo Episcoporum, plebi *testimonium* tribuere videantur. Et haec antiquorum tam Patrum, quam Conciliorum in scribendo varietas, et inconstantia doctissimos nostra, et Patrum memoria viros in eam induxit sententiarum diuersitatem, qua etiamnum a se inuicem disiunguntur. Alii namque testem, ac iudicem plebem faciunt: a iudicio eam excludunt alii, testimonium relinquunt: Hi Episcoporum electionis ab ordinationibus presbyterorum: Illi tempora distinguunt, maioremque plebis ante Nicaenam Synodum potestatem fuisse, quam deinceps, disputant: Alii aliud sentiunt. (a) Ego hanc litem tot illustrium scriptorum adcurata disceptatione nobilitatam meam non facio; si tamen, quod sentio, dicere liceat, magis est, ut in electionibus Episcoporum et *testimonium* plebis necessarium fuisse credam, et *consensum*, haecenus, ut aliena a canonibus ordinatio haberetur, si quis neglecta populi, vel sine iusta causa repudiata suffragatione, inuitae, ac reluctanti Ecclesiae Antistes datus esset, quod
do-

(a) BINGHAM. *loc. cit.* §. iv

docentem nuper SANCTUM LEONEM audiui-
mus. (§. 6.) Et in hunc ego sensum
postulationem accipio, *desiderium*, *electionem*,
suffragationem, aliasque eiusdem modi voces,
quibus veteres promiscue in designando
plebis iure usus reperio. Neque sane sen-
su alio interpretari eas possumus, nisi pug-
nantes secum ipsis antiquos scriptores fin-
gere velimus. Ut quid enim, quo ma-
gis de vita, et moribus eligendorum con-
staret: vel ut malorum crimina detege-
rentur, bonorum vero praedicarentur me-
rita, iudice populo opus erat, quum suf-
ficeret eius de innocentia vitae, ac pro-
bitate concors testimonium? Neque vero
nolenti datus Episcopus dici potuit, quem
ipse sibi dari postulabat, aut rogatus ni-
hil habebat, de quo iure, an iniuria ex-
ciperet. (§. 6.) Itaque de more suorum
temporum TERTULLIANUS, probatos
quosque seniores praesidere Christianis aie-
bat, *testimonio*, non *pretio* honorem istum
adeptos. Ac ne plura hic adcumulem ar-
gumenta idem omnino probantia, libet
quaerere, num sit cuiquam veri simile,
nescisse ALEXANDRUM SEUERUM morem
Christianorum in deligendis Episcopis eum,
cuius se imitatore professus est in com-
mittendis prouinciarum administrationi-
bus?

bus? At is morem illum vt exprimeret, teste LAMPRIDIO nihil aliud edixerat, quam vt Candidatorum nomina palam proponerentur, data populo facultate, vt, si quid habere criminis, probaret manifestis rebus. (§. 3.) Igitur aderat quidem in electionibus sacris populus: si quid criminis esset, vel impedimenti, quo quis ab episcopatu prohiberetur; indicare poterat: poterat recusare, quem non probabat; sed ius eligendi praecipuum penes sacrorum Praesides fuit, vt Imperator, quamquam aduocato populo, ipse re vera deligebat eos, quos prouinciis gubernandis praepositurus erat. Ita verissimum est, quod S. CYPRIANUS monuit, in societatem criminis ab Antistite patrati aliquo modo venire plebem, quando quidem ipsa maxime habeat potestatem vel eligendi dignos sacerdotes, vel indignos recusandi. (§. 4.)

(*) Conf. NATALIS ALEXANDER in *Histor. Eccles.* sec. I. diff. 8. prop. 1. et 2. quae est de iure plebis Christianae in sacrorum ministrorum electione.

§. 8.

Hinc fiebat, ut interdum reiicerentur.

In hanc porro sententiam permultum refert animaduertisse, quod, quamquam, si nihil incidebat vitii, quod prohiberet, haut aegre cederet Synodus plebi Episcopum vehementer desideranti, (§. 7.) tamen, si qua iusta, et grauis causa vetabat consentire populi desideriis, nemini veterum in mentem venerit, non licere Patribus, vota plebis omnino repudiar e: Idque locum habeat, non modo, quum heresi, vel schismate turbata Ecclesia spes nulla superabat conciliandae concordiae, verum etiam, si vel Episcopus *Interuenter*: praeter sententiam Synodi, vacantem se, dem occupasset, quamquam a populo coactus, vel hunc ire in factiones contigisset: quod JOANNIS Episcopi Cabillonensis exemplo est SIDONIO APOLLINARI illustrare possumus. (a) Ad hunc casum refero ea S. BASILII in epistola ad Neo-Caesareenses: *Nunc vestrum est quidem petere animis a contentione, et ambitione repurgatis: Domini vero ostendere.* COELESTINUS quidem
PA-

(a) SIDONIUS Lib. 4. epist. 25.

PAPA tametsi in altera ad Episcopos Galliae epistola disertissime pronunciauerit: neminem inuitis dandum Episcopum: cleri, plebis, et ordinis consensum requiring: (a) idem tamen alibi, *docendus*, inquit, *populus est*, *non sequendus*: *nosque, si nesciunt, eos, quid liceat, quidue non liceat, commonere, non his consensum praebere debemus.* (b) Nempe si populus factione dissidens aegre pacem admittebat: si postulabat aliquem, cui per canones Episcopo esse non licuit: tum vero aut is ceteris praeferebatur, qui maioribus et studiis, et meritis iuuabatur, (§. 6-) aut quis alter, quamquam non expetitus, meritis tamen, ac virtutibus clarus Episcopus inflatae multitudini offerebatur, vt SIDONIUS loquitur. (c)

§. 9.

(a) GRATIANUS *dist. 61. can. 13. dist. 65. can. 26.*

(b) COELESTINUS I. *in epist. ad Episcop. Apuliae.*

(c) BINGHAM, *loc. cit. §. 12. seqq.*

§. 9.

*Num plebs ab electionibus in Concilio Nicaeno
exclusa sit?*

Fallitur autem omnino SCHELSTRATENUS, quando in notis ad Synodum Antiochenam scribit: iam inde a tempore Concilii Nicaeni primi populi suffragia in usu non fuisse. (a) Enimvero certum est hodie viris doctis, exploratumque, nihil isthac quidem in re innouasse Nicaenos Patres, receptamque dudum ante in adlegendis Episcopis disciplinam prorsus intactam reliquisse, quod ab Illustrissimo viro PETRO de MARCA, (b) JOANNE CABASSUTIO, (c) PEARSONIO, (d) aliisque multis sic est copiose, perspicueque demonstratum, ut nihil excipi posse videatur. Nam quod est in canone quarto eius Concilii decretum a Patribus: de necessaria Episcoporum prouinciae in electionibus praesentia: confirmatione item, et adprobatione Metropolitanis; valebat illud
qui-

(a) SCHELSTRATE not. in can. 19. Antioch.

(b) ILL. de MARCA Lib. 8. cap. 3. §. 4.

(c) CABASSUTIUS not. concil. cap. 17. ad can. 4. concil. Nic

(d) PEARSONIUS in vindic. Ignat. P. 1. cap. 11.

quidem ad tutandam, et stabiliendam Synodi prouincialis, ac Metropolitanæ auctoritatem, quam non sine graui disciplinae sacrae iactura MELETIVS negligebat, nulla nec Synodi, nec Metropolitanæ sui habita ratione in prouinciis Aegypti Episcopos pro arbitratu ordinans: (a) verum plebis suffragia excludebat minime. Audite PETAVIVM Theologum e nostris egregie doctum ea de re sic differentem: *Eo canone de Episcopi creatione ipsa, siue electione agitur, quæ ita populi suffragiis permitti solebat, ut iis moderandis, ac gubernandis adessent, immo praeessent Episcopi. Nec audiendus BALSAMO, qui ad hunc canonem obseruat, olim quidem Episcopos a populo consueuisse deligi: sed quod in suffragiis ferendis de eorum vita quaedam interdum minus decora, et honesta iactarentur, morem illum hoc canone abrogatum fuisse, ac deinceps statutum, ut ab Episcopis ea fieret electio. Quo nihil dici potest absurdius. Non enim popularia suffragia iste canon sustulit, sed his, ut dixi, moderandis, vel cum illis etiam Episcoporum auctoritatem iussit adhiberi. Quemadmodum Athenis popularibus concionibus aderant Προεδροι, ut docet JULIVS POLVX (b) et HARPO-*

(a) VAN-ESPEN in schol. ad can. 4. Nicaen.

(b) JULIVS POLVX Lib. 8.

POCRATIO. Quin etiam multo post Nicaenum Concilium tempore perseveravit in Ecclesia, ut a populo crearentur Episcopi, idque et Pontificum Romanorum, et Conciliorum decreta sanxerunt.

(a) His decretis SCHELSTRATENII coniectura luculentissime refellitur: Omnem autem etiam speciem veri detrahit ipsius Nicenae Synodi epistola ad Ecclesiam Alexandrinam, in qua de Episcopis a MELETIO contra morem ordinatis sic decernit, ut eorum ad summum sacerdotium promotionem non vetaret, modo essent digni, ac populus eos eligeret: Quod, si quempiam eorum, inquiunt apud THEODORETUM, (b) qui in Ecclesia censentur, diem suum obire contigerit, tum in defuncti locum, atque honorem prouebantur ii, qui nuper adsciti sunt, modo digni videantur, et modo populus eos eligat, suffragante nihilominus, plebisque iudicium confirmante Alexandriae urbis Episcopo.

(*) BINGHAM Origin. Eccles. Lib. 4. cap. 2. §. 11. ILL. de MARCA. Lib. 8. cap. 3. THOMASINUS P. 2° Lib. 2. cap. 2. et 3.

§. 10.

(a) PETAVIUS not. in Sinesium. p. 56.

(b) THEODORETUS, Lib. 1. cap. 9.

§. 10.

Turbæ, et factiones in electionibus popularibus.

Iam hoc igitur certum est, atque expeditum, in Concilio Nicaeno de iure plebis Christianae in Episcoporum electionibus nihil esse detractum. (§. 9) Factum autem simile aliquid in Synodo vel Laodicensi, vel Antiochena, haud magis probari potest. Etenim canon decimus nonus Antiochenus nihil novi decernit, sed idem, quod placuit Nicaenis Patribus, ut moderandis populi suffragiis praecessent Episcopi, innouat, et confirmat ipso SCHELSTRATENIO non diffitente. (a) Laodicensis vero canon decimus tertius non *suffragia* populi, sed *turbas* ab electionibus abesse iussit, et in pace, ac quiete eligi Sacerdotes; ut explicat LEO M. (b) Posterior est Synodo Laodicensi GREGORII NAZIANZENI ad Caesareenses epistola ea, quae ad promouendam D. BASILII electionem ab illo scripta est. Eam vero se scribere professus est GREGORIUS non *sacerdotibus* tantum, et *monachis*, verum illis etiam

(a) SCHELSTRATE *loc. cit.*

(b) GRATIANUS *dist. 63. can. 27.*

etiam, qui ex ordine sunt, simulque et populo omni, vt manifestissimum sit, post etiam, quam is Laodiceae canon editus esset, populum ad Episcopi electionem concurrisse. Vnde STEPHANUS EPHESINUS, quum se canonice ad eam Cathedram prouectum esse, probaturus erat in Chalcedonensi Concilio: *Me*, aiebat, *quadraginta Episcopi Asiani, suffragio Clarissimorum, et Primatum, et totius reuerendissimi cleri, et omnis ciuitatis ordinauerunt.* (a) Itaque mens Patrum Laodiceanae Synodi non ea fuit, vt plebem ab electionibus remouerent, sed vt docerent, non esse deferendum tumultuanti populo, ac per speciem seditionis ordinationem alicuius importune flagitanti (*) cuiusmodi genus electionis descripsit AUGUSTINUS in litteris ad ALBINAM. (b) Profecto negari non potest, quin popularis haec constituendorum Episcoporum ratio, quantumuis in se laudabilis, et cum multis, ac magnis Christianae rei utilitatibus coniuncta, in perniciosos saepe tumultus degenerauerit, praesertim, ex quo tempore CONSTANTINI M., ceterorumque

C 2

que

(a) CONCIL. CHALCED. Act. 11. ESPEN in Schol. ad can. 13. Laod- THOMASIN. P. 2. Lib. 2. cap. 2.

(b) AUGUSTINUS, epist- 126.

que deinceps Caesarum beneficiis libera metu persecutionem Ecclesia et honore creuit, et diuitiis. Nempe mobile, et inconstans est vulgi iudicium, et facile in partem quamcunque proposita mercede flectitur. Neque vero defuerunt in republica Christiana homines ambitiosi, qui, redempto ignauae plebeculae suffragio, quam trita Maiorum vestigiis via ad summas Ecclesiae dignitates grassari mallent. Ita nouis semper rebus studens populus, sui que similem adpetens Antistitem: Candidatorum insolens ambitus: Hereticorum factio, immanes saepe turbas in electionibus conciebant. Ipso iam aeuo D. CHRYSOSTOMI quantopere Christiani a Patrum suorum modestia descuerint, ex iis perspicuum est, quae vir hic Graecorum omnium eloquentissimus de huiusmodi eorum conuentibus, quae *publica* vocat *festa*, prodidit memoriae: *ito iam, inquit, ac publica festa spectato, ubi maxime ad dignitates ecclesiasticas electiones fieri mos est: ac tam multis sacerdotem criminationibus impeti videbis, quanta est subditorum turba. Omnes enim, penes quos est hunc honorem conferre, in multas tunc scinduntur partes, ac neque mutuo, neque cum eo, qui Episcopatum sortitus est, presbyterorum coetum consentire videas, sed unusquisque a suis*

a suis partibus stat, alius hunc, alius illum eligens. Cuius rei causa haec est, quod non idem omnes respiciant, quod respicere debebant, nempe animi virtutem: sed aliae sunt huius conciliandi honoris causae. Nimirum alius dicit: hic eligatur, quia claro genere ortus: alius, quia opibus abundet, nec egeat alimentis ex Ecclesiae prouentu quaesitis: alius, quod ab aduersariis ad nos transfugerit: Ille sibi genere propinquum cooptat: hic adulantem sibi aliis vult anteponi; in eum vero, qui sit idoneus, nemo vult respicere, neque animi dotes explorare. (a) Quid? quod interdum eo ventum est insaniae, ut mutua in arma ruerent obstinatae factiones, ipsaque Diuino Numini dicata templa humano sanguine polluerent: cuius vefaniae exempla tristissima DAMASI, SYMMACHI, aliorumque Ecclesiae Romanae Pontificum electiones suppeditant, narrante ipso BARONIO. (b)

(*) Ita vero mendax est PSEUDO - ISIDORUS, quando canonem Synodi Laodicenae in hunc modum retulit: de eo, quod non sit populis concedendum, electionem facere eorum, qui altaris ministerio sunt adplicati. Et falsus quoque totus est GRATIANUS, quando in can. 6. dist. 63. huius eiusdem Synodi auctoritate usus est, ut ostenderet: *laicos*
C 3 nul-

(a) S. CHRYSOSTOM. de sacerdot. Lib. 3. cap. 15.

(b) SOCRATES. Lib. 4. cap. 29. AMM. MARCELLINUS. Lib. 26. cap. 3.

nullo modo se debere inferere electioni. Erat tamen ignaro isti seculo Ifidoriana haec Laodicensi canonis siue interpretatio, siue corruptio tanti, ut non iniuria, nec inuitis canonibus plebem ab electionibus remoueri posse, decerneret.

§. II.

Remedia aduersus has turbas quae adhibita?

Non defuit nec in Patribus studium, nec in summis Principibus, ut paci electionum, et tranquillitati consulerent. Aduocati pro vili plebe sunt honoratiores, procures, magistratus, quorum auctoritate vulgus in officio contineretur. (a) Interdum, ne populus in incerta diffunderet, tres ab Episcopis nominari consueuerunt, data clero, ac plebi vnus de tribus optione. Ecclesiae Gallicanae haec videtur consuetudo fuisse, quo tempore Concilium Arelatense alterum celebratum est, ut ex canone quarto, et quinquagesimo colligitur, qui sic de electionibus statuit: *placuit, in ordinatione Episcopi hunc ordinem custodiri: ut primo loco venalitate, vel ambitione submoti tres ab Episcopis nominentur, de quibus clerici, vel*
ciues

(a) THOMASINUS P. 2. L. 2, cap. 10.

ciues erga unum habeant eligendi potestatem. In Hispania sexto seculo clerus, et populus duos, aut tres nominare; Metropolitanus vero, atque Episcopi forte iacta iussi sunt experiri, quem ex illis ordinari conueniat: Hac enim lege tantum Synodi Barcinonensis Patres vitae quamuis probatae virum ad summum euehi sacerdotium permiserunt: ut duobus, aut tribus, quos ante consensus cleri, et populi elegerit, Metropolitanus iudicio, eiusque Episcopis praesentatis, quem sors monstrauerit, benedictio consecrationis adcumulet. (§. 2.) Idem in Oriente, si, quod de forte iacienda habet Hispanus canon, exceperis, JUSTINIANI Imperatoris quadam lege sancitum est: (a) auctumque deinceps sic, ut, amota penitus viliori plebe, clero soli, ac Primatibus ciuitatis ius totum electionis attribueretur: Sancimus ait Imperator, quoties opus fuerit Episcopum ordinari, clericos, et Primates ciuitatis, cui Episcopus ordinandus est, mox in tribus personis decreta facere, propositis sacrosanctis Euangelis periculo suarum animarum dicentes in ipsis decretis, quia neque propter aliquam donationem, neque propter aliquam promissionem, aut amicitiam, aut aliam quamlibet causam, sed scientes

C 4

eos

(a) JUSTINIANUS. L. 42. Cod. de Episcop.

eos rectae, et Catholicae fidei, et honestae esse vitae, et litteras nosse, hos elegerunt. . . Ut ex tribus illis personis melior ordinetur electione, et iudicio ordinantis. (a) Dubitant quidem viri docti, num nouella haec Imperatoris constitutio ipso adeo in Oriente executionem vnquam habuerit, () eo quod pluribus, ac luculentis testimoniis ostendi queat, longo post editam hanc legem tempore, populum vacantis Ecclesiae priscum ius in creandis Episcopis obtinuisse: At haec se res vtcunque habeat, id vero hinc perspicue intelligitur, iam sexto seculo, ac citius iniectam esse necessitatem coarctandae libertatis, qua plebs, auitae moderationis oblita, mature suam in perniciem abuti coeperat.*

(*) Medio tamen seculo decimo circiter annum 963 electionis formulam a JUSTINIANO praescriptam, aut aliam huic non absimilem in Ecclesia Orientali usurpata fuisse, ex ZONARA videtur posse colligi. Is de NICEPHORO PHOCA haec narrat: Orta porro inter summum pastorem (Patriarcham) et primarios sacerdotes contentione, quum hi decernendi licentiam, et adprobandi potestatem sibi vindicarent; ille suffragia reprehenderet, ut quae nec sine adfectibus, nec recto iudicio ferrentur, operamque daret, ut ab his iudicium facturis et ipse in consilium adhiberetur; Imperator ex hoc sumpta oc-

647

(a) JUSTINIANUS Nou. 123. cap. 1. et Nou. 137. cap. 2.

castione, et omni auctoritate designandi Episcopos sibi vindicata, dixit, ne quisquam iniussu suo in ullam Ecclesiam mitteretur. Mortuo igitur Episcopo ex Ministris suis in Ecclesiam vacantem mittebat aliquem. . . reliqua ipse sibi vindicabat. Ad haec usque tempora videntur Graecorum electiones secundum canones celebratae, quibus etiam tum praxis iuxta JUSTINIANI nouellas praeualere incipiebat: Quod quum Patriarchae indigne ferrent, atque ea de re Metropolitanis litem mouerent, superueniens Imperator vtrisque ius illud eligendi ademit, et sibi vindicauit. Ita MORINUS.

§. 12.

Episcopus Visitator Ecclesiae vacanti datus.

In Ecclesia Africana iam quarto seculo inualuit usus, solennisque is deinceps in reliquis Occidentis Ecclesiis fuit, secundum quem Metropolitanus vacantem Ecclesiam vicino cuidam Episcopo commendare solebat, qui *Intercessor*, *Interventor*, et *Visitator* dictus eam interim gubernaret, electionemque noui Antistitis promoueret. (a) Non puto, falli viros eruditos, qui eligentis populi frequentia dissidia, et parum concordantem presbyterii in Ecclesia regenda voluntatem instituentis Visitoribus occasionem praebuisse

C 5

au-

(a) CRATIANUS *dist. 81. can. 16.*

autumnant. Fuit sane de praecipuis visitatorum officiis vnum isthoc, vt ne plebem in partes ire finerent: disiunctos votis in concordiam reuocarent: hortarentur sedulo, ac diligenter, vt abiecto omni rerum priuatarum studio vno, eodemque consensu talem sibi expeterent sacerdotem, qui ministerio tam eminenti dignus esset, nec a venerandis canonibus respui posset, vt HINCMARUS praecipit in litteris ad HADEBERTUM syluanectensem Episcopum Ecclesiae vero Beluacensis *canonicum Visitatorem*. Id is vbi impetrabat, et inter eligentes de certa persona conueniebat, *decretum electionis* fiebat, quod ab Interuentore, atque electoribus subscriptum ad Metropolitanum de more mittendum erat, quo is ratam electionem haberet. Anni vnus tempus in hanc rem ei Africani canones dederunt, quo elapso amoueri hunc, et subrogari iusserunt alium, vetueruntque, ne commendatam sibi Ecclesiam Visitator quibuscumque populorum studiis, vel seditionibus retineret. (a) Interuentorum olim dabat Metropolitanus, vel Synodus prouinciae. At quo tempore nominationes Episcoporum ferme a nutu Regum pendebant, is vel
a Prin-

(a) CONCIL. CARTH. V. can. 8.

a Principe petendus erat, vel eius dandi venia ab illo axaranda, quod constat ex HINCARI Rhemenfis ad CAROLUM Regem epistola, quam praeter SIRMONDUM, et alios recitat etiam BARONIUS in annalibus ad annum 814.

§. 13.

Episcopi ad turbas anteuertendas interdum sibi successores designabant.

Quum periculum esset, ne homines nullis meritis, ne indigni, sed opibus, et factione valentes sedem vacaturam per vim occuparent, aut metus esset intestinae, nec facile placandae in populo discordiae, solebant nonnunquam viri eximia pietate Episcopos sibi successores ipsi designare. Sic MACARIUS Hierosolymarum Episcopus, quod non temere verebatur, ne se mortuo Arrianorum in omnem intenta occasionem secta similem sui, erroribusque suis fauentem Episcopum intruderet, MAXIMUM adiutorem sibi, et successorem delegit: (a) Sic ATHANASIO moriens ALE-

(a) SOZOMENUS. *Lib. 2. cap. 18.*

ALEXANDER episcopatum committi mandavit: (*) Et S. AUGUSTINUS, quo turbas praepediret ambitionum, ERADIUM sibi successorem designavit quidem, at se vivente ordinari passus non est, ne vis fieret Nicaeno canoni, binos in eadem Ecclesia Episcopos vetanti. Designabantur autem isti in episcopatu successores, clero, ac populo assentientibus, quod AUGUSTINI exemplo compertum est, et docet etiam epistola CONSTANTINI IMP. ad Nicomedienses, quam THEODORETUS recitat. (a) ibi enim PETRUM ATHANASII in Ecclesia Alexandrina successorem, ad id culmen prouectum esse ipsius ATHANASII ante mortem suffragio, narratur quidem; nec tamen sine cleri, et magistratum consensu: populo quoque laetitiam suam adclamationibus contestante: *Quem primum ATHANASIUS suo suffragio designauerat, eiusque electioni ab omnibus tam sacerdotibus, quam magistratibus assensum est: populus quoque uniuersus adclamationibus, quantum laetitiae percepisset, demonstravit.* In eundem modum ceteras [id genus] successiones constitutas esse, par est credere. Ita vero intelligitur, nihil eis obstitisse Antio-

(a) THEODORETUS, Lib. 2, cap. 20. Lib. 4. cap. 18.

tiochenum canonem, quo declaratum est :
*non licere Episcopo pro se alterum successorem sibi
 constituere :* (a) Non enim is ad eas perti-
 nebat successiones, quae bono pacis, nulla
 adfectu humano, sed euidente ipsius Eccle-
 siae vtilitate prouocante fiebant, atque Ec-
 clesiae consentienti, et adplaudenti eum,
 qui ceteris aptior esset, ostendunt potius,
 quam obtrudunt, qualis illa MACARII,
 qualis ATHANASII et AUGUSTINI fuit:
 Non has, inquam, successiones specta-
 bat Antiochenus canon; verum illas,
 quae amore cognationis episcopatus tam-
 quam hereditates ad posteros transmit-
 tunt: cuiusmodi etiam sunt, quas et
 ORIGENES acerbè vellicabat, et notat
 ac proscribit canon inter apostolicos sex-
 tus, et septuagesimus: *Quod non oportet Epi-
 scopum fratri, vel filio vel alii cognato gratifi-
 cantem ad episcopatus dignitatem, quem vult eli-
 gere: Episcopatus enim heredes facere iustum
 non est, ea, quae Dei sunt, humana adfectio-
 ne largientem. Non enim licet Ecclesiam Dei in
 heredes conferre. Si quis autem hoc fecerit,
 irrita quidem electio maneat, ipse autem segrega-
 tione mulctetur.* (b)

(*) S.

(a) CONCIL. ANTIOCHEN. can. 23.

(b) VAN-ESPEN in schol. ad cit. can. 23. Antiech.

(*) S. EPIPHANIUS *Heres.* 69. n. II. Addit autem :
*Verum, quum haec sit Alexandriae consuetudo, ut
 post Episcopi mortem successor non diutius differatur,
 sed subinde pacis tuendae gratia subrogetur, ne aliis
 hunc, aliis illum amplectentibus iurgia in vulgus, et
 contentiones existant, absente ATHANASIO ACHIL-
 LEM substituere coacti sunt. Erat igitur ante ad-
 hibitum ab Ecclesia consensum successoris nomi-
 natio, quaedam potius eius commentatio, quam
 electio dignitatem tribuens.*

§. 14.

Nonnunquam auctoritas Imperatorum intercessit.

Sed ad turbas populi anteuertendas, coercendumque ambitum validiore nonnunquam manu opus fuit. Enimuero compertum est nobis non vno exemplo, quod Imperatores, posteaquam ad Ecclesiam Christianorum accesserunt, siue sponte sua, siue interpellati auctoritatem suam in electionibus interposuerint, nominantes personam, quam prouectam cuperent. Ita in NECTARII Constantinopolitani electione intercessit THEODOSIUS M. teste SOZOMENO : (a) et in NESTORII eiusdem Ecclesiae Antistitis THEODOSIUS JUNIOR : (b)
 Quo

(a) SOZOMENUS, *Lib.* 7. *cap.* 8.

(b) SOCRATES *Lib.* 7. *cap.* 29.

Quo e viuis erepto, ne, quod iam semel accidit, in noui Episcopi electione iterum fluctuaret populus, idem THEODOSIUS in mandatis dedit Episcopis, vt PROCLUM in episcopali folio collocarent. (a) Ac ne AMBROSII quidem electio ad exitum perducipotuit, nisi VALETINIANI auctoritate interposita. (b) Quin ipsa etiam Romana Ecclesia, quum scissis hinc, et illinc cleri, ac populi suffragiis SYMMACHUM alii, alii LAURENTIUM delegissent, vimque spectassent omnia, coacta est demum interpellare THEODORICUM Regem, cuius sapientia, atque aequitate tum quidem summum pontificatum obtinuit SYMMACHUS. (c) Manauit haec consuetudo ad alios deinceps Occidentis Principes, constatque plures et Galliae, et Hispaniae Reges ortis contentionibus, hoc veluti necessario remedio vtentes, Episcopis e palatio mittendis pacem Ecclesiis dare consueuisse. Illustrauit morem istum aliquot exemplis vir doctissimus PETRUS *de MARCA*. (d) Plura vero in eandem rem spectant-

(a) SOCRATES *Lib. 7. cap. 40.*

(b) THEODORETUS *Lib. 4. cap. 6.*

(c) THOMASINUS P. 2. *Lib. 2. cap. 6.*

(d) ILL. *de MARCA, Lib. 8. cap. 9. §. 18.*

Etantia, qui volet, ex sacris huius aevi monumentis nullo negotio eruet.

§. 15.

Postremo plebs ab electionibus exclusa.

Ita summorum Principum haud remissior, quam Episcoporum sollicitudo existit, ut ne quid detrimenti a popularibus electionibus res Christiana caperet, intacto ceteroquin prisco plebis iure, quo illa multis inde seculis in Oriente, et Occidente bona tam Principum, quam Ecclesia venia fruebatur. Equidem in Africa iam eo tempore, quo schismate Donatistarum gravissime laborabat, non infrequenter accidit, ut, nulla populi habitatione, sola Synodorum auctoritate Episcopi constituerentur: (a) Eadem interdum arte usus videtur Oriens, dum Arriani ferme dominarentur. (b) Sed hoc ius nec commune fuit omnium ecclesiarum, nec perpetuum, quod iam nuper vidimus. (§. 5. seqq.) Primus omnium JUSTINIA-

NUS

(a) BINGHAM, loc. cit. §. 12.

(b) CONCIL. ANTIOCHEN. can. 17. 18.

NUS fuit , qui partem populi viliorē ab electionibus omnino exclusam voluit, easque a clero tantum, et Optimatibus peragi iussit; sed obsequio caruerunt leges imperatoriae (§. 11.) continuauitque mos superiorum seculorum in Oriente, donec Synodi septima, (a) et octaua (b) generales iure dandi suffragii populum spoliassent, electionemque Antistitum, Principum quoque abrogatis nominationibus, Conciliis prouinciarum detulissent: idque aduocata Concilii Nicaeni primi auctoritate, in quo Episcoporum ordinationes ab Episcopis prouinciae, ex sententia Metropolitae, iussae sunt celebrari: quod et si ad Synodi tantum, et Metropolitanorum in constituendis Episcopis potestatem firmandam, non ad minuenda cleri, ac populi iura pertinuerit, (§. 9.) eo tamen valuit, vt contra Nicaenorum Patrum sententiam a seculo nono filuerint in Oriente populorum in deligendis Episcopis suffragia. (c) Eorum in Occidente vsus fuit magis

(a) CONCILIUM GEN. VII. can. 3.

(b) CONCILIUM GEN. VIII. can. 22.

(c) THOMASINUS Lib. 2. cap. 26. §. 1. seqq. et cap. 41.
VAN - ESPEN in schol. ad can. 3. Concil. Nicaen. 2.

gis diuturnis. (a) Etenim populum vna cum clero vndecimo adhuc seculo in electionibus interuenisse, testis est GREGORII P. VII. epistola octaua libri quinti, in qua praeter alia Episcopo Aurelianensi exprobrata vitia, hoc etiam memoratur, quod *legitimam aetatem non habens contra decreta Sanctorum Patrum, sine idonea cleri, ac populi electione Ecclesiam inuaserit.* (b) Quid? quod seculo etiam duodecimo eas alicubi interueniente populo peractas esse, non obscure innuat S. BERNARDUS: (c) quamquam dissimulari non debet, populares electiones iam ea tempestate rariores exstitisse, atque ita paullatim euanuisse, vt proximo seculo earum vix alicubi vestigia deprehendantur. (*) INNOCENTIUS quidem huius nominis Pontifex tertius in Synodo Lateranensi, quae anno seculi decimi tertii quinto decimo celebrata est, non modo formam futuris electionibus eam indidit, quae prorsus non admittit populi suffragia; verum conceptis etiam verbis electiones *per secularis potestatis abusum* factas pro-

(a) THOMASINUS. loc. cit. cap. 9. seqq. cap. 31. seqq.

(b) CONF. Lib. I. epist. 35.

(c) S. BERNARDUS. Epist. 13. et 28.

proscripsit: Et GREGORIUS P. IX. edicto perpetuo prohibuit: *ne per laicos cum canonicis Pontificis electio praesumatur, quae si forte praesumata fuerit, nullam obtineat firmitatem* cap. 52. de elect. et elect. potestat.

(*) Qui iam ab INNOCENTIO Papa II. constitutum esse contendunt, ut exclusis laicis solus clerus ad Episcoporum electiones admitteretur, ii huius suae coniecturae fundamentum repetunt ex *can. 35. dist. 63.* quo vetiti sunt canonici ab electionibus remouere viros religiosos, ut intelligatur non *religiosis*, id est, ut interpretantur, *laicis*, nullam in iis partem esse. At horum quidem eius canonis interpretatio ista explosa est a viro doctissimo SEBASTIANO BERRARDO, ostensumque, *religiosorum virorum* nomine Patribus Concilii Lateranensis venisse non modo clericos; verum etiam laicos pios, ac fideles, quod apertum est ex *canone vicesimo quinto eiusdem Concilii*, qui sic habet: *Laici, quamuis religiosi sint, nullam tamen habent disponendi de ecclesiasticis facultatibus potestatem.* Causam vero si requiras, cur ea tempestate laici in duas veluti classes distinguerentur, eorumque alii religiosi dicerentur, alii ab eadem adpellatione remouerentur, eam explicat idem vir laudatissimus. *Commentar. Tom. I. pag. 143.*

§. 16.

Quibus de causis amotus sit populus?

His igitur Pontificibus ea nostri etiam temporis disciplina merito imputabitur, quae non populi tantum nullas vult esse partes in electionibus; verum ipsos etiam Episcopos prouinciae ab illis remouet. Nec defuerunt graues eis, ac iustae causae, quibus ad tentandum id quasi quadam necessitate sunt compulsi. Ingenium vulgi quale sit, quis tandem ignorat? Regitur plebecula ferme cupiditate magis, et opinione, quam meritis, ac iudicio: Nobilitate generis, opum magnificentia, aliisque blandientis fortunae delinimentis flectitur multo facilius, quam verae, ac solidae virtutis commendatione: eoque persaepe melioribus etiam seculis factum est, ut siue metu, siue mercede potentiorum deuincta ad sacerdotia non tam eligeret dignos, quam ea pretium numerantibus venderet. Nec si Tu mihi docilem aliquem, et sine fraude populum dederis, satis cautum ab eo dignitati sacerdotiorum putauero: *Errat* enim frequenter *plebis*, *vulgique iudicium*, ut scite S. HIERONYMUS,

et

(a) et in sacerdotibus comprobandis unusquisque moribus suis fauet, ut non tam bonum, quam sui similem quærat Praepositum. Ut proinde ad comparandam electionibus sacris libertatem vehementer pertinuisse videatur, arceri ab iis populum, posteaquam longo seculorum usu compertum est, eum nec maiestate Principum, nec Synodorum auctoritate sic posse in officio contineri, ut inter perpetua eius iurgia, contentiones, rixas, bella etiam, ac caedes locus recto iudicio ullus esset. Et quod ad liberandum ab invidia, quam ei conflare nititur BÖHMERUS, Pontificem Maximum facit, id est cum primis, quod iam tum ante, quam de arcenda plebe quidquam ab illo decretum est, ipsa se eiicere ab electionibus coeperit suis iis seditionibus, ac vi etiam maiore clericis non raro, atque Episcopis illata, quo ab eis Praepositos extorqueret, quorum mores, et flagitia electosne ipsos magis, an eligentes infamauerit, non facile dixeris. Sane quo tempore INNOCENTIUS III. in quam formam deinceps, et a quibus Episcoporum electio celebranda esset, legem promulgavit, rara iam, et, ut THOMASINUS scribit, indies fugienda prisca iuris

(a) HIERONYMUS. *Lib. 1. adu. Jouin.*

ris vestigia supererant, vt non inepte dici queat, istam noui iuris consuetudinem in Concilio Lateranensi non tam inuentam, quam vsitatam pridem, sed vagam, et informem iure certo, ac stabili constitutam esse.

§. 17.

Et an iure amoueri ab iis potuerit?

Hoc loco examinanda nobis est BLONDELLI sententia, in qua si quid inesset veri, magno vtique violatae legis diuinae crimine teneretur INNOCENTIUS, plebem a sacris electionibus amouens. Scilicet BLONDELLUS in ea, quam pro S. HIERONIMO scripsit, prolixa quidem, at minime necessaria apologia, vbi de iure plebis in electionibus contra BELLARMINUM, et BILSONUM disputat, hoc agit ingenti conatu, vt plebi ministrorum electionem diuino e iure vindicet. Id quibus argumentis a se confici posse putauerit, videamus. Ac de vsu quidem Occidentis, et Orientis vetere non disputo, quem doctissimi e nostra communione viri adeo non vocant in dubium, vt eum diligentius etiam, atque

que copiosius , quam sit factum a BLONDELLO non pauci explicatum dederint: in quam rem mihi, ne aliorum nunc aduocem, THOMASINI solius exemplum sufficit. Itaque hunc mittamus licet; expendamus ea duntaxat, quae ipso eruditi viri iudicio hanc in disceptatione positam diuinam, et apostolicam legem apertius videntur demonstrare. (a) Principio acta vrget, et res gestas Apostolorum MATTHIAE cum primis, et septem Diaconorum electionem. Sed quo causae suae emolumento, non video. Nam si vel maxime dedero, id quod tamen probari nullo modo potest, (*) vnā fuisse quandam, constantemque regulam, quam in ordinandis Ecclesiarum ministris sequuti sint Apostoli, quibus tandem rationibus persuadebit vir doctissimus, quae acta sint, quaeque gesta a Sanctis CHRISTI discipulis, cuncta ea pro lege stabili, ac perpetua Christianis esse debere? esse namque non pauca, quis ignorat, Apostolorum seu instituta, seu facta, a quibus discedere, aliisque viuere moribus, quum tempus, ac res deposcebant, sibi populus fidelis religioni minime ducebat? Desierunt Aga-

D 4

pae:

(a) BLONDELLUS. *in apolog.* pag. 379. *seqq.*

pae : mulieres in templis non velantur : sanguine , ac suffocato vescimur : Num propterea iniurii sumus in Apostolos , aut eorum instituta , mandataque contemnimus ? Quod si haec , quae in praeceptis fuerunt , sine crimine iam non obseruantur , quanto magis ea , quae solo exemplo ab Apostolis accepto in vsum ire pro libertate sua passa est Ecclesia , commutatis rerum , temporum hominum adiunctis abrogari sine malo quodam facinore potuerunt ? Nam legem de electionibus a plebe necessario faciendis nec diuinam vllam , nec apostolicam probauit BLONDELLUS. Quo autem modo probaret etiam , quum ipsi Apostoli , quos regendis Ecclesiis idoneos putabant , successores sibi creauerint , quin populorum suffragia exquirerent , vt ipse fatetur BASNAGIUS. (a) CLEMENS ROMANUS , quo primum teste vtitur BLONDELLUS , in ea , quae prior est , ad Corinthios epistola , (b) normam , ac veluti exemplar quoddam futurarum electionum datum ab Apostolis ait quidem , sed id exemplar vt esset perpetuum , atque immo-

(a) BASNAGE in *annal.* ad an. 68. §. 16. et ad an. 70. §. 20.

(b) CLEMENS ROM. *epist.* 1. ad Corinth. §. 44. ap. Cotel. Tom. 1. pag. 173.

mobile, datam vllam ab Apostolis legem non dicit; nec, si diceret, BLONDELLI causam valde iuaret, qui *consensionem* tantum, et *adplausum* populo, non *electionem* adscripserit, vt eleganter COTELLERIVS obseruauit: *Et Apostoli nostri cognouerunt, inquit CLEMENS, per Dominum nostrum IESUM CHRISTUM, quod futura esset contentio de nomine episcopatus: Ob eam ergo causam, accepta perfecta praecognitione, constituerunt supra dictos (Episcopos) et deinceps futurae successionis regulam tradiderunt: vt, quum illi decederent, ministerium eorum, ac munus alii viri probati exciperent. Qui igitur ab illis, aut aliis deinceps viris eximiis constituti sunt consentiente Ecclesia vniuersa, et ouili CHRISTI humiliter, quiete, liberaliterque ministrarunt, ac longo tempore praeclarum ab omnibus testimonium reportarunt, hos censemus de officio iniuste deiici.*

(*) Quod non negant ipsi e Protestantium communi-
 one viri cumprimis docti. GEORG KEUFFEL.
in Element. Iurispr. Eccles. vniuersal. Lib. 2.
cap. 2. §. 4. HENR. HENNINGES. de Summa Imp.
potest. circa sacra cap. 7. §. 2. et 3. KIPPINGIUS,
VITRINHA, aliique permulti, quos non com-
memoro.

§. 18.

Non aduersatur S. CYPRIANUS.

Neque vero S. CYPRIANUS amplius plebi concessit eo ipso in loco, quem pro se alterum excitauit BLONDELLUS: *Episcopus*, ait, *deligatur plebe praesente, quae singulorum vitam plenissime nouit, et uniuscuiusque actum de eius conuersatione perspexit: (§. 6.)* et paullulum ante: *quod et ipsum videmus de diuina auctoritate descendere, ut sacerdos plebe praesente, sub omnium conspectu deligatur, et dignus, atque idoneus publico iudicio, ac testimonio comprobetur: Quod autem CYPRIANUS inquit, disciplinam hanc a diuina auctoritate, ac traditione, et ab apostolica obseruatione descendere, id non ita intelligendum est, quasi diuino quodam, et apostolico praecepto requiratur in sacerdotum electione praesentia, et testimonium populi: sed id dictum eo est, quia DEI, atque Apostolorum exemplo eam regulam Ecclesia receperit, tanto maiori diligentia, et religione custodiendam, quanto illustrioribus auctoribus primum usurpata esset. Ipse profecto S. CYPRIANUS alibi non obscure ostendit, nulla diuinae legis necessitate praesentiam, ac testimonium plebis deside-*

derari in sacrorum ministrorum electionibus (a) ait enim: *in ordinandis clericis, fratres carissimi, solemus vos antea consulere, et mores; ac merita singulorum communi consilio ponderare. Sed exspectanda non sunt testimonia humana, quum praecedunt diuina suffragia. AURELIUS, frater noster illustris adolescens a DOMINO iam probatus, et a DEO vocatus est... Hunc igitur, fratres dilectissimi, a me, et a collegis, qui praesentes aderant, ordinatum sciatis. Ait CYPRIANUS, solere se plebem consulere, ut qui a primordio sui episcopatus statuerit, nihil sine consilio presbyterorum et diaconorum, et sine consensu plebis sua priuatim sententia gerere in Ecclesiae suae regimine, quod ipsemet testatus est in epistola decima quarta: plebem autem omnino consulendam esse, idque legis diuinae necessitate impellente, non ait. Immo facto ipso contrarium ostendit: AURELIUM enim ipse, inconsulta plebe, ordinauit, eodem nempe iure, quo CELERINUM virtutibus pariter, ac moribus gloriosum clero a se adscriptum non humana suffragatione, sed diuina dignatione inquit in epistola tricesima nona. Frustra BÖHMERUS in observationibus ad*

PE-

(a) S. CYPRIANUS. Epist. 33.

PETRUM *de MARCA* binas istas ordinationes sollicitat, tamquam *extraordinarias*, atque eo tempore factas, quo Ecclesia Carthaginenfis Episcopo suo carebat: quum etiam canonem habeamus Ecclesiae Africanae, quo probare possimus, in ordinandis clericis non ita necessaria fuisse testimonia populi, ut, quem nouisset idoneum Episcopus, manus ei non imponeret. *Nullus*, ait Synodus Carthaginenfis III. canone secundo, et vicesimo, *ordinetur clericus, nisi probatus vel Episcoporum, vel populi testimonio: quem canonem ad electiones extra ordinem, et ex causa necessitatis celebrandas pertinuisse, numquam mihi a BÖHMERO finam persuaderi: praesertim, quum id ipsum, ut, scilicet praesente plebe sacerdotia conferantur, nec CYPRIANI quidem aevo Catholicae consuetudinis fuerit, quod monstrant ea sancti viri verba: apud nos quoque, et fere per prouincias uniuersas tenetur in epistola sexagesima octaua. Cur enim non vbiuis, si id ipsum diuina quaedam praeceptione continebatur?*

§. 19.

Regius adsensus in electionibus necessarius.

De iure summorum Principum in electionibus Episcoporum quam sint variae, quamque diffidentes eruditorum hominum sententiae, propemodum in vulgus notum est. Permulti e nostris, iique maxime Itali tam Theologi, quam Iureconfulti omnem in hac causa potestatem ciuilibus Principibus abiudicant: sicubi autem eius iuris aliquid obtineat, id omne, quidquid est, Apostolicae sedis nutu, ac priuilegio inniti, contendunt. Alii non omnia quidem summis Pontificibus attribuunt, partemque aliquam liberalitatis, et indulgentiae sibi vindicant: Reges tamen, aliasque ciuiles potestates eo, quod e laicorum numero sint, a sacris electionibus omnino abstinere volunt. Qui autem a Romanae Ecclesiae communione duobus abhinc seculis recesserunt, eorum alii omnem omnino ministrorum constituendorum potestatem iuris esse regii arbitrantur: alii vero, exclusis Principibus, soli eam clero, ac populo adscribunt, quasi scilicet ita sit constitutum ab Apostolis. Mihi, fateor, nulla harum sententiarum veritati videtur ad-

admodum consentanea. Enimuero diuino iure nihil hoc in genere constitutum est; nec populo datum quidquam iure immutabili apostolico. (§. 1. 17.) Regibus autem, ceterisque Summis Principibus, quamquam non omne ius eligendi, adsentientiendi, et, si mauis, confirmandi plena potestas prorsus videtur competere. Magna profecto in populis Episcoporum est auctoritas: magna vis religionis ad impellendos huc, atque illuc animos: solet etiam fere populus ad eorum se mores bonos, malosue facile componere, qui sacrorum administrationi praesunt: Quibus rebus fit, vt ad rerum publicarum tutelam, rectamque administrationem magnopere videatur referre, ne qui tales populo dentur Antistites, a quorum modestia, probitate, studio in patriam non sit cautum satis reipublicae. *Iam vero, si plebi, verbis vtor LUDOUICI THOMASINI, si populo, si populi honoratioribus, si magistratibus, si nobilibus multum pro suo quibusque modo tribueret Ecclesia: quid Summis Principibus vt populi: et rei totius publicae Capitibus tribuendum erat, quorum et prudentia, et sagacitas tanto copiosior, quorum pietas in Ecclesiam; quorum potestas ad promouendam pietatem tanto amplior? Si falli quandoque, si a recti orbita aberrare nonnunquam*
Prin-

*Principos contingat, quid populum? quid vulgi
foecem? Si eius rei contemplatione exclusi non sunt
populi ab electionibus: Ergo ne Principes quidem.
His autem iustissimis de causis constat, quod dixit
SOCRATES: Ex quo CHRISTI iugum subiere
Imperatores, maxima quaeque ab illis pendere
coepisse: quo loco insinuatur, Conciliis ipsis adpro-
batam fuisse eiusmodi auctoritatem, quum ab eis
se conuocari, et confirmari non placide modo, sed
et gratanter tulerunt. P. 2. Lib. 2. cap. 6.*

§. 20.

*Eo iure etiam prioribus seculis vsi sunt Impe-
ratores.*

His, aut similibus certe aliis rationi-
bus iam inde a quarto vsque seculo inua-
luit paullatim per orbem christianum, vt,
qui rebus publicis summa cum potestate
praefuerunt, non temere quemquam passi
sint ad episcopalem dignitatem, iniussu
suo, admoueri: in quam rem iuuat reuo-
care in memoriam, quae narrat PHILO-
STORGIUS de confirmata a Caesare ATHA-
NASII electione, posteaquam ei per litte-
ras populi significata est: (a) Tum, quod
idem

(a) PHILOSTORGIUS, Lib. 2. cap. 13.

idem habet de electione DEMOPHILI, eiusque imperatoria adprobatione. (a) Eundem vero et in aliis electionibus morem prioribus seculis observatum esse, complura exstant alia prodita memoriae ab antiquis historiae sacrae scriptoribus exempla, quae id luculentissime demonstrant. Qui vero deinceps in regnis e ruina Imperii Romani exaedificatis imperitabant Reges, ac Principes, quoniam, ob summam Episcoporum inter novos subditos auctoritatem, facile intelligebant, ad publicam suarum prouinciarum securitatem vehementer pertinere, ne quos alios admoueri sinerent ad regimen Ecclesiarum suarum, quam quorum erga se fidem exploratam haberent, haud aegre sed ad veterum Imperatorum exempla conformauerunt, inualuitque passim in his regnis consuetudo, ut Episcopus nemo esset sine Principis consensu, et adprobatione. Memorabilis in hanc rem est canon Synodi Aurelianensis V. anno sexti seculi quadagesimo nono celebratae, in quo sic statutum est: *ut nulli episcopatum praemiis, aut comparatione liceat adipisci, sed cum voluntate Regis iuxta electionem cleri, ac plebis, sicut in antiquis canonibus tene-*

(a) PHILOSTORGIUS. Lib. 9. cap. 8.

tenetur scriptum. (a) Scio, esse quosdam Synodi huius scriptos codices, in quibus ea canonis verba : *sed cum voluntate Regis*, desiderantur, ut e margine in canonem migrasse videantur; at hoc etsi ita sit fortasse, nihilo minus verum est, iam aevo illo in ius abiisse Regum Franciae, ne inconsultis illis Episcopi ordinarentur. Quid? quod alicubi ius ferme omne episcopaliū electionum ad Regem redierit? Profecto in Hispania iam seculo septimo hoc ita usu receptum fuit, nihil repugnante Concilio, quod inter Tolitana duodecimum numeratur, quippe a quo ea sola conditio adiecta est, ut nominatus a Rege non ante Episcopus consecraretur, quam iudicio Episcopi Tolitani idoneus esse reputatus. (*) Ita nouae, atque infirmæ per Europam constitutæ dominationes, quas Episcoporum auctoritate muniendas iudicabant summi Principes: Feuda ab his in Ecclesias, et monasteria collata: Episcopi in consilia Regum adsciti, et per hoc in communionem publici regiminis vocati, regii consensus necessitatem in electionibus tam
Epi-

(a) CONCIL. AUR. V. can. 10.

Episcoporum, quam Abbatum promoverunt in Hispania, Gallia, Germania; quo quidem iure, quum iam seculo sexto coepissent, vti perrexerunt deinceps Reges Franciae vtriusque stirpis: quod adeo verum est, vt ipse BARONIUS rerum gestarum fide, et auctoritate victus scripserit: (a) *Sane a Regibus est praesumptum ius Ecclesiis pastoribus destitutis Episcopos dandi hoc seculo tum in Occidente, tum in Oriente.* Verbo paullulum asperiori *praesumptum* hoc ius vocat doctissimus Cardinalis: quod tamen, si suos intra limites sese contineat, nec iura Episcoporum, cleriue, nec vero populi laedat, ratione tam firma, ac iusta Principibus competere, vix est, vt a quoquam negari possit. (§. 19.)

(*) Est is canon Synodi sextus a GRATIANO quidem descriptus *dist. 63. can. 25.* Sed nonnihil emendatior ita legendus: *Illud quoque collationi mutuae decernendum nobis occurrit, quod in quibusdam ciuitatibus Episcopis propriis dum differtur diu ordinatio successoris, non minima creatur, et officiorum diuinorum offensio, et ecclesiasticarum rerum nascitur perditio.* Nam dum longe, lateque difuso commentu impeditur celeritas Nuntiorum, quo aut non queat regiis auribus decedentis Praesulis transitus notificari, aut de successore morientis Episcopi libera Principis electio expectari, nascitur saepe et nostro ordini de relatione talium difficultas, et regiae potest-

(a) BARONIUS, *ad an. 559.*

testati, dum consultum nostrum de subrogandis Pontificibus sustinet iniuriosa necessitas. Unde placuit omnibus Pontificibus Hispaniae, ut, saluo priuilegio vniuscuiusque prouinciae, licitum maneat deinceps Toletano Pontifici, quoscunque regalis potestas elegerit, et iam dicti Toletani Episcopi iudicium dignos esse probauerit, in quibuslibet prouinciis, et in praecedentium sedibus praeficere Praesules, et decedentibus Episcopis eligere successores: sic tamen, ut, quisquis ille fuerit ordinatus, post ordinationis suae tempus infra trium mensium spatium proprii Metropolitanis praesentiam visurus accedat, qualiter eius auctoritate vel disciplina instructus condigne sedis susceptae gubernacula teneat. Quod si per desidiam, aut neglectum quilibet constituti temporis metam excesserit, quibus Metropolitanis sui nequeat obtutibus praesentari, excommunicatum se per omnia nouerit, excepto, si regia iussione impeditum se esse probauerit. Hanc quoque definitionis formulam sicut de Episcopis, ita de ceteris Ecclesiarum Rectoribus placuit obseruandam. Ex his manifestum est, antiquissimam Hispanis esse consuetudinem, ut Episcopi a Rege deligantur: Ea re BRAULIO quoque Caesar Augustanus in epistola ad ISIDORUM Hispalensem ita scribit: Vt, quia EUSEBIUS noster Metropolitanus decessit, habeas misericordiae curam, et hoc filiolo tuo nostro Domino suggeras, ut illum illi loco praeficiat, cuius doctrinae sanctitas ceteris sit vitae forma: cui respondens ISIDORUS: de constituendo autem, inquit, Episcopo Tarraconensi, non eam, quam petisti, sensi sententiam Regis: sed tamen et ipse adhuc, ubi certius conuertat animum, illi manet incertum. Haec ita vberius, ut adpareat ingenium GRATIANI nouae disciplinae cum veteri compositionem tentantis saepe quidem, at plerumque infeliciter.

§. 21.

Frequenter olim Reges etiam nominabant Episcopos.

Ceterum non ego dissimulaui, cleri, plebis, ipsarum etiam Synodorum in constituendis Episcopis priscam auctoritatem hoc aevo per saepe a Regibus haut modice laesam esse, electionumque popularium nomen quandoque magis, quam rem valuisse. Etenim Principes electionum adprobandarum, vel reiiciendarum potestate non contenti, Episcopos ipsi vacantibus Ecclesiis dabant, neglectis, aut in speciem rogatis cleri, ac populi suffragiis. Teneo memoria, superioribus etiam seculis hoc sibi nonnunquam sumsisse Imperatores, ut Antistites vel ipsi nominarent, vel indicarent a Synodis deligendos: sed hoc illi quoties faciebant, ad acti necessitate faciebant, et ad turbas antevertendas, quas vel plebis mobilitas, et inconstantia, vel ambitus candidatorum, vel secta hereticorum concitatura videbatur. Hac causa THEODOSIUS M. Ecclesiae Constantinopolitanae NECTARIUM: ARCADIUS CHRYSOSTOMUM: et THEODOSIUS JUNIOR praefecit NESTORIUM. (§. 14.) Nec alia fuit ratio Italiae Regi
THEO-

THEODORICO, vt FELICEM IV Senatui Romano mandaret eligendum, quam vt liberam a tumultu populi electionem praestaret. Verum, quod in principio necessitate cogente, et in Ecclesiarum salutem, ac raro vsurpatum est, idem posthac in vsum abiit propemodum adfiduum in Oriente pariter, et Occidente. Scilicet infirma nouorum per Europam regnorum dominatio Episcoporum auctoritate, veluti praesidio quodam, obfirmanda: Auri sacra fames, qua nonnullos Principes immodice laborasse, in compertis est: Hereses Principum fauore interdum permolestae: Ecclesiarum fundationes: Priuilegia Pontificum: Recepta denique inuestiturarum solennitas eo per varia temporum interualla rem adduxerunt, vt regiae Episcoporum nominationes poene solitae essent, ac quotidianae. Et Orientis quidem Ecclesiarum post JUSTINIANUM Imperatorem, vbi rectae fidei, nec adpetentem auri Principem nactae sunt, tolerabilis satis erat conditio: (*) seruata sibi Patriarcharum, et maiorum quorundam Metropolitaram constituendorum potestate, ceteros eligendi ius intactum fere Synodis reliquerunt. (a) Verum in Gallia,
E 3 quo

(a) CHRIST. LUPUS, *cit. diff. cap. 1.*

quo tempore Reges e familia Merouingorum imperabant; Et sub Visigothis in Hispania, Principum ferme sacris iussionibus Ecclesiae Episcopos accipiebant: (§. 20.) adscitis in consilium Episcopis, et palatii Proceribus. Electis a Principe consensus populi quandoque adhibebatur quidem; verum sic, ut ei non consentire non liceret. Maior nonnihil Ecclesiarum Italiae sub Gothis, et Longobardis videtur fuisse in eligendo libertas, earum praecipue, quae Romam habebant metropolim. (a) Atque etiam in Gallia, et Germania restituta est quidem posthac a CAROLO M. et eius filio LUDOUICO Pio canonica in eligendis Praelatis libertas (b) sed neque ipsi se hi Principes suis legibus ita constringebant, ut non et CAROLUS quandoque, et saepe LUDOUICUS Episcopos darent suo arbitratu, auctoresque existerent successoribus innouandarum nominationum, quarum deinde usus fuit tam frequens, ut, receptis inuestituris, Episcoporum electiones poene ubique iuris esse regii reputarentur. Non nego, quin

(a) FLORUS DIACON. *de elect. cap. 6.*

(b) GRATIANUS. *dist. 63. can. 24.*

quin toto isto tempore suos sibi sacrorum Antistites ipsae non raro Ecclesiae delegerint; at idem illae quum facerent exorata a Principe venia, tamquam de iure suo nonnihil remittente, idque non saluo tantum in factam electionem Regis consensu, verum ea utplurimum lege, ut, quem Princeps designasset, nec alium, deligere cogerentur, planum est, factum illud fuisse beneficium, re adempta, nomen solum electionis relinquens, quod etiam HINC MARUS Rhemensis observavit. (a) Et quamquam non defuit in Episcopis vigilantia in tuenda Ecclesiae disciplina, quod ostendunt canones hoc aevo in Synodis editi, veluti Aruernensi, Aurelianensi quinta, Parisina tertia, et quinta Cabillonensi, Rhemensis: (b) Vicit tamen semper fortuna Principum, ut Episcopos creare nullos liceret, nisi, quos vel ipsi nominassent, vel consensu suo comprobassent. Et si quando precibus Episcoporum fatigati ad tempus a nominationibus abstinebant, sic abstinebant, ut breui

E 4

cas

(a) HINC MARUS, *Epist.* 12.

(b) CONCIL. ARUERN. *can.* 2. CONCIL. AURELIAN. *V.* *can.* 11. CONCIL. PARIS. III. *can.* 8. CONCIL. PARIS *V.* *can.* 1. CONCIL. CABILLO, *can.* 10. CONCIL. RHEM. *can.* 25.

eas vel ipsi, vel successores in usum essent reuocaturi: Adeo nulla inconstantior, quam electionum disciplina, hac tempestate fuit. (**)

(*) De qua paullulum inferius nonnulla adferentur. Interea videri possunt MORINUS et THOMASINUS.

(**) Conf. ILL. de MARCA de concord. sacerdot. et Imper. Lia. 8. cap. 9. seqq. CHRIST. LUPUS. diff. de regia Antistitum nominatione. LUD. THOMASINUS. de veter. et noua Eccl. discipl. P. 2. Lib. 2. cap. 6. 13. seqq. CASP. BARTHEL. diff. praelim. in concord. sec. 2. seqq. HERM. CONRINGIUS. Exercit. de constitutione Episcoporum Germaniae. Alios dabunt FABRICIUS et LIPENIUS.

§. 22.

Explicantur nonnulli canones veteres.

Sed hinc priusquam ab eo, dabo equidem operam, ut eximam scrupulum, qui in animis multorum videtur penitus infidisse. Nempe sunt e nostris et Theologiae, et legum sacrarum doctores magno numero, quibus grande videtur scelus admitti, dum se Principes supremi villo modo in canonicas electiones ingerunt, nisi hoc illi se facere profiteantur vel indul-

dultu Ecclesiae, vel sedis apostolicae privilegio. Est is vero in plerisque natus scrupulus ex canonibus Synodi septimae, et octavae generalis; tum quorundam Conciliorum Gallicanorum (§. 15.) imprimis eius, quod Parisiis habitum est anno quinquagesimo septimo seculi sexti: ita enim Patres octavo canone decernunt: *Quia in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonum violantur, placuit, ut iuxta antiquam consuetudinem canonum decreta seruentur: Nullus civibus ordinetur Episcopus, nisi quem populi, et clericorum electio plenissima quaesierit libertate. Non Principis imperio, neque per quamlibet conditionem contra Metropolitanam voluntatem, et Episcoporum provincialium ingeratur. Quod si per ordinationem regiam honoris istius culmen pervadere aliquis nimia temeritate praesumpserit, a comprouincialibus loci ipsius Episcopis recipi nullatenus mereatur, quem indebite adsumtum agnoscunt. Si quis de comprouincialibus recipere eum contra interdicta praesumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, et ab ipsorum omnium charitate remotus. Sed falluntur utique, qui a Patribus vel huius, vel alterius cuiusquam ex isto aevo Synodi omnem summis Principibus in Episcoporum constitutione abiudicatam auctoritatem putant, illam etiam, quae*

in nuda peractae secundum canonem electionis adprobatione sita est. Falluntur, inquam, toti, qui sic sentiunt: Neque enim aliud Synodi eius Episcopis propositum fuit, quam ut pallam, aperteque improbarent inualescentem tum demum consuetudinem, qua Reges suo arbitratu, sua freti auctoritate, inconsulta plebe, clero inaudito, neque consentienti, immo obluetanti, spretoque Synodi, et Metropolitanorum iure, Episcopos de palatio missos obtrudebant, quod esse iniustum, et a receptis in Ecclesia Gallicana canonibus quam alienissimum ab omnibus creditum est. Eum vero morem, qui ea tempestate quum in Gallia, tum alibi passim obseruabatur, ut factae electionis confirmationem vel ipsi, qui electi sunt, vel clerus, et ciues a Regibus suis expeterent, nusquam improbatum reperio: probatum autem usu, et canonibus etiam ecclesiasticis constitutum quam saepissime, (a) quibus nihil aduersatur canon Parisinus: *Regis ad sensum*, inquit NATALIS ALEXANDER, *cuius necessitatem induxit Ecclesia Gallicana in Synodo quinta Aurelia-*

(a) ILL. de MARCA. Lib. 8. cap. 9. NATALIS ALEXANDER. sect. VI, cap. 5. art. 18.

reliantensi, non sustulit Synodus tertia Parisiensis, sed cauit tantum, ne ad sensum suum in merum imperium verterent Principes, rescriptis suis designantes Episcopos clero, et populo inuitis, et quandoque repugnantibus. (a) Igitur de canonica electionum libertate, deque Synodorum, ac Metropolitanorum in iisdem prisca auctoritate solliciti erant Patres Gallicani, cohibendoque ambitu, non de tollendo, aut imminuendo Regum suorum legitimo iure, quod non longo post Synodum Parisinam tempore facto ipsi suo testati sunt: Nam quum eius Concilii canone freti prouinciae Burdigalensis Episcopi *apud urbem Santonicam* congregati, EME- RIO, quem Rex CLOTARIUS contra canones Ecclesiae Santonicae praefecit, deiecto, HERACLIUM presbyterum subrogassent, *consensum suum ad Regem direxerunt*, inquit GREGORIUS Turonensis, vt eius iudicio *probaretur*. (b) Eadem prorsus Synodorum septimae, et octauae generalium sententia fuit, quod iam THOMASINUS admo- nuit, (c) consentiente NATALI ALEXAN- DRO iudice rerum istarum minime nobis re-

(a) NATALIS ALEXANDER, *loc. cit.*, art. 20.

(b) GREGORIUS TUR. *Lib. 4. cap. 26.*

(c) THOMASINUS, P. 2. *Lib. 2. cap. 26. §. 1—5.*

recufando. (a) Ita vero nec canon ille peruetus, qui est tricesimus, vel, vt alii numerant, primus, et tricesimus in codice illorum, qui nobis *Apostolicorum* nomine veniunt, non tam de summorum Principum potestate quidquam detrahit, quam immodestiam arguit, et impietatem eorum, qui, non meritis, sed clandestinis nundinationibus, fauore, atque auxilio magistratum intempestiuam interponentium per violentas intrusiones vacuas sedes inuadunt. (b) Est autem aliud profecto ambitum coercere, et improbas pastoralis muneris nundinationes confodere: aliud summos Principes de potestate probandarum electionum in ius vocare, de qua canonis istius conditores ne verbo quidem. Libertati demum sacrarum electionum nullum est ab eiusmodi potestate periculum: sicut nec olim a populi suffragiis, cui non consentienti Episcopum dare quemquam non licuisse, propemodum in vulgus cognitum est.

§. 23.

(a) NATALIS ALEXANDER, *sect. VIII. cap. 2. §. 5. et sect. IX. cap. 4. §. 22.*

(b) vid. BEUEREG, *cod. can. vind. Lib. 2. cap. 5. §. 5.*

§. 23.

*Regia Episcoporum nominatio aucta est solennitate
investiturae.*

Iam consensus regum electionibus, (§. 19.) immo ipsae etiam Episcoporum regiae nominationes, (§. 21.) hoc aevo per solennem ferme investituram explicari solebant, id est, *annuli*, et *baculi pastoralis* traditione: cuius rei testis est praeter alios GUILLIELMUS TYRIUS. (a) *Investiturae* nomen populis germanicae originis perantiquum est, et in codice legum Visigothicarum, et Longobardicarum saepiuscule usurpatum. Adhibeatur ea vox ad significandam quamcunque rerum maxime immobilium translationem. (b) Sed eius inprimis frequens usus fuit in *feudorum* concessionibus, quod est genus quoddam bonorum Romanis quidem incognitum, sed in regnis Europaearum gentium unum omnium usitatissimum, quae, retento supremo, ac directo dominio, viris de republica egregie meritis solenni quo-

(a) GUIL. TYRIUS. *Histor. Belli sacri. Lib. 1. cap. 13.*

(d) DU - CANGE in gloss. voc. *investitura*.

quodam ritu a Principibus dabantur. Non est hoc ne nostris quidem diebus insolitum: Usus enim populorum etiamnum est iste, ut, qui huius generis bona Principum suorum largitate adipiscuntur, eorum non ante censeantur iure ingredi possessionem, quam praestito de more sacramento fidelitatis, eam e manu Principis consueta solennitate accepissent. His ita expositis, facilis coniectura est, quibus rationibus euenerit, ut Episcopi quoque, et Abbates a Regibus suis inuestiendi essent. Nam quum possessores feudorum essent etiam regalium, quae ab Imperatoribus Occidentis, ac Regibus seu pia quadam libera itate ad beneficentiam inductis, seu, quod propius verum iudico, ut nouas, quas condiderunt, dominationes hoc veluti praesidio communirent, larga manu in Ecclesias conferebantur: (a) naturale visum, et moribus aevi consentaneum ut et ipsi more aliorum vasallorum solito ritu inuestirentur: quamquam inuestiturae petendae necessitas ad bona Ecclesiarum etiam non feudalium deinceps extensa fuit, quod ILLUSTRISSIMUS *de MARCA* ob-

(a) NATALIS ALEXANDER, *sec. XI, diff. 4. art. 1.*

obseruauit. (a) Ritus inuestiturae, ac Symbola non vnus semper generis adhibita sunt. Sed inualuit posthac Imperatore siue CAROLO M. quod CONRINGIUS suspicatur, siue, quod MOSHEMIO magis placet, OTTONE I. vt Episcoporum, et Abbatum inuestitura annuli, et baculi traditione fieret, quasi aptiora rei, quae ageretur, indicandae haec signa essent: (*) Nam alioquin satis constat, non eam tum mentem fuisse Principum, vt sacris illis Symbolis tradendis spiritualem se potestatem Episcopis dare praeserferrent, quod et JUVENIUS CARNOTENSIS (b) et ipsi etiam Reges nec obscure, nec infrequenter professi sunt. Constitutio igitur Episcopi, quantum quidem ex monumentis aevi huius conicere licet, in hunc fere modum se habebat. Defuncto Episcopo, plebi, et clero eius ciuitatis, vel, si is Metropolitae esset, vna cum populo, et clero Episcopis prouinciae permissa est vt plurimum libera noui Antistitis electio: Peractae electionis adprobatio facto solenni decreto a Rege petebatur: qua impetrata inuestitus consueto ritu nouus Episcopus.

(a) ILL. de MARCA. Lib. 8. cap. 19.

(b) JUVENIUS CARNOTENSIS, Epist. 60.

scopus, et ad fidem Principi exhibendam iureiurando deuinctus consecrationis munus a Metropolitano suo adipiscebatur, possessionemque Ecclesiae suae adibat, nulla expectata Romanae sedis confirmatione: quae omnis horum seculorum disciplina luculentissime prodita est in libello perantiquo: *de Episcoporum electionibus*, quem SIRMONDUS exhibuit. (a) Neque sane fuit Episcopos constituendi ratio ista Galliae, ac Germaniae propria. Manavit illa deinceps ad alios quoque Occidentis Reges, Italiae puta, Angliae, Scotiae, Hungariae, Poloniae, quod omnium harum gentium leges, monumentaque testantur. (b) Quin ipsi adeo Orientis Imperatores solenni annuli, et baculi traditione Pat iarchas inuestiuisse leguntur. (c) quae consuetudo a LEONE ISAURO fortasse primum usurpata traducta est ad ceteros in imperio successores, sacrorum, ut videtur, iure, quod Graecorum ex aeuo-

(a) CONCIL. GALL. in append. Tom. 2. ILL. de MARCA, Lib. 6. cap. 3. §. 4.

(b) THOMASINUS, P. 2. Lib. 2. cap. 16.

(c) CHRIST. LUPUS. cit. diff. cap. 2. JOS. MORISANUS. de Proto-Papis. pag. 131. seq.

no isto Principes integrum ferme sibi adrogauerant, qua de re in Oriente Christiano singulari dissertatione exposuit eruditissimus LE - QUIEN.

(*) MOSHEMIUS in *Hist. Eccles. Institut.* pag 354. *seqq.* not. r. Cur autem a vetere consuetudine clericos, et laicos eadem forma inuestiendi recesserint Occidentis Caesares, causam eo loco attulit MOSHEMIUS non improbabilem, quam si recipimus, planiorem nonnulla, quae deinceps consequuta sunt, explicationem habitura sunt.

§. 24.

Quae post multas demum clades mutata est.

Iam si rem ipsam, ut est in se, causamque eius, atque originem intueor, nihil equidem in tota inuestiturarum causa deprehendo, quod acriore dignum reprehensione iudicem. (§. 23.) Itaque nihil ego mirari soleo, vfos eis longo tempore Christianos Principes, nemine nec Episcopo, nec Pontifice Maximo ritum hunc in ius vocante. Et poterat sine dubio sacerdotii cum imperio pax constare perpetua, si, qui in recipiendo, idem in exercendo iure inuestiendi modus semper adhibitus esset. At ex quo tempore per

F

quen-

quendam abufum inueftiturae oppreffa eft penitus libertas electionum : conculcata iura et cleri, et populi : Synodorum contempta vetus auctoritas : monasteria, abbatiae, epifcopatus paffim pretio, non meritis data, vnde non potuit non euenire, vt indigniffimi quique in fummas Ecclefiae dignitates quam faepiffime irreperent, qui exemplo fuo concubinatus, fimoniae, auaritiaeque quandam quafi impunitatem omnibus promittebant, ad contentionem de inueftituris ventum eft, quae iam eo minus tolerandae videbantur, quod animos plerorumque noua occupauerit opinio, annuli, et baculi pastoralis traditione non iura a Principibus in Ecclefias profecta; fed ipfam facrorum potestatem in Epifcopos conferri. (a) Signum pugnae dedit GREGORIUS VII. Pontifex Maximus haut minore contentione a fuccefforibus continuatae. Concilia magno numero et in Italia, et in Gallia celebrata inueftituris diem dixerunt: Eas fententiis decretoriis abolendas edixerunt, dantesque pariter, et accipientes ecclefiaftica communione indignos pronunciarunt: (b)

Ite.

(c) GUIL. TYRIUS. *Lib. 1. cap. 13.* PETRUS DAMIAN. *Lib. 1. Epift. 13.*

(d) NATALIS ALEXANDER. *cit. diff. art. 3. feqq.*

Iteratis his Synodorum decretis expugnati Galliae Reges, abiecta baculi, et annuli solennitate, consensu nudo, litteris, vel alio aliquo signo adhibito episcopatus dare coeperunt. (a) Sed non tam pronis in obsequium Principibus vsi sunt alibi Summi Pontifices. Restiterunt prae ceteris omnibus acrius HENRICI duo in Germania quartus, et quintus, quodque inuestiturae abdicatione imperii sui iura diminui suspicarentur, annuli, et baculi solennitatem incredibili animorum constantia propugnauerunt. In hac rerum omnium perturbatione, quum hinc acceptam a Maioribus suis consuetudinem vi tuerentur Principes; Illinc Pontifices priscam sacrarum electionum libertatem, et sanctimoniam restitutum irent, multi Episcopi hic, et illic suis Ecclesiis eiectionis: Imperium simul, atque Ecclesia intestinis motibus concussa: Italia omnis armis inuasa: Pontifices, quo a vi maiore tuti essent, externa auxilia quaerere coacti: PASCHALIS II. in carcerem detrusus, nec suae prius libertati redditus, quam dato de inuestituris priuilegio eam redemisset, quod

F 2

(a) IVO CARNOTEN. *Epist.* 60.

quod ipsum tamen priuilegium mox synodali sententia reuocatum est, damnatumque, quidquid HENRICO Imperatori concessum est: (a) in quam sententiam pronuntiandam eo procliuior Synodus Romana fuit, quod pauci essent ea tempestate Episcopi, apud quos non in crimen heresis venerit de beneficiis ecclesiasticis inuestitio. (b) Ita vero non sopita lis, sed accensa atrocius recrudit, nec nisi sub CALLIXTO II. Pontifice Maximo composita est, posteaquam annis circiter quinquaginta Ecclesiam non minus, quam Imperium miserandum in modum exagitasset. Transactionis ratio excogitata est ea, quae utrique parti posset satisfacere: Imperator, remissa annuli, et baculi solennitate, electionem, et consecrationem liberam in omnibus Ecclesiis fieri concessit: Pontifex autem concessit electiones Episcoporum, et Abbatum Teutonici regni, qui ad Regnum pertinent, in praesentia Imperatoris fieri absque simonia, et aliqua violentia. Ut, si qua inter partes discordia emergerit, Metropolitanis, et provincialium con-

(a) GODOFR. VITERB. in chro.

(b) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 32. CHRIST. LUPUS, cit. diff. cap. 3.

consilio, vel iudicio saniori parti adsensum, et auxilium praebeat. Electus autem regalia per sceptrum ab illo recipiat. (c)

(*) Addit OTTO FRISINGENSIS Lib. 7. cap. 16. de eo quoque tunc conuentum esse: Ne electi tam cisalpini, quam transalpini prius ordinentur Episcopi, quam regalia de manu eius (Caesaris) per sceptrum suscipiant. Hoc praeter alia testimonio vsus est JOAN. GUIL. HOFFMANNUS in diff. de inuestituris Episcoporum, et Abbatum, quo vulgatam Callixtinae transactionis formulam suspectam redderet, paucos quosdam e sua communione viros eius coniecturae laudatores nactus. Paucis, sed apte momenta coniecturae omnia expendit FRANC. DÜRR in egregia diff. de iudice controuers. in causis elect. Episcop. German. cap. 2. §. 4. not. x. Illud autem praeclare scriptor idem eruditissimus in memorata de inuestituris commentatione ostendit aduersus MOSERUM, consuetudinem inuestiendorum Episcoporum ante consecrationem iam inde ab HENRICI V. temporibus vsurpatam continuasse ad imperium vsque OTTONIS IV. qua in re HORIXIUM quoque e nostris, DÜRRUM, NELLERUM, et SCHMIDTUM habet consentientes.

F 3

§. 25.

§. 25.

Episcoporum electio iure nouo ad Capitula Ecclesiarum Cathedralium pertinet.

Ita redditus iuri suo est in eligendis Episcopis clerus pariter, et populus. At is tum idem populus regiis nominationibus sic iam consueuerat, vt, quo tempore Callixtina illa, quam vocant, transactione (§. 24) restitui coeperunt electiones canonicae, earum plebs non valde fuisse adpetens videatur. Noua inde huius disciplinae facies. Scilicet canonici Ecclesiarum Cathedralium, iam ab aeuo vsque CHRODOGANI Metensis, quamquam vitam agere communem dudum ante passim destiterint, arctiore tamen quodam vinculo Episcopis suis adhaerere, vnumque cum illo corpus, Ecclesiae totius presbyterium referens, constituere putabantur. (a) Hac ratione non aegre factum est, vt in vsurpandis Episcoporum electionibus clerum iuniorem non valde repugnantem experirentur: Et quoniam populum cernerent iuris sui parum cupidum, in spem venerunt non dubiae victoriae,

(a) VID. CAP. 4. de his quae sunt a Prael.

riae, inuitante praesertim Ecclesiae Romanae exemplo, in qua ius eligendi Pontificis ad solos Cardinales, excluso populo, clero, senatu iam tum ante transferat. Nec spem euentus fefellit. Certe sub initia seculi decimi tertii Episcoporum electiones adeo propriae Capitulorum Cathedralium existimatae sunt, vt in Metropolitanorum electionibus ne ipsorum quidem Episcoporum prouinciae pars vlla esset, *nisi eorum consensus de antiqua, et adprobata consuetudine requirendus esset*, quod in litigiosa quadam Archiepiscopi electione canonicis Ecclesiae Strigoniensis rescripsit INNOCENTIUS III. (a) Et in litteris ad futrinum in Italia Capitulum datis idem INNOCENTIUS: *Secundum statuta canonica, inquit, electiones Episcoporum ad Cathedralium Ecclesiarum clericos regulariter pertinere noscuntur, nisi alicubi secus obtineat de speciali consuetudine.* (b) Ad haec canonica statuta clero Cathedrali electiones tribuentia accessit in Germania OTTONIS Imperatoris constitutio, quam quidem integram FRIDERICUS II. in aurea bulla, quam de libertate ecclesiastica anno 1213. promulgauit, ex suo

F 4.

no-

(a) VID. CAP. 4. de postul. Prael.

(b) VID. CAP. 3. de caus. poss. et propriet.

nomine innouans : *Illum igitur, ait articulo altero, volentes abolere abusum, quem quidam Praedecessorum nostrorum exercuisse dignoscuntur, decretum in electionibus Praelatorum concedimus, et sancimus: ut electiones Praelatorum libere, et canonice fiant, quatenus ille praeficiatur Ecclesiae viduatae, quem totum Capitulum, vel maior, vel sanior pars ipsius duxerit eligendum, dummodo nihil desit ei de canonicis institutis.* (a) INNOCENTIUM ergo Pontificem Maximum eius nominis tertium, magna, ut aetas ferebat, doctrina virum auctorem habet noui iuris regula, quae capitulis Cathedralibus canonicas Episcoporum electiones adtribuit; quamquam tamen fatendum sit, eiusdem moris exempla iam tum exstitisse in nonnullis ecclesiis, eumque non inuentum ab illo, sed constitutum, ac firmatum esse, quod scite post THOMASINUM obseruauit BARTHELIUS, (b) et nos quoque alibi docuimus.

(*) Rectene vero, iuste, atque utiliter Episcopi deligendi ius solis Cathedralium Ecclesiarum canonicis adscripserit INNOCENTIUS, de quo pro more suo differuit HERM. CONRINGIUS, vide, si lubet CASPARUM BARTHEL. *Opusculo 4. de canonica Episcoporum Germaniae constitutione, Tom. 2. pag. 329. seqq.*

§. 26.

(a) FRANC. DÜRR. *cit. diff. cap. 2. §. 6.*

(b) BARTHEL. *diff. praelim. in concord. sect. 8.*

§. 26.

*Quod ius papalibus reservationibus vehementer
accisum est.*

Ex hoc inde tempore tamquam ius commune in Ecclesia Latina receptum est, ut Episcoporum electiones penes canonicos Ecclesiarum Cathedralium essent. (§. 25.) Stetit aliquamdiu haec disciplina. Verum inductis posthac reservationibus omnium poene tam episcopatum, quam ceterorum beneficiorum collationes ad sedem Apostolicam redierunt. Scilicet electiones praeter modum protractae: Frequentes electos inter, electoresue discordiae pro aetatis more ad supremum Romanae Sedis iudicium delatae: Diffidia ex his iurgiis inter sacerdotium, et imperium exorta: Ipsorum autem Regum non insolitae interpellationes viam papalibus reservationibus aperuerunt, quae timidius, et ex certis causis, ac ferme ad tempus tentatae primum, lapsu temporis tanta amplitudine decretae sunt, ut Episcopis, Capitulis, Patronis nihil poene reliquum esset. Ita est profecto. Raro, nec nisi summa cum moderatione in principio Ecclesiarum se prouisionibus immi-

ſcebant Pontifices. Rogabant initio illi Episcopos, ſi cui de beneficio quopiam prouiſum cuperent: Breui mandata precibus iungebant: a) his cenſuras, quibus neſtentes moram Episcopos ad obſequium cogeant, quod decretales ab INNOCENTIO III. et HONORIO III. editae fatiſ probant. Noue hoc illi quidem, ſed tamen moderate. At quos hi Succeſſores in Cathedra naſti ſunt, CLEMENS IV. et BONIFACIUS VIII. *ſpecialibus* non contenti, ad *generales* reſeruationes progreſſi ſunt, auditumque hac tempeſtate primum eſt, quod tota retro antiquitas ignorabat. *Penes Summum, ſcilicet Pontificem eſſe poteſtatem ſupremam conferendi beneficia*, uti teſtatur RAYNALDUS. (b) Enimuero CLEMENS IV. primus omnium Sedi Apoſtolicæ generatim reſeruauit dignitates Eccleſiæ quaſcunque apud eam vacantes: (c) quo exemplo illeſti CLEMENS V. (d) & JOHANNES XXII patriarchales omnes, archiepiſcopales, et epiſcopales Eccleſias *apud Sedem*

(a) HADRIANUS. IV. *Epist.* 10. 11. 12. et 24.
ALEXANDER III. *Epist.* 43. *cap.* 28. *de iure patronat.*

(b) RAYNALDUS *ad an.* 1303. §. 34.

(c) VID. CAP. 2. *de praeb.* in 6.

(d) VID. CLEMENT, in plerisque *de elect.*

Sedem Apostolicam vacantes ad suam, *dum viuerent*, dispositionem pertinere iusserunt. (a) Hanc reservationem BENEDICTUS XII, non confirmavit modo, verum auxit etiam, eo cum primis, quod episcopatus, ceteraque beneficia et in Curia vacantia, et in locis non ultra *duas diaetas* ab ea disiunctis vacatura eadem omnino lege iudicanda edixerit. (b) Equidem non dissimulavit is, idemque professi sunt alii etiam Summi Pontifices, non futuras perpetuas, quas ipsi ad tempus induxissent, beneficiorum istorum, ac dignitatum reservationes: retinuerunt eas nihilominus Successores, auxeruntque nouis: (c) praefertim, quum is tum Ecclesiae Romanae status esset, ut e re sua esse cernerent, beneficiorum ecclesiasticorum dispositionem sua in manu esse. (*)

(*) Conf. LUDOUICUS THOMASINUS *de vet. et noua Ecclesiae disciplina* P. 2. Lib. 2. cap. 33. seqq. et CASPARUS BARTHEL. *cit. diss. sect. 9.*

§. 27.

(a) VID. EXTRAU. Ex debito *de elect. int. comm.*

(b) VID. EXTR. ad regimen, *de praeb.*

(c) VID. REGUL. 2. *Cancell.*

§. 27.

Earum quae causa exstitit?

Quo tempore reservationes, eodem etiam inualuerunt *Annatae*. De harum et origine, et progressu alius nobis redibit locus dicendi commodior. Tam has vero, quam illas alebat potissimum schisma Auenionense. Nam quum residentibus in Gallia Pontificibus reditus ex Italia pertenuis adfluerent, impredientibus Gibellinis, aliunde prouidendum erat, ne sibi, suisque pro dignitate sustentandis sumtus necessarii deessent. Quoniam quisque Pontificum de Suprema Sede contendentium largiendo causam suam tuebantur, beneficiis dandis suos deuinciebant, quae res vna maxime augendis in dies reservationibus causam suppeditauit. Neque vero defuerunt illis iuris tum passim recepti momenta quaedam, quibus insolitam hactenus auctoritatem non aegre tueri se posse credebant. Scilicet: Episcopos in partem sollicitudinis vocatos esse, non in plenitudinem potestatis, vulgata aeuo isto doctrina fuit: Nec vllam vspiam toto Occidente Ecclesiam esse, quae originem suam, atque institutionem non Sedi Romanae de-

debeat, Curia tum papalis pro certo tenebat. Haec autem duo posteaquam in animos admissa penitus fuerunt, num deesse potuerunt Summis Pontificibus rationes specie admodum probabiles, quas mandatis suis de prouidendo; praeuentionibus, adfectionibus reservationibus praetexerent? CLEMENS quidem PAPA SEXTUS in litteris ad EDUARDUM III. Angliae Regem datis, nihil omnino se dubitare plane professus est, quin omnium et beneficiorum, et officiorum ecclesiasticorum datio ad sedem suam praecipuo quodam, ac summo iure pertineat: *Ad pastorem, inquit, et rectorem Ecclesiae, Romanum videlicet Pontificem, omnium Ecclesiarum, personatum, officiorum, et beneficiorum ecclesiasticorum plenaria dispositio noscitur pertinere.* (a)

§. 28.

(a) RAYNALDUS ad an. 1343.

§. 28.

Ius electionum Capitulis restitutum in Germania.

His igitur causis ius Capitulorum Cathedralium, quo INNOCENTII III. ac FRIDERICI II. Caesaris beneficio in legendis Episcopis usa sunt aliquamdiu, (§. 25.) propemodum in nihilum abiit (§. 26 27.) Verum breui animaduersum est, translatas ad Sedem Romanam episcopatum collationes valuisse quidem ad dignitatem eius sedis, maiestatemque augendam: Rem vero Christianam publicam ea re nihil effectam beatiorum. Episcopi cuiusvis rei alterius, quam ministerii sui memores, peregrini, linguae, ac moris patrii nescii: non raro Principibus iustis de causis suspecti, vel inuisi, posthabitis dignioribus ad Ecclesias regendas admoti, sexcentas lites pepererunt, quum praesertim nec Regum vlla, nec Patronorum ratio haberetur. His rebus factum est, ut contra papales sacrarum dignitatum collationes Reges, Episcopi, Capitula, Nationes demum integrae vehementissime declamarent, nec, nisi adhibito eis temperamento, cessaturae populorum querelae videbantur. In Concilio Constantiensi,

ora-

oratores Ecclesiae Gallicanae multis precibus rogabant Patres, vt electiones canonicae Capitulis: Beneficiorum collationes liberae ordinariis restituerentur: At illi, extincto schismate vnitatem Ecclesiae, ac pacem reddidisse contenti, quae altera fuit, habendae Synodi causam, electionum scilicet, atque collationum disciplinam futuro Pontifici vna cum Patrum Concilio emendandam commiserunt. Electo MARTINO V. re infecta discessum est. Maiore vi, ac successu acta est causa eadem in Concilio Basileensi. Etenim demta vna, quae vacantia apud Curiam beneficia Summo Pontifici addicebat, abrogatae illic sunt reservationes omnes, prouisionesque papales: Quod Patrum istorum decretum ingenti cum adplausu exceptum in Gallia, et in Comitibus Bituricensibus auctoritate regia confirmatum, pars est facile praecipua *sanctionis* eius, quae *pragmaticae* nomine deinceps innotuit. Sed in regnis aliis non destitit Curia inhaerere nouis reservationibus, quas sibi per decreta Basileensia ereptas aegerime ferebat: Nec ei tamen vspiam tam felici esse licuit, vt, quamquam eorum decretorum non par vbique veneratio fuerit, Principes suorum regnorum Ecclesiis

clesiis a Papa Episcopos praefici, non moleste ferrent. Itaque ad pactiones ventum est, per quas vel concessae Regibus sunt Episcoporum nominationes, vel restitutae Capitulis electiones, seruata Summo Pontifici earundem confirmatione. Ita in Gallia, abolita post iteratas contentiones pragmatica sanctione, pactis conuentis inter LEONEM X. P. M. et FRANCISCUM I. ius nominandorum Episcoporum cessit Regibus. Eodem vtuntur iure non Reges tantum Hispaniae, Lusitaniae, Bohemiae, Hungariae, Poloniae: verum alii etiam Principes, quibus par regio imperium est. In Germania vero *concordatis* inter FRIDERICUM III. et NICOLAUM V. initis electiones Capitulis Cathedralibus restitutae sunt quidem, modusque prouisionibus, ac reseruationibus Ecclesiarum adhibitus; vt tamen in episcopatus Germaniae permultum Romanae Curiae indultum sit.

(*) EDMUNDUS RICHERIUS. *Historia Conciliorum general.* Tom. 2. ILLUST. de MARCA. de conc. sacerdot. et imp. Lib. 6. cap. 9. LUD. THOMASINUS. *de veter. ac noua Eccles. disciplina* P. 2. Lib. 2, cap. 38. et 40. CASPARUS BARTHEL. in *diff. praelim. de concordatis.* sect. 10.

§. 29.

Demtis casibus Sedi Romanae seruatis.

Juris Summo Pontifici relictis summa capita, finite, hoc loco enarrem verbis elegantissimi THOMASINI potius, quam meis. Explicabo singula diligentius, ubi locus se aptus, et occasio dederint. Ita vero ille: Pontifex integra sibi seruat beneficia omnia morientium in Curia, vel duabus non longius diaetis: Omnium similiter Cardinalium, vel officialium, et Ministrorum Curiae Romanae, quocunque obeant loco. Electio canonica celebranda est in Ecclesiis omnibus episcopalibus, et abbatialibus: quod ad alia beneficia, sex Pontifici alternatim menses tribuuntur, initio ducto a mense Januario: ita certe, ut, si tertio post mense, quam vacare coepit beneficium, non innotescat pontificia prouisio; ad ordinarium ea reuoluatur. Annatae episcopatum, et abbatiarum Apostolicae Sedi exoluuntur. Summa quidem haec capita sunt Germanici concordati. Sed addendae omnino hic sunt reservationes aliae in eo confirmatae praeter superiores duas. Nam praeter beneficia, quae vacant in

Curia, et duabus prope diacetis: tum praeter illa Cardinalium, et officialium Papae, quocunque loco obeant, referuantur eisdem etiam beneficia, quaecunque vacauerint depositione, priuatione, translatione, quae fiat per auctoritatem Sedis Apostolicae: Eorum etiam, quorum rescissa fuerit electio, aut recusata postulatio, aut admissa per Pontificem resignatio: Omnium item eorum, quibus conferuntur a Papa Ecclesiae patriarchales, metropolitanae, episcopales, et abbatiales: Beneficia denique omnia incompatibilia cum iis, quae pacifice possideri incipiunt per Apostolicae Sedis collationem. Reservationes hae omnes continentur BENEDICTI XII. extrauaganti: *Ad regimen.* Potest adhuc Pontifex episcopatus, et abbatias conferre, nisi canonica earum electiones ad se referantur tempore praefinito a NICOLAO III. in decretali: *Cupientes in sexto:* Et quantumuis canonibus consentaneae fuerint electiones, penes Pontificem illibata semper potestas est, digniorem, et vtiliorem Ecclesiae nominandi, ex causa rationabili, et manifesta, et de consilio Cardinalium: *Si canonicae fuerint electiones, confirmabimus,* inquit NICOLAUS V. *nisi ex rationabili, et euidenti causa,*

*causa, ac de fratrum consilio de digniori, et
utiliori persona duxerimus providendum. P. 2.
Lib. 2. cap. 38. §. II.*

(*) CONCORDATA Nationis Germanicae integra va-
riis additamentis illustrata. Francof. 1771 — 773.
Tom. III. CASP. BARTHEL. dissertatio tertia in
concordata nationis Germanicae. opuscul. Tom 3.
GEORG. CHRIST. NELLER. dissertatio de certis
S. Concilii Basileensis decretis maxime hierarchicis
in Germania, et Gallia acceptatis. in ANT.
SCHMIDT. Thesaur. Jur. Eccl. Tom. 1. pag. 270.
ENDRES JOAN. dissertatio iuris publici ecclesiastici
de libertate Ecclesiarum Germaniae concordatis vin-
dicata.

DE
NOUA ELECTIONUM CANONICA-
RUM DISCIPLINA.

§. 30.

Electiōnis nomine hodie quid veniat?

Itaque hodie in Germania Episcopi
ferme constituuntur electione, vel postulatio-
ne, vel demum provisione Sedis Apostoli-
cae. Dicitur ELECTIO canonica personae ido-
neae ad Ecclesiam vacantem, et ex sententia
collegii facta vocatio ab iis, qui ius habent.
Igitur electio non a postulatione tantum;

G 2

verum

verum etiam a *nominatione* differt, quae vox usurpatur in decretalibus de iis, qui ex pluribus a se designatis eligendum vnum alteri committunt. (a) Differt etiam a *praesentatione* patroni, quamquam et haec alicubi dicatur electio. (b) Equidem usus episcopaliū electionum apud nos in Hungaria nullus est hodie, vti nec postulatio-
num, vel prouisionum Apostolicarum; vt proinde rerum istarum explicatione abstinere mihi, nullo eximio fortasse nostro incommodo, licuisset: At quoniam indecorum esse iudicabam, atque omnino illaudabile, quibus viuat legibus vicina patriae Germania, nolui abesse ab institutionibus meis doctrinam tot Summorum Pontificum rescriptis, decretis, constitutionibus illustratam, nec nobis, vt plerique opinantur non admodum vtilem. Modum tamen adhibebo eum, ne sim nimius praeter necessitatem. Atque hoc etiam iam nunc praemoneo, de sola Episcoporum canonica constitutione totam istam futuram tractationem: Nam de Abbatibus, ceterisque ordinum religiosorum
supe-

(a) VID. CAP. 3. de postul.
CAP. 28. et 51. de elect.

(b) VID. CAP. 24. et 31. de elect.

superioribus deligendis aptiore loco deinceps exponetur.

§. 31.

Potestas eligendi Episcopos ad quos pertineat iure nouo?

Iam iure dandi suffragii in Episcoporum electionibus soli hodie gaudent canonici Ecclesiae vacantis. (§. 28.) Habet omnis, qui est de Capitulo eius Ecclesiae, *intentionem*, ut aiunt, *fundatam* in iure: (a) cuius ea vis est, ut, nisi legitima probatione, ab electionibus excludi eorum quidem nemo possit, (b) quamquam absint a loco electionis, quos, si commode interesse illi et possint, et velint, (*) de more vocandos esse, saepe in iure nostro cautum est, (c) dataque absenti non vocato, quamquam vni, potestas agendi de contemptu, quo in irritum mittatur electio, nisi ratam eam esse malit,

G 3

lit,

(a) VID. CAP. 1. de elect.

(b) VID. CAP. 47. de elect.

(c) VID. CAP. 24 et 28. de elect.

lit, et iuri suo cedere. (a) Et quamquam per litteras dare suffragium absentibus minime liceat, quippe *quod non est ante Serutinium, sed in ipso Serutinio secrete, ac singillatim tantummodo exprimendum*; (b) licet tamen, fide de impedimento iusto legitime facta, procuratorem constituere de *Capitulo* aliquem, vel eo consentiente, *extraneum*, ex suo nomine interfuturum electioni. (c) Neque vni tantum ea res committi poterit, sed et pluribus, modo *in solium* eis detur potestas, non vt admittantur omnes, sed vt admittatur is, qui alterum praeuenerit, quique a maiore parte Capituli delectus fuerit, aut prior in litteris mandantis nominatus. (d) Interest vero *absolute* quis datus procurator, et cum potestate libera dandi suffragium, quemcunque ipse duxerit praeficiendum, an restricto ad *certam personam* mandato: Namque isto quidem in casu nihil vetat, quo minus suo alium, alium vicario nomine

(a) VID. CAP. 36. 39. *de elect.*
CAP. 42. §. 1. *eod. in 6.*

(b) VID. CAP. 42. §. 3. *de elect. in 6.*

(c) VID. CAP. 42. §. 1. et 2. *de elect. in 6.*

(d) VID. CAP. 46. §. 1. *de elect. in 6.*

mine deligat, nisi quid aliud suadeat propria conscientia. Quid si enim indignum nouerit eum, cui dare suffragium mandantis nomine iussus est? Vtrum tandem ab officio viri boni abest magis, renuntiare mandato, an socium esse causae, quam peragere sine nocumento Ecclesiae non possis? At nequit, qui liberam natus est potestatem ancipiti conscientia diuidere suffragium, ne vel suo, vel alieno nomine non digniorem elegisse videatur. Potest autem eligere illum quoque, a quo mandatum habet, quae quidem electio, si fraude caret, quam ob rem reprehendi mereatur, causam nullam video.

(*) Absens, quamquam *velit* interesse electioni, nisi idem etiam *possit commode* interesse, non est necessario vocandus. Eapropter vocandi non sunt a loco electionis *nimis remoti* cap. 18. de elect. Quo nomine ii veniunt, qui sunt *extra prouinciam* arg. cap. 35. de elect. praeterquam si aliud habeat consuetudo, ut est in cap. 55. de elect. Absens non nimis remotus vocandus est, et, si iusta causa impeditus adesse non possit ipse, potest per procuratorem. Iustae vero impedimenti causae habentur: Morbus: Iter non tutum: aut omnino impeditum: Contagio: Funus domesticum: Causa reipublicae, et studiorum: Non item, si quis ex causa priuatae utilitatis, quamquam necessario, abest. NELLER. in diss. de sacrae elect. processu. §. 4. n. 8. seqq.

§. 32.

Quinam prohibeantur eligere?

Enimvero non omnes Ecclesiae vacantis canonici in communionem electionis veniunt. Sunt enim, qui *natura*: Sunt, qui *lege*, vel *proprio* cuiusvis Ecclesiae *statuto* arceantur, idque *ad tempus*, vel *in perpetuum*. Nullam in electionibus partem habent, in quibus aut nullum *natura* iudicium est, aut *immaturum*, quales sunt *impuberes*, *furiosi*, *dementes*, et, si qui sunt alii hoc nomine ad res suas gerendas *inepti*, (a) quod quidem *planam*, atque *expeditam* rationem habet. Arcet praeterea ab electionibus sacris *EXCOMMUNICATIO maior*; (b) non *minor*, (c) quamquam ea de re adhuc sub *INNOCENTIO III.* dubitatum fuisse, non sit *incompertum*. (d) Item *SUSPENSIO* ab officio, ac beneficio; uti etiam *INTER-*
DI-

(a) VID. CAP. 32. *de elect.* in 6.

(b) VID. CAP. 23. *de adpellat.*
CAP. VN. *ne sede vacant.*

(c) VID. CAP. FIN. *de cler. excom.*

(d) VID. CAP. 39. *de elect.*

DICTION personale: (a) quod idem de
 suspensis a *beneficio* tantum, vel tantum ab
officio num recte dici queat, ambiguum
 est ob ea, quae tradidit CEL. NELLERUS.
 (b) IRREGULARES quoque ex eo, quod
 in loco interdicto scientes sacris sint ope-
 rat, iuris huius communione carent: (c)
 non item quivis quavis de causa irregula-
 res, quum id nulla lege ita sit constitutum.
 His iungendi sunt canonici *nondum subdia-*
coni: (d) quivis per statutum Ecclesiae
 suae proprium seu vetere munitum con-
 suetudine, seu confirmatum a superiore
voti ius, ac *sessionis* in Capitulo necdum
 adepti sunt, cuiusmodi habentur in Ec-
 clesiis Germanicis capitulares novitii. In-
 terdum facultas eligendi ad tempus amit-
 titur. Ita iure suo excidunt, qui laicos
 ad ius suffragii in electione dandi admit-
 tunt, quod genus electionis ab INNOCEN-
 TIO III. factum dicitur *per abusum secularis*

G 5

pote-

(a) VID. CAP. 16. de elect.
 CAP. 8. de cens.

(b) NELLER. cit. diff. §. 2. n. 4. (f) et Q. ad cit. n. 4. (e)

(c) VID. CAP. 18. §. vn. de sent. excom. in 6.

(d) TRID. sess. 22. cap. 4. de ref.
 CLEM. 2. de aet. et qualit. praef.

potestatis: (a) Qui electionem, quamquam nulla re impedirentur, ultra praescriptum a iure tempus protraxerunt: (b) Qui tempore suo quidem elegerunt, sed vel forma canonica non seruata (c) vel elegerunt, quem esse indignum non nesciebant: (d) aut reiectam a superiore postulationem innouarunt. (e) IURIS demum notatos INFAMIA passim scriptores ab electionibus arcendos esse perhibent: (f) At idem negat oportere fieri CEL. NELLERUS; tum quod nusquam huiusmodi aliquid in iure nostro expressum sit: tum quod infamia, tametsi per legem irrogata, capitularis esse nemo definat. Ab honoribus quidem *suscipiendis* arcet infamia, non item ab iis *conferendis*. Nec quod inter *actus legitimos* connumerata sit electio, (g) quidquam is putat huic sententiae offic-

(a) VID. CAP. 43. *de elect.*

(b) VID. CAP. 41. *de elect.*

(c) VID. CAP. 42. *de elect.*

(d) VID. CAP. 2. *de postul.*

(e) CIT. CAP. 2. *de postul.*

(f) ARG. CAP. 87. *de reg. iur. in 6.*

(g) VID. CAP. 2. *de sent. excom. in 6.*

ficere, quoniam nec canone vlllo, nec lege possit ostendi, naturam actus legitimi eam esse, vt nisi ab homine integra existimatione, non queat rite explicari. *cit. diss. §. 2. Q. ad n. 4. (e)*

§. 33.

Satisfit duabus quaestionibus.

Excommunicatio maior electionibus interdicat. (§. 32) Igitur nullum dubium est, quin heretici, schismatici, apostatae, si quidem denunciati publice, id est, non tolerati sint, non recte eligant. Quid si vero toleratorum sint e numero, nec opposita exceptione repulsi, num valida ab iis facta electio futura est? Adfirmant canonistae magno numero, et in his CEL. RAUTTENSTRAUCHIUS, *quum enim*, inquit, *constitutio MARTINI V. ad euitanda: eiusmodi excommunicatis consortium cum ceteris fidelibus, si hi velint, indulgeat, etiam acta eorundem toleranda erunt, et valida, si nemo contra illa excipiat.* (a) Dissentit autem vir inprimis acutus CHRISTOPHORUS NEL-
LERUS, qui, tametsi fateatur, admitti
posse

(a) RAUTTENSTRAUCH. *Inst. iur. eccles. §. 715.*

posse illos *sine periculo incurrendae excommunicationis minoris, aut vitiandae electionis*, negat tamen eorum suffragia vim ullam habitura, ex quo consequens fit, ut, si deductis iis, maiora deficient, nulla sit, atque inutilis futura electio, tum, quia, qui *de Ecclesia* non est, qualis utique excommunicatus est, *de Capitulo* esse nequeat, quod est pars necessaria Ecclesiae: tum, quia prius, quam ederetur MARTINI V. constitutio votum excommunicati certissime non valuerit: nec vulganda ea constitutione haec mens Pontifici Maximo fuerit, ut excommunicatis, sed ut ceteris Christianis favor quaereretur. (a) NELLERUM sequitur ANTONIUS SCHMIDT. (b) Alterum loco isto quaeri solet, num, si qui iure, vel natura impediti cum aliis electionem peregissent, admittenda ea sit, an reiicienda? Admittendam ego illam censeo, si qui iure prohibiti interuenerunt, quorum vitia latuerunt ceteros, quamquam hi, electis eorum suffragiis, minorem Capituli totius partem component: quod ex GREGORII IX. quadam decre-

(a) CHRIST. NELLER. *loc. cit.*

(b) ANT. SCHMIDT. *Inst. iur. Eccl. Tom. I. §. 149.*

decretali non obscure intelligitur. (a) Quod si vero scientes, prudentesque canonici in societatem iuris venire passi sunt inhabiles, nullius fore momenti electionem, etsi cum pluribus dissentiat GONZALEZIUS, verius puto, non in poenam quidem contemtorum canonum admitti eos vetantium, sed ob neglectam formam canonicam in electionibus necessario retinendam. (b)

§. 34.

Interdum etiam extranei in electionibus partem faciunt.

Quod autem solos hodie vacantis Ecclesiae canonicos suffragii iure in electionibus Episcoporum gaudere aiebam (§. 31.) id quidem *de iure* tantum *ordinario* dictum putate. Alioquin enim non nego, quin *extra ordinem* iure quodam singulari ad alios quoque non capitulares possit ius idem pertinere: veluti *privilegio*: *observantia*: *speciali* aliqua, et consentientium

ca-

(a) VID. CAP. 53. *de elect.*

(b) PLAC. BÖCKHN. *Lib. 1. Tit. 6, §. 2, n. 48. seqq.*

canonicorum concessione: possessione canonica-
tus bona fide munita. (a) Consuetudine tan-
ti temporis, quantum ad complendam
praescriptionem iure desideratur. (b) Ad-
dunt his nonnulli *indultum* Summi Ponti-
ficis: cui quidem in Germania per con-
cordata locus esse non potest. Quoniam
vero Extranei cuiusvis ius non lege, sed
speciali quadam causa innititur, idem vo-
catum in controuersiam, necessario pro-
bandum est. Probabitur autem eius *qua-
si - possessio* non modo, si quis se, quae po-
stremum celebrata est, electioni adfuisse
docuerit; verum etiam, si votum in eam
rem suum exquisitum esse ostenderit. (c)
Sed eam quasi - possessionem quanti esse
temporis oporteat, ut ad legitimam usque
praescriptionem producta videatur, pa-
rum constat. *Immemorialem* alii, alii *qua-
dragenariam* desiderant: Et hanc item alii
coniunctam cum *titulo*, quem alii putant
esse minime necessarium. *Extraneorum* ge-
nus duplex distinguit CEL. NELLERUS.
(d) Eorum scilicet vnum, qui habita ra-
tione

(a) PLAC. BÖCKHN. *loc. cit.* n. 47.

(b) VID. CAP. 3. *de caus. poss. et prop.*

(c) VID. CAP. 50. *de elect.*

(d) CIT. DISS. §. 2. Q. ad n. 3.

tionem disciplinae veteris in electionibus Episcoporum extraneorum nomine non continebantur; quo in ordine sunt Abbates, praepositi Ecclesiarum collegiatarum, Episcopi suffraganei, dum civitati metropoli Antistes dandus esset. Alterum eorum, quos nec antiqui mores ad electionem admittebant: His ille annorum quadraginta possessionem cum titulo, aut sine titulo eius temporis, cuius inchoati memoria non exstet, necessariam esse statuit. (a) Illis vero superioribus etiam sine titulo annorum quadraginta possessionem ait sufficere: idque ita varie, quod istis quidem commune ius non modo non obstat, verum etiam faueat. (b) At isthoc ipsum quidem verene dictum sit, an secus, difficile iudicatu est. Certe INNOCENTIUS III. *secundum statuta canonica electiones Episcoporum ad Cathedralium Ecclesiarum clericos regulariter pertinere*, disertissime rescripsit. (c) Aliam iniit viam ANTONIUS SCHMIDTIUS: (d) de qua dudum ante,

ac

(a) ARG. CAP. I. *de praescript. in 6.*

(b) ARG. CAP. 40. *de elect.*

(c) VID. CAP. 3. *de caus. poss. et propr.*

(d) ANT. SCHMIDT. *Inst. iur. eccles. Tom. I. §. 150. in schol.*

ac plenius exposuit PLACIDUS BÖCKHN.
loc. cit. n. 20. seqq.

§. 35.

Qui possint, aut non possint eligi?

Iam hoc primum in eligendis Episcopis saepe constitutum est ecclesiasticis legibus, ne quis aliunde vocetur, dum non deerunt in coetu Ecclesiae vacantis, quibus cura populi Christiani, et imperium sacrum recte committatur: *Ne emeritis in suis Ecclesiis clericis peregrini, et extranei, et qui ante ignorati sunt, ad exclusionem eorum, qui bene de suorum civium merentur testimonio, praeponantur: Tunc autem alter de altera eligatur Ecclesia, si de civitatis ipsius clero, cui est Episcopus ordinandus, nullus dignus (quod euenire non credimus) poterit reperiri.* Ita COELESTINUS P. (a) Ita etiam posthac GREGORIUS M. in litteris ad BARBARUM Ecclesiae Pannormitanae visitatorem: *Commonemus etiam fraternitatem tuam, inquit, ut nullum de altera permittas eligi Ecclesia, nisi forte inter clericos ipsius civitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum*

(a) AP. GRATIANUM, dist. 61. can. 12, et 13.

patum dignus potuerit inueniri: (a) Nam graue cleri illius erit opprobrium, si, qui possit eligi, habere dicatur neminem. (b) Oportet vero eum, cui recte possit, atque vtiliter committi episcopatus, virum esse fide integra, non neophytum: (c) Aetate maturum, nec omnino annis triginta minorem, (d) scientia, (e) et morum grauitate insignem: (f) Honestis natalibus: (g) et in sacro aliquo ordine constitutum. (h) Vnde haut aegre intelligitur, indignos esse dignitate episcopali quoscunque natalium macula laborantes: (i) Quod adeo verum est, vt legitimatio quidem per subsequens matrimonium, non etiam per gratiam Pontificis facta natalibus restitutio ido-

(a) AP. GRATIANUM. *dist. 61. can. 16.*
BINGHAM- *Lib. 2. cap. 10. §. 2. seq.*

(b) GRATIANUS. *cit. dist. can. 15.*

(c) 1. TIMOTH. 3.

(d) CONC. TRID. *sess. 24. cap. 12. de reform.*
BINGHAM. *loc. cit. §. 1.*

(e) CONC. TRID. *sess. 22. cap. 2. de ref.*

(f) VID. CAP. 7. *de elect.*

(g) VID. CAP. 20. *de elect.*

(h) CONCIL. TRID. *sess. 22. cap. 2. de ref.*
BINGHAM. *loc. cit. §. 4. seqq.*

(i) V.D. CAP. 20. *de elect.*

idoneos eos reddat ad episcopatum ad-
piscendum, nisi hoc ipsum nominatim in-
dultum fuerit: (a) Item *hereticos*, et ex
his natos tametsi Catholicos: (b) *schismaticos*: (c) *Excommunicatos*: (d) *Suspensos*: (e)
Interdictos: (f) Nec hic vllum est discrimen maiorem inter, et minorem ex-
communicationem: (g) Indigni porro
censentur omnes *irregulares*: (h) atque
adeo etiam *infames*, ac *simoniaci* licet eis
minime consciis data sit, vel promissa
pecunia: (i) nisi hoc per fraudem actum
esset, quo minus eligeretur. (k) Eligi de-
mum prohibentur, qui nulla obtenta di-
spensatione beneficia retinent plura natu-
ra, vel lege non compatibilia: (l) Qui
scientes simoniacum eligunt, (*) aut in
electio-

(a) VID. CAP. 1. et vlt. de fil. presb.

(b) VID. CAP. 15. de heret. in 6.

(c) VID. CAP. 5. de elect.

(d) VID. CAP. 7. de cler. excom.

(e) VID. CAP. 16. de elect.

(f) VID. CAP. 8. de consu.

(g) VID. CAP. fin. de cler. excom.

(h) VID. CAP. 3. de accus.

(i) VID. CAP. 59. de elect.

(k) VID. CAP. 27. 33. de simon.

(l) VID. CAP. 54. de elect.

electionem de se per abusum secularis potestatis factam scientes consensum adhibent: (a) Qui episcopatum malis artibus ambiunt, maxime, si pactio, vel iuramentum interuenerint: (b) Qui ipsi sibi votum dederunt: (c) In electionem sui prius, quam eligerentur, consenserunt. (d) Absentem vero, atque rei totius omnino ignarum, quo minus liceat deligere, nihil equidem prohibet. *cap. 20. de elect.*

(*) Ita vero habet *cap. 26. de elect.* Duo sunt autem, quae in summario huius Capituli reprehendit CEL. NELLERUS. Vnum, quod *hanc ineligibilitatem restringat ad triennium, quum nihil sit in textu hanc restrictionem insinuans.* Alterum, quod *generaliter velit, eligentes indignum triennium esse ineligibiles, quum tamen textus dicat: talem scienter in Episcopum eligendo: id est simoniacum.* Videtur summarii huius auctorem in hanc opinionem induxisse *cap. 7. §. fin. de elect.* quo triennii suspensio a beneficiis ecclesiasticis decreta est aduersum eos, qui scientes indignum electuri essent: Putavit is nempe ex hoc Capitulo explicandum esse *cap. 26. eod.* quum tamen verius sit, quae hac lege posteriore inducta est, *passivae, ut aiunt, vocis priuatio, eam esse absolutam, ac perpetuam. cit. diff. §. 3. n. 6. (d)*

H 2

§. 35.

(a) VID. CAP. 43. *de elect.*

(b) VID. CAP. 26. *de elect.*

(c) VID. CAP. 26. *de iur. patron.*

(d) VID. CAP. 46. *de elect.*

§. 36.

Non est satis dignum eligere, nisi idem sit ceteris dignior.

Horum igitur nemo ad episcopatum promoueri iure potest, siue is memoratarum causarum aliqua prohibeatur, siue careat dotibus necessariis. (C. 35) Quid si vero eorum quispiam nihilominus deligatur? In promptu mihi est, quod respondeam. Electio erit huiusmodi nullarum virium: Vt enim hoc sacris legibus non semper conceptis verbis exprimatur; nihilo tamen magis putandum est, non vacuum viribus electionem fore, quae pugnet cum legibus, quarum ea natura est, ut, quod vetent, idem etiam nullum reddant, atque irritum, nisi quid aliud Imperanti placuerit: (a) Estque hoc ita verum, ut electio huiusmodi, quamquam contradictorem nata sit neminem, nulla iudicis sententia infirmata; nihil tamen prodest electo. Ex quo fit, ut quam sic adeptus est dignitatem, illaesa conscientia nequeat retinere: praeterquam si minor duntaxat excommunicatio illi obstiterit,

(a) VID. CAP. 64. de reg. iur. in 6.

quae est numero quadragesima septima, propositione hac: *Quum dixit Concilium Tridentinum: Eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui, nisi quos digniores, et Ecclesiae magis utiles ipsi iudicauerint, ad Ecclesias promoueant: Concilium vel primo videtur per hec: digniores, non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumto comparatiuo propositiuo: Vel secundo loquutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos: Vel tandem loquitur tertio, quando fit concursus. Igitur mens Patrum Tridentinorum ex sententia INNOCENTII P. haec est, ut etiam extra concursum non ii modo peccent mortaliter, qui scientes, prudentesque indignum eligunt: verum illi etiam, qui dignum quidem promouerunt, sed postposito alio, quem ipsi et digniorem, et Ecclesiae magis utilem futurum iudicauerunt.*

§. 37.

*Quando instituenda electio? Intra quod tempus?
Et quo loco?*

Ad electionem deueniendum est non ante, quam sedes episcopalis vacat, nisi forte

forte coadiutoris dandi gratia: Nec, si vacat per mortem, prius, quam iusta defuncto persoluta fuerint. INNOCENTIUS III. electionem a Capitulo Cremonensi factam nullam esse declaravit, ea solum ratione adiecta, quod Episcopi defuncti corpus *nondum fuerat traditum sepulturae*: (a) Et BONIFACIUS P- III. iam initio septimi seculi: *nullus aiebat, Pontifice Romano viuento, aut Episcopo ciuitatis suae, praesumat loqui, aut partes sibi facere, nisi tertio die depositionis eius, aduocato clero, et filiis Ecclesiae, et tunc electio fiat*: (b) praeterquam si causa quaedam grauior festinatione vtendum suadeat, vel consuetudo aliud habeat, qualem olim in Ecclesia Alexandrina viguisse HIERONYMUS, atque EPIPHANIUS testantur. Immo vero nec citatio valet absentium viuento Praelato decreta, quamuis se indicia prodant sequuturac mortis minime dubia. (c) Vt autem in vitio est accelerata nimis electio; ita prouisione opus erat, ne gregi dominico diu desit cura pastoris. (d) Annuam episco-

H 4

pa-

(a) VID. CAP. 36. de elect.

(b) AP. GRATIANUM. dist. 79. can. 7.

(c) VID. CIT. CAP. 36. de elect.

(d) VID. CAP. 57. de adpell.

patuum vacationem indulserunt quondam canones Africani: (a) Eandem Concilium Chalcedonense mensibus tribus longiorem vetuit, *nisi forte necessitas ineuitabilis coegerit tempus dilationis extendi*: (b) qui canon relatus in codicem decretalium pro lege seruatur haecenus, vt intra tempus idem a die cognitae vacationis computandum electio debeat necessario celebrari. (c) Locus electionis est ipsa Ecclesia, cui de pastore prouidendum est: *Ad ordinationes rite celebrandas*, inquit S. CYPRIANUS, *ad eam plebem, cui praepositus ordinatur, Episcopi eiusdem prouinciae proximi quique conueniant, et Episcopus deligatur plebe praesente*, (d) eratque moris huius tanta olim religio, vt IULIUS P. inter alia, quae GREGORIO factione Eusebianorum in locum ATHANASII obtruso obiecerat, id vnum maxime exprobrauerit, quod Antiochiae Episcopus nominatus, Alexandrinam sedem inuaserit; quum tamen secundum ecclesiasticum

(a) CONCIL. CARTH. V, can. 8.

(b) CONCIL. CHALCED. can. 25.
BINGHAM, Lib. 2. cap. 11. §. 1. 2. 3.

(c) VID. CAP. 41. de elect.

(d) CYPRIANUS. Epist. 68.

sticum canonem in ipsa Ecclesia Alexandrina ab Episcopis prouinciae Episcopum eum constitui oportuerit. (i) In ipsa vero Ecclesia quo loco coire deceat electores, consuetudinem esse spectandam docet PASSERINUS: (b) neque aliud spectasse videtur Pontifex, quando eos conuenire iussit eum in locum, *in quo fuerit electio celebranda*. (c) Certe periculum est, ne, si praeter necessitatem a receptis diu moribus discessum fuerit, in suspensionem *turbulentae, ac factiosae electionis* veniant Capitulares, quod exemplo memorabili illustrauit BÖHMERUS, *Lib. 1. Tit. 6. §. 49.*

§. 38.

Quae sint agenda ante electionem?

Quod in aliis ex communi sententia capituli tractandis, ac finiendis causis usu ferme receptum est, ut ad dicendam sententiam non ante deueniatur, quam re diligenter praeparata, quo maiori et iudicio,

H 5

dicio,

(a) BINGHAM, *Lib. 2. cap. 11. §. 7.*
NELIER, *cit. diff. §. 5.*

(b) PASSERINUS, *de elect. can. cap. 12. qu. 1.*

(c) VID. CAP. 14. *de elect.*

dicio, et ordine queant explicari: idem videmus in electionibus quoque usurpari: non enim temere consueverunt, sed parati, et cunctis ante rite dispositis ad eas celebrandas venire Capitulares. Quando prope exitum est tempus, in quod indicta est electio, ieiunia, preces, supplicationes indicantur, quibus populus bonum a Deo pastorem exorare studet. (a) Deliberatur de personis, quarum possit in electione haberi ratio, in quo nihil est, quod vituperetur, modo ne quidquam vel ambitus, vel simoniae, vel factionis interuenerit. Ipso autem electionis die, posteaquam dato signo euocati sunt omnes, quos adesse conuenit: (b) Sacrum *de Spiritu* celebratum: Electores epulo sacro refecti: Et hymnus: *veni S. Spiritus*, decantatus, (c) itur in locum electioni destinatum: Procurator, notarius, testes adsumuntur, et ab his consueta iuramenta excipiuntur: Edicto citationis de valuis refixo, et coram Capitulo producto, docetur, omnes, quos oportebat, rite vocatos

(a) CONCIL. TRID. *sess. 24. cap. 1. de reform.*

(b) VID. CAP. 30. *de elect.*

(c) VID. CAP. 14. *de elect.*

catos esse: Absentium adcusatur contumacia, vel missi procuratores recipiuntur: initur numerus praesentium: Fit protestatio de non admittendis ad electionem iis: qui canone, vel moribus prohibentur: Datur absolutio a censuris, si quis adsit, qui earum impertiri gratiam possit. Atque his omnibus ita peractis, constitutaque forma electionis futurae, ac scrutatoribus, seu compromissariis communi consensu delectis, deque eligendo digniore iureiurando dicto, ad rem demum ipsam proceditur.

(*) Haec ita summam enarrare placuit, quia usu magis, quam intelligentia iudicantur. Copiosius cuncta persequutus est БÖCKHN. *loc. cit.* n. 66. *seqq.* Quae vero multorum est opinio, vacuum fore viribus electionem quantumvis concordem, in qua duae totius Capituli partes non interfuerint, num vera sit, non satis liquet. Legem quidem hoc ita sancientem nusquam reperio: Vocandos esse omnes, qui *debent*, ac *possunt commode* interesse, eorumque excludendum esse neminem, iura nostra praecipiunt; omnes ii ut intersint, aut plures duabus tertiis, necessitatem nusquam imposuerunt. vid *cap. 42. de elect.* Et videntur ii, qui, nulla re impediante, suo tempore non comparuerunt, ius suum ipsi dissimulare, atque integram praesentibus eligendi potestatem facere: *cap. 19. et 28. de elect.* Ut adpareat, nihil eos agere, qui ex *L. 4. D. quod cuiusque universit. nomin.* aliud nobis conantur persuadere. Num autem ne tum quidem legi huic locus esse possit, quando absentes tanto numero vocati non sunt, ut tertiam collegii

collegii totius partem superent, quod *arg. cap. 23. de elect.* visum est viro celeberrimo CHRISTOPHORO NELLERO, aliis deliberandum relinquo. *cf. BÖCKHN. loc. cit. n. 69.*

§. 39.

Electio fit per scrutinium.

Qua sint vsuri forma in eligendo, ipsi constituunt praesentes canonici. (§. 38.) Hoc autem volo non perinde accipi, quasi in potestate sit electuri Capituli, quam velit cunque formam adhiberi; sed ut possit pro suo arbitratu adhibere vnam de illis, quas electionibus huiusmodi Lateranensis canon indidit. Est autem electionum sacrarum forma iure nouo prodita omnino duplex: *Scrutini* nempe, et *compromissi*: Nam quae his adiungitur tertia, et *inspiratio* dicitur, habet illa quidem vim eam, ut non sit nulla eum in modum peracta electio; non est tamen forma quaedam iure nostro sic constituta, ut sit in potestate Capituli, repudiatis superioribus, hac uti potissimum, quod ex lege ipsa Concilii Lateranensis perspicuum est. (a) Sed ordinaria, et frequens inprimis electio

(a) VID. CAP. 42. de elect.

electio est per SCRUTINIUM, cuius haec ratio est: (*) Electione nullis adstet et solennitatibus, (a) adsumuntur tres de collegio integra fide, atque existimatione viri, quorum esset munus ab omnibus, etiam a se ipsis, suffragia exquirere, unde *scrutatorum*, et *scrutini* vulgata nomina. (b) Hoc autem illi facere debent *secrete*, id est, nemine non scrutatore audiente: *Singillatim*, non a pluribus simul, *diligenter*, cauentes scilicet, ut, qui adfunt, omnes omnino ratione, ac modo debito suffragia ferant. (c) Collecta in hunc modum suffragia ipsi scrutatores expendunt: Conditionata, dubia, alternatiua, vacua abiciunt, et, a quibus ea data sunt, e numero suffragantium eximunt. (d) Quae reliqua sunt, *mox in communi*, solo videlicet eligentium expresso numero, *palam facere debent*. (e) Sequitur inde suffragiorum collatio: (**) atque is censetur electus, *in quem omnes, vel maior, et sanior pars*
Capi-

(a) PASSERINUS. *de elect.* cap. 16. qu. 4. n. 11.

(b) FRANC. FLORENS. *ad tit de elect.*

(c) VID. CAP. 42. *de elect.*

(d) VID. CAP. 2. *de elect.* in 6.

(e) BARBOSA. *Lib. 1. iur. eccl.* cap. 19. n. 216.

Capituli consensit. (a) Dicitur *pars maior, et sanior*, quae eligentium non modo numero; verum meritis etiam, sapientia, et praeis in Ecclesiam studiis altera est superior. Et non iniuria factum est, ut saniores simul, et maiorem partem consentientem in electionibus canon desideraret: vetus namque, et ab ipsa Ecclesiae utilitate accepta est regula, quae beneficia ecclesiastica, nisi dignissimo cuique, conferri vetat: cui quidem regulae consentaneum fuit, ut vota singulorum ponderanda magis, quam numeranda putarentur, maxime, quum de Episcopis deligendis negotium esset. Hoc est, quod iam olim praecipiebat LEO M. si quando in partes ire populum contingat, is vacanti Ecclesiae Episcopus daretur, qui *maioribus et studiis iuaretur, et meritis*. Sed ut sunt ingenia hominum ambitiosa, et in tuendis suis iudiciis pertinacia, facile quidem eveniebat, ut molestissimis saepe contentionibus suffragiorum ponderatio electiones huiusmodi implicaret: anceps enim est, ac plena invidiae meritorum, ac studii melioris diiudicatio. Quocirca moribus ferme ubique receptum est, ut
maior

(a) VID. CAP. 42. de elect.

maior pars etiam sanior habeatur, ac totius Capituli consensum exprimat, nisi quod in ea vitium manifestis rebus ostendatur. (a) Dicetur vero a maiore Capituli parte delectus non is omnino, qui plura *utcumque* aliis suffragia tulerit, quod etiam in minore accidere potest; sed in quem maior *totius et gentis collegii* pars conspirauerit, quam votorum *pluralitatem absolutam* vocant, ut illam priorem *respectivam*. (b) Quod si e tribus duae tertiae in eandem personam consenserint, nulla nec meriti, nec zeli comparatio opponi poterit: (c) qua ratione fit ut in electione Summi Pontificis, (d) uti etiam Abbatissarum, (e) quae nisi duarum tertiarum conspiratione non perficiuntur, ea suffragiorum comparatio omnino praetermittatur.

(*)

(a) VID. CAP. 57. *de elect.*

ET CAP. 43. *de elect.* in 6.

CABASSUTIUS. in *Theor. iur. can.* Lib. 2. cap. 24 §. 14.

(b) VID. KOCH. in *diff. de votis dupl. mai.* §. 8.

(c) VID. CAP. 6. *de elect.* in 6.

(d) VID. CAP. 6. *de elect.* in 6.

(e) VID. CAP. 43. *de elect.* in 6.

(*) Per scrutinium facta electio illa quoque dicitur, dum eligentium quisque suffragium suum secrete scriptum in scheda in urnam demittit, ut numeratis suffragiis electus intelligatur, in quem plura consentiunt. Hoc genus scrutinii electionibus Praelatorum regularium praescriptum Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 6. de Regul.*

(**) Publicato scrutinio, et ita adempta electoribus variandi facultate, *cap. 58. de elect.* Succedit illico suffragiorum collatio, quae sic necessaria est, ut ea omissa nulla sit futura electio, *cap. 50. et 55. de elect.* Quare, si hoc res omnino deponat, ad eam faciendam capitulares etiam compelli possunt *cap. 50. de elect.* Est autem huiusmodi collatio de iure communi triplex: Numeri nempe ad numerum, quo constet, num quis a maiore parte delectus sit: Tum zeli ad zelum, ut idem a saniori etiam parte electus intelligatur: Demum meriti ad meritum, ut appareat, electum etiam eum esse qui dignitate ceteris omnibus antecellat: Recentes mores quid in hac parte antiquioris disciplinae emoluerint, iam tum ante dictum est.

§. 40.

In scrutinio interdum minor numerus vincit maiorem.

Plures tamen casus recensent decretalium interpretes, in quibus minor numerus vincat maiorem. Id illi primum evenire tunc aiunt, quando hi, quorum sunt maiore numero vota conspirantia, non

non dignum, ac scientes quidem, elegisse conuincuntur, (a) eoque casu integrum erit his, qui nullam eo in crimine partem habuerunt, electionem a se factam continuo publicare, (b) vel, repudiata illa, tentare nouam, exclusis nempe ceteris, qui suo ipsi se suffragandi iure spoliauerunt. (c) Par est facinus eorum, qui *postulabilem* eligunt, (d) aut ei, necdum admissa postulatione, administrationem Ecclesiae committunt. (e) Vincit etiam postulationem concurrens electio, quamquam minore suffragiorum numero iuuetur. Ita passim Canonistae: Vere illi quidem, ad rem ipsam quod adtinet; verum parum subtiliter: Nam ut eligentium causa concurrens cum postulantibus potior sit *numero*; idem in superioribus eodem modo contingere, vereor, ut recte dici queat: Quoniam enim, qui non dignum scientes, prudentesque deligunt, ipsa

(a) VID. CAP. 40. et 53. de elect.

(b) VID. CAP. 22. de elect.

(c) VID. CAP. 53. de elect.

(d) VID. CAP. 22. de elect.

(e) VID. CAP. 23. de elect.

ipsa canonis efficacia voti dandi facultatē excidunt, non *numero* ab aduersa parte vinci videntur; sed *iure*, quod haec quidem conseruat integrum, quum illi contra nullum omnino pro ea vice habuisse censeantur. Idem prorsus de binis reliquis, atque aliis horum similibus casibus statui oportere, non inscite monuit vir egregie doctus CHRISTO: KOCHIUS in dissertatione perelegante: *de votis duplo maioribus*. Alioquin autem, quod iam tum ante praemonebam, ista regula vtimur, vt maioris vtique numeri habeatur ratio, de quo posteaquam, comparatis inter se votis constiterit, *in electione, siue per compromissum, siue per scrutinium procedatur, est ab uno vice omnium electionis pronuntiatio per verba singularis numeri facienda*. (*) Idque ideo, vt censeatur euidentius *unica, et communis*. (a) Cauendum vero est, ne *communis* haec, quae dicitur, *electio* per obliuionem, vel per incuriam negligatur: pars est enim formae canonicae, in qua si quid est admissum vitii, nullam esse electionem, fatis constat: (b) atque eam praeterea

(a) VID. GAP. 4. de sent. et re iud.

(b) VID. CAP. 55. de elect.
ET CAP. 23. eod. in 6.

terea naturam habet, vt alio quopiam, idem licet valente, ritu, veluti *solemni de- portatione*, qualis alicubi in vfu est, sup- pleri minime possit. *Cap. 34. de elect.*

(*) Formula est huiusmodi: Ego nomine meo, et to- tius Capituli, vel, mihi adhaerentium eligo in Epi- scopum, et pastorem Ecclesiae NN. talem NN. ele- ctumque pronuntio in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

§. 41.

Item per compromissum.

Quod si, facta suffragiorum compa- ratione adpareat, consentientium Canoni- corum partem nullam esse tanto numero, quanto illam esse oportet, vt perfecta ele- ctio intelligatur, (§. 40.) tum vero ite- randum erit scrutinium, vel tentanda via *compromissi*, si modo temporis praefixi an- gustiis non excludantur. *Per compromissum* electio fieri dicitur, quando, nemine de capitularibus dissentiente, (a) vni, vel pluribus, etiam extra collegium adsumtis, modo ne laicis, nomine omnium electio

I 2

comit-

(2) ARG. CAP. 29. de reg. iur. in 6.

comittitur: (a) Inducta haec, et admissa est ratio, ne, quod non infrequenter vfu-uenit, exortis in Capitulo dissensionibus, in longum electiones, non sine damno Ecclesiarum protraherentur. Nihil autem refert, ipsum per se Capitulum compromissarios deligat, an eorum legendorum potestatem aliis tribuat, (b) modo ne *sortitione* ea res agatur: (c) Compromissum, ut mandatum quoduis aliud, vel *purum* esse potest, seu simplex, vel *conditionatum*, seu certis legibus adstrictum, (*) quae omnino seruandae erunt, nisi contineant aliquid pugnans cum ecclesiasticis canonibus: (d) Nam et si adiectae nullae fuerint; eae tamen censentur adpositae, quae secundum canones quibuscumque electionibus insunt: Idque adeo etiam in tempore intelligitur: siue enim a Capitulo praestitutum sit aliquod, quo labente perficienda erit electio, siue a canone, perinde fuerit: Elapso enim eo desinit vis omnis compromissi, ad superioremque deuoluitur

(a) VID. CAP. 8. 21. 40. de elect.

(b) VID. CAP. 30. de elect.

(c) VID. CAP. 3. de sortil.

(d) VID. CAP. 23. et 32. de elect.

tur prouidendi ea vice potestas, non ad collegium Canonorum, quorum utique culpa est aliqua, quod in homines rerum suarum tam incurios Episcopi electionem contulerint: Secus, ac contingit, si vel non dignum elegerint compromissarii, vel dignum quidem, sed electioni non consentientem: horum etenim aliquid si euenerit, ad compromittentes reditura est eligendi facultas, nisi electionis in non dignum collatae pars aliqua et ipsi exstiterint. (a) Re integra reuocari mandatum etiam a maiore Capitali parte, nihil vetat. (b) Exspirat porro facta a compromissariis, et publicata electione: Vtrum vero recte sint in illa versati, nec ne sint, nihil refert: Morte quoque vnus de compromissariis definit, quod exemplo arbitrorum a iure ciuili acceptum videtur inualuisse. Horum autem dum nihil accidit, atque officio suo recte sunt, legitimeque functi compromissarii, electus is censebitur, qui maiorem tulerit suffragiorum numerum, nec est in Capituli potestate sic electum recusare. *cap. 33. de elect.*

I 3

(*)

(a) VID. CAP. 37. *de elect.*

(b) VID. CAP. 30. *de elect.*

(*) Compromisso adiici conditiones possunt variae: veluti, vt quam electuri sunt, *persona sit idonea*: cap. 30. de elect. ne quem eligant, nisi de gremio cap. 32. de elect. alioquin enim extraneum eligere nullo canone vetantur: Ne quem ex suo numero compromissarii eligant: Vt *secrete* prius mentem compromittentium explorent, nec alium deligant, quam quem omnes, aut maior pars, et sanior nominasset: cap. 29. de elect. in 6.

§. 42.

Num compromissariorum unus ipse sibi dare votum possit?

Quin de Compromissariis vnus ceterorum sibi fauentium adhaerens vocacioni maiora possit efficere, seque ipse quodam modo eligere, nihil prohibet, si modo vera est doctrina vulgatio. Eius est vnicum fundamentum in Apostolico quodam INNOCENTII III. ad Episcopum Baiocensem rescripto, quod suum fecit deinceps GREGORIUS P. IX. (a) Sed ego vereor profecto. vt ex eo possit exceptio huiusmodi exsculpi sic, vt nullus iustae dubitationi locus relinquatur. In Capitulo Baiocensi eligendus erat Decanus. Placuit via compromissi, nominatique sunt
septem

(a) VID. CAP. 33. de elect.

septem hac lege: ut illum, quem ex se, vel aliis de gremio ipsius Ecclesiae omnes pariter, vel maior eorum pars nominaret, Capitulum reciperet in Decanum. Accidit autem, ut de septem Compromissarii tres elegerint extraneum: Tres alii vnum ex se, id est, eum, qui illorum fuit septimus, et qui neminem elegerat, sed tribus se nominantibus consensit. Posterior ista, an neutra electio valeat, consultus ab Episcopo INNOCENTIUS III. quum in iure, inquit, peritus existas, et copiam habes peritorum, non possumus non mirari, quia super quibusdam iuris articulis nos consulere voluisti, qui nihil, aut modicum dubitationis continere noscuntur: Haec ita praefatus Pontifex Maximus, respondit: vnum illum de Compromissariis delectum a tribus debere in Decanum adsumi, si nullum ei canonicum impedimentum obstiterit. Atque hoc iure quidem optimo respondit INNOCENTIUS: non ob eam sane causam, quae passim obtenditur, quia is consensum suum adiungens tribus maiora effecerit: sed quia, uti Pontifex ipse indicat: iuxta compromissi tenorem nominatus fuerit; non item alter etiam, qui nec de Compromissariis erat vnus, nec de gremio ipsius Ecclesiae, quorum alterum compromissi formula
I 4 plane

plane perspicueque desiderabat. Erat igitur *extranei* electio a tribus facta omnino nulla, vtpote contra disertam compromissam legem attentata: valida altera a reliquis tribus facta, quia illi consentanea, vincebatque *iure*, non *numero*, quod perperam NELLERUS statuebat, EXTRANEUM interpretatus in hoc rescripto eum, qui de numero Compromissariorum non fuerit, quamvis esset de gremio Capituli, quod ab usu loquendi alienum est. Ita vero fiet, inquires, vt deferenda nobis sit peruulgata in scholis, et libris Canonistarum sententia, quae habet, posse vnum a Compromissariis *ex se* delectum consentire se vocantibus, atque ita maiora efficere? Ego vero sic sentio, inquam; nisi quid aliud habes, quo labentem sustentas: Nam decretalis quidem ista INNOCENTII III. epistola quam parum tibi, aut potius nihil profit, iam sentis, opinor. BERNARDUS. *Tom. I. pag. 145. seqq.*

§. 43.

Tum et per inspirationem.

Enimuero altera ex his formis, *scrutinii* puta (§. 39.) vel *compromissi* (§. 41.)
ita

ita est necessario vsurpanda, vt *aliter facta electio nulla* habeatur. (a) Vnum duntaxat genus excipit canon Lateranensis, quod *inspiratio* dicitur, siue ea *vera* sit, siue *praesumpta*. Veram dicunt inspirationem, si DEUS ipse visibili quodam, atque euidente signo demonstret eum, quem velit prouectum, ex quo genere fuit electio FABIANI, et ALEXANDRI apud EUSEBIUM (b) MARTINI apud SULPICIUM SEVERUM. (c) Praesumi vero divinam inspirationem tunc aiunt, quando hi, qui iure suffragii gaudent, nullo de eligenda persona tractatu praecedente, subitaneo quodam consensu omnes simul in vnum quendam conspirant. (d) Et ad hanc speciem referri debent electiones per *adclamationem populi* factae, vt AMBROSII, vt AUGUSTINI, ERADII, et aliorum quorundam, de quibus HORMISDAM Pontificem intelligo in epistola ad Episcopos Hispaniae ita scribentem: *Istam in Sacerdotibus ordinandis seruent electionem, vt in graui*

I 5 mur-

(a) VID. CAP. 42. de elect.

(b) EUSEBIUS Hist. Eccl. Lib. 6. cap. 11. 29.

(c) SULPICIUS SEUERUS. in vita. cap. 7.

(d) VID. CAP. 55. de elect.

murmure populorum diuinum credatur esse iudicium: ibi enim Deus, ubi simplex sine prauitate consensus. ()* Sed inspirationes huiusmodi iam pridem factae sunt rariores: nec videntur hodie facile admittendae: ne sub ficta specie diuini cuiusdam impulsus negligantur regulae sapienter ab Ecclesia praescriptae, et via tumultuariis electionibus aperiatur. VAN ESPEN. *P. 2. Iur. Eccl. Tit. 21. cap. 4. §. 9.*

(*) *Epist. 4. cap. 2.* Ita antiquis aliud fuit electio per adclamationem populi facta, aliud facta ordinatio ad clamorem populi; Adprobabant illam, et laudabant: hanc improbabant tamquam factionem, et tumultuariam, quod multis exemplis compertum est. Cuiusmodi vero adclamationes illae laudabiles populorum fuerint, electione constat S. AUGUSTINI; qui, quum id minime omnium expectasset, inopinato adprehensus, et magno omnium clamore ad episcopatum tractus est: Eum ergo tenuerunt, inquit POSSIDIUS, et ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum obtulerunt, omnibus id uno consensu, ac desiderio fieri, perficique petentibus, magnoque studio, et clamore flagitantibus, ubertim eo flente. Et dum AUGUSTINUS iam aetate prouectior ERADIUM sibi successorem designatum commendaret, ita a populo adclamatum est trigesies sexies: DEO gratias: CHRISTO laudes: Exaudi CHRISTE: Augustino vita, ut ipse testis est AUGUSTINUS in *epist. 110.* Hunc adclamandi ritum Graeci *chirotoniam* dixerunt, quae vox commune, et concors populi suffragium per manus porrectionem declaratum significat; tractusque mos ille videtur ab Atheniensibus, apud quos suffragio, et adclamatione populi magistratus designari, non inusitata.

usitatum fuit. conf. PFEIFFER. *Lib. 2. Antiq. graecar. cap. 5.* et FRANC. BERN. FERRARIUS. *De veterum acclamationibus, et plausu Lib. 7. cap. 3.*

§. 44.

Electio ex quibus causis vitiosa.

His ita expositis quando? Et quibus de causis vitiosa electio fit, haut aegre intelligitur. Nimirum inesse in electione vitium potest et ab *electoribus*, et a *persona electa*, et ab *electione ipsa*. Ab *electoribus* vitium contrahit electio non modo, si, qui iure destituti sunt, in eam se perperam ingesserint; (§. 32.) verum etiam, si, quem non dignum non nesciebant, in eum vota sua contulerint, elegerintque aliquem, qui postulari debebat. (§. 34.) A *persona electa* vitatur, si vocetur quispiam natura, vel canone prohibitus. (§. 35.) *Ipsa* vero in se *electio* pluribus de causis vitio non caret. Principio vitiosa est electio PRAEMATURA. Dicitur praematura pluribus modis: veluti, si facta est prius, quam vacua sessore cathedra, iustaque defuncto persoluta essent: (§. 37.) Si suscipiatur noua, quum prior per adpellationem suspensa prior necdum

a Superiore infirmata est, (a) uel iis non auditis attentetur, quorum ante exquirere consilia electores oportebat: (b) Deinde NIMIS SERA: id est, celebrata tempore non suo, ubi nulla res impediēbat. (c) PORRO vitiosa et illa est electio, quae plena caruit in dandis suffragiis libertate, d) aut forma destituitur canonica, (e) cuiusmodi etiam censetur facta per sortitionem, (f) vel per abusum secularis potestatis. (g) SIMONIACA quoque electio vitiosa est (h) idque ita verum est, ut ne innocentem quidem, eiusque facinoris minime conscium promoueri sinant leges ecclesiasticae, modo id ipsum fraude actum non sit, ne promoueretur. (i) Ex eodem sunt.

(a) VID. CAP. 10. de elect.
ET. CAP. 10. de arbitr.

(b) VID. CAP. 52. de elect.
ET CAP. 7. de arb.

(c) VID. CAP. 14. de elect.

(d) VID. CAP. 23. de elect.
ET CAP. 12. eod. in 6.

(e) VID. CAP. 42. de elect.

(f) VID. CAP. fin de sortil.

(g) VID. CAP. 43. 56. de elect.

(h) VID. CAP. 26. de elect.
ET CAP. 11. 23. de sim.

(i) VID. CAP. 12. 59. de elect.

sunt genere vitiosarum electionum, quae in numero suffragiorum deficiunt: (a) SUBREPTITIAE, et CLANDESTINAE (b) quo nomine veniebant electiones clam populo, et clero celebratae, nec publicatae, nisi in Capitulo, quum ex receptis moribus illico palam in Ecclesia, ac solenniter clero simul, ac populo denunciandae fuerint: *Electiones quoque clandestinas reprobamus*, inquiunt Patres Concilii Lateranensis, *statuentes, ut quam cito electio fuerit celebrata solenniter publicetur.* (*)

(*) Differendae solennis publicationis, ac tegendae electionis consuetudinem ex eo natam suspicatur CEL. NELLERUS *cit. diff. §. 3. in fin.* quod hic illic abusus inualuerit, quo Summi Principes, aliue potestatem sibi vindicabant reprobandi electionem, si qua in personam eis ingratam conspirasset. *Ita in Ecclesiis terrae Sanctae irrepsit pravae consuetudinis morbus*, inquit, *ut, quum alicuius Praelati electio debebat celebrari, conuentus duas personas latenter nominaret auribus Patriarchae, vel Principis, ut sic alterius eligendae, vel totius electionis penitus irritandae plenariam haberet facultatem: vid cap. 14. de elect.* Hinc similem abusum in Ecclesiis Treuirensi, et Colonienfi seculo neno viguisse, colligit ex *can. 4. dist. 63.* Prauane ista, et libertati ecclesiasticae tam inimica fuerit consuetudo, post deinde videro. Duo hic moneo; Iam inde a sexto seculo fortasse in Oriente sensim usurpari coeptum,

(a) VID. CAP. 29. 48. 50. *de elect.*

(b) VID. CAP. 42. §. 2. *de elect.*

coeptum, ut e tribus a clero, ac populo delectis optaret vnum ordinans suo periculo. Certe quo tempore COELESTINUS III. rescripsit ea, quae sunt in *cit. cap. 14. de elect.* vniuersim apud Graecos in vfu fuit, ut duo, vel tres a Synodo nominarentur, ex iis vnum Patriarcha deligeret Episcopum, non sine consensu Imperatoris, ut MORINUS, et ASSEMANUS docuerunt. Hanc veterem Graecorum consuetudinem ex disciplina Latinae Ecclesiae COELESTINUS emendandam censuit, quum Latini Graecis imperitare coepissent. Treuirensis vero, et Coloniensis Ecclesiarum exempla ex LOTHARII Regis rebus gestis commodius illustrantur. Vid. BERRARDUS. *Tom. 2. P. 2. pag. 295. seqq.* Deinde nec istud hoc loco filebo, esse nunc quoque hanc consuetudinem multis Principibus, ut siue priuilegii, siue foundationis iure interueniant electionibus Praelatorum, quod non obscure supponit *cap. 25. de iure patronat.* vbi posteaquam praefatus est Pontifex, magis cum honestate congruere, si in Ecclesiis conuentualibus ad electionem Praelati non faciendam, sed iam factam, consensus Patroni adhibeatur, hoc adiicit: *nisi aliter de sua iurisdictione obtineat, ut partes suas interponere debeat electioni tractandae.* Sed de hoc Patronorum iure alibi. Interea videri poterunt FRANC. FLORENS, IANUS a COSTA, FRANCISCUS de ROYE, et cum primis GEORG. LUD. BÖHMER in *obs. iur. can. obs. 6. pag. 184.*

§. 45.

Electiois vitiosae quae poena?

Electioes vitio aliquo infectas non tantum non probat Ecclesia, verum etiam
utplu-

ut plurimum plectit: Est enim omnis huius generis electio vel nulla ex sese, vel Superioris auctoritate abolenda, ad quam tum etiam prouisio spectat plerumque *deuolutionis* iure. Ita si ad electionem constituto tempore Canonici non deuenerint: (a) Si elegerint inidoneum, vel indignum postulauerint, praeterquam quod *triennii* suspensionem, vel etiam *perpetuam*, si manifesto crimine simoniae teneantur, (§. 35.) a beneficiis, quae in eadem Ecclesia obtinent, ipso iure incurrant, eligendi quoque ius pro ea vice amittunt, deuoluta ad Superiorem prouidendi potestate: (b) nisi gratiam ipse Canonici faciat, et ad nouam siue electionem, siue postulationem celebrandam admittat: (c) Quod quidem tunc verum est, quando pari se crimine omnes electores obstrinxerunt: Nam si diuisis Capituli suffragiis pars quidem Canonici indignum elegerit, parte altera innocente, ac suffragia sua in personam dignam conferrente, nihil

(a) VID. CAP. 7. 18. *de elect.* in 6.

(b) VID. CAP. 14. *de elect.*
ET CAP. 37. *eod.* in 6.

(c) VID. CAP. 14. *de maior. et obed.*

nihil admissum ab aliis crimen istorum electioni officiet, quamquam sint numero pauciores: (a) vti nec Capitulo nocere debet facinus Compromissariorum, in quo partem eius nullam exstitisse, certum est. (b) Similiter iure suffragii pro ea vice priuantur illi, a quibus dignus quidem, atque idoneus, sed forma canonica minime obseruata, electus est, (c) tamen si hos inter atque illos superiores discrimen isthoc esse videatur, quod eos lex ipsa, hos sententia demum iudicis suffragii facultate priuet. *cap. 42. et 50. de elect.*

§. 46.

In Germania deuoluit prouisionem ad Summum Pontificem.

Ita vero ad Superiorem ut plurimum ius pro ea vice prouidendi deuoluitur. Sed ad quem Superiorem? Lege decretalium ad *proximum* Superiorem prouisio perti-

(a) VID. CAP. 22. 23. 53. *de elect.*

(b) VID. CAP. 27. §. 2. *de elect. in 6.*

(c) VID. CAP. 18. *de elect. in 6.*

pertinet, dum electio intra tempus legitimum facta non est. (a) At si electus indignus, vel neglecta forma canonica, Superior is est Pontifex Maximus. (b) Ita quidem BONIFACIUS VIII. quem, ut in causa non admodum dissimili tam varie edixerit, quaenam ratio impulerit, ignorare se, fatetur doctissimus BERRARDUS, nisi hoc satis causae esse videatur: sic placuisse Principi: neque enim mihi placere potest, inquit, quod tradit in hanc rem vulgus Interpretum, ideo in his posterioribus casibus ius deuolui ad Romanum Antistitem, quia Romanus Antistes suas partes incipit interponere in causa cognoscenda, an dignus sit electus? an electio canonice celebrata fuerit, an minus? Hodie quidem haec adferri possent, si de recentiore constitutione interpretanda ageretur, nimirum edita, postquam et confirmationes Episcoporum fuerunt reseruae Pontifici Maximo. At temporibus BONIFACII VIII. cuius definitio interpretanda est iuxta disciplinam illius aetatis, adhuc

(a) VID. CAP. 37. de elect. in 6.

(b) VID. CAP. 18. de elect. in 6.

huc a proximo Superiore pendebat et confirmatio electionis, et consecratio; unde ea ratio passim adducta locum habere posse non videtur. Verum isthaec quidem res utcunque se habeat, moribus Germaniae iure ad se deuoluto proximus nunquam: Semper apostolica Sedes episcopalibus Ecclesiis providet, quod idem etiam cum lege Concordatorum apertissime congruit. Qua de re dicetur alibi.

§. 47.

Consensus electi in electionem necessarius.

Peracta rite, ac sine vitio electione, mutare voluntatem electoribus iam integrum non est, quamquam sit in arbitrio electi, consensum in eam suum adhibere, vel non adhibere. (a) Est hoc ius quoddam singulare receptum in electionibus praeter vulgatam regulam, quae promissionem necdum acceptatam, si nihil aliud impediatur, revocari minime prohibet. Receptum autem illud est, non ex ea quidem causa, quam commentus est

(a) VID. CAP. 21. de elect.

est PANORMITANUS, (a) quod *non iure proprio* Canonici, *sed ex officio eis a iure delegato* Episcopos Ecclesiis vacantibus dare soleant, eligendoque functi officio suo videantur; sed quod huiusmodi licentia variandi non sine multis foret, ac magnis incommodis, quae vitanda sint potius, quam prouocanda. Exquirendus porro electi consensus est ab electione facta intra octiduum: (b) non ante illam, (c) alioquin ea propter ambitus suspicionem infirmabitur. (d) Exhibitae sibi electioni mensis vnus spatium electus adfentiri debet. Id ni faciat, iuri per electionem quaesito videtur renuntiasse. (e) Nempe largae satis vnus mensis induciae credebantur, quo quis vires suas explorare, fusisque ad DEUM precibus, atque adhibitis etiam in consilium prudentibus, possit apud animum suum constituere, num iniecto oneri submittendi sint humeri,

K 2

an

(a) AD CAP. *pen. de postul.*

(b) VID. CAP. 20. *de elect.*
ET CAP. 6. 16 *eod. in 6.*

(c) VID. CAP. 34. *de elect.*
ET CAP. 8. *eod. in 6.*

(d) VID. CAP. 46. *de elect.*

(e) VID. CAP. 6. *de elect. in 6.*

an recusandi: Vt autem, qui dignitates ecclesiasticas sponte sua adpetunt, si quid aliud eis in votis est, quam labor, et opus, exercendaeque charitatis studium, indigni iis sunt, atque abiiciendi omnino, (a) sic, ubi iusta vocatio antegressa est, et virtutes adsunt, ac vires cum ea congruentes, imponenti onus Ecclesiae cum laude cedimus. Interdum tamen longius vno mense tempus ad deliberandum conceditur: Idem enim canon, qui menstruam esse deliberationem hanc, nec longiorem sciscebatur, eam illi exceptionem addidit: *nisi conditio personae amplius spatium requirat*: (b) puta, si virum religionem professum ad episcopatum vocari contingat, isque absentis Praelati consensum tempore tam angusto nequeat exquirere. Quo quidem casu Capitulum eligens tempus oportunum constituet, intra quod, nisi a Superiore suo veniam impetrauerit, ad nouam electionem, nulla eius iniuria progredietur. *Extrau. 2. de elect. int. comm.*

§. 48.

(a) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 65.

(b) VID. CAP. 6 de elect. in 6.

§. 48.

*An occulto laborans impedimento electionem possit
acceptare?*

Num, qui propter occultum vel crimen, vel defectum ab episcopatu per canonem excluditur, delatam sibi ab electoribus dignitatem acceptare possit, nec ne? quaeri solet. Tutius est sine dubio, eam non acceptare: Nam et Pontifex INNOCENTIUS III. in litteris ad Cantuariensem Archiepiscopum datis laude dignum iudicavit Archidiaconum Eboracensem, qui, quum ad episcopatum Vigoriensem electus esset, latentem maculatae originis defectum confiteri maluit, quam dissimulato eo in dignitatem, inuitis canonibus, irrepere: *Quia sponte, ac humiliter suum maluit confiteri reatum, quam laesa conscientia thronum conscendere pastorem.* (a) Et vero, quoniam is, qui causa huiusmodi aliqua impeditur, nihil omnino dubitet, quin eligi iure non potuerit, qua tandem conscientiae integritate acceptabit, quam esse nullam non ignorat, atque adeo talem esse ipse iudicat, et nullum sibi adipiscen-

K 3 dae

(a) VID. CAP. 20. de elect.

dae dignitatis titulum praebere potuerit? Accedit, quod par esse videatur isthac quidem in re eligentium, atque electi conditio: nam ut eorum nemo occulti certus impedimenti, votum suum conferre in eum tuta potest conscientia; sic nec electus acceptare, seque palam ostentare, tamquam si canonice delectus esset. Neque vero si, dispensationem ab eo peti posse, dixeris, rem hanc fatis expedieris. Quam enim Tu mihi loco isto dispensationem obiicis? occultamne eam, an publicam? At occulta nullam in foro exteriore vim confirmationi praestare potest; publica vero propalabit vitium perinde, atque palam edita eius confessio. Vanus autem quorundam metus est, ne modesta oblatae dignitatis deprecatio de estimatione boni viri quidquam detrahat, quum praesertim legibus etiam constitutum sit; *tantum ab ambitu eum debere esse sepositum, ut quaeratur cogendus; rogatus recedat, inuitatus effugiat, sola illi suffragetur necessitas excusandi*: Profecto enim indignus est sacerdos, inquit Imperator, nisi fuerit ordinatus inuitus. *L. 31. Cod. de Episcopis.*

§. 49.

An electus cogi possit ad praestandum adsensum?

Quaeri autem porro non ineleganter potest, num electus onus impositum subire recusans ad praestandum consensum recte cogatur? Atque primis quidem seculis nihil insolens fuit, vi a plebe, Episcopis etiam auctoribus, iniecta Episcopos creari, qui prae ceteris maiore constantia oblucebantur. Ita S. ATHANASIUM. Ita AMBROSIUM, et AUGUSTINUM. Ita multos alios per vim ordinatos accepimus, (a) idque adeo congruens cum sacra disciplina videbatur, ut, nisi qui ordinandus esset inuitus, sacro dignus ministerio nemo existimaretur. (§. 48.) Contra vim pugnando nihil tum proficiebatur: Vnum fugientibus relinquebatur medium, si per CHRISTI nomen iurassent, se ordinationem nequaquam admissuros, (b) quod ipsum quoque ne possent facere, iniectis ori manibus populus non raro impediabat. (c) Hic mos

K 4

ori-

(a) BINGHAM. *Lib. 4. cap. 2. §. 8.*

(b) S. BASILIUS in *Epist. ad Amph. can. 10.*

(c) S. EPIPHANIUS, in *epist. ad Joan hierosolym.*

originem vnde traxerit, non satis liquet. Fortasse sacerdotum, inprimis Episcoporum, munera publica reputabat aetas illa, quae per leges Imperii etiam inuitis imponebantur. Neque sane hi, quos ad ea subeunda obtorto quasi collo duci oportebat, pugnasse contra censendi sunt vel contemptu sacerdotii, vel irreligiosa quadam non obediendi pertinacia, a qua eos suspicione liberos facit singularis in DEUM pietas: sed virium suarum contemplatione, et diuini ministerii excellentia deteriti onus studebant defugere, cui se pares non iudicabant. (a) Verum expedire magis visum est deinceps omnem ab electionibus violentiam remouere, in quam sententiam exstat etiamnum non LEONIS tantum, et MAIORIANI Caesarum constitutio: (b) sed decretum etiam SIMPLICII Pontificis (c) nec non canon septimus Concilii Arelatensis tertii, quibus demum legibus constituta est disciplina, quae ad sacerdotia tantum consentientes admittit. Quam ob rem si qui erunt hodie,

(a) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 2. §. 11. seqq.

(b) VID. NOU. 2. in append. Cod. Th.

(c) SIMPLICIUS P. in epist. ad Joa. Rauenn.

die, qui ad sacras vocati dignitates eas deprecabuntur, rationibus quidem, obsecrationibus, increpationibus quoque expugnanda erit illorum modestia, quum digni alioquin, atque aliis vtiliores Ecclesiae futuri iudicabuntur, eximendaque suspicio propriae infirmitatis, cuius obtentu onus impositum defugient: sed a vi abstinabitur, maxime, quum in tanta ambientium copia nulla eius videatur esse necessitas.

§. 50.

Electiois acceptatae quis effectus?

Admissa vero, siue acceptata electio-
ne vinculum contrahitur quasi - coniugii
Spiritualis, atque electus consequitur ius
non *in re* quidem, quod aiunt, sed *ad*
rem, quo fit, vt inuito etiam Capitulo
electionis confirmationem a superiore pos-
sit petere: Non vero ante illam ecclesia-
sticarum rerum administrationi sese immi-
scere (a) ac ne quidem oeconomiae, vel

K 5

pro-

(a) VID. CAP. 17. 44. de elect.
ET CAP. 18. de praeb.

procurationis nomine ; (a) Id si facere attentet nihilominus, iure, quod sibi per electionem, eiusque acceptationem quaesierat, illico excidit, adeo, ut nec iuramenta siue a clericis, siue a laicis recepta iurantes teneant, (b) inque irritum mittantur ordinationes quaecunque de rebus Ecclesiae ab illo factae, omnesque pariter tam munerum, quam beneficiorum concessiones. (c) Quorum omnium una haec ratio est, quod, ut nunc mores nostri sunt, confirmatio demum pastorem constituere credatur, non electio. Solis Episcopis, et Abbatibus, qui a Papa *Breue administrationis*, vulgo dictum *placet pontificium*, impetrauerunt, (d) uti etiam iis, qui sunt extra Italiam, et nullo medio, a Pontifice pendent, ab eoque petere confirmationem debent, hoc benigne indultum est, ut omnibus suffragiis delecti interim Ecclesias suas administrent, (*) una de iura alienandi facultate: (e) earum-

(a) VID. CAP. 5. de elect. in 6.

(b) VID. CAP. 17. de elect.

(c) VID. CAP. 9. de elect.

(d) VID. CAP. 42. de elect. in 6.

(e) VID. CAP. 5. de elect. in 6.

rumque praeterea rerum, quarum exercitio etiam confirmatis interdictum est, etsi maxime ad iurisdictionem episcopalem referantur. Ordinis autem iura sola tribuit consecratio, quamquam et ipsa delegare alteri minime prohibeatur. *cap. 42. de elect. in 6.*

(*) VID. CAP. 44. *de elect.* Opinabatur PASSERI-
NUS apud LUD. ENGEL. in *Colleg. iur. canon.*
Tit. de elect. n. 51. iuri ei singulari, quod re-
motis, et in concordia electis adscripsit *cit. cap.*
44. de elect. derogatum esse per *Extrav. I. de*
elect. int. comm. dum statuit, nemini eorum, qui
apud Romanam Curiam promouerentur, licitum
esse inde recedere sine litteris de prouisione tes-
tantibus, vel bonorum ecclesiasticorum administra-
tionem accipere. At idem meliori iure negat
CEL. NELLERUS, tum, quia constitutio gene-
ralis, qualis Bonifaciana illa, non derogat spe-
ciali; tum, quia scopus vnicus extrauagantis
illius hic sit, vt litteris expeditis probetur id, quod
Romae dicitur esse obtentum siue confirmatio sit,
siue consecratio, aut benedictio. *diff. altera de*
sacr. elect. process. §. 1. Q. 2. ad n. 7.

§. 51.

*In Germania electi ante confirmationem admini-
strant.*

In Germania quidem Episcopi, et
Abbates immediati, et in concordia ele-
cti

Et administrationem sine mora suscipiunt, tam *spiritualem*, quam *temporalem*: Atque illam quidem privilegio canonis: (§. 50.) Hanc vero posteriorem vi concordati Calixtini, in quo conceptis verbis discrimen inducitur inter *Episcopos Regni Teutonici*, et ex *aliis Imperii partibus*, ut priores, utprimum *electi* fuerint, *Regalia ab Imperatore recipiant*; alii demum post *consecrationem infra sex menses*. Erat autem temporibus illis confirmatio actus non ita distinctus a consecratione, uti quidem hodie, multoque minus ad solum illa tunc Pontificem Maximum uniuersim pertinebat; ut nihil impediret, quo minus electi etiam ante confirmationem, et consecrationem inuestiti Regalia administrarent. Inde est, quod etiamnum in Germania, utprimum peracta est electio, sine vlla mora electus publice in Ecclesia praesentari soleat Commissario Caesareo, ab eoque Regalium administratio eidem illico conferri. Et quamquam nunc ita receptum sit usu, ut solennitas inuestiturae plerumque post confirmationem, imo etiam consecrationem differatur; non tamen id est impedimento vlli, quin libero gaudeant usu Regalium, iuriumque omnium, etiam illorum, quae non possunt nisi in Comitibus Impe-

Imperii exerceri. (a) Nec, si mora in confirmando nimia Romae nequitur, ea re impediri Caesaream de Regalibus investituram, non inscite monet, et rebus ipsis iudicatis probat AUCTOR *obs. histor. iurid. in concord. nat. german. obs. 9.*

§. 52.

Quid si discors est Episcopi electio?

Atque haec utique ita se habent omnia, ubi nullo inter se diffidio electores Canonici disiunguntur. At est nonnunquam discors electio, de qua, quoniam nihil est dictum hactenus, exponam breui, auctore vsus NELLERO viro celeberrimo, qui, nisi valde mea me fallit opinio, totam de genere isto doctrinam plane, dilucideque prosequutus est in laudata saepe dissertatione. (b) Eius vero doctrinae ista sunt ferme tamquam summa capita. Nascitur discordia *ante vel post* electionem. Illud fit *interposita protestatione vel nuda, vel iuncta cum adpellatione.*
Neutra

(a) BARTHEL. Tom. 2. pag. 354. seq.

(b) NELLER. cit. diff. §. 6.

Neutra videtur omnino impedire, ne ceteris, si volent, liceat ad electionem procedere, rescindendam postea, si probabilem fuisse causam adpellandi, et in processu confirmationis, quae utique, nisi causa plene cognita non decernitur, (a) recte prouocatum esse, pronuntiatum fuerit. Nihil certe ad impediendam electionem canonicam momenti habet protestatio: *ne fiat, nisi electio canonica*, (b) uti nec eius, qui adpellat, quamquam eius nihil priuatim intersit, (c) quique formam adpellationibus lege inditam neglexit. (d) Similiter post electionem gemina controversiae species oriri potest: vel enim *electio* opponitur *electioni*, vel factae ab altera parte electioni sic altera *contradicit*, ut non opponat aliam; (*) Eorum namque exceptio, qui vel ipsi datis suffragiis adiuuerunt electionem, vel rogati in eam consenserunt, nullam meretur attentionem, praeterquam si hoc ex causis nouis, aut ignoratis prius se facere docuerint (e)

Iam

(a) VID. CAP. 16. et 21. de elect.

(b) VID. CAP. 19. de elect.

(c) VID. CAP. 16. de elect.

(d) VID. CAP. 4. et 20. de elect. in 6.

(e) VID. CAP. 8. de elect. in 6.

Iam in huiusmodi controuersis haec tenenda sunt: Litigantium pars vtraque iter ad Curiam facere debet per se, aut per Procuratores ad causam instructos, idque intra mensem a die oppositionis numerandum: (a) Excipiens in publico instrumento nominatim exprimet omnia, et singula, quae intendit obiiicere, siue ea formam electionis spectent, siue personam electi: idque is faciet *determinate*, non cum *disiunctione*: (b) Nam vt audiendus non est Procurator aliter, quam si cuncta *singillatim*, et *clare* in eius procuratorio sint expressa (c) quorum nihil deinceps reuocari possit: (d) sic nec audietur Excipiens *super non expressis*, nisi ex causa verosimili iureiurando confirmanda: (e) maxime, quum ea, quae opponuntur, ius attingunt vel *Ecclesiae*, cui est prouidendum, vel *personae* excipientis. (f) Idem porro Contradictor *coram personis authenticis*

(a) VID. CAP. 1. de elect. in 6.

(b) VID. CAP. 19. de elect.

(c) VID. CAP. 38. de elect. in 6.

(d) VID. CAP. 31. de elect. in 6.

(e) VID. CAP. 4. de elect. in 6.

(f) VID. CAP. 41. de elect. in 6.

CLEMENT. 4. eod.

cis iuramento confirmet, est necesse, credere se scilicet, vera esse omnia, de quibus exceperit, seque ea posse sufficienter probare. (a) Adpellationem deinde aduersario forma, ac modo legitimo intimabit; (b) et quae obiecit, probabit plene; (c) alioquin si defecerit, aut expensas litis praestabit, aut a beneficio, si quod habet, suspendetur. (d) Dum in veritatem inquiretur eorum, quae obiecta sunt, initium fiet a probatu minus arduis: merito namque ulterius audientia denegabitur ei, qui ne ista quidem docere potuit, et reliquorum inutilis fuerit diiudicatio, quoniam vel haec dilucide probata ad infirmendam electionem sufficient. (e) Ab adpellatione, cui nulla veri similis causa subest, tamquam *friuola* iudex etiam Papa inferior iure potest abstinere, modo ne *prauitas* interuenerit, (f) qua deprehensa non est deueniendum ad
con-

(a) VID. CAP. 4. *de elect.* in 6.

(b) VID. CAP. 3. *de elect.*

(c) VID. CAP. 1. §. 2. *de elect.* in 6.

(d) VID. CAP. 32. *de elect.*

CIT. CAP. 1. *eod* in 6.

(e) VID. CAP. 11. *de elect.* in 6.

(f) VID. CAP. 10. *de elect.*

confirmationem, priusquam in eam in-
 quisitum fuerit: (a) Vti nec data ab Or-
 dinario pendente adpellatione confirma-
 tio valet. (b) Quod si contendentium alter
 lite necdum finita, diem suum obierit,
 pronuntiandum erit nihilo minus de iure,
 atque electione *superstitis*, ne non canoni-
 ce in beneficium ingressus videatur, vt
 proinde alterum interea quemquam in lo-
 cum defuncti subrogare minime liceat.
cap. 10. de arbitr.

(*) Lite mota, ne electioni alia possit opponi ele-
 ctio, prouideri potest *per adpellationem*, cuius
 haec vis est, vt ad electionem cum priore pu-
 gnantem deuenire non liceat, nisi illa per sen-
 tentiam iudicis iam tum rescissa: *cap. 10. de*
elect. cap. 23. de adpell. quamquam electio con-
 tra eiusmodi adpellationem facta non sit *ipso*
iure nulla, inquit NELLERUS, sed reuocari de-
 beat *per viam attentati*. GONZALEZ ad *cit. cap.*
10. n. 6. Neque puto, ait, huic attentato
 competere priuilegium *spolii*, vel adpellationis
iudicialis, vt ante omnia, et priusquam in causa
principali detur audientia, cassetur superinducta
 electio. *loc. cit. n. 4. in not.* Dissentit BÖCKHN.
Lib. 1. Tit. 6. §. 6. n. 129.

§. 53.

(a) VID. CAP. 44. de elect. in 6.

(b) VID. CAP. 33. de elect.

§. 53.

De discordi electione iudicium cuius est?

Huiusmodi controuersiarum et cognitionem, et iudicium ad Synodos prouinciarum antiquo iure, nouo autem ad Sedem apostolicam pertinere, fatis constat. At in Germania, fuerunt complures egregia doctrina viri, qui iudicandae electionis litigiosae potestatem Imperatori tribuerint. Id illi non tam usu constare contendebant, quamquam nec facta defint ius idem probantia, quam ex aperta Callixtinae transactionis lege, quae non solum quidem, at esse tamen *iudicem* Caesarem similium controuersiarum iussit: *Concedo*, inquit Pontifex Maximus, *electiones Episcoporum, et Abbatum Teutonici Regni, quae ad Regnum pertinent, in praesentia Tua fieri absque simonia, et aliqua violentia, ut si qua inter partes discordia emerferit, Metropolitanis, et Prouincialium consilio, vel iudicio saniori parti adsensum, vel auxilium praebeas.* Liquidissima ista sunt AUCTORI tractatus germanici: de iure examinandi electiones controuersas, (*) et rebus ipsis deinde vice plus simplici comprobata. Et quoniam nulla Imperii lege posteriore de iure isto quic-

quicquam detractum sit vspiam, nullam esse omnino causam, ait, quae usu eius prohibeat etiamnum Caesares, maxime, quod electionum episcopaliū ea natura non sit, ut eas necessario in rebus sacris connumerari oporteat, quae iudicem respuant ciuilem Principem, nisi forte tutandos quis Romanos Pontifices praescriptione arbitretur, quae ipsa tamen opinatio leuis est admodum, nec digna, quae adcuratius refellatur. In eandem sententiam pridem ante CONRINGIUS, HENNINGES, et ne alios commemorem, nouissime SCHELLERUS copiose iuxta, atque eleganter differuerunt. Sed si ab anonymo illo Imperatorii huius iuris vindice discesseris, persuaserunt forte nemini, certe quam paucissimis, ut nihil nobis necesse sit, quae a viro isto dicta sunt, expositaque, omnia expendere, ac rectane se habeant, an minus, longiore disputatione persequi: Praestiterunt isthoc quidem MOSERUS primum, sed parce: Copiosius vero, atque maiore cum adparatu FRANCISCUS DÜRR, a quo, rem quidem ipsam quod attinet, praesentesque Germaniae mores, difficile est dissentire: Facilius, non probare, quam is attulis primus, et suam fecit deinceps ANTO-

NIUS SCHMIDTIUS, Callixtinae legis interpretationem. (**)

(*) Titulus libelli est iste: Erörterung des Entscheidungswegs in zwiespaltigen Wahlen geistlicher Reichsfürsten. Respondit primum JO. JAC. MOSSER in den neuesten kleinen Schriften 1. Abth. Das Päpstliche Entscheidungsrecht in zwiespaltigen Wahlen geistlicher Reichsstände geprieset, und vertheidiget. Deinde FRANCISCUS DÜRR in erudita dissertatione: *De iudice controuersiarum in causis electionum Episcoporum Germaniae*. Exstat apud SCHMIDT in *Thesaur. Jur. Eccles.* Tom. 2. pag. 354. cui iunge eiusdem SCHMIDTII animaduersiones *loc. cit.* pag. 437. *seqq.* Conf. SELCHOW. *Juristische Bibliothek.* 3. B. pag. 439. et 589. *seqq.*

(**) Experiamur paullulum. Concedo, ait Pontifex, cui autem? Num quid non Caesari, quocum ei tum res erat? Concedit autem duo quaedam: *Vnum* est, ut electiones Episcoporum, et Abbatum Germaniae fierent praesente Caesare: *Alterum*, ut, si qua inter electores discordia enasceretur, saniori parti consensum praeberet, et si opus esset, eam pro auctoritate tueretur. De priore illa concessionis huius parte nulla est dissensio: posteriori vero isti, si modo doctissimi viri mentem recte adsequor; hunc inesse sensum docet DÜRR: *Orta inter electores discordia Metropolitanus cum Episcopis prouinciae de illa cognoscat: Vtra litigantium pars sit sanior, Imperatori denuntiet: Is autem se ad eam adiungat, et iudicium Synodi pro Imperio tueatur*. Ita profecto SCHMIDIUS hunc locum intelligit: Quae si vera est, ac germana horum verborum interpretatio, quid eligenti clero, ac populo, quidue Synodo episcopali electionem examinanti, et confirmanti concesserit Pontifex Maximus, video quidem; quid Caesari, prorsus non video. Nam ut adesset electioni Caesar, ut saniori parti adhaereret, ut hanc, si causa postulauerit

lauarit, tueretur, numquid haec vt exequere-
tur, pontificia ei concessione opus fuit? Mihi
vero isthoc aegerrime persuaseris. Quod si ve-
ro in iudicanda ea causa fuerunt aliquae partes
Imperatoris, quod OTTO FRISINGENSIS se-
mel, atque iterum testatus est, ex eo, quod
examinandarum, et confirmandarum electio-
num auctoritas a Metropolitanis subinde ad
Pontificem transierit, exclusos a iudicandis hoc
genus causis Metropolitanos in Germania, fate-
bor equidem, confectaneum esse: exclusum Im-
peratorem, nullo modo; qui, vt tunc vna cum
Metropolitano, et Episcopis prouinciae ceteris,
sic nunc una cum Pontifice vt in partem veniat
istius iudicii, quid est tandem, quod prohi-
beat? Nec si spirituale esse causam electionis
dixeris, multum sane profeceris: neque enim
tam spiritualis illa est, vt indulgente Ecclesia
in eius iudicandae societatem adscisci nequeant
Principes populorum. Deinde, si iudicium de
electione solius esse Metropolitanum cum Episco-
pis voluit Pontifex Maximus, vt in hac CL.
SCHMIDTII interpretatione certe voluit, vt
quid tam ambigue: *consilio, vel iudicio?* Con-
sensus demum, qui tribuitur Imperatori, si non
habuit coniunctam negandi etiam consensus fa-
cultatem, qualis sit, et quanta vi, fingi potest
facilius, quam cogitari. Sed coniecturae istae
sunt, quas non vrgeo. Alioquin Acta circa
electionem Tridentinam, et Leodiensem, alias-
que his antiquiores non ignoro, quae ad prae-
sentes Imperii mores illustrandos, Sedisque Ro-
manae tuendam auctoritatem per se sola suffi-
ciunt, quod nec MOSERUS diffitetur.

§. 54.

Vtrum Imperatori ius exclusivae competat?

Quod de Episcoporum electionibus in Germania Imperatore praesente celebrandis ex concordato Callixtino paululum prius dictum est, (§. 53.) id vero etiamnum in usu est. Inde est, quod sublato e viuis Episcopo, mors illico Caesari denuntianda, atque electionis futurae tempus de more significanda sit. Imperatoris in electione vices missus ab illo *Commissarius* gerit, qui eam pro data sibi potestate adiuvat: factiones, si quae coierint, iure suo coercet: et ne qua vis libertati, iuribusque vel Imperii, vel Imperatoris, vel Ecclesiarum Germaniae fiat, studiose prouidet. (a) Commendare quoque aliquem quin possit Caesaris nomine, nemo dubitat, eamque commendationem ab eligente Capitulo non debere temere negligi, facile omnes consentiunt: at de iure dandae cuiuspiam *exclusivae* non item. Adductis aliquot rationibus probare studuit CASPAR. BARTHELIUS, (b) esse hoc

(a) VID. CONCORD. GERM. Tit. 3. pag. 114.

(b) BARTHEL. Tom. 2. pag. 345.

hoc remedium et ad tuendam Germaniae salutem non necessarium, et vero etiam graue, atque inimicum libertati canonicarum electionum, *si passim, et sine modo exerceatur*, quod equidem qui negare audeat, nemo est omnium. Sed ex sese, ac natura sua pugnantem esse cum libertate ecclesiastica excipiendi potestatem, ne hic, illeue ad episcopatum promoueatur, relicta ceteroquin integra cuiusuis alterius deligendi facultate, vt credam, vetat recordatio antiquae disciplinae, quae hanc certe excipiendi potestatem plebi non minus, quam clero tribuebat. Quo circa si iustus est metus periculi, quod ab aliquo imminere publicae tranquillitati praecipit Caesar: si quis animo est in patriam inimico: si fautor nefarii consilii, si, qui talis est, excludatur a dignitate nullo sibi peculiari iure debita, quid est tandem hoc tam aduersum ecclesiasticae libertati? Num virum tam acri censura notabilem dignum sacro Imperio reputant ecclesiastici canones? Exemplaque in hanc rem non desunt in Germania. Ita LEOPOLDUS I. remouit FÜRSTENBERGIUM, et Episcopum Paderbornensem JOSEPHUS I. (a) Quin nec olim iam in Oratione

L 4

(a) SCHRODT, *Inst. iur. canon.* Tom. I. §. 338.

tione fane graui ad PASCHALEM II. non diffimulabat ADALBERO apud SUGERIUM in LUDOUICO CRASSO, morem istum perantiquum esse: *A temporibus, inquit, Antecessorum vestrorum Sanctorum apostolicorum virorum Magni GREGORII, et aliorum hoc ad vim Imperii pertinere dignoscitur, ut in Maiorum electione hic ordo seruetur: Antequam electio palam proferatur, ad aures Domini Imperatoris perferre, et, si persona deceat, adsensum ab eo ante factam electionem (communem scilicet) adsumere: deinde in conuentu, secundum canones, petitione populi, electione cleri, adsensu Honoratorum proferre consecratum libere, nec simoniace ad Dominum Imperatorem pro Regalibus, ut annulo, et virga inuestiatur. (*)*

(*) Conf. JO. SIG. SCHELLER. in diff. de iure, et reseruato Imperatoris mittendi Commissarium ad actum electionis ecclesiasticorum S. R. I. Principum, et Praesulum. Alt. 1738. JO. PHIL. HAHN. in diff. de praerogatiuis Legati Imperatorii extra Imperium, et iure Commissarii Imperatorii in Imperio. Mog. 1747. ABR. GOTTL. WINCKLER. in Comment. de Commissario imperiali in electione Praesulum Germaniae immediatorum Chemn. 1744. BEHLEN in diff. ad Concordata Germaniae de electione Episcop. et Archiepiscop. cap. 2. ESTOR. Freyheit der deutschen Kirchen. Lib. 2. pag. 658. CAR. GUIL. WIPERMANN. in diff. de fundamento, et indole iuris Exclusivae, quo Caesar Augustus hodiernum uti potest, quando Capitula germanica in eligendo Praesule sunt occupata. Rint. 1767.

(**)

(**) Sed fundamentum iuris exclusivae, quod a me prolatum est, vereor, ut probetur CEL. SELCHOWIO. Vicinum enim est illi, quo praecipue usus est VIPPERMANNUS, et in quo haut magnam esse vim positam, ait vir doctissimus *In der juristischen Bibliothek*. 3. B. pag. 588. Non enim quodcunque utile est, inquit, ac proficuum Imperatori, et Imperio, id ei etiam ius est. Quod equidem fateor, ac lubens quidem: non enim eorum sum e numero vnus, quibus utilitas iusti est mater, et aequi. Ita vero nec Principem Imperii heredem, quamvis ne succederet in Principatu, e re futurum esset Regni, excludi posse, largior: At Canonicus, cui ad vacantem episcopatum nullum ius est praecipuum, quid habeat simile Principi iure suo Succedenti, non intelligo profecto. Certe causa vtriusque dissimillima est. Sed libertas Capitulorum in eligendis Episcopis non infirmius in legibus Imperii praesidium habet, quam hereditaria Principum Successio: Audio: Neque illa, quam haec magis ab Imperio, et Imperatore est dependens, aut re vlla constrictior: Ain? vero! Quid si posterius quidem istoc sine probatione non concessero, eaque non *Caesaris* utique, quippe qui iure illo diu ante datam Capitulis Episcoporum legendorum potestatem usus est, ut ex ADALBERONE audiimus, sed *Capitulorum*. Illud autem prius perspicuum est quidem, nec a me vocatum in dubium, sed eam libertatem tributo Caesari iure exclusivae vel tolli, vel impediri, quibus tandem rationibus conficietur? Quaero enim, quam libertatem hac via laedi querantur? *Eamne*, qua dignum, indignum, nullo discrimine, Ecclesiae praeponat Capitulum? Scelus est: An *Canonicam*: Verum ista ex disciplina ecclesiae catholicae aestimanda nobis est, quae virum Imperatori, et Imperio iustis de causis inuisum ne utilem quidem Ecclesiae futurum, nec dignum adeo reputat, qui eidem praeficiatur. An *propriam* demum Capitulorum Germaniae? Atqui haec tota, ele-

ctiones quod spectat, innititur *Concordatis*, quae quam de causa, et quocumque sint inita, non est necesse, ut ego moneam.

§. 55.

Iura Caesaris in electionibus Protestantium.

Et haec quidem ratio disciplinae Catholicorum est in Germania. De Protestantibus vero quid dicemus? Nam et apud eos electiones canonicae non sunt extra omnem usum. Quid igitur? Cessante Capitulo, vel iure suo perperam utente, ad quem est reditura prouidendi facultas? Quis iudex, si quid forte litis ambiguae inciderit? Non quaero de Pontifice Maximo: Eius Quippe intuitu Protestantium per pacem religiosam suspensa est iurisdictio: Sed de Imperatore. Qua in re inter viros Germaniae doctissimos non satis conuenit. Nec mirum: est enim omnis, quae de ecclesiastica in Protestantes iurisdictione instituitur, disceptatio anceps, et impedita, in qua Scriptores non Catholici tantum a Protestantibus; verum et hi inter se ipsi vehementer diffident. Hanc ego litem infinitam nunc non ingredior. (*) At iudicium de discordibus Protestantium electionibus ad Imperatorem

rem spectare in Germania, proximum vero est: praesertim quum nec rerum ipsarum argumentis, iisque illustribus destituamur, quibus id, quod dictum est, confirmare possimus. Etenim causam Quedlinburgensem quis ignorat? Et in causis Lubecensibus nonne Caesares saepiuscule auctoritatem suam interposuerunt? Testantur id Acta publica, quae in omnium versantur manibus. (a) Idem prorsus de iure deuolutionis statuendum putant Scriptores Germaniae Catholici, et nonnulli etiam de Protestantibus. (b) Et HOFFMANNUS magni inter eos nominis Jureconsultus, quamquam difficilem, et ambiguam esse quaestionem istam contendat; non audet tamen id ius omnino ab Imperatore abiudicare: (c) modestior nempe BÖHMERO (d) et STRUBENIO, (e) quibus tamen non aegre posse responderi SCHMIDTIUS iudicat. (f) Sed haec praestat

(a) Neueste Staats: Acta unter der Regierung Josephi II. I. Th. 7. Kap.

(b) PFAFF. Akademische Reden über das Kirchenrecht. P. 2. cap. 2. §. 8.

(c) HOFFMANN. in diff. de iur deuol. Sect. 3. cap. 3.

(d) BÖHMER. Lib. 1. Tit. 10.

(e) STRUBEN. Recht. Bedenk. Tom. 2. n. 11.

(f) ANT. SCHMIDT. Tom. 1. §. 266.

stat publici Germaniae iuris Doctoribus
adcuratius expendenda relinquere.

(*) Ex Scriptoribus Catholicis conferri hoc loco
possunt JO. GEORG REUTHER. in *diss. de vesti-
giis iurisdictionis ecclesiasticae*. Mog. 1762. PETR.
ANT. FRANCK. in *diss. de censura principii: Ju-
risdictio Supremorum Imperii Tribunalium in causis
ecclesiasticis Protestantium non magis, quam Catholi-
corum fundata*. Mog. 1771. ALEX. HAMMER. in
diss. de Jure Principis Catholici circa Sacra. Bamb.
1744. GEORG. JOS. WEDEKIND. in *diss. de iu-
risdictione ecclesiastica Dominis territorialibus Catho-
licis laicis in subditos Protestantes competente*. Hei-
delb. 1766. Scriptores e Protestantium commu-
nionem dabit Bibliotheca Lippeniana. Consen-
tientes Catholicis permultos exhibuit FRAN-
CKIUS cit. *diss.* cui iunge ANT. SCHMIDT. *The-
saur. Eccles.* Tom. 2. pag. 758. seq.

§. 56.

*An consensus Regum etiam iure nouo in electio-
nem sit exquirendus?*

Illud vero non erat nobis penitus
omittendum, Summorum Principum in
electiones consensum antiquis Christiano-
rum moribus necessarium, (§. 19.) iis-
dem ad Capitula Cathedralia translatis non
cessasse omnino: Nam et iure nouo de-
cretalium desideratur. (a) Ipse adeo IN-

NO-

(a) VID. CAP. 14. de elect.

NOCENTIUS III. solennem electionem Principi iussit praesentari, ut is postulationi adsensum praestet. (a) Non tamen nihil inter receptos pridem mores, et ius novum interest: Nam quum ex vetere disciplina Regum consensus ante fuerit exquirendus, quam electio promulgaretur, (§. 54.) neque rata ista esset repugnante Principe; iure decretalium is demum post electionem postulandus est, nec infirmatur electio, licet posthabito Principis consensu celebrata. Et quamvis INNOCENTIUS III. quum FRIDERICI II. Siciliae Regis tutorem ageret, datis ad Capuanum Capitulum litteris mandauerit, ut a se *vice regia* consensus in electionem peteretur; (b) adparet tamen, speciem, et quandam quasi imaginem iuris regii conservasse illum potius, quam ius ipsum. Certe in epistola quadam ad JOANNEM Angliae Regem consensus eius ab electionibus disertissime remouit, quumprimis, si apud Sedem apostolicam factae essent: *Super electionibus, inquit, apud Sedem apostolicam adprobatis non consuevit adsensus*

(a) VID. CAP. 28. de elect.,

(b) VID. CAP. 18. de elect.,

ius Principum expectari, (a) idque ideo, si CHRISTIANO LUPO credimus, quia nullo pacto conueniebat, ut probata a sede apostolica electio laico Regum iudicio subiaceret: (b) quasi vero id agerent Principes adhibentes consensum electionibus, ut iudicium Papae suo iudicio subiiciant, et non id potius, ut ne probaretur omnino electio eius, in quem ipsi non consensissent: Nam si olim licuit populo non consentire clero, eoque suo dissensu impedire, ne is ordinaretur a Synodo, qui sibi non placuisset, cur non liceat Principi non consentire Capitulo, dissentiendoque impedire, ne a Papa confirmetur electio eius, quem ipse reprobasset? Sed haec utcunque plana sint, atque expedita, exoleuit tamen paullatim regii consensus necessitas, posteaquam papales reseruaciones inualuerunt: alienum namque a maiestate Sedis apostolicae videbatur, datos ab ea Episcopos a Principibus confirmari. Quid hodierni Regnorum mores ferant, deinde exponam. Nunc ad postulationem venio.

DE

(a) MATTH. PARIS. *ad an.* 1208.

(b) CHRIST, LUPUS. *in dig. de laica Episcop. nom. cap. 6.*

DE POSTULATIONE PRAELATORUM.

§. 57.

Quid sit postulatio solennis?

Altera iure decretalium, verum extraordinaria, species electionis est, quae dicitur *postulatio*. Cleri, ac populi vehemens desiderium de persona quapiam ad vacantem Sedem ordinanda saepe in antiquis canonibus *petitionis*, *deprecationis*, *postulationis* nomine designatum reperio, (a) nullumque primis seculis inter electionem populi, ac postulationem videtur intercessisse discrimen: Neque si eueniebat quandoque, ut a populo desideraretur aliquis canonico laborans impedimento, ratione ab electionibus diuersa negotium expediebatur. Celebrabatur nempe de more electio: Eam Metropolitanus cum Episcopis Prouinciae expendebat, plebisque desiderium vel probabat, vel reiiciebat, prouti salus Ecclesiae, vel utilitas flagitabat. Verum labentibus seculis quoniam frequenter accideret, ut ad episcopatus

Voca-

(a) VID. GRATIANUS. *dist.* 61. *can.* 16. *dist.* 65. *can.* 11.

vocarentur viri regendis Ecclesiis non impari-
pares quidem, sed canonico aliquo defe-
ctu impediti, placuit postulationem ab
electione sic distinguere, ut *electio* esset eo-
rum, quibus nihil obstaret; ceterorum
vero *postulatio*. Quam ob rem satis apte
genus hoc postulationis novum dici po-
test: *petitio ab eligentibus ad Superiorem eo con-
silio directa, ut per modum dispensationis ad epi-
scopatum admittat eum, cui acceptare illum, nisi
venia impetrata, per canones non licet, tametsi
aliis utilior Ecclesiae futurus esset*. Dicitur
haec *propria*, et *solemnis* postulatio: Est enim
praeter hanc alia quoque non inusitata *mi-
nus solennis*, et *impropria*, quae non exclu-
dit electionem, sed eam consequitur, nec
ad Superiorem dirigitur dispensationis ex-
orandae gratia, sed ut ne impediat, quo-
minus electo delatam sibi dignitatem ac-
ceptare liceat, de quo genere dicetur po-
stea. Illud autem genus alterum, quod
solennem postulationem adpellauimus, et
ab electione diuersum esse diximus, dis-
plicuit CASPARO ZIEGLERO in notis ad
LANCELLOTI institutiones iuris canoni-
ci, tam, quod discretionem huiusmodi
veteres mores ignorauerint, quam, quod
res ista omnis in fraudem canonum ex-
cogitata videatur, ut via scilicet ad eccle-
siasti-

fiasticas dignitates aperiretur eis, quibus eam sanctior Maiorum disciplina penitus videtur intercidisse. At haec quidem incusatio non caret iniuria. Nam ut omit- tam de vetere, ac nouo vsu vocabulorum inanem, certe ingloriam disceptationem, libet quaerere: Num id, quod est in re, non in nomine positum, antiqui mores omnino ignorauerint? An primis seculis nunquam vsuenerit, ut Ecclesiis vacan- tibus praeficerentur ii, quos, si rigor ca- nonum sequendus erat, praefici non oportebat? An non laici quandoque, Cate- chumeni, necdum baptizati ad episcopa- tum euecti sint? Num SEUERUS, NICO- LAUS, AMBROSIVS, aliique non pauci in fraudem canonum a populis non tam expetiti, quam rapti sint? Non malo con- silio, nec in fraudem legis fit, dum quis *praeter solitum ordinem* ad episcopatum voca- tur, qui, si regulam obtineas, vocari non debebat, sed *propter maiorem Ecclesiae utilitatem*, quae his nonnunquam felicius, quam aliis procuranda committitur.

(*) Conf. CEL. NELLER in *Collectione methodica SS. canonum de postulatione Praelatorum* §. I. n. 5. not. 2.

§. 58.

Qui non possint postulari?

Iam de solenni postulatione hoc in principio tenendum est, ei locum non esse, quam si vota eligentium ferantur in virum cetera idoneum, sed canonico aliquo vitio impeditum: Quamquam enim ipsis adeo INNOCENTII P. III. temporibus non defuerint permulti, qui antiquos sequuti mores *eligere* tales non destiterint; iniiciendum tamen licentiae isti froenum existimavit idem Pontifex Maximus, obtinendumque id, quod etiam praesens fert disciplina, ut nec *eligendus* postularetur, nec *eligeretur postulandus*, sed ut, quae quemque oporteat, via ad dignitates ecclesiasticas properarent. (a) Non tamen, quicumque eligi non debent, postulari possunt: Digni sunt, qui postulentur, iidemum, quorum sunt merita egregia, et de quorum industria, pietate, scientia utilitatem sibi tantam polliceatur Ecclesia, quanta sufficiat ad compensandam disciplinae iacturam, et vulnerari tantisper canones, quam illum ad praelaturam non admit-

(a) VID. CAP. 20. de elect.

admitti, magis expediat. (a) Ita vero planum esse, reor, quam ob rem *impossibiles* censeantur non ii solum, qui naturae quodam vitio apti non sunt regendis plebibus, ut infantes, pueri, adolescentes, mente capti, rudes, ac prorsus illiterati (b) vitio corporis valde notabiles, (c) epileptici, (d) nimium senes: (e) verum omnes etiam grauiorum delictorum rei, heretici, schismatici, simoniaci, usurarii, adulteri, auari (f) interdictorum violatores, (g) peccantes contra obedientiam Papae, Legatuae eius debitam. (h) Ad haec, ut eligi prohibentur, sic nec postulari debent, quibus obstat vitium ex se quidem *dispensabile*, sed in quo non solet cuiquam Romana Curia gratiam facere. Ex quo genere sunt: Episcopus, qui criminis eluendi causa secessit in monasterium;

M 2

(a) CIT. CAP. 20. de elect.

(b) VID. CAP. fin. de aet. et qual. ord.

(c) VID. CAP. 6. de corp. vitiat.

(d) VID. CAP. 21. de elect.

(e) VID. DIST. 54. can. vn.

(f) VID. DIST. 64. seqq.

(g) VID. CAP. 1. de postul. prael.
FLORENS. Tom. 2. pag. 105.

(h) ARG. CIT. CAP. 1. de post. prael.

rium; (a) Religiosus ex ordine mendicantium, quum de illo ad Ecclesiam secularem Cathedrali inferiorem, vel regularem non sui ordinis promouendo agitur: (b) Minor annis septem, et viginti (c) in quo tamen remissius actum esse interdum, exempla produnt. Eadem est causa Bigami, et cuiusvis ex damnato coitu progeniti: (d) Quibus laicos addiderunt mores recentiores: Nam vetus disciplina non vetabat, ne laicum cetera idoneum populus deposceret, haberetque Episcopum, si vitam prius, moresque comprobasset. *Dist. 61. can. 10.*

§. 59.

Poenā temere postulantium.

Et horum quidem nemo postulari debet: alioquin, si huiusmodi aliquid scientes, ac prudentes moliantur Capitulares, iure tam eligendi, quam postulandi
pro

(a) VID. CAP. 11. *de renunt.*

(b) EXTRA. VN. *de post. prael. int. comm*

(c) EXTRAU. CIT.

(d) ARG. CAP. 10. *de renunt.*

pro ea vice excidunt: (a) eoque magis, si reiectam semel postulationem iterare audent. (b) Auxit poenam IOANNES P. XXII. Nam et *triennii* suspensionem a beneficiis decreuit aduersum eos, qui sic prouidere vacanti Ecclesiae instituerint; (c) Et minorem annis viginti septem postulatum, si is quocunque modo postulationis eius admissionem apud Sedem Apostolicam promouerit, neque eligi deinceps, neque postulari patitur, dum annum aetatis quintum, et tricesimum attigerit: Religiosum quoque postulationem de se non iure factam *sollicitantem* inhabilem esse iussit, idque *in perpetuum*, non ad gerendam quidem in ordine suo administrationem: verum ad aliam quamcunque extra illum, quam esse veram, et germanam constitutionis pontificiae sententiam contra BARBOSAM obseruauit CEL. NELLERUS. (*)

M 3

(*)

(a) VID. CAP. 1. de post. prael.

(b) VID. CAP. 2. de post. prael.
NELLER. cit. diff. §. 2. Q. ad. n. 4.

(c) CIT. EXTR. VN. de post. prael. int. com.

(*) *Loc. cit. n. 4. lit. b.* Quid autem sibi volunt Extrauagantis eius verba haec: Ceteros vero seculares . . . perpetuo ineligibiles, ac impostulabiles esse decernimus, ac prorsus inhabiles ad quascunque dignitates ecclesiasticas, et beneficia quaelibet obtinenda. Tentauit haec, qua parte obscura sunt, et nonnihil impedita, explicare NELLERUS *cit. loc.* quamquam vir modestus ipse sibi non videatur satisfecisse. Quanto feliciores alii, qui, quod erudito illi viro in ea lege explicatu visum est difficillimum, vel non animaduertunt, vel de more suo praeteruolant.

§. 60.

Qui debent, ac possunt postulari?

Iam hoc igitur certum est, atque exploratum, vitium, propter quod electione quidem nobis, non postulatione interdicitur, oportere vnum esse ex eo genere, in quo non potest tantum gratiam facere Sedes apostolica: verum solet etiam. (§. 58.) Talia sunt: *Macula natalium* contracta per fornicationem simplicem: (a) *Irregularitas* ex defectu lenitatis non culpabili: *Aetas minor* annis triginta, dum ne minor annis septem, et viginti. (§. 59.) *Defectus ordinis sacri*, in quo futuros Episcopos sex menses constituisse oportuit: *Vinculum Spirituale*, quo Episcopus, licet tan-

(a) VID. CAP. 20. de elect.

tantum confirmatus, (a) Ecclesiae suae deuinctus est: (b) quod quidem vinculum quoniam non soluitur, si cui iam Episcopo Pontifex Maximus indulserit, ut ad aliam forsan Ecclesiam vocatus acceptare possit vocationem, nihilo magis gratia huiusmodi eligibilem eum efficiet; quamquam, si postulari eum contingat deinceps, consentire queat se postulanti- bus, quod absque illa si esset, non erat utique facturus licite. (c) At Episcopum electum, necdum confirmatum quo minus ad aliam Ecclesiam deligere liceat, nihil prohibet: quod enim dicitur alicubi per electionem *initiari* spirituale connubium, quod est inter Episcopum, et Ecclesiam, (d) et per mutuum electi, atque eligentium consensum *quasi coniugale vinculum* contrahi, (e) id vero non eo pertinet, ut ne possit electus, si modo velit, renuntiare iuri suo, sed ne iam integrum sit electoribus mutare voluntatem,

M 4

atque

(a) VID. CAP. 2. de transl.

(b) VID. CAP. 6. de post. Prael.

(c) CEL. NELLER. loc. cit. n. 2.

(d) VID. CAP. 4. de transl.

(e) VID. CAP. 21. de elect.

atque illo repudiato, alium quempiam adsciscere. Ita recte quoque eligitur Episcopus, qui auctore Summo Pontifice renuntiavit loco, retenta dignitate: Solutum enim est vinculum, propter quod postulari debebat. (a) Quod idem de iis etiam Episcopis dicendum est, quibus Papa, remoto prius, quam ad electionem deueniatur, per dispensationem impedimento, ut eligi possint, gratiose indulgit, quod genus litterarum papalium *Indultum*, seu *Breue eligibilitatis* nuncupant.

(*) Breue eligibilitatis a CLEMENTE XI Episcopo Paderbornensi FRANCISCO ARNOLDO anno 1705. concessum exhibuit IOA. CHRIST. KOCH in *diff. de votis duplo maioribus* §. 2. not. 2.

§. 61.

Episcopi Titulares num postulari debeant?

Coadiutor quoque Episcopi, tametsi datus cum successione, eligibilis est, nec postulatur necessario: (b) Idemque iuris est in Abbatibus, et praepositis secularibus, licet iurisdictione potiantur *quasi episcopali*.

(a) VID. CAP. 2. *de transl.*

(a) NELLER. *loc. cit.*

scopali. Et quamquam saepe in antiquis canonibus constitutum sit, ne quis ad regimen extraneus vocaretur, donec repariatur de gremio aliquis gubernandae plebi aptus: non est tamen extranei necessaria postulatio, quoniam fauere quidem clericis vacantis Ecclesiae, non impedire extraneos voluisse Patres videntur, quando domi potius, quam alibi quaerendos Episcopos decreuerunt. (a) Ac de his quidem omnibus fatis hodie inter eruditos viros conuenit: De *titularibus Episcopis* non item, quamquam et hos ego eligi posse, verius puto. Causam pro me dicat CEL. NELLERUS suis verbis: Episcopus titularis *non est actu, neque habitu desponsatus suae Ecclesiae, utpote quae non-ens est, neque scit aliquid de episcopo titulari, multo minus in eum consentit: Non intelligitur autem coniugium sine sponsa existente, sciente, consentiente: Neque locus desponsatur cum Episcopo, sed ecclesia viua in tali loco, ut sumitur ex cap. 21. de elect. Unde est tantum desponsatus potentia, destinatione, et adfectu, suo, et Pontificis Romani, neutiquam actu, vel effectu. Sola autem prouidentia, et destinatio Papae non facit spirituale coniugium, ne dicamus, hoc contrahi mox cum*

M 5

qua-

(a) VID. CAP. 21. et 27. de elect.

quacunque Ecclesia, cui, etiam renitenti, Papa praeficeret Episcopum. Argumenta VERANI, et BÖCKHN facile dissoluntur: Fatemur enim Episcopos titulares esse veros Episcopos, vere consecratos, dignitate Episcopis actualibus pares, habere votum decisivum in Concilio generali: Negamus eos esse in vero spirituali coniugio, quum careant clero, et subditis Christianis, ut loquitur Clem. 5. de elect. adeoque sponsa. Postulationis autem necessitatem non inducit veritas ordinis, et characteris episcopalis, sed veritas coniugii spiritualis. Nec refert, quod tales Episcopi soleant sibi a Papa procurare indulta eligibilitatis . . . tutius enim est in praxi propter eos, qui tenent, debere illos postulari, omnem scrupulum, atque difficultatem cautela ista removere. Haec ille cit. loco. §. 2. Q. ad n. 5.

§. 62.

Quis postulet? Et qua forma?

Postulare iure nostro possunt, qui eligere: Re enim vera postulationem antecedit electio, accepto electionis nomine in sensu laxiore. (a) Quapropter excludi
nec

(a) VID. CAP. 4. de post.
ET CAP. 30. de elect.

nec is poterit, qui est in *quasi possessione* iuris eligendi, quamvis, nulli adhuc in eadem Ecclesia postulationi se interfuisse, docere queat. (a) Sed nec Compromissarii vetantur postulare ad eligendum *simpliciter* constituti. (b) Expresse *postulationis* nomine dati eligere utique prohibentur, ipsa nempe mandati lege, a qua eis non licet discedere. (§. 41.) Ratio vero in postulandis Praelatis eadem erit, quae in eligendis. (§. 39.) Ut enim ne sit improbabilis sententia, quae formam episcopalibus electionibus nouo iure inditam negat esse necessariam in postulationibus; facturos tamen prouide Capitulares nemo dubitat, si ab ea sibi minime discedendum statuerint, atque alterutra, *Scrutini* scilicet, vel *Compromissi* via procedentes designauerint, quem sint a Superiore postulaturi: Neque enim desunt Magistri canonicarum disciplinarum magno et numero, et nomine, qui alteram earum omnino requirant, satisque indecens arbitrentur, qua cautione, ne nocumento essent, canones circumscripserint electiones, ab
ea

(a) PLAC. BOCKHN. *Lib. 1. Tit. 5. §. 1. n. 8. seqq.*

(b) VID. CAP. 30. *de elect.*
ET CAP. 11. *de renunt*

ea liberas pronuntiare postulationes, a quibus amplius etiam metuendum videatur. BÖCKHN. *loc. cit.* §. 2. n. 31. *seqq.*

§. 63.

Qualia? Et quo numero vota desiderentur?

Suffragia Capitularium postulationem *determinate* profiteantur, est necesse: nec iungenda ei est electio: alioquin illa tamquam incerta reiicientur. (a) Itaque improbatae sunt, ac proinde vitandae suffragiorum formulae: *Eligo postulando*, et *postulo eligendo*: Item alia isti vicina haec: *Eligo postulandum*, vel *postulo eligendum*. Quin ne istam quidem: *Eligo*, et *postulo*, prout potest melius de iure valere, canonicam censeat Pontifex Maximus, nisi quando probabiliter dubitatur, *utrum quis sit eligendus*, vel *potius postulandus*: (b) Hoc etenim casu, qui sic postulabitur, dum consensus eius exquiretur, declarabit, utram viam praeparet, electionis, an postulationis? Optione facta, quam elegerit, eandem prosequi

(a) VID. CAP. *un de post. prael.* in 6.

(b) CIT. CAP. *vn de post. prael.* in 6.

sequi cogetur. (a) In postulatione, ut in electione ex maiore suffragiorum numero concluditur, nisi haec cum illa concurrat, aliaque pars Canonorum eligat hunc, illum altera postulet: qua in specie ad excludendum electum *duplo maior* postulantium numerus desideratur: (b) Melior namque electi futura est causa, quum pro se plures *vna tertia parte* consentientes habebit, et postulato anteponeatur: non vero etiam, si electio vna omnino tertia constiterit: Etenim, dum vna praecise tertia constat numerus eligentium, postulantium partem alteram duabus constare, prorsus necessarium est: Atqui postulationem duarum tertiarum consensione innitentem canonicam esse, omnes fatentur: Ita vero quid est consequens aliud, quam ut electionem simul, et postulationem legitimam esse dicamus, et alteram nihilominus altera superiorem, quod absurdum est. (c) Itaque non vincit electio postulationem, nisi votis vna tertia pluribus adiutetur. Quibus nihil obest,

(a) CIT. CAP. vn. de postul. prael. in 6.

(b) VID. CAP. 40. de elect.

(c) IO. CHRIST. KOCH. cit. diff. §. 19.

obest, quod *trium* de *quinque* Compromissariorum postulationem admiserit Pontifex Maximus, quum *duo* reliqui alium delegissent: (a) id enim ex eo est, quod ipsa Compromissi lege diserte cautum fuerit, ut, si quinque illi ad eligendum nominati in *unam personam* convenire non possent, *tribus* ex *eis* concordantibus, *reliqui duo* illorum sequi tenerentur consensum, et electionem eorum ratam habere: Igitur nihil officiebat dissensus duorum, quoniam, ut ait INNOCENTIUS P. *postulatio facta sit per eos, in quos totum Capitulum eligendi transtulit potestatem: propter quod unanimiter de consensu totius Capituli intelligitur esse facta.* BÖCKHN loc. cit. n. 39.

(*) Concurrere electio cum postulatione quandonam sit dicenda, primus omnium explicite docuit laudatus saepe NELLERUS *ct. diff. §. 3. n. 7.* Sic vero ille: Concurrere tunc modo intelligitur postulatio cum electione, quando unus postulantium suo, et sibi consentientium nomine in communi publicavit postulationem, et ex altera parte alius unus suam electionem: Non autem iam, quod vota in protocollo scripta sint quorundam postulantium, quorundam vero eligentium: *arg. cap. 7. de elect. in 6.* Et ratio est, inquit, quia sine publicatione communi non est electio, nec postulatio, ideoque neque concursus unius cum altera. Hanc viri celeberrimi explicationem suam fecit ANTONIUS SCHMIDT *Inst.*

(a) VID. CAP. 30. de elect.

Inst. iur. eccl. T. I. §. 158. in schol. Sed melioribus, ut videtur rationibus eandem improbat Io. CHR. KOCH. cit. diff. §. 21.

§. 94.

Vtrum absolute maiora desiderentur?

Duplo autem maiorem postulantium numerum requiro, ut excludatur electus, *absolute*, non *respectiue*: Non enim consentio BÖCKHENIO neganti, quum in plures, quam duos, diuisa erunt Canonorum suffragia, duas semper tertias, comparisone ad totum Capitulum instituta, desiderari: Nempe is hac in specie comparisonem duntaxat inter eligentes, et postulantes faciendam esse, contendit, ac satis esse, quo electus cedere cogatur, si numerus postulantium duplo sit maior numero ceterorum, qui se ab iis separauerunt: quod tamen ipsum sic se ait intelligere, ut postulantes, quod est in communi regula, pars sit maior totius Capituli. (a) BÖCKHENIO haec ita disputanti non assentior, inquam, tametsi adstipulatorem nactus sit, laudatoremque NEL-

LE-

(a) BÖCKHN. *loc. cit. n. 46.*

LERUM virum celeberrimum: (a) Etenim regulam mira omnium Interpretum consensione adprobatam, et, ut in numero votorum ineundo totius congregati Capituli ratio habeatur, praecipientem cur ista quidem in specie deferendam putem, nullam causam video: quum non modo nihil sit in *cap. 40 de elect.* quod ei regulae ullo modo aduersetur; sed sit etiam, quod non obscure confirmet. Enimuero, quum inter duos tantum Candidatos, electum vnum, alterum postulatum res tunc acta fuerit, quod ex ipsis litteris apertum est: in specie vero istiusmodi vota duplo maiori numero in postulatum collata, necessario maiora sint etiam comparata ad totum Capitulum, quod NELLERUS minime negat, non alia utique *vota duplo maiora quam absolute talia* intelligere potuit INNOCENTIUS III. quando rescripsit: *Quod si postulantes duplo maiorem facerent numerum, quam sexdecim electores, Tu vice nostra postulationem admittas.* Et est hoc a Io. CHRIST. KOCHIO viro fane doctissimo ita perspicue demonstratum, ut carere deinceps tota huius rei disputatione posse videamur. Ita planum est profecto, nihil esse omnino

(a) NELLER. *cit diff. §. 3. Q. ad n. 6.*

no in isto Summi Pontificis responso, quod Böckhenianam hanc coniecturam valde adiuvet: eoque lubentius amplector, quod his esse consentaneum adfirmat celeberrimus KOCHUS: votorum scilicet numerum duplo maiorem, eumque absolute talem ad remouendam electionem perinde necessarium esse, siue in duos, siue in plures distracta fuerint Canonorum suffragia, quando ratio quidem probabilis nulla occurrit, quae alteram ab altera speciem postulationis cogat distinguere, et aliis illam, hanc aliis iudicare legibus. Io. CHR. KOCH. *cit. diff.* §. 18.

§. 65.

Admissio postulationis, eiusque effectus.

Iam postulatio, ut electio, priusquam deferatur ad Superiorem, intimanda electo est, eiusque consensus exquirendus, ne inscio eo, ac nolente Superior interpelletur: (§. 47.) Nec tamen licitum ei est consentire in postulationem aliter, quam *sub conditione*, si gratiam sibi facere, eamque admittere Summo Pontifici placuerit: Quocirca nullum ei ius praeci-

N

puum

puum postulatio tribuit, estque in potestate Capituli, quamdiu res integra fuerit, mutare voluntatem, postulationemque reuocare, nihil impediante postulati in eam consensu. Inde etiam illud est, quod postulatio secrete in Capitulo peracta, nulla mora interposita, clero, ac plebi denuntiari quidem publice de more soleat, ut ab ea nempe *clandestinitatis* suspicio remoueatur; postulatus tamen, antequam admissam eam a Superiore constiterit, *nullo modo* immiscere se administrationi possit, tametsi ad Ecclesiam vocatus sit vnam de remotis (a) et vocatio communi omnium nomine facta fuerit (b) quod fecus est in electione, ut nuper aduertimus. (§. 50.) Sin postulatus non dissentiat, expensis postulantium Superiori *praesentanda* est petitio: Episcopi quidem Summo Pontifici . . . Aliorum aliis, quorum quisque imperio proxime subest, modo ne hi facultate dispensandi careant. Quod quia per saepe solet vsuuenire, nihil mirum, vix aliquando contingere, ut necesse non sit apostolicam Sedem interpel-

(a) VID. CAP. 23. de elect.

(b) VID. CAP. 4. de transl.

pellare. (a) Facta Superiori praesentatio variandi libertatem aufert: (b) non propter ius quidem aliquod postulati: sed quia indecens visum est, Superioris iudicium suspendi ab arbitrio, et inconstantia supplicantium. Admissa postulatio vim habet electionis confirmatae. Quapropter consensum ei suum non adhibebit Superior, quantumvis nullo spectabili vitio suspicionem moueat, nisi causa plene cognita, inspectisque, atque expensis tam *meritis* postulati, quam *necessitate* Ecclesiae, non eius tantum, ad quam vocatus est; verum etiam illius, quam derelicturus est, si admittenda forte postulatio videbitur *cap. 3. de postul. praelat.*

§. 66.

An postulationis admissio nudae sit gratiae in Germania?

Est autem in arbitrio Superioris petitionem Capituli vel admittere, vel repellere. Apostolicam quidem Sedem, *etiam, quando aliquis ab aliis unanimiter postulatur, ad*

N 2

ad-

(a) NELLER, loc. cit, §. 4. Q. ad n. 2.

(b) VID, CAP. 4. de post. Prael.

admittendam postulationem eorum non tam ex iustitia, quam gratia moueri, plane, aperteque pronuntiauit INNOCENTIUS III. (a) Et alio loco: *per postulationem huiusmodi, inquit nullum ius est alicui quaesitum: ideoque sine praeiudicio alicuius postulationem potuissimus repellere memoratam. (b)* Idem vero etiam tunc locum habere videtur, quando non a Papa, sed ab inferiore aliquo petenda est canonis relaxatio: Neque enim, si ad postulationem admittendam precibus se adduci non finit, interpositurum auctoritatem suam Pontificem Maximum arbitratur aliter, quam si contra euidentem Ecclesiae suae necessitatem, utilitatemue pertinaciter repellat supplicationem nulla iusta ratione culpabilem. Num autem etiam in Germania canonicae postulationis admissio a nuda pendeat Summae Sedis gratia? quaestio est adhuc posita in disceptatione. Atque isthoc quidem non negat CASPARUS BARTHELIUS, (c) quo viro, id quod omnibus constat, nemo alter nationis Germanicae concordata maiore nec vber-

(a) VID. CAP. 3. de post. prael.

(b) VID. CAP. 5. de post. prael.

(c) BARTHEL. diff. 3. in concord. cap. 3. §. 26.

vberrate, nec diligentia interpretatus est, et consentiunt etiam alii haut minore fama Scriptores, CHRISTOPHORUS NEL-
LERUS, ANTONIUS SCHMIDTIUS, cete-
ri magno numero, a quibus aegre dissen-
tio: Vt enim verum sit, de quo ANONY-
MUS ad ea Concordata obseruator admo-
nuit, (a) quo tempore Callixtina trans-
actio inita est, nullum fuisse cognitum
electionis ac postulationis discrimen, id-
que post demum usu inductum esse; at
cognitum certe, receptumque moribus
fuit tempore Concilii Basileensis, a cuius
decretis leges conuentionis Aschaffenburg-
ensis maximam partem acceptae sunt:
Eius autem Synodi Patres, quod ex sessio-
ne duodecima manifestum est *postulationes*
in iuris communis dispositione remanere iusserunt:
nec aliud habet quidquam Aschaffenburg-
ensis conuentio.

§. 67.

*An in Capitulis Protestantium usus sit postula-
tionis?*

Postulationis usus inter Protestantes
Germaniae, quam electionis, frequen-
tior

N 3

(a) AUCTOR, obseru. ad conc. obs. 5.

tior est in Capitulis immediatis non mixtis tantum, verum etiam aliis. Enimvero perspicua lex est PACIS WESTPHALICAE: *iura eligendi, et postulandi iuxta cuiuslibet loci consuetudines, et statuta antiqua illibata maneant*: in qua et illud praeterea sancitum est: *ne quid statutis antiquis de nouo admisceatur, quod Catholicorum vel Augustanae confessioni addictorum conscientiam, et causam, pro cuiusque parte, laedere, eorumue ius imminuere possit.* (a) Eam ob rem adiecta quoque est cautio, ut tam electi, quam postulati spondere cogantur, se beneficia, ac dignitates ecclesiasticas *hereditario iure* non possessuros, nec id acturos, ut ea ad Successores tamquam hereditates transmittant. (b) Discrimen, quod electionem a postulatione disiungit, cernitur maxime in Capitulis mixtis, et in huius cum illa concursu, in quo id, quod est iure nostro de votis duplo maioribus constitutum, (§. 63. *seqq.*) ab illis etiam obseruari debere, prorsus adfirmandum iudicat BÖHMERUS. (c) Controuersiae circa postu-

(a) INST. PAC. OSN. Art. 5. §. 15.

(b) INST. PAC. OSN. Art. 5. §. 5.

(c) BÖHMER, Lib. 1. Tit. 5. §. 8.

postulationem si quae incidunt, a Summis Imperii Tribunalibus accipiunt definitionem. (a) Admissio postulationis necessaria Catholicis a Protestantibus non desideratur, quod quidem ad praelaturas immediatas adtinet: Est enim illis ut pro confirmatione electio, sic postulatio pro admissione, inuestieturque ab Imperatore postulatus *absque omni exceptione*, modo intra annum de postulatione fidem fecerit. *Inst. P. O. Art. 5, §. 21.*

§. 68.

Quinam postulandi minus solenniter?

Restat postulationis species altera, quam impropriad, et minus solennem nuncupauimus. Antiquior est haec multo, quam solennis, quippe quae iam quarto seculo inducta est in Ecclesiis Africanis tamquam *observantia*, quae pacem custodit, ut est in canone quinto Concilii Carthagenensis primi apud GRATIANUM. (b) Clericum ab Ecclesia, vel monachum a uocare sine conscientia Praelati, cuius

N 4

sub-

(a) BÖHMER. *loc. cit.* §. 17.

(b) GRATIANUS. *dist. 71. can. 6.*

subfunt imperio, alienum ab honestate canonica videbatur: Itaque noluit PELAGIUS P. diaconum quendam ad Ecclesiam Marcellianensem vocatum ordinare prius, quam is ab Episcopo suo missionem impetrauisset, (a) quod erat omnino consentaneum antiquo illi canoni, quo *inferioris gradus Sacerdotes, vel alii clerici ver-
tabantur sine concessione suorum Episcoporum ad alias Ecclesias transmigrare.* (b) At hic hodie disciplinae rigor vix seruatur, crediturque clericus extra suam Dioecesim ad dignitatem quandam ecclesiasticam vocatus satis officio suo facere, si hoc is Episcopo suo reuerenter insinuet, vale- que dicens illi cum bona eius venia exeat. (c) Necessaria vero etiamnum est huiusmodi postulatio, quando Ecclesiae Romanae Presbyter, vel Diaconus Cardinalis ad episcopatum vocatur (d) vel Coadiutor Episcopo datur etiam sine successione. (e) Aut monachus, (f) vel Canonicus regula-

(a) GRATIANUS. *dist. 63. can. 14. dist. 76. can. fin.*

(b) GRATIANUS. *caus. 7. Q. 1. can. 37.*

(c) VAN - ESPEN. *Casus Conscient. et eorum solut. casu 3.*

(d) VID. CAP. 3. *de post.*

FLORENS. *Tom. 1. pag. 107.*

(e) VID. CAP. *vn. de cler. aegr. in 6.*

(f) VID. CAP. 27. *de elect. in 6.*

gularis ad regimen non sui Ordinis admo-
uetur. (a) Monachos autem intelligo non
ex Ordine mendicantium: hos enim ad
Ecclesias Cathedralibus inferiores, et ad
praelaturas non sui Ordinis postulari, om-
nino esse vetitum, iam dictum est alio
loco. (§. 58.)

§. 69.

Est et tertium aliquod genus postulationis.

Addo his genus postulationis ter-
tium ab utroque superiori diuersum, il-
lud nempe, quo mediis potissimum secu-
lis clerus, et populus adire Principem so-
lebat, et ab eo vel potestatem exorare fa-
ciendi electionem, vel in iam factam
consensum: Neque enim, quo tempore
promotiones Episcoporum in manu fer-
me Principum fuerunt, ad electionem
prius deueniebat populus, quam a Rege
suo licentiam impetrauisset, quod ex ca-
none septimo Concilii Valentini perspi-
cuum est, (b) nec rata, perfectaue ha-
beba-

N 5

(a) VID. CAP. II. de renunt.

(b) VID. HARDUIN. Tom. 5. concil.

bebatur, praeterquam si, quam populus fecisset, electionem adfensu suo Princeps confirmasset. Inde videtur manasse consuetudo aevo illo vſitatissima, secundum quam electionis peractae causa testimoniis, ac subscriptionibus instructa ad Principem referre, et, ut ei consensum impertiretur, *suppliciter postulare* populus solebat, ut veteres formulae contestantur. (a) Hoc genus postulationis non est quidem nostris diebus frequens admodum, nec tamen extra omnem vſum: Nam et *consuetudine* induci posse, et vero etiam *paſſis conuentis*, ut consensus Principis desideretur, nemo dubitat: Et *advocatae* ius non raro cum *iure patronatus* coniunctum huiusmodi consensus necessitatem infert, quod et vſus, et antiquae foundationum tabulae liquidissime confirmant.

(*) MOSER in deutschen Staatsrecht. Tom. II. pag. 79. et Tom. 13. pag. 303. GEORG. LUD. BÖHMER. in obs. iur. canon. obs. 6.

DE

(a) BALUZIUS. in Capit. Reg. Fran. Tom. 2. pag. 379.

DE

APOSTOLICA EPISCOPATUUM PRO-
VISIONE IN GERMANIA.

§. 70.

Quibusdam casibus Papa prouidet in Germania.

Iam his ita expositis facilis coniectura est, quae sint electiones dicendae *canonicae*, quas in Ecclesiis Germaniae Cathedralibus fieri iubent Concordata huius nationis. Eligendi vero ista, postulandique ratio, in cuius explicatione iam diu versamur, si a Germania discesseris, vix alibi tota in usu est. In plerisque hodie Regnis Summi Principes Episcopos nominant. In multis Italiae Prouinciis, et, quae huic adiacent, Insulis, quod in his non eadem, qua in aliis Occidentis partibus, veneratione basileensia reformationis decreta excepta sint, Ecclesiis vacantibus etiamnum ferme Summi Pontifices prouident. Et quamquam Principes Germaniae animis essent a basileensibus institutis minime alieni, magnamque eorum partem suam fecerint, aemulati Gallos auide illa, quamquam non sine temperamento

mento aliquo, arripientes; cedendum tamen in nonnullis tempori existimauerunt, dandumque aliquid tantisper Pontifici Maximo, ac dissimulandum pacis causa, quod posse recuperari desperabant. Ita vero factum est, ut in iis, quae huius rei gratia inita sunt cum apostolica Sede, Concordatis casus quidam exciperentur, quibus abolitae in Concilio Basileensi episcopatum reservationes, quam dudum ante adeptae videbantur, vim etiam deinceps in Ecclesiis Germanicis retinuerunt. Hos ego nunc casus explicare dum ingredior, daturum me quidem operam polliceor, ne quid temere praetermittatur eorum, quae ad praesentes Germaniae mores pernoscendos facere mihi videbuntur, continebo me tamen, modumque adhibebo in docendo: quod hoc maiore iure, ac minore etiam incommodo facere me posse arbitror, quo certius est, nullam esse propemodum iuris Sacri, quod per Germaniam Catholicam obtinet, partem nec vberius, nec diligentius illustratam. Reservationum autem papalium id genus duntaxat nunc explicandum sumo, quod Cathedralium Ecclesiarum prouisionem spectat. Quod alterum earum est genus, et in beneficiorum, ac minorum digni-

dignitatum collatione versatur, exequar commodius eo loco, quo de re beneficiaria tota exponetur.

§. 71.

Imprimis ex causa iuris deuoluti.

Initium faciam a *deuolutionibus*, quas constat antiquiores esse, quam reservationes, et his ipsis tentandis occasionem praebuisse. De his, posteaquam in Ecclesiis metropolitanis, et cathedralibus electiones fieri canonicas iussit Papa NICOLAUS V. in Concordatis ita subiicit: *quae* (scilicet electiones) *ad Sedem apostolicam deferantur*, quas etiam ad tempus constitutum in constitutione NICOLAI P. III. *quae incipit Cupientes*, Papa expectet, quo facto, si non fuerint praesentatae, vel, si praesentatae, minus canonicae fuerint, Papa provideat. Duabus igitur de causis deuolutioni locus est in Germania: PRIMUM, si tempore legitimo, quod est mensis vnus, electio Curiae praesentata non fuerit: quod sic intellige, si quo Capituli ipsius vicio neglecta sit tempestiua eius praesentatio: Nam si culpa est electi, iniquum fuerit, alienae negligentiae poenam a Capitulo exigere,

vt etiam, si ob aliam causam nulla prouidentia declinabilem suo tempore exhiberi nequiuisset. DEINDE, si electio fuerit inuenta minus canonica: quod quidem non vno modo euenire potest: siue enim lapsum erit tempus habendis electionibus praefixum, siue non seruata forma, siue quid aliud horum simile contigerit, electio recte dicetur non canonica, (§. 44.) viamque deuolutioni aperiet, (§. 45.) eamque ad Sedem Apostolicam. (§. 46.) Qua in re tamen ciuilitate agendum erit, nec scrupulose nimium excutienda omnia, in quo excedere nunquam Romanam Curiam, docet epistola Principum Electorum anno superioris seculi septuagesimo tertio ad Pontificem data: *Postquam, inquit, diligenti cura, atque impensis ingentibus electiones sunt summa in concordia factae, et ad Urbem delatae, iam ab aliquot annis in quadam congregatione a SIXTO P. V. inter alias erecta, adeo minutim. et scrupulose, quasi nodos, vt dicitur, in scirpo quaerendo, discutiuntur, vt, quantumuis obseruata sint in iis Sacrorum canonum saltem substantialia omnia, et nemo contradicat, immo omnes, quorum interest, supplicent pro confirmatione. . . tamen si quid leuius per Tabelionum incuriam, aut aliunde omissum sit, captata inde occasione,*
contra

contra morem Maiorum invalidae declarentur, et post multas expensas ratione informationum in iure, et in facto, in scriptis, et voce, quibus minimum viginti viri instruuntur, et ad quaevis eorum obiecta respondetur, tandem a Secretario congregationis rebus Consistorialibus praepositae decreta emanare solent, etiam illa non minimo, certe nouo dispendio redimenda, per quae prouisiones illae ad S. Sedem trahuntur. Hanc negotii huius tractandi rationem non dissimulant pactis cum Germania conuentis aduersari, neque aliam eius excusationem esse vllam, quam quod prouideatur de eadem persona: idque videri Germanis hoc minus tolerabile, quod nominationes Regum, quae in locum electionis successerint, quamquam et ipsae soleant in congregatione examinari, mitiorem tamen longe, humanioremque subire censuram cogantur. Exstat Tom. 2. concord. pag. 90.

§. 72.

Reservatio, quae iuris scripti dicitur, etiamnum obtinet in germania.

Triples omnino genus est papalium reservationum, quae nunc etiam in Germania

mania vim habent: Vnum earum, quae dicuntur *reservationes iuris scripti*: Reliqua duo nouellis duabus constitutionibus: *Execrabilis*, et *ad regimen*, continentur. Verba Concordatorum haec sunt: *Sanctissimus Dominus noster NICOLAUS PAPA V. super prouisionibus Ecclesiarum, beneficiorum quorumcunque utetur reservationibus iuris scripti: Et constitutionibus Execrabilis, et Ad regimen. . . modificatis.* (*) Reservationis eius, quam iuris scripti, et *causam in corpore iuris* nuncupant, auctor est, ac inuentor CLEMENS P. IV. (a) Primis sane is omnium fuit, qui *Apostolica auctoritate* edixit: *ut beneficia, quae apud Sedem deinceps vacare contigerit, aliquis praeter Romanum Pontificem. . . conferre alicui non praesumat.* (b) Inanis profecto labor est omnis eorum, qui consuetudinem vacantia apud Curiam beneficia *Sedi Apostolicae* reseruantem antiquiorem esse contendunt, atque ipsis adeo INNOCENTII III. P. temporibus non inusitatam: ad quam quidem opinionem refellendam satis momenti habet vnum GREGORII P. IX. silentium nullo vtique modo probabile, si quis eius generis vsus ante illius

(a) BARTHEL. *diff. 3. in conc. cap. 2. §. 6. seq.*

(b) VID. CAP. 2. *de praeb. in 6.*

illius pontificatum in Curia Romana cognitus fuisset. (**) Equidem non inficior, iam tum ante CLEMENTIS IV. tempora usurpatum esse quandoque a Romanis Pontificibus, ut beneficia per obitum in Curia vacantia conferrent ipsi, exclusis Ordinariis, quod et ab INNOCENTIO III. factitatum esse nouimus: (a) verum id illi quoties faciebant, non *reservationis* quodam iure faciebant, cuius nullum eo quidem aevo existisse vestigium audacter, ut in re certa, confirmat THOMASINUS. (b) Sed *praeuentionis*, quod esse reservationibus quibuscumque antiquius, nemini est non exploratissimum. Et vero istoc ius ipsum, quod in praeueniendo situm est causam videtur praebuisse CLEMENTI, ut eam, quam commemoravi, reservationem decerneret. Ne praeuenirentur a Papa, Procuratores alebant in curia Episcopi, quorum erat prouidere, ut beneficia suarum Dioecesum, quae per obitum alicuius vacarent in Curia, sine mora alteri ex suo nomine conferantur. Eam
rem

(a) VID. CAP. 26. de praeb.
ET CAP. 23. de accusat.

(b) THOMASINUS. P. 2. Lib. 1. cap. 8. §. 2.

rem indignam ratus CLEMENS IV. et in omne tempus venturum abolendam legem condidit, qua beneficiorum genus istud Sedi suae sic addixit, vt eorundem collatione alios quoscunque prohibuerit. Probavit legem hanc eius in pontificatu Successor BONIFACIUS VIII. (a) declarauitque, vacantia apud Sedem beneficia non alia debere illa in constitutione intelligi, quam quae vacarent per naturalem in Curia obitum, aut in locis ab ea non ultra duas dioetas remotis.

(*) Hoc loco perspicuum est, reservationem *iuris scripti* non esse aliam praeter hanc vnam, CLEMENTE IV. auctore, a medio seculo decimo tertio inductam. Ita fit, vt, quamquam Extravagantium decretalium compilationes Corpori iuris canonici adiici consueuerunt, constitutiones tamen: *Execrabilis*, et *ad regimen* reservationis *in iure clausae* nomine non veniant, de quo BARTHELIUS egregie aduersus RIGANTIUM, et alios disputauit. *loc. cit.* §. 9. et II.

(**) Inscriptio quidem *cap. 2. de praeb. in 6.* auctorem eius fert CLEMENTEM P. III. Sed iam pridem suspecta fuit haec inscriptio viris doctis. Hodie CLEMENTI IV. eam constitutionem adscribunt omnes, primumque illum fuisse contendunt, qui vacantia apud Curiam beneficia sibi, ac suis Successoribus retinuerit. Equidem CLEMENS, ne in nouitatis inuidiam incurreret constitutio, antiquam consuetudinem adpellauit, quae collationem beneficiorum apud Sedem Apostolicam

(a) VID. CAP. 34. de praeb. in 6.

eam vacantium specialius ceteris Romanis Pontificibus reservauit. At huius tam vetustae consuetudinis, vt THOMASINUS loc. cit. obseruauit, monumentum nullum exstat, ac ne vestigium quidem in GREGORII IX. decretalibus: argumento manifesto, nihil huiusmodi ante hunc Pontificem ne quidem in Curia vsurpatum esse, atque eo demum auctore auditum in illa enorme illud tamquam dogma: Ecclesiarum, personatum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum plenariam dispositionem ad Romanum Pontificem noscitur pertinere. BARTHEL, loc. cit. §. 6. seq.

§. 73.

Quod est euidentis ex ipsis Concordatis.

Valuit deinceps pontificia haec interpretatio, commeauitque tota vna cum lege CLEMENTIS IV. in Concordata nationis Germanicae, in quibus exstat expressa his verbis: *Nec non quorumlibet pro quibuscunque negotiis ad Romanam Curiam venientium, seu etiam recedentium ab eadem, si in locis a dicta Curia ultra duas diaetas legales non distantibus iam forsitan obierint, vel eos in antea ab hac luce transire contigerit: Et etiam simili modo quorumcunque curialium peregrinationis, infirmitatis, seu recreationis, vel alia quacunque causa ad quaeuis loca secedentium, si eos, antequam ad dictam Curiam redierint, in locis ultra duas diaetas ab eadem Curia, et praemit-*

O 2

titur,

titur, non remotis, dummodo eorum proprium domicilium non existat ibidem, iam forsitan decesserint, vel in posterum eos contigerit de medio submoueri, etiam nunc per obitum huiusmodi vacantia, et in posterum vacatura. . . ordinatio- ni, dispositioni, ac prouisioni nostrae auctoritate Apostolica reseruamus. Et hac igitur Concordatorum lege innititur praesens Germania- e consuetudo, quae Romano Antistiti collationem tribuit beneficiorum per mortem naturalem vacantium siue in Curia () siue in locis ab ea remotis, modo ne longius duabus diaetis legalibus. (**)* Habet autem reseruatio ista hoc praecipuum, quod sit *perpetua*: Sede papali vacante non exspiret, et maiore ceteris fauore digna censeatur. (a) Caue tamen, ne fauori, quantumuis iusto, nimium indulgeas. Retinenda et hic est regula a doctis viris persaepe commendata, quae Summae Sedis dignitati, ac reuerentiae studere nos iubet quidem; verum moderate, atque ea cum aequitate, vt libertatem Ecclesiarum, atque Episcoporum in conferendis beneficiis ordinariam potestatem, quantum licebit, intactam censeruamus. (b)

Inde

(a) BARTHEL. *diff.* 3. *in concord.* cap. 2. §. 9. et 11.

(b) BARTHEL. *loc. cit.* §. 10.

Inde est, quod Romana prouisio ultra mensem vnum differenda non sit, curandumque, vt de facta Romae collatione tempestiue, ac legitime constet: Alioquin enim nihil impediet reseruatio, ne iure suo vtantur ii, ad quos vacantis Ecclesiae curatio communi lege pertinebit. (a)

(*) Conf. SCHLEOR, in *diff. iur. publ. eccles. de vacantibus in Curia per obitum naturalem*. Adpellatione Curiae, quid isto in loco veniat, non ita expeditum est. RIGANTIUS, et cum illo plures alii, eo nomine locum intelligunt tam illum, in quo moratur Pontifex, quam in quo Audientia illius, et Cancellaria. Nituntur hi constitutionibus quorundam Pontificum sibi fauentium. Sed quoniam recentiores istae sunt Concordatis Germaniae, inscianter faciunt, qui eas ad horum interpretationem adhibent: Non enim, quid Curiae nomen ferat nostris diebus, considerandum est, sed quid designauerit tunc, quando inita sunt Concordata. Erat vero illo aevo vocis eius significatio receptior, vt indicaret locum, in quo causarum audientia, et litterarum Apostolicarum expeditio fiebat, quam proinde ceteris anteponendam scite iudicavit BARTHELIUS *loc. cit.* §. 8.

(**) *Diaeta*, inquit *cit. loc.* BARTHELIUS, iter *vnus diei* significat, computatis pro die viginti miliaribus Italicis *arg. l. i. D. Si quis cautionibus*: quae viginti miliaria Italica quatuor Germanica conficiunt. Loca igitur ultra duas diaetas legales a Curia non distantia illa dicuntur, quae ultra quadraginta Italica, octo vero Germanica miliaria a Curia

O 3

(a) BARTHEL. *loc. cit.* §. 12. *seq.*

Curia non absunt, et in uno talium locorum, si quem mori contingat, in loco Curiae vicino obiisse, indeque eius beneficia, quae possedit, in Curia vacare dicuntur, nisi forte proprium ibi eius domicilium fuerit, quam exceptionem admisit NICOLAUS P.

§. 74.

Extensa ea est deinde ad beneficia quocunque modo apud Curiam vacantia.

Vnum igitur genus reservationis in principio cognitum fuit, eorum nempe beneficiorum, quae apud Curiam vacabant per naturalem possessoris obitum. (§. 73.) Constitit aliquo tempore intra modum suum Clementina constitutio. Sed impatiens moderationis tantae IOANNES P. XXII. quum non posset non intelligere, qua ratione CLEMENS IV. usus est in vacantibus per mortem beneficiis suae dispositioni vindicandis, eadem se in ceteris quibuscumque quocunque modo in Curia vacaturis pari iure uti posse, perripit inuisos sibi limites, auctorque existit reservationis eius, quae beneficiorum in Curia vacantium collationem, nullo discrimine, ad Summi Antistitis arbitrium reuo-

reuocauit. (a) Eam deinde suam fecit BENEDICTUS XII. publicata constitutione per-
celebri, cui nomen est: *Ad regimen*, ex
qua in Concordatis locum inde adepta
est. Verba Concordatorum haec sunt:
*Omnes patriarchales, archiepiscopales, episcopa-
les Ecclesias, Monasteria, prioratus, dignita-
tes, personatus, et officia, nec non canonicatus,
et Praebendas, et Ecclesias, ceteraque benefi-
cia ecclesiastica cum cura, vel sine cura, secula-
ria, et regularia quaecunque, et qualiacunque
fuerint, etiamsi ad illa personae consueuerint,
seu debuerint per electionem, seu quernuis alium
modum adsumi, nunc apud Sedem apostolicam
quocunque modo vacantia, et in posterum va-
catura . . . ordinationi, dispositioni, et proui-
sioni nostrae de ipsorum Fratrum consilio au-
thoritate apostolica reseruamus. Planum est,
episcopatus, quo demum cunque modo
apud Sedem apostolicam vacantes hoc lo-
co reseruari Summo Pontifici: nec iam
ad casum mortis prouisionem papalem
constringi, quod CLEMENS IV. fecerat.
Id autem ipsum quibus modis euenire
possit, vt praeter obitum in Curia, vaca-
re apud Sedem apostolicam beneficia di-
cantur, ostendunt species ad hanc ipsam,*

O 4

vt

(2) EXTRAU. Ex debito de elect.

ut videtur, concordatorum legem illustrandam subiectae.

§. 75.

Veluti, dum episcopatus vacat ex causa depositionis.

Verba Extrauagantis : *ad regimen, insertae Concordatis sunt ista: Omnes patriarchales, archiepiscopales .. Ecclesias ... (§. 74.) per depositionem, vel priuationem, seu translationem per nos, seu auctoritate nostra factas, et in antea faciendas ubilibet: nec non ad quae aliqui in concordia, vel discordia electi, vel postulati fuerint, quorum electio cassata, seu postulatio repulsa, vel per eos facta renuntiatio, et admissa auctoritate nostra exstiterit: seu quorum electorum, vel postulatorum, et in antea eligendorum, vel postulandorum electionem cassari, seu postulationem repelli, aut renuntiationem admitti per nos, aut auctoritate nostra contigerit apud Sedem praedictam, vel alibi ubicunque ... dispositioni nostrae ... reseruamus.* Itaque huc referendi sunt primum episcopatus vacantes per *depositionem*, seu *priuationem* auctoritate Sedis apostolicae, vel eius nomine irrogatam. Scilicet causa haec accensetur *maioribus*, quarum iudicandarum potesta-

testatem *propriam* olim Synodorum prouincialium *communem* his esse cum Pontifice Maximo iussit disciplina recentior: Vix enim est, vt non fallantur, qui in decernenda Episcopi de Sede sua deiectione nullas iam Coepiscoporum esse partes volunt, nullas Summi Principis, cuius Imperio subiicitur. Nec his eximium est aliquod praesidium in ea, quae de iudiciis Episcoporum in Tridentinis Comitibus promulgata est, constitutione: Nam vt probet illa, posse nimirum ex iustis, atque euidentibus causis Episcopos dignitate sua exui, inque rem eam Papae auctoritatem omnino esse adhibendam; at *ea sola* quemquam posse Antistitem statione sua moueri, profecto non probat: Itaque sunt eximia doctrina viri, nec illi pauci, qui in Episcopis deiiciendis praeter auctoritatem Papae, Synodi quoque prouincialis sententiam etiamnum desiderent. Quod quidem si recipimus, perraro futurum est, vt ex causa huiusmodi Ecclesiis Germaniae prouideat Romana Curia: prouisura tamen, si quis vnquam casus extiterit. Quid si vero nulla praecedente causae cognitione, nulla sententia, lege ipsa, et canone Sede sua excidit Episcopus? Nulla est reseruatio. Ita si Catholicus

licus Archiepiscopus, Episcopus, Praelatus . . . Religionem in posterum mutauerint, excidant illi statim suo iure, bonore tamen, famaue illibatis, fructusque, et redditus citra moram, et exceptionem cedant, Capituloque, aut cui id de iure competit, integrum sit aliam personam . . . eligere, aut postulare. INST. PAC. Art. V. 15.

§. 76.

Vel translationis.

Porro isthuc etiam pertinent episcopatus vacantes per *translationem*, quod non tantum tabulis Concordatorum (§. 75) sed aliis quoque publicis documentis perspicue ostenditur. In casu cuiusvis translationis locum esse reservationi in Capitulis Germaniae saltem iis, quae Concordata *simpliciter* acceptauerint, sententia est CEL. NELLERI, (a) et vulgatio: Verum AUCTOR observationum historico-iuridicarum in Concordata ad omnes quidem Ecclesias Germaniae pertinere illam existimat; nec alias tamen, quam si, qui translatus est Episcopus, Ecclesiam, cui nunc demum praepositus est, vni fert in acceptis

(a) NELLER, in *diff. secunda de transl. Episcop.* §. 2. n. 11.

acceptis Romanae Sedis beneficentiae: id quod tunc eueniret, quando collatio Ecclesiae, ad quam quis auctore Papa transit, ad eum aliis de causis, atque illis quidem per Concordata confirmatis, pertineret. (a) Opinio haec non caret dubio, et maiorem lucem desiderat. Suam tamen eam fecisse videtur AULA CAESAREA: quod non obscure intelligitur ex adloquutione Commissarii Caesarei ad Capitulum Ratisbonense, dum anno huius seculi octauo, et sexagesimo CLEMENS WENCESLAUS Saxoniae Dux ad Treuirensis archiepiscopatum transferretur. (*) Capitulum Germaniae mos hactenus iste fuit, ut, quum de transferendo Episcopo ageretur, iuri suo per *indultum papale* prospicerent, in quo consequendo pronam satis in vota sua Romanam Curiam experta sunt, nec, ut ea in largiendo difficiliore utantur deinceps, ullus est metus. Quod si tamen petenti Capitulo illud negaret Pontifex Maximus, existimat BARTHELIUS, (b) Capitulum quidem ad electionem, vel postulationem minime processurum: sed nec Papam, non con-

(a) AUCTOR. *obs. in concord. obs.* 20.

(b) BARTHEL. *cit. diff. 3. in conc. cap. 2. §. 26.*

consentiente Capitulo, tentaturum Episcopi sui translationem: *quia sic re vera fieret, inquit, illi Capitulo graue praeiudicium, ceu quod pro illa vice iure, quo alias gauderet, eligendi libero innitum priuaretur.* (a)

(*) Dahin gegen können, und wollen seine Kayserl. Maj. nicht umgehen ihre Kayserliche Warnung, und allerhöchsten Befehl anhero eigends, und ausdrücklich zu widerhollen, welchen Sie am 30. Wintermonats verflossenes Jahr an das hochwürdige Domkapitul des mehreren haben zu kommen lassen, damit der in gegenwärtigen Fall der Erledigung hiesigen Bistums von dem römischen Hofangemaster, dahier nicht Platz habender facultati eligendi keine statt, weder die mindeste Wirkung eingeräumt, sondern rechtlich widersprochen werde. . . Von berührter Klausul nicht der mindeste Gebrauch gemacht. . . mithin gegenwärtige Sedis - Vancanz, und die bischöfliche Wahl lediglich auf das eigene, den Concordaten gemäß Ihnen zustehende, und nicht erst neuerlich verliehene unstatthafte Recht. . . Sich genau daran halten werden. FABER Neue Staatskanzlen. Tom. 29. pag. 317.

§. 77.

Et renuntiationis.

Qui renuntiat episcopatu, sponte sua illum dimittit; auctore tamen, et consen-

(a) ADD. SCHLOER. *diff. de dignat. per resign. vacant.* S. 64.

sentiente olim Synodo Prouinciae, vel Metropolitano, hodie Pontifice Maximo, qui de Ecclesia per renuntiationem vacante prouidet. (§. 75.) Num vero semper, et in omni casu? Ita quidem videtur etiam BARTHELIO, quem fere sequuntur alii. Sed nihil est certius, quam eam demum renuntiationem ad inducendam prouisionem papalem aptam esse, quae facta sit ob causam *electionis*, vel *postulationis*, non quae ob aliam, senii puta, vel religionis profitendae gratia, nisi forte iam tum ante dimissum ita beneficium in manu fuerit Summi Pontificis: Ita enim habent Concordata: *nec non ad quae aliqui in concordia, seu discordia electi, vel postulati fuerint, quorum electio cassata, seu postulatio repulsa, vel PER EOS facta renuntiatio, et admissa auctoritate nostra exstiterit.* Planissimum est, nonnisi de electis, et postulatis hic sermonem esse, deque renuntiatione *per eos* facta, et auctoritate Pontificis admissa: Vnde conficitur, renuntiationem episcopatus ex alia quauis causa factam, vel cuiusvis beneficii non *electiui* hac reservatione minime contineri: id quod etiam ex eo confirmari potest, quod, quae in Concordatis proxime sequuntur, verba *electionis* iterum, ac *postulationis* meminerint, hisque

hisque *renuntiationem* adiunxerint: seu quorum electorum, vel postulatorum, et in ante eligendorum, vel postulandorum electionem cassari, seu postulationem repelli, aut renuntiationem admitti per nos, aut auctoritate nostra contingat.

(a) Atque ita hunc locum intelligunt electores Germaniae Principes, quod indicant verba Capitulationis Cefareae nouissimae, (b) vbi Imperator sic promittit: Wir sollen, und wollen. . . unser bestes Vermögen anwenden. . . daß wider die Concordata. . . durch unförmliche Gratien. . . Dispensation, und sonderlich Resignation, dann darauf unternohmene Collation all solcher Praebenden, Praelaturen, Dignitäten, und Officien, welche sonst per obitum ad Curiam Romanam nicht deuolvirt werden, sonder jederzeit. . . denen Erz- und Bischöfen, auch Capituln, und andern Collatorn heimfallen, in keine Weise gehandelt werde. (*)

(*) Qua de re legendae sunt ANONYMI Meditationes ad Capitulationem IOSEPHI I. Art. 18. quae adiectae sunt HENNIGESII meditationibus ad Instrumentum pacis Tom 3. Ex his verò non obscurum est, ecquid sentire nos oporteat de
vfu

(a) ANT. SCHMIDT. *Thes. Iur. Eccl.* Tom. 6. pag. 226.

(b) CAPITUL. CAES. Art. 14. §. 1.

usu Capitulorum quorundam Germaniae, de quo BARTHELIUS admonuit. Ad quid enim indulto papali opus est, id eis ut facere liceat, quod iure suo possunt fauentibus Concordatis?

§. 78.

Item si electio cassata, vel postulatio fuerit non admissa:

Ad haec, cassata electione, vel postulatione non admissa, Pontifici Maximo prouisionem attribuunt concordata nationis his verbis: *Nec non, ad quae (beneficia) aliqui in concordia, vel discordia electi, vel postulati fuerint, quorum electio cassata, seu postulatio repulsa. . . auctoritate nostra exstiterit, dispositioni nostrae reseruamus.* Hoc loco quaeri potest, num Papae reseruatus sit episcopatus, si is postulationem ceteroquin canonicam sine iusta causa repellat? Adfirmant plerique imprimis Scriptores Romanae Curiae: Negat SCHLOER, (a) a quo aegre dissentio: Etenim, dum nullum inest in postulatione vitium, si Pontifex Maximus ea solum de causa preces supplicantis repellat, quod gratiam nolit facere impedimenti, in quo et potest, et
alias

(a) SCHLOER. cit. diss.

alias etiam solet dispensare, graue dictu est, prouisionem episcopatus redituram ad Sedem apostolicam: Cur non ad Capitulum potius? praesertim quum inter omnes constet, postulatione reiecta postulatum quidem excidere toto postulationis commodo, minime vero postulantes, ubi nulla in his culpa arguitur. (a) Et hac ratione sane probabili rescripsit BONIFACIUS VIII. (b) *Si electio ex eo non sortitur effectum, quia electus consentire recusat, vel post consensum renuntiat iuri suo, aut forte diem claudit extremum, seu propter occultum eius vitium irritatur, electores, qui iam fecerant, quod spectabat ad ipsos, intra iuris terminum eligendo, habebunt a dissensu, renuntiatione morte, vel irritatione praedictis, ac si vacatio noua esset, tempus integrum ad electionem aliam celebrandam, dummodo nihil fraudulenter egerint in praemissis.* Equidem electionis BONIFACIUS, non postulationis hoc loco meminit: Sed profecto causa rescripti ex aequo completitur utramque: Et in Germania postulationis admissio non videtur ex mera Summi Pontificis gratia dependere, quippe qui solenni stipulatione pollicitus est, se con-

(a) VID. CAP. 2. de postul. Praelat.

(b) VID. CAP. 26, de elect. in 6.

consensum in eam non negaturum, nisi causam habuerit tam grauem, qualis etiam ad electionem reiiciendam possit sufficere. Neque his obsunt quicquam ea, quae recitauimus, verba Concordatorum: Vt enim nihil videantur excipere; tamen falluntur, qui ea de quauis siue cassata electione, siue postulatione repulsa volunt intelligi, quum apertum sit, de illo duntaxat genere postulationis, vel electionis id esse ita conuentum, quod propter aliquod personae tamquam indignae vitium a Papa reiectum esset. Quod idem etiam cum iure communi congruit: Nam, quoniam, qui scientes indignum eligunt, vel postulant, ipsa canonum efficatia iure suo priuantur pro ea vice, nihil vtique restat, quam vt dignitas ex causa huiusmodi vacans a Papa conferatur.

§. 79.

Cassari electio non potest pro arbitrio.

Vt autem reiecta, vbi nulla est culpa in Capitulo, postulatione, apostolicae prouisioni locum esse negat SCHLOERIUS, (§. 78.) ita quo electio *canonice* peracta iure cassetur, duo sunt, quae omnino

desiderentur : *Causa* primum , atque ea quidem *urgentissima* , vt habet Concilium Basileense , (a) vel *rationabilis* , et *euidens* , vt est in Concordatis ; qualis esset necessitas alio modo non declinabilis siue Ecclesiae , siue Imperii : Tum *Collegii Cardinalium* , vel *totius* , vel maioris saltem partis *praeuia deliberatio* , vel *consilium* . Quae quidem res duae ad electionem canonicam non probandam lege Concordati omnino necessariae quoniam iunctae perraro existiturae videntur , creditu est non difficile , vix fore vnquam , vt electioni , in qua nullum inest a canonibus vitium , consensum suum Pontifices , auctoritatemque non adcommovent , maxime , quod testante Papa HADRIANO VI. *inclytam nationem Germanicam non solum non offendere sed , quod aequitas , et humanitas exposcit , peculiare ei fauores impendere soleant* . Quo loco licet admirari siue inscientiam rerum germanicarum , siue in adoptandis sententiis facilitatem Scriptorum quorundam , nihil verentium , cassandae *pro lubitu ecclielonis* , quantumvis canonicae , potestatem Papae liberrimam adiudicare , quasi non in ipsis Concordatis disertissime spondidisset

Nico.

(a) CONCIL. BASIL. *sess. 23. cap. 5.*

NICOLAUS V. confirmaturum se *electiones*, si *canonicae fuerint*, neque auctoritatem suam vnquam denegaturum alias, quam si *ex rationabili, et euidenti causa, ac de dictorum fratrum (Cardinalium) consilio de digniori, et utiliori persona duxerit prouidendum*. Et vero hi, qui sic sentiunt, videre non videntur, res haec se ita si habeat, euenturum necessario, vt electionis totum negotium ex vnus Papae arbitrio suspendatur, quo ipso tota in eligendo libertas tot, ac tantis certaminibus vix tandem constituta, inane sit nomen, necesse est, quo nihil a mente paciscentium alienius vel cogitari potest. Quanto hoc hominum genere aequior CALLIXTUS P. III. qui teste AENEAE SYLUIO, (a) quum de memorata Concordati clausula conquereretur FRIDERICUS III. IMP ea se nec vsum adhuc respondit, nec vsum deinceps, nisi quid aliud *magna, et urgentissima causa* flagitauerit. Quo exemplo confirmatur id, de quo iam aliquoties admonui, et dicendum est saepius, aequiores esse multo, et constituti iuris tenaciores ipsos Summae Sedis Antistites, quam Scriptores

P 2

quos-

(a) AENEAS SYLVIUS *Epist.* 371.

quosdam adultores, qui, dum augenda, tutandaeque auctoritatis pontificiae studium mentiuntur, rem suam agunt, et in propria tantummodo commoda intenti, id solum in disputando confectantur, quod utile. De fide scriptionis, ac veritate non magnopere laborant.

(*) Conf. CASP. BARTHEL. *diff. 3. in concord. nation. german. cap. 2. §. 27. et cap. 3. §. 16. seq.* SCHLOER *in diff. iur. publ. eccles. ad concord. nation. german. de electione Archi- et Episcoporum in Germania. Mogunt. 1767.*

§. 80.

Item vacantes per obitum Cardinalium.

Postremo dignitates quascunque per obitum Cardinalium, ac certorum in Curia Romana Officialium vacantes Pontifici Maximo reservant Concordata. Verba haec sunt: *Omnes Ecclesias, ceteraque beneficia ecclesiastica . . . per obitum Cardinalium eiusdem Ecclesiae Romanae, aut Officiariorum dictae Sedis . . . nunc vacantia, et in antea vacatura dispositioni nostrae reservamus.* Existimat BARTHELIUS, et cum eo pars melior Iureconsultorum Germaniae, beneficia per obitum Cardinalium vacantia, tunc

tunc demum referuata videri, quando illi obierint in Curia, non item, si alibi de vita decedere contigerit. (a) Sententiae suae fundamentum isti petunt ex his maxime Concordati verbis: *ut etiam quorumcunque Legatorum, seu Collectorum, ac in terris Romanae Ecclesiae Rectorum, et Thesaurariorum deputatorum, seu missorum hactenus, vel deputandorum, seu mittendorum in posterum, nunc vacantia, et in antea vacatura, ubicunque dictos Legatos, vel Collectores, seu Rectores, et Thesaurarios, antequam ad Curiam Romanam redierint, seu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis. . dispositioni nostrae referuamus.* Enimuero nullum BARTHELIO dubium est, quin horum duntaxat siue Legatorum Romanae Sedis, siue Rectorum *extra Curiam* decedentium beneficia Papae feruata videantur: minime vero Cardinalium, quippe quos a superioribus illis textus ipse Concordatorum apertissime distinguat. Haec viri eximii interpretatio non est posita extra omnem controuersiam. Certe displicet Scriptoribus Aulae Romanae, RIGANTIO maxime, qui totus in eo est, ut illam ab hoc loco osten-

P 3

dat

(a) BARTHEL. *diff.* 3. *in conc.* cap. 2. §. 27.

dat quam alienissimam. Et fatendum est, rationes ei suas esse, quibus aegerrime satisfacias. Etenim Pontifex, nihil dissente natione germanica, iam tum ante, quam de huiusmodi reservatione actum esset, omnia quorumvis beneficia *apud Curiam* vacantia suae dispositioni reservavit. (§. 72.) Si omnia, et quorumvis, utique illa etiam, quae vacatura essent per obitum Cardinalium? Ut quid igitur nova ista beneficiorum per mortem Cardinalis vacantium reservatione otiosa, et inutili, si nihil omnino novi iuris complectatur, nihil, quod a generali illa reservatione sit diuersum? Neque id, quod dictum est: *ubique dictos Legatos. . rebus eximi contigerit ab humanis*, momentum aliquod habere potest, quum non alio consilio additum videatur, quam ut significaretur, eorum, qui memorantur, per obitum vacantia beneficia, non eam ob rem censi reservata, quod apud Curiam obierint; sed quod sint Officiales Romanae Curiae, quae ratio etiam in Cardinalibus obtinet. His causis factum esse, aiunt, ut Pontifices Maximi CLEMENS VIII. et PAULLUS V. tentatas a Capitulis casu isto electiones non admiserint, quamquam in hoc gratiosi, quod non alium
ferme

ferme in locum defuncti Cardinalis vnquam suffecerint, quam qui a Capitulo designatus esset, cuius moderationis exempla commemorat RIGANTIUS. (a) Et solet Romana Sedes etiamnum Capitulis Germaniae concedere *indulta eligendi* ad Ecclesias per obitum Cardinalis vacaturas adiecta clausula: *volumus autem, ut praesens gratia non transeat in exemplum.* At illa gratiam huiusmodi non valde videntur requirere: nec sibi necessariam iudicant: Sane pluribus exemplis ostendi potest, frequentes in Germania post mortem Cardinalis electiones sine vlllo indultu factas esse: Certe indulti, si quod non petentibus datum est, nec in litteris, quibus futura electio indicitur, nec in *processu*, quem vocant, *informatiuo*, et qui peracta electione Romam mitti solet, vllam esse factam mentionem Capitulorum Argentinenfis, et Spirensis acta docent. Quod autem spectat Curiae Romanae *Officiales*, quorum meminerunt pacta conuenta, eorum beneficia ita demum reseruata sunt Papae, si, quo tempore diem suum obierint, *eiusmodi officia actu tenuerint.* Non ex.

P 4

stat

(a) RIGANTIUS. *Com. ad reg. 1. cancell. §. 6. n. 41.*

stat quidem hoc temperamentum in Extrauagante: *Ad regimen*: Quin etiam, quum ea de re quereretur, EUGENIUS IV. anno tricesimo primo, et quadringentesimo supra milesimum declaravit, nihil obesse reservationi ea constitutione indutae, tametsi de officio suo prius decessissent, quam morerentur: Verum deseruit hanc declarationem eius in pontificatu Successor NICOLAUS V. modumque ei addidit, *quamdiu ipsa officia actualiter tenebunt.* (a)

§. 81.

Conclusio.

Atque hi sunt casus, quibus Papa vacantibus per Germaniam Ecclesiis cathedralibus pro auctoritate sua apostolica prouidere solet, ac potest: Alioquin autem Capitula eligunt, vel postulant, pro modo nempe statutorum, et obseruantiae cuiusque loci, quam saluam vbique, et intactam esse iussit OSNABRUGENSIS PACIFICATIO, (b) et ne a Romana Curia detri-

(a) BARTHEL. *loc. cit.* §. 35. *seqq.*

(b) INST. P. *Art. V.* §. 16.

detrimentum aliquod accipiat, prouidet
IMPERATOR: Ita enim promittit: Wir
sollen, und wollen auch bey den heiligen
Vatter dem Pabst, und Stuhl zu Rom
unser bestes Vermögen anwenden, daß
von denselben, gleich wie wir ohnehin
des Vertrauens seynd, die Concordata
Principum, auch die zwischen der Kir-
chen, Päpstlicher Heiligkeit, oder dem
Stuhl zu Rom, und deutscher Nation
aufgerichtete Verträge: Wie auch eines
jeden Erz- und Bischöfen, oder deren
Dom - Capitul absonderliche priuilegia,
hergebrachte statuta, und Gewohnheiten
allerdings beobachtet, und dargegen durch
unförmliche Gratien, Rescripten, Proui-
sionen, Annaten, der Stift Manigfaltiz-
gung, Erhöhung der Officien im römischen
Hof, und Reseruatiō, Dispensa-
tion, und sonderlich Resignation, damit
darauf unternehmenden Collation all sol-
cher Praebenden, Praelaturen, Dignitä-
ten, und Officien, welche sonst per obi-
tum ad Curiam Romanam nicht deuol-
uirt werden, sondern jederzeit, ohnerachs-
tet, in welchen Monath sie auch ledig,
und vacirend würden, denen Erz- und
Bischöfen, auch Capitul, und anderen
Collatorn heimfallen; wie nicht weniger

per coadiutorias Praelaturarum electivarum, et Praebendarum, iudicatur super statu nobilitatis, oder in andere Weg zum Abbruch der Stifter, Geistlichkeit, und anderer wider gegebene Freyheit, und erlangten Rechten, dazu zum Nachtheil des Iuris Patronatus, und deren Lehns herrn in keine weiß gehandelt werde. *Cap. Caes. nouiss. Art. XIV. §. 1.*

(*) Conf. ANT. SCHMIDT. *Diatriba, de Imperatore Concordatorum Protectore in Thesaur. iur. eccles. Tom. I. pag. 391. seqq.*

DE
REGIA EPISCOPORUM NOMINATIONE
CUM PRIMIS IN HUNGARIA.

§. 82.

Extra Germaniam hodie Principes ferme ad episcopatus nominant.

Ita vero disciplinae eius, quae in Episcoporum constitutione per Germaniam obseruatur, explicatam nos, perfectamque tenere formam, arbitror. Sed alii sunt aliarum Occidentis Ecclesiarum, et ab hac discrepantes mores. Iam enim
in

in plerisque Prouinciis Europae, certe nobilioribus, ita ferme ab aliquot seculis receptum est usu, vt Ecclesiis viduatis Episcopos dare ipsi soleant populorum Principes, nullius in eam rem, praeterquam Romani Pontificis, rogata sententia. *Regiam* Episcoporum *nominationem* vocant genus hoc prouisionis: Estque illa non in Gallia tantum, (a) et Hispania: (b) Verum in Lusitania quoque, (c) Belgio, (d) Bohemia (e) Polonia (f) Sicilia (g) Austria (h) atque alibi frequens adeo, et in vulgus etiam sic cognita, vt diligentiore eius disputatione, nullo nostro magno incommodo carere posse videamur. (*) At non sic nobis dimittenda est Hungaria nostra, in qua Regum in moderanda Sacrorum exteriori disciplina eximia prorsus, (i) in dandis vero ecclesiasticis

(a) DE REAL. Staatskunst.

(b) MARIANA. Lib. 26. cap. 5.

(c) SCHMAUS. Corp. iur. gent. Tom. 2. Pag. 295.

(d) VAN-ESPEN. P. 1. Tit. 13. cap. 3. §. 17.

(e) RAUTENSTRAUCH. Inst. iur. eccl. Tom. 1. §. 757.

(f) LENGNICH. Iur. publ. regn. Polon. T. 1. Lib. 2. cap. 11. §. 14. seqq.

(g) SELUAGIUS. Inst. iur. can. Lib. 1. Tit. 19. §. 53.

(h) DE RIEGGER. Inst. iur. eccl. T. 2. §. 260.

(i) ILL. KOLLAR. de orig. et usu perp. potest. legisl. circa sacra apost. Reg. Hung.

siasticis beneficiis propemodum singularis est potestas. Verum defuit illi diu lumen cultioris litteraturae; et delitesceret etiamnum fortasse suis in tenebris excellens ista Regum nostrorum praerogativa, nisi docta magni KOLLARII opera eas oportune dispulisset.

(*) Conf. CHRISTIANUS LUPUS. in *diff. de regia Antistitum nominatione* Tom. 4. oper. CHRIST. CONR. FRIDERICI de *nominatione regia Episcoporum*. Exstat in *apparatu iur. eccl. vol. 2. med. 1.* De Regno autem Hungariae vide ILL. KOLLARII *Historiam diplomaticam iuris patronatus apostolicorum Hungariae Regum Lib. 2. et 3.*

§. 83.

Hoc ius in Hungaria patronatus regii nomine cognitum est.

Eximia ista apostolicorum Regum Hungariae potestas *iuris patronatus regii* nomine dicitur, credo, ut distinguatur a iure patronatus priuato, quod nostris moribus a priore illo proficiscitur quidem, ab eoque ducit originem, nec tamen ferme quicquam cum illo commune habet. Itaque subirascor interdum hominibus, qui, quum in summa rerum nostrarum ignoratione versantur; temere nihilominus

nus iudicant de omnibus, ac ne quid de regio patronatu magnificentius sentire cogantur, illum, quoad possunt, vilipendunt; cum illo priuati cuiusque patroni iure componunt, atque iisdem vtrumque legibus aestimandum esse disputant, quo nihil dici potest ineptius. Insunt enim uero in regio patronatu et multa, et magna, quae si tu ad patronos secundi ordinis transferre tentaueris, parum abfuerit, ne videare intelligentibus insanire. Ut ecce! Reges Ecclesiarum cathedralium Patroni episcopatus nouos erigunt; veteres partiuntur, et nouis saepe dignitatibus, ac titulis augent: Vacantium bona occupant, ea ex nomine suo administrant, redditus percipiunt, et in usus pios quidem, at suo arbitratu impendunt, *nisi forte, quod absit, hostes Regni in manu valida fines ipsius Regni intrauerint, vel aliqua alia urgentissima necessitas postulauerit*, ut est in priuilegio, quod BELAE Regi III. vulgo tribuitur. Iidem Ecclesiis pastore destitutis Episcopos dant: Ab vna ad aliam Sedem transferunt, et habentibus alteram commendant: Senio, aut valetudine impeditis adiutores adiungunt etiam cum successionem: Episcopos violatae fidei reos puniunt, immo etiam dignitate exuunt.

Quid-

Quidquamne istorum omnium est in iure Patroni priuati? Hic ad vacans beneficium *praesentat* aliquem; praesentatum Episcopus *instituit*: Reges nostri praelaturas ipsi *dant*, *donant*, *conferunt*, vt loquitur EMINENTISSIMUS PAZMANNUS: Patronus inferior suo tempore non praesentans locum facit deuolutioni, quam Reges nostri nullam agnoscunt: Pluribus ille modis iure suo potest excidere; patronatus regius ius est Coronae, et ab illa nullo modo separabile. Sed ne stultus ego sum: ac prodigus temporis, qui opinationi tam futili refellendae tantum operae impendam.

§. 84.

Eo semper vsi sunt Reges nostri.

Igitur Reges Hungariae ad Ecclesias quasuis, et quouis modo vacantes nominant Episcopos, et Archiepiscopos. Gaudent hoc illi iure iam inde vsque a condito Regno, quod sibi quaesitum in principio D. STEPHANUS gentis hungarae Rex idem, et Apostolus ad omnes in Summo Imperio Successores stabile, ac perpetuum transmisit. Atque exercue-
runt

runt fane illi ius idem deinceps omni tempore, remissius quidem alii, alii tenacius; at omnes tamen. Non enim negare possumus, quin variis et saepe, et diuerso tempore adhibitis moliminibus tentata sit Hungarorum in tuendis Regni iuribus constantia. Ac premebatur illa quandoque tanta vehementia, vt inclinari visa sit interdum: vinci nunquam potuit. Adeo nempe fixum genti nostrae, ac certum fuit omni tempore, nihil finire omnino decerpi de libertate ecclesiastica, quam a Maioribus suis traditam acceperant. Tentauit eam primus omnium, quamquam tectis in principio consiliis PASCHALIS P. I. quum nouo quodam, et inusitato Sacramenti genere proposito HUGOLINUM Colocensi Ecclesiae a Rege datum Episcopum Sedi suae adstringendum putauit: Non impetrauit tamen, quod sibi vnum omnium minime probari in Hungaria, significabat in litteris ad HUGOLINUM datis, ne translationes Episcoporum sequutis etiam temporibus Regum nutu apud nos fierent, quod innumeris testimoniis ostendi potest. (a) Et quamquam maiore multo

(a) ILL. COLLAR. in *Hist. diplom.* pag. 108. seqq.

multo vi certatum sit deinceps sub ALEXANDRO III. INNOCENTIO III. BONIFACIO VIII. et IX. NICOLAO III. COELESTINO III. EUGENIO IV. nulla tamen arte, nullis minis adduci eo res potuit, ut se iure suo spoliari Reges sinerent, tametsi fuerint omni tempore Sedis apostolicae obseruantissimi. (a) Inuestiturae quidem per baculum, et annulum renuntiasse COLOMANNUM Regem accepimus: (b) Ne Antistites, inconsulto Papa, vel transferantur a sua ad aliam Sedem, vel omnino deiiciantur, promisit BELLA III. (c) Electiones quandoque ex Regum consensu a Capitulis cathedralibus peractas esse, diplomata testantur. (d) At ius nouis Pontificum decretalibus inductum, quod vacantium Ecclesiarum prouisionem vel Sedi Romanae, vel Capitulis tribuebat, in usum ire nunquam sunt passi nec Reges, nec Regni Ordines. In quam rem nullum illustrius adferri potest, nullum luculentius testimonium, quam sit id ex litteris

(a) ILL. KOLLAR. *Hist. diplom.* pag. 137. *seqq.*

(b) ILL. KOLLAR. *Hist. diplom.* pag. 113. *seqq.*

(c) ILL. KOLLAR. *Hist. dipl.* pag. 120. *seqq.*

(d) ILL. KOLLAR. *Hist. diplom.* pag. 142. *seqq.*

ris MATHIAE CORUINI ad Collegium Cardinalium, in quibus expostulans de grauaminibus sibi a Romana Curia illatis: *Fuit et hoc nobis graue, inquit, quod sua Sanctitas ius nobis nostrum quod in electionibus Praelatorum Regni nostri a Praedecessoribus nostris Regibus deuolutum est ad nos turbare voluit, cupiens aliis, cum nostro praeiudicio, ac iuris nostri detrimento, de episcopatu Madrusiensi, qui ad nostram electionem semper pertinebat, et pertinet, complacere. Nec considerat, quantum nobis ea res praeiudicii inferat, et quam impossibile sit nobis in ea re Sanctitati suae morem gerere, et id tolerare. Credimus, talia Sanctitas sua non faceret, si sciret, quanti momenti ea res apud nos Hungaros reputetur. Quod quidem his diebus patuit, quum certos regnicolas harum partium feceramus conuenire, a quibus tanti clamores sunt contra nos habiti, quod nos iura nostra negligamus, quod profecto veriti sumus, ne populus omnis in seditionem verteretur. Quae ut Sanctitas sua aperte cognoscat, certa esse debet, duplicatam illam Crucem, quae Regni nostri est insigne, gentem hungaricam libentius triplicare velle, quam in id consentire, ut beneficia, et praelaturae ad ius Coronae spectantes apud Sedem apostolicam conferantur. (*)*

(*) Exstat integra inter epistolas eius editas Casso-
viae an. 1743. n. 27. pag. 52. Quo vero nomi-
ne Pontifex Ecclesiae Modrusiensi praeficere
Episcopum tentauerit, imprudente MATTHIA
Rege, planum est ex epistola FERDINANDI Sici-
liae Regis, quam ex cod. ms. exhibuit CEL. PRA-
YUS Annal. P. 4. pag. 135. *Serenissimo, et Illustrissimo
Principi, et Excellentissimo Domino Matthiae Dei
gratia Hungariae, Bobaemiaeque Regi. . . Ferdinan-
dus eadem gratia Rex Siciliae. . . annis superiori-
bus, cum Modriensis Ecclesia obitu Episcopi, QUI
IN CURIA ROMANA VITA FUNCTUS EST, va-
casset, Summus Pontifex ductus virtute, et meritis
Reuerendi Patris Christophori Ragusiensis decreto-
rum Doctoris eidem, qui eo tempore in Transalpina
Gallia apud Reuerendissimum Cardinalem S. Petri ad
vincula, apostolicum legatum agebat, ipsam Eccle-
siam contulit, qui Parisiis Sacris initiatus est. Et
cum ipsum Reuerendum Episcopum opinione virtutis,
et probitatis nostra beneuolentia, et commendatione
dignum putemus, aequumque sit, quod iustissimum est
a iustissimo impetrare, Maiestatem vestram rogamus,
et hortamur, ut in adsequenda ipsius Ecclesiae pos-
sessione ipsum Reuerendum Episcopum, et aequitate
et nostra gratia commendatum habeat, ut ipsam tan-
dem possessionem vestrae Maiestatis beneficentia con-
sequatur. Datum in Castello nouo Neapoli XVIII.
Septembris MCCCCLXXXIII. Itaque non de iu-
re vniuerso patronatus mota lis Regi est; sed
tentata exequutio legis a CLEMENTE IV. pro-
mulgatae, quae vacantes per obitum in Curia epi-
scopatus apostolicae Sedi reseruabat. Ex quo
confirmare possumus id, quod iam dictum est
saepius, reservationum papalium nouis decreta-
libus inductarum usum in Hungaria nullum vn-
quam fuisse, ne quidem earum, quae clausae in
iure dicuntur, et prae aliis magis fauorabiles
etiam in Basileensi Concilio habitae sunt.*

§. 85.

Idem nunc etiam servant integrum.

Ita sensit MATTHIAS CORVINUS: Ita Reges senserunt illo superiores, quod omnia omnium temporum monumenta testantur, eademque sententia fuit ceterorum, qui postea regnauerunt. VLADISLAI quidem II. qui MATTHIAE successit, in tuendo hoc iure par constantia, seueritas in condendis pro eo legibus paullulum etiam maior fuit: Earum enim aliqua in aquam proiici iubentur *extranei*, qui beneficia ecclesiastica ab aliis, quam a Rege, vel aliis, quam in Regno ius patronatus habentibus impetrauerint. (a) Dura lex, inquires! Dura vero inquam; at necessaria fortasse, atque iis apta temporibus. Certe non nesciebat VLADISLAUS vim iuris regii, cuius insigne documentum dedit in litteris, quibus LADISLAUM Episcopum Transylvanum ad Colocensem Metropolim transtulit: In his enim posteaquam de meritis LADISLAI, virtutibusque nonnulla praefatus esset: *inducti igitur*, inquit *prae-*

Q 2

missis

(a) VLADISLAUS II. Decr. II. art. 30. 31. 32.

missis virtutibus, et meritis eiusdem Domini Episcopi, quibus eundem ornatum esse, propria nostra experientia comperimus, eundem tamquam probatum, et de nobis, atque hoc regno. . . optime meritum de ipsa Ecclesia Transylvaniensi ad archiepiscopatum Ecclesiarum Colocensis, et Bacbiensis nunc per mortem Reuerendi quondam Domini PETRI, earundem Ecclesiarum ultimi, veri, legitimi, et immediati possessoris de iure, et de facto vacantium AUCTORITATE IURIS PATRONATUS NOSTRI REGALIS duximus transferendum, eligendum, et nominandum, ipsaque archiepiscopatum simul cum castris, ciuitatibus, oppidis, villis, ac prouentibus. eidem dandum, et conferendum. Imo transferimus, eligimus, nominamus, et conferimus praesentium per vigorem. (a) Haec ita VLADISLAUS fiducia vetustissimae consuetudinis, quam deinde WERBÖCZIUS iussu Regis iura, legesque, quibus actis retro temporibus vti fuerunt Hungari, colligens in opus suum *Tripartiti* nomine cognitum inseruit, ut esset eius inter leges Regni memoria perpetua, et sanctior auctoritas: Sciendum autem, verba sunt WERBÖCZII (b) quod, licet

(a) ILL. KOLLAR. *Hist. diplom.* pag. 248.

(b) TRIPART. P. I. Tit. II.

licet Papa, seu Summus Pontifex utramque iurisdictionem, temporalem scilicet, et spiritualem habeat; in collationibus tamen beneficiorum ecclesiasticorum pro tempore vacantium in hoc Regno, Summus ipse Pontifex nullam iurisdictionem exequitur, praeter confirmationis auctoritatem. ()* Quocirca nihil dubitavit CARDINALIS PAZMANNUS, quum FERDINANDO II. Imperatore, ac Rege Hungariae de nominatione Episcoporum tam dioecesanorum, quam Titularium quereretur Curia Romana, deque canonum nuper Tridenti conditorum contentu expostularet, nihil, inquam dubitavit eminentissimus ille vir, *ne quid infirmari de concessio Divis Regibus privilegio sineret, docta, ut ait PETERFEIUS, ac nervosa dissertatione religiosissimum Principem excitare.* Nec dissimulavit, suam hac de re sententiam esse: Habere nempe Reges Hungariae potestatem non solum nominandi, ac praesentandi; verum etiam eligendi, et conferendi; cui rei consentaneum esse, aiebat, Praelatos Hungariae nec posse, nec debere usitatum loquendi morem immutare: sed loqui debere, ut plures, nimirum: quod Rex Hungariae det, donet, conferat beneficia. (a)

(*)

(a) ILL. KOLLAR, *Hist. diplom.* pag. 262. seqq.

(*) Quod de spirituali, ac temporali Summi Pontificis iurisdictione hic ait WERBÖCZIUS; id quidem procul dubio ad huius aevi praeiudicia referendum est. Et fuerunt tamen, quod merito mireris, non multis ab hinc annis viri iurisprudentiam publice professi, qui me iuris patrii violati crimine teneri clamitarent, eo quod *temporalem*, quam vocant, *potestatem* a Romani Pontificis nutu *independentem* Regibus nostris vindicare sim ausus.

§. 86.

Formula collationis regiae.

Et est profecto vetus ista, et solennis Regibus nostris loquendi, scribendique forma, quod illae, quas commemoraui, VLADISLAI II. litterae abunde probant, (§. 85.) confirmantque aliae eiusdem argumenti a FERDINANDO I. datae, quas hic, quamquam sint longiores, non vna de causa integras describo. Nos FERDINANDUS *diuina fauente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slauoniae etc. Rex, semper Augustus, Infans Hispaniarum, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carintiae, Carnioliae, Marchio Moraviae, Dux Lucemburgae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium, significantes, quibus expedit vniuersis. Quod Nos respectum habentes ad sinceram fidem,*
gra-

grataque merita, praeclaras, excellentesque animi dotes, ac erga Ecclesias, electionemque Ministrorum, et Seruitorum Ecclesiarum DEI singularem curam Reuerendissimi in CHRISTO Patris DOMINI NICOLAI OLAHI Archiepiscopi Strigoniensis Ecclesiae, Primatis Hungariae, Legati nati, Summi, et Secretarii Cancellarii, () ac Compatri nostri, fidelis, et sincere dilecti, quibus illum diuino munere propria nostra plurium annorum experientia ornatum, praeditumque esse, cognouimus, ius patronatus nostrum regium, quod scilicet in eadem Ecclesia Strigoniensi, sicut etiam in aliis quibusuis Regni nostri Hungariae Ecclesiis, more Praedecessorum nostrorum Hungariae Diuorum Regum, habere dignoscimur, animo deliberato, et ex certa nostra scientia, eidem Domino NICOLAO OLAHO Archiepiscopo tamquam Metropolitano duximus dandum, et conferendum, damusque, et conferimus per praesentes, et illud in eundem transferimus, annuentes, ut ipse ad omnia beneficia, praeposituras, maiores, et minores, lectoratus, custodias, canonicatus, et Praebendas, ac Parochias, quae posthac in praedicta Strigoniensi, aliisque collegiatis Ecclesiis, et praeposituris ad eandem Ecclesiam Strigoniensem pertinentibus, et quorum collatione Antecessores quoque Archiepiscopi alias vsi fuerunt, quocunque nomine, ac titulo posthac de iure, et*

de facto vacare contigerint, dicti iuris patronatus nostri regii auctoritate personas idoneas, et bene meritas, Ecclesiaeque functione dignas, fide, vita, moribus, honesta conuersatione, et eruditione praestantes eligere, nominare, et acceptare, ipsisque de iisdem, more Antecessorum suorum Archiepiscoporum, disponere, ordinare, et providere valeat, atque possit. Imo damus, et transferimus harum nostrarum vigore, et testimonio litterarum. Datum in ciuitate nostra Soproniensi decima mensis Maii, anno Domini millesimo, quingentesimo, quinquagesimo tertio. (**)

(*) Humani aliquid sine dubio passus est EDMUNDUS RICHERIUS, quando ad haec tituli huius verba in notis ad censuram hungaricam quatuor propositionum cleri gallicani pag. 6. Nemo, inquit, militans Deo, implicat se negotiis secularibus. 2. ad Timoth. 2. 4. Et decreti P. I. dist. 51. can. 1. Curiales excluduntur a Sacris Ordinibus.

(**) Monumentum insigne, ac multis de causis memorabile. Certe amplitudo iuris patronatus regii nullo potest alio illustrari luculentius. Simulque ostendit, beneficiorum quorumuis collationes eo iure contineri, atque ipsos etiam Episcopos, si qua in iis dandis potestate fruuntur, regii patronatus auctoritate sibi a Principe communicata eam exercere. Idem FERDINANDUS in decreto decimo nono ann. 1560. §. 13. Casu vero, ait, quo nullus talium beneficiariorum nunc superviuisset: ex tunc Archiepiscopi, et Episcopi, qui a NOBIS ius patronatus conferendi beneficia habent, eiusmodi beneficia vacantia idoneis, et sufficientibus personis ecclesiasticis in Sacrisque constitutis, vel talibus non existentibus, aliis clericis, qui

qui ordines Sacros mox suscipiant, de facto, et sine mora conferre teneantur. Si vero Archiepiscopi & episcopi ius patronatus A NOBIS non habent: NOS IPSI conferemus his, qui pro beneficiis ipsis apud nos supplicauerint, ut sic numerus beneficiatorum, et ecclesiasticorum augeatur, atque cultus diuinus non minuat. Sed de his alibi.

§. 87.

Ius hoc Regum nostrorum nititur primum iure Summi Imperii.

Enimuero duplici potissimum nomine omnem hanc Regum nostrorum in dandis episcopatibus auctoritatem facile tuebimur; Tum quia Reges sunt suprema in Regno potestate praediti: Tum quia Patroni Ecclesiarum omnium in Hungaria Principes. (§. 83.) Regum nempe prima haec cura esse debet, ut beata sit, et tranquilla Respublica: Huius enim rei contemplatione constituta sunt in ciuitatibus Summa Imperia, quod ratio docet, et confirmant diuinae litterae. Ad hanc vero publicarum rerum ciuilem beatitatem permultum sane refert, quales illi sint; qua mente, ac fide, quoue in patriam studio, qui tamquam religionis custodes quidam, ac morum, vitaeque totius moderatores populo praeficiuntur.

Quid enim ego moneam, quod est cognitum omnibus, rem esse nullam valentior ad mores plebis seu formandos ad honestatem, seu corrumpendos, quam sit exemplum eorum, quos haec veluti diuino Numine datos sibi agenda vitae magistros, ac duces suspicit, veneraturque? Ita vero certissime intelligitur, magna in rebus publicis cautione opus esse, ne talibus regendae committantur Ecclesiae, a quibus metus est, ne non melior, sed deterior vita ciuium efficiatur. At hoc ipsum, dic, amabo te! quonam tandem modo praestabunt Summi Principes, nisi habeatur eorum aliqua, immo praecipua in Episcopis constituendis ratio? Deinde saluam satis, ac beatam Rempubli- cam, quae intestinis motibus, ac seditionibus turbatur, quis vnquam dixit? Ad has vero vel conciendas vel sedandas plurimum sane in Episcopis situm est, quorum ea in Republica auctoritas est, vt tantum non quiduis possint, maxime, si sint in opinione aliqua: et amore populi. Quare prouidebunt Summi Principes, vt hi tales constituantur, qui salutis communis, et pacis amantes, educati in patria, ac moribus eius, legibusque adfueti praesentem rerum nostrarum statum et ament,

et

et conseruatum cupiant. Atque ratio quidem ista, quum in re quacunque publica obtinenda est, tum vero maxime in Hungaria. Episcopi apud nos, et Archiepiscopi non paucula quaedam praediola, non tenues villulas; verum Oppida etiam, Vrbes, Arcesque, ac munimenta possident: Eo nomine officia, et dignitates in Regno splendidissimas administrant: Consiliis Regum interfunt: In conuentibus publicis, et comitiis partem habent, eamque perhonorificam: Cum ceteris Regni statibus de negotiis ad summam Imperii pertinentibus in commune consulunt: An haec tot, et tanta, tamque grauis momenti munia quibus, et a quo committantur, nihil Regis, nihil Regni interesse putabimus? Mihi quidem recte semper, ac iure suo fecisse visi sunt apostolici Hungariae Reges, quod Episcopos, nisi ex suo consensu, vel a se delectos Ecclesiis Regni sui praefici minime sint passi, praecipue quum ante se haberent, quae imitarentur, exempla Imperatorum, ac Regum veterum, ac recentium, quos se in ordinando nuper condito Regno, eoque legibus fundando sequutum esse, non dissimulauit Diuus Rex noster STEPHANUS: *idcirco nos quoque, inquit, DEI nu-*

tu nostram gubernando Monarchiam, antiquos, et modernos imitantes Augustos decretali meditatione nostra statuimus genti, et populo nostro, quemadmodum honestam, et inoffensam ducat vitam. In praefat. decret.

§. 88.

Tum ratione iuris patronatus.

Neque vero solo illo nomine praecipua Regum nostrorum est in Episcopis dandis auctoritas, quod *Reges* sint, et suprema in administratione publicae rei potestate gaudeant, (§. 87.) verum eo etiam, quod *Patroni* sint omnium Ecclesiarum cathedralium. Enimvero si fundatio, dotatio, exaedificatio iustae sunt quaerendi iuris patronatus causae, talesque habentur communi etiam iure decretalium, quod est omnibus exploratum, nullae profectae aliae nobis aduocandae sunt, quibus regiam in nominandis Episcopis potestatem tueamur. Etenim causae istae quum singulae, tum inter se iunctae omnes in quem tandem rectius, quam in apostolicos Hungariae Reges conferri poterunt, a quibus Ecclesiarum cathedralium praelaturas omnes fundatas esse,

esse, amplissimisque dotatas redditibus, tam est apud nos etiam in vulgus cognitum, ut, quamquam foundationum tabulis omnibus destitueremur, quae id perspicue loquuntur, ipsa tamen haec peruulgata Regni totius, et antiquissima persuasio, non utique nata ex nihilo, sed continua Maiorum traditione ad nos usque propagata, fatis per sese ad idoneam probationem faciendam momenti habitura esset. Sane Regni huius constitutionem quicunque norunt, intelligunt illi profecto, quod de Gallia scripsit IACOBUS SIRMONDUS, idem posse de Hungaria meliori etiam iure adfirmari: Nempe bona Ecclesiarum omnia Principibus nostris accepta ferri oportere, quippe quae vel ipsi eis donauerint, vel, ut donare liceret, concesserint. Vel hoc solo igitur patronatus iure recte sibi Reges Hungariae Episcoporum constitutionem retinere potuerunt. vereque omnino, ac summo quodam iure idem ego de illis dixero, quod de HENRICO V. Imperatore aiebat LEOPOLDUS Episcopus Bambergensis, (a) ipsum scilicet, eiusque decessores *non tam virtute privilegii, quod a Papa impetrauerint, quam*
ex

(a) DE ZELO. veter. Princip. Germ. cap. 8.

ex hoc, quod Patroni essent, ac dotatores Ecclesiarum cathedralium investituras Episcoporum facere consuevisse. Si cui leuius hoc argumenti genus videbitur, eum ego meminisse, velim, usum eodem EDUARDUM Angliae Regem, quum se, potestatemque suam aduersus Romanae Curiae impetitiones tueretur, et obtinuisse: Idemque tantum fecisse COUARRUIAM Iureconsultum imprimis acutum, ut nullo alio egere iudicauerit Reges Hispaniae, quo Regni totius Episcopos iure ipsi, legitimeque constituent: *Ex hoc infertur, inquit Episcopus Segobienfis, Catholicos Hispaniarum Reges, etiamsi nullum priuilegium a Romanis Pontificibus habuerint, ad praesentationem Episcoporum, qui Ecclesiis cathedralibus praesint, posse iure optimo, ut Ecclesiarum Patronos, ius illud ex praescriptione obtinere, licet Ecclesiae, quarum Patroni sunt, collegiatae, vel cathedrales existant.* Tom. I. P. 2. Relect. cap. possess. mal. fidei §. 10.

§. 89.

Tametsi priuilegio apostolico destitueremur.

Habent igitur apostolici Hungariae Reges causas suas, cur veterem istam, et
longo

longo seculorum usu roboratam Episcoporum ex suo nutu constituendorum consuetudinem illaefam cupiant: In quibus enarrandis maiore nonnihil diligentia vtendum mihi arbitratus sum, ea maxime de causa, vt manifestum facerem, nihil de eximio isto regiae Coronae ornamento decerptum iri, tametsi morosior aliquis veterum nostrorum diplomatum censor celebrem illam SYLVESTRI II. Bullam, a qua ferme Scriptoribus nostris mos est, ius regium patronatus, legationisque apostolicae repetere, nobis quoquo modo eripuerit: Satis enim firmum nobis est in Summo, et a nemine pendente Imperio (§. 86.) in fundatione regia, et dotatione Ecclesiarum (§. 87.) in vetustissima consuetudine, (§. 88.) praesidium domi, vt alieno auxilio nihil nobis opus esse videatur. Et tamen vel haec Bulla a laciniis recentiore, vt videtur, manu non ignaue adfutis liberata momenti habere aliquid potest ad contestandam Regum nostrorum apostolicam legationem, praesertim, quum etiam CARTHNIUS vetus Scriptor testimonium ei perhibeat. Nec illud omittam, quod est in tota hac causa cumpri-
mis memorabile, gentique nostrae perhonorificum, libertatem nempe illam, qua

qua in beneficiorum collatione utimur, una cum aliis pluribus ad ius regium pertinentibus, a Concilii Constantiensis Patribus confirmatam esse: Sic enim est in Tripartito WERBÖCZII: Quarto, quia ista libertas Regni, quantum ad beneficiorum collationes, olim tempore Domini SIGISMUNDI Imperatoris, et Regis nostri, una cum compluribus libertatibus huius Regni in generali, ac celebri Concilio Constantiensi . . . corroborata, iurisiurandi religione firmata fuit; prout in bulla superinde confecta clare continetur. (a) Non exstat, fateor, huiusmodi aliqua Synodi Constantiensis bulla in actis eius typo exaratis: (*) At eius tamen confirmationis et VLADISLAUS meminit in decreto suo (b) et post deinde LEOPOLDUS in litteris ad Cardinalem DE GOES nationis germanicae tunc apud Sedem apostolicam Protectorem. Quibus argumentis persuasissimum nobis esse debet, rem esse hanc totam positam extra controuersiam, licet eius bullae lateatne alicubi exemplar aliquod, an nullum, nihil ego habeam, quod pro explorato possim adfirmare.

(*) Ita ferme ILL. KOLLARIUS. Actorum Constantiensis Concilii scriptos codices esse aliquos
in

(a) TRIP. P. I. Tit. II. §. 5.

(b) DECRET. III, art. 63. an. 1498.

in Hungaria superstites, nullum mihi dubium est, a quibus forte lumen huic rei aliquod expectandum est. Seruat vnum, quod fide illustrissimi cuiusdam viri aio, Reuerendissimi Capituli Strigoniensis Bibliotheca, quae Tyrnauiæ est: quam, etsi annos decem ibi vixerim, nihilque non tentauerim, vt cum editis liceret conferre, videre nunquam potui.

§. 90.

Idem ius in Concilio Constantiensi agnitum est.

LEOPOLDI Caesaris eas, quas memorauimus (§. 89.) litteras, quoniam non vna in re vsui esse nobis poterunt, operae pretium me facturum putauimus, si, vt sunt, integras subiecero: LEOPOLDUS DEI GRATIA &c. Reuerendissimo in CHRISTO Patri Domino IOANNI S. PETRI in monte aureo presbytero Cardinali DE GOES Episcopo Gurcensi, nationis germanicae apud S. Sedem apostolicam Conprotectori, amico nostro charissimo salutem, et beneuolentiae nostrae affectum. Fidelis noster Reuerendus STEPHANUS SELIXSEUICS Episcopus Zagrabienensis conquestus est Maieitati nostrae, qualiter fidelis itidem noster alter Reuerendus NICOLAUS PLUMBAEUS Episcopus Bosnensis certas parochias ab antiquo semper ad Dioecesim Zagrabiensem spectantes inde abstrahere, et auellere Dioecesique suae subiicere, et ad-

R

unre

unire cupiens, quâmuīs Nos controuersiam hanc inter praefatos Episcopos adhuc tempore Praecessoris moderni Zagrabiensis per dictum Bosnensem motam, auctoritate iuris nostri apostolico-regii Archiepiscopo eorundem Metropolitano accommodandam, et decidendam commissemus, coram quo, memoratus Zagrabiensis se sistere, iuraque, et privilegia sua producere paratus esset: idem nihilominus Bosnensis, praetermissa hac legitima, et immediata instantia sua, in manifestum dicti Regni nostri Hungariae privilegiorum, legumque, quibus subiectus esset, praeiudicium, ac Maiestatis quoque nostrae, auctoritatis, et iuris, quod in similibus quoque casibus tamquam Rex apostolicus haberemus, laesionem, actu in Curia Romana in eo laboraret, quatenus praefatus Episcopus Zagrabiensis iura, et privilegia limitum Dioecesis suae Romae producere debeat, sicque eidem non solummodo inanes, et graues expensas causare; verum a publici quoque boni, seruitiique nostri promptitudine, prout et necessaria Dioecesis illius in spiritualibus administratione, et in instituendo, conseruandoque bono ordine eundem auocare, et abstrahere velit! Quia vero ex concessione venerabilium Episcoporum, Presbyterorum, et Diaconorum sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium olim in Concilio Constantiensi constitutorum praefatum Regnum nostrum Hungariae in eo priuilegiatum esse constat,
ne

ne ullus extra hoc Regnum ad iudicia auctoritate litterarum apostolicarum, nisi, quum causae aliquae per adpellationem legitime fuerint ad Sedem apostolicam deuolutae, attrahatur: Leges porro Regni seuerissime vetarent, ne ullus omnino regnicolarum, siue sint clerici, siue seculares contra libertatem Regni, qua a tempore quondam SANCTISSIMI STEPHANI REGIS illibate utitur, quempiam ratione alicuius negotii in Curiam Romanam citare praesumat; sed primum coram suo Ordinario dioecesano Archiepiscopo, vel Episcopo in causam conuenire, et cum eo iuridice procedere debeat, contrarium vero facientes, beneficiati quidem praeter amissionem beneficiorum, poena quoque captiuitatis puniendi sunt: Quapropter reuerendissimam paternitatem vestram amico cum affectu diximus requirendam, quatenus memorato Episcopo Bosnensi, si adhuc ibidem commoraretur, et praemissam incompetentem instantiam suam promoueret, intimari facere velit, ut eo facto a praedeclarata intentione sua tamquam Maiestati nostrae, legibus, et priuilegiis Regni, et Sacrae eiusdem Coronae summo praeiudiciosa, et derogatoria absolute supersedeat, seque ad administrationem episcopatus sui, et concreditae sibi Dioecesis illico conferat: Secus namque nouerit, se legibus Regni subiectum poenae quoque in iisdem expressae, et superius memoratae obnoxium fore. Quod si vero hac quoque reuerendissimae

paternitatis vestrae nomine nostro fienda commissione (quod non speramus) minus curata intentionem, et instantiam suam importune ulterius etiam promotam iri vellet, pro sua, qua plurimam pollet, auctoritate in eo sedulo incumbere, ac nostri quoque ob respectum id omnino apud suam Sanctitatem efficere velit, ut idem Episcopus Bosnensis, quoad praetensam causam ad Nos tamquam Regem apostolicum per Nos decidendam relegetur, et remittatur. Factura in eo reuerendissima paternitas vestra rem nobis summe gratam, ac per hoc imperatas ne fors controuersias auersura. In reliquo eandem diu feliciter valere exoptantes Eidem cesareo, et regio affectu nostro semper propensi manemus. Dabantur Viennae Austriae die 18. Mensis Iulii anno Domini millesimo sexcentesimo nonnagesimo quinto.

§. 91.

Constitutio Episcopi hodierna qualis in Hungaria?

Itaque episcopatum prouisio in Hungaria nunc est huiusmodi. 1) Ecclesia quapiam cathedrali, quo demum cunque modo, vacante, bonorum eius possessionem Rex capit, iure eo, quod *regaliae* nomine dicitur: Nam vt WERBÖCZIUS
noster

noster loquitur: *Cunctorum Dominorum Praelatorum, et virorum ecclesiasticorum Princeps ipse noster verus pariter, et legitimus Successor est.* (a) Ea is interim bona per constitutos ex suo nomine oeconomos administrat, fructusque omnis generis percipit, quos in usus pios illos quidem, quod ex quodam BELAE III. priuilegio iam nuper a nobis obseruatum est (§. 84.) at ex suo arbitrio impendit. 2) Episcopum Ecclesiae viduatae praeficiendum Rex ipse nominat, quo tempore visum est, eiusque nominationis confirmationem a Sede Romana petit. (*) Confirmatio Romae non temere negatur: posse tamen eam ex iusta aliqua, atque euidenti causa negari, exemplum docet BERTHOLDI Praepositi Bambergensis, et ab Rege ANDREA ad Colocensem Metropolim prouecti: (b) Nec diffitetur Eminentissimus PAZMANUS, qui Reges Hungariae re vera habere ius eligendi contendit quidem, probatque diligenter, et adcurate; verum ita, vt saluum manere doceat ius Pontificis in eligendo ad consecrationem, et in confirmando, si dignus sit, quem Rex elegerit, vel in repellendo, si mani-

R 3

feste

(a) TRIPART. P. I. Tit. 10. §. 3.

(b) ILL. KOLLAR, *Hist. diplom. pag. 146. seqq.*

festè indignus probetur. (c) Reiecta vero, graui licet, manifestaue de causa, electione regia, non sic, vt in Germania (§. 715.) Apostolicae prouisioni apud nos locus est: Nam vt prae dictum est alibi (§. 83.) pontificiarum isto in genere decretalium noua iura in Hungaria nullo vnquam tempore valuerunt: Quod quidem adparuit tunc maxime, quando LODOMERIO Strigoniensi Archiepiscopo e viuis sublato, praeter voluntatem Regis, GREGORIUM dedit Successorem BONIFACIUS P. Non enim vel ab ANDREA Rege, dum viueret, vel a WENCESLAO, qui post illum proximus regnauit, impetrari vlllo modo potuit, vt illum pro Metropolitano haberent. Quid ita? Quia nempe constans haec Maiorum fuit consuetudo, vt nec Episcopus quisquam in Hungaria, nec Archiepiscopus rite, legitimeque constitutus putaretur, nisi qui Regum nostrorum voluntate dignitatem illam adepti essent. Quocirca 3) id etiam est in moribus Hungariae, inquit Eminentissimus PAZMANNUS *vt, quamprimum regia Maestas aliquem Episcopum nominat, ea quidem, quae ordinis sunt, nullo modo attingat: quae ta-*
men

men ad iurisdictionem spectant, amnia exequatur. Nam beneficia confert, redditus percipit, habitu episcopali utitur, ab omnibus electus Episcopus scribitur, locum, ac ordinem in sedendo, et sententiis dicendis, sicut in Comitibus Regni, sic in Synodis servat. Per abusum vero nonnunquam accidit, ut consecrationis gratiam a Sede apostolica non modo tribus mensibus, sed ne quidem tribus annis procuret: (d) quod ipsum quidem exemplo nunc admodum commemorato BERTHOLDI Colocensis egregie illustratur, quem Ecclesiae illius possessorem iussu ANDREAE Regis existisse, tametsi consecrationis gratiam necdum a Sede apostolica impetrauerit, testes sunt eiusdem Regis litterae anni millesimi ducentessimi noni, quarum subscriptio BERTHOLDUM Colocensem electum disertissime commemorat. (e) Hoc argumento rite concludemus 4) Bonorum possessionem, eorumque administrationem electis Episcopis competentem, muniaque cetera, ac honores, quos cum dignitate episcopali leges nostrae coniunxerunt, non a Sedis apostolicae gratia, sed a Regum nostrorum donationibus proficisci: Quare fit 5) ut ea prius attingere non soleant, quam

R 4

se

(d) AP. PETERFEYUM loc. cit.

(e) ILL. KOILLAR. in Hist. dipl. pag. 149.

se ad obedientiam Regi, ac Regno fideliter exhibendam iurisiurandi religione obstrinxerint, eaque sponsio in acta publica relata fuerit, apertaue regalia, vt dicitur.

(*) Formula petendae confirmationis qualis sit, docent aliquot MATHIAE CORUINI epistolae. eiusdem argumenti vnam VLADISLAI II. descripsit CEL. PRAIUS in *Annalibus* P. 2. pag. 298. Addo aliam his recentiore CAROLI VI. anno tricesimo sexto huius seculi datam, cuius hic tenor est: *Beatissime in Christo Pater, Domine Reuerendissime.* Post officiosam nostri commendationem, et filialis obseruantiae continuum incrementum. Quoniam Nos inducti praeclaris virtutibus, laudatisque, et acceptis moribus, doctrina item, et eruditione, nec non omnibus grata, et accepta vitae conuersatione, ceterisque excellentibus animi dotibus, et qualitatibus fidelis Nostri Reuerendi Ladislai Szörényi de Kis-Szörény electi Episcopi Dulcinensis, Praepositi Beatae Mariae V. de Raik, Proto-Notarii apostolici, cathedralis Ecclesiae Nitriensis Lectoris, et Canonici, Sacro Sanctae Theologiae Doctoris, nec non fidelis itidem nostri nobis sincere dilecti Reuerendi, Spectabilisque, ac Magnifici Comitis Ladislai Adami Erdödy de Monyoró-Kerck Episcopi Nitriensis in spiritualibus Vicarii, et causarum Auditoris generalis, quibus ipsum Dei altissimi munere insignitum, et ornatum esse, ex fide digna nonnullorum fidelium nostrorum relatione benigne cognouimus. Eundem itaque tamquam personam idoneam, ac de Ecclesia Dei, Sacraque Regni nostrae Hungariae Corona, ac Maiestate quoque nostra bene meritam, nobisque gratam, et acceptam ad episcopatum Sirmiensem sub iurisdictione Sacrae memorati Regni Hungariae Coronae existentem, nunc per translationem fidelis nostri nobis dilecti Reuerendissimi in Christo Patris Gabrielis Patacsics de Jaicza, veluti modo dicti episcopatus Sirmien-
sis veri, et legitimi possessoris, inde ad archiepi-
scopatum

scopatum Colocensem, et Bacsiensem Ecclesiarum canonice unitarum factam, de iure, et de facto vacantem, incluso etiam Petro-varadino, auctoritate iuris patronatus nostri regii, quod generaliter in conferendis omnibus totius fatis Regni nostri Hungariae, partiumque eidem adnexarum Ecclesiis, eorundemque beneficiis, instar diuorum quondam Hungariae Regum, Praedecessorum videlicet nostrorum gloriosae reminiscentiae optimo iure habere, et exercere dignoscimur, eligendum, et nominandum, et pro nostra, Maiorumque nostrorum veteri consuetudine Sanctitati vestrae praesentandum esse duximus. Sanctitatem vestram filiali cum obseruantia praesentibus requirentes, quatenus huiusmodi praesentationem nostram paterne admittere, ac supra fatum a nobis nominatum, et electum Episcopum Sirmiensem apostolica sua benedictione non solum confirmare; verum etiam confirmationem ipsam sine alicuius taxae solutione Sanctitas vestra eidem concedere dignabitur; eo quod redditibus non abundet dictus episcopatus. Faciet in hoc Sanctitas vestra rem Catholicae Ecclesiae proficuum, et nobis gratissimam, quam nos de Sanctitate vestra officiis nostris, filialique obseruantia omnino promerebimur. Cui nos reuerenter offerimus, et obsequiose commendamus. Datum in Ciuitate nostra Neostadiensis die decima tertia mensis Augusti: Anno Domini millesimo, septingentesimo, trigesimo tertio; Regnorum nostrorum: cetera.

§. 92.

Ab hac differt electio Episcoporum Graecorum non unitorum.

Episcoporum, qui populo Graeci ritus non vnito praesunt in Hungaria, constitutio distat ab illa Episcoporum Catho-

licorum. (§. 91.) Exhibet eam verbis planissimis ordinatio, quae iussu AUGUSTAE THERESIAE anno huius seculi septimo, et septuagesimo promulgata est Vindobonae. Summa vero haec est: Sedem episcopalem, vel archiepiscopalem ut primum vacare contigerit, ea res illico ad regiam Aulam referenda erit, quo de administratione episcopatus vacantis, quam sibi retentam voluit AUGUSTA, prouti expedire videbitur, sine mora decerni queat. (a) Electionis futurae modus, ac tempus a Regis nutu pendent: neque enim, nisi impetrata ab eo venia, licebit ad eam procedere. Die dicto conuocatur Synodus, quae Archiepiscopum, vel Episcopum deligit, rogatis eam in rem sententiis omnium, qui Conuentui de more nationis interfunt. Adest etiam Commissarius regius: Huius quidem in ipsa electione partes nullae sunt; ne quid tamen praeter ordinem agatur, legesque, diligenter intendit, et, si qua sunt ei mandata alia, exequitur, actaque electionis a Synodo recipit exhibenda Regi vna cum precibus Metropolitae, vel Synodi de impertienda electionis adprobatione, dandoque

(a) ORDIN. CIT. §. 20.

doque sibi Episcopo, qui iudicium populi, et vocationem meruisset. (b) Electus, et confirmatus Episcopus munus quidem consecrationis, bullamque a Metropolitano suo accipit: cetera vero a Regis beneficentia proficiscuntur, cui etiam *subiectionem*, ac *fidelitatem* concepta formula iurat. (*)

(*) Exstat duplex huiusmodi formula in citata ordinatione regia in appendice Lit. H. Electionis huius ratio proxime accedit ad eam, quam in Graecia ab decimo seculo passim usitatam fuisse, quum moderatiores nata esset Principes, MORINUS, THOMASINUS, LUPUS, alii-que docuerunt.

CAPUT II.

DE

CONFIRMATIONE, CONSECRATIONE, AC

IURAMENTO EPISCOPORUM,

§. 93.

Argumentum capitis.

Quod totius huius disputationis argumentum est vnicum, canonica scilicet

(b) CIT. ORDIN. §. 21,

licet Episcoporum institutio, non sola perficitur neque Capitulorum electione, neque nominatione Principum. Enimvero necessaria est vni, et alteri legitima *confirmatio*, et, quae hanc consequitur, *consecratio*, vt sit electorum canonica in Ecclesiis suis, absolutaque institutio. Quamquam enim, quae recentior est Latinorum disciplina, in electione confirmata magna vis inest ad regendam Dioecesim: plenitudo tamen sacerdotii, atque ea, quae inest in episcopatu, gubernandae Ecclesiae diuina auctoritas, propria, et ordinaria proficiscitur a consecratione, neque quisquam Ecclesiae cuiusvis Episcopus ante acceptam manuum impositionem absolute dicitur. Itaque de confirmatione Episcoporum, ordinationeque quid veteres Christianorum mores, quid nostri ferant, nunc dicendum est. Et quoniam non expedit electioni consensum adhiberi, *causa* eius necdum quam diligentissime *cognita*: Quoniam praeterea ab eo, qui plebi Antistes dandus est, *fidei*, atque *obedientiae* Sacramentum desiderat nouum ius decretalium, ne quid indictum relinquamus tam *examinis* eius, quod confirmationem antecedit, quam *iuramenti* ab ordinandis praestandi rationem nos habere, est

est necesse; quum praefertim et usus vtriusque sit quotidianus, et eam ipsam ob rem intelligentia pernecessaria.

D E
EXAMINE, ET CONFIRMATIONE EPISCO-
PORUM.

§. 94.

Electionem consequitur eius confirmatio.

Electionem igitur, siue nominationem consequitur proxime eius confirmatio a Superiore petenda. In eam rem tres electo menses dati sunt, quos si nulla causa impediens, moram ducens (*) labi finat, iuris per electionem acquisiti iacturam patitur; (a) quod Ecclesiae vacantis commodo ita esse constitutum ecclesiasticis legibus, in aperto est. CONFIRMARE vero electionem dicitur Superior; quando illam tamquam cum Sacris canonibus congruentem, atque Ecclesiae viduatae utilem futuram adprobat, electum-

(2) VLD. CAP. 6. de elect. in 6.

Etumque Pastorem instituit : vt proinde CONFIRMATIO hoc loco nihil sit aliud, quam *decretum Superioris, quo is, causa prius diligenter cognita, electionem, nominationemue ratam esse iubet, atque electo Ecclesiam tam in spiritualibus, quam temporalibus potestate quasi episcopali administrandam committit.* Et Latinae quidem Ecclesiae disciplina praesens sic habet profecto, vt confirmatio papalis gubernandae Ecclesiae potestatem electo tribuat, non illam quidem diuina ab institutione profectam, et propriam episcopatus, quae pendet a consecratione, (§. 93.) sed huic tamen similem aliquam : quae ipsa etiam ab antiquis Reipublicae Christianae moribus est aliena, qui Episcopum agere neminem sinebant, priusquam manuum impositionem accepisset, quod deinde paullulum plenius explicabitur.

(*) Iusta vero causa impediens non est vacatio Sedis apostolicae : Ita enim habet *clem. 2. §. ult. de elect.* *Vt electi, et alii, qui ex quacunque causa ad Sedem apostolicam venire, vel mittere sunt adstricti, ad ipsam, quum vacat, ac si non vacaret, venire, vel mittere teneantur,*

§. 95.

Confirmationi praemittendum est examen.

Adprobat electionem Superior, causa prius diligenter cognita. (§. 94.) Ver-
fatur causae istius cognitio duabus in re-
bus maxime: In eo nempe primum: ri-
tene sit, ac legitime peracta electio? Tum
deinde in studiosa virtutum earum, et
qualitatum peruestigatione, quas ecclesia-
stici canones, et ipsa muneris natura in
futuro Episcopo desiderant. Etenim ma-
nus nemini cito esse imponendas, prae-
ceptum est APOSTOLI scribentis ad TI-
MOTHEUM: *Manus cito nemini imposueris,*
neque communicaueris peccatis alienis: (a) quae
fane lex apostolica ex sententia D. CHRYS-
SOSTOMI eo potissimum spectabat, ut sa-
cerdotium CHRISTI ne cuiquam mande-
tur ex prima probatione, nec secunda, nec ter-
tia, sed ubi consideratio diuturna, et exactissi-
ma discussio praecessit. (b) Erat quidem,
quod ex CYPRIANO alibi audiuius ad
praedicanda bonorum merita, malorum-
que detegenda vitia ingens in suffragiis
populi

(a) I. AD TIM. V. 22.

(b) S. CHRYSOSTOM. Hom. XVI. in I. ad Timoth.

populi momentum: (§. 6.) in ea cumprimis aetatis primae innocentia, quae Sacras dignitates fugientium permulta, easdem ambientium exempla quam paucissima prodidit memoriae; nec tamen ex revivum est populi Christiani causam tam grauem vnius plebeculae testimonio iudicari, adhibendamque Patres censuerunt diligentiam solito etiam maiorem, quo scilicet rebus ipsis, factisque constaret, aptos esse, ac dignos eos, in quos populus vota sua contulisset, quibus venturae vitae salus procuranda recte, prudenterque committeretur. Possem hic ego multos ab antiquis in hanc sententiam editos canones proferre in medium, quos magno numero HALLIERIUS, et BINGHAMUS congefferunt: Sed a re perspicua, neminique non certissima abesse debet longior, et anxia probatio.

§. 96.

*Examen hoc praecipue vitam electi spectat,
et scientiam.*

Spectabat vero examen huiusmodi causam quidem electionis vniuersam, neque quid dissimularetur omnino, quod ab eccle-

ecclesiasticis esset regulis alienum, magnopere cauebatur. (§. 95.) At praecipuo tamen quodam modo in fidem electi, et mores, in studia eius, ac doctrinam inquiri solebat: Non enim dignum episcopatu quemquam veteres existimabant, nisi qui talis esset, qualem eum esse voluit PAULLUS Apostolus scribens ad TITUM: *Oportet enim episcopum sine crimine esse, sicut DEI dispensatorem: non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum: sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem: amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos, qui contradicunt arguere.* (a) Huius regulae memores AFRICANI PATRES, quum in Concilio quodam Carthagine celebrato formulam condidissent inquisitionis eius, quae facienda prius sit, quam manus cuiquam imponantur; praeter alia iubent inquiri, *si, qui ordinandus est Episcopus, natura sit prudens, si docibilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si semper suis negotiis vacans, si humilis, si affabilis, si misericors, si litteratus, si in lege diuina instructus, si in scripturarum*
S *sensibus*

(a) AD TITUM I. 7—10.

*sensibus cautus, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus: (b) Adeo nempe verum est, quod ponebam in principio, nullam quidem ab Episcopo futuro abesse debere virtutum earum, quae deceant Christiani populi Antistitem, dispensatoremque diuinorum mysteriorum; morum tamen, atque doctrinae curam esse habendam praecipuam. Et est profecto his, qui sunt animarum curationi praepositi, nulla propemodum res magis necessaria, quam doctrina, et morum, vitaeque totius integritas, omninoque oneri potius, et nocumento sunt Ecclesiis destituti ab his ornamentis Episcopi, quam praesidio: nam et nocent exemplo, et ad docendum, arguendumque idonei nullo modo esse possunt, nisi sint iidem in ecclesiasticis disciplinis egregie versati, promptamque habeant rerum tam diuinarum, quam canonicarum scientiam, ut septimi Concilii generalis Patres loquuntur. (c) Audite S. CHRYSOSTOMUM sic loquentem ad Episcopum: *Doce me vita tua: Haec doctrina optima est. Dicis, opus esse modestia: Et tu procul ab hoc sermone recedis, et rhetoricaris,*
*nulla**

(b) GRATIANUS. *dist. 23. can. 4.*

(c) CONCIL. NICAEN. II. *can. 2.*

nullo prohibente, verbis diffluens. Sed te melior ille, qui operibus docet: Non enim sic insident animae verba, quam opera: Quoniam, si non feceris ipse opus bonum, non solum non proderis loquendo, sed etiam plus nocebis, utiliusque fuerit, tacere. Cogito enim mecum: si tu, qui tam eloquens es, non facis, multo magis ego venia dignus sum, nihil tale dicens. Idcirco inquit Propheta, peccatori ait DEUS: Vt quid tu enarras iustificationes meas? Maius enim hoc damnum, quando bene quis docet verbis, et operibus doctrinam impugnat. (d) Nec tamen vni vitae integritati sic omnia tribuit CHRYSOSTOMUS, ut scientiam in Episcopo minus desideret: Quum de dogmatibus, inquit alio loco (e), exortum fuerit certamen, depugnentque omnes ab iisdem scripturis, quamnam hic vitae exemplum facultatem praestare, quamnam vim exhibere poterit? Quidnam vero utilitatis sudores permulti adlaturi sunt? Quibus de causis eum oportet, qui docendorum aliorum munus sortitus est, imprimis huiusmodi certaminum peritiam habere. Nam tametsi tutus is perstat, nihilque prorsus ab adversariis laeditur; tamen simpliciorum hominum multitudo illi subiecta, ubi animaduerverit ducem victum esse,

S 2

(d) S. CHRYSOSTOM. Hom. 30, in Acta.

(e) S. CHRYSOSTOM. de Sacerd. Lib. 4. cap. 9.

esse, ac nihil facere, quo se contra aduersarios tueatur, iam non victi infirmitatem, sed dogmatis potius imbecillitatem, vitiumque causatur. Atque ita demum ob unius hominis imperitiam multus populus in extremam pernitiem praecipitatur.

§. 97.

Et est officii, non consilii.

Ita fit perspicuum, quanto in errore versentur, qui examen huiusmodi consilii duntaxat esse, non officii dictitant. Quasi vero consilium, non praeceptum dedisse videatur Apostolus, vetans manus cuiquam cito imponere? aut non sit in natura ipsa satis momenti, ut, quibus cura ista concredita est, ea quanta possunt fide, studio, sollicitudine defungantur? Egregie vero PATRES TRIDENTINI, si in quibuslibet Ecclesiae gradibus providenter, inquit, sapienterque curandum est, ut in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque praeposterum; multo magis elaborandum est, ut in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur: Nam totius familiae Domini status, et ordo nutabit, si, quod requiritur in corpore, non inuenitur in capite. Quam

Quam ob rem omnes, et singulos, qui ad promotionem praeficiendorum quodcunque ius quacunque ratione habent; aut alioquin operam suam praestant, hortatur, et monet, nihil se ad DEI gloriam, et populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos Pastores, et Ecclesiae gubernandae idoneos promoueri studeant, eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi qui digniores, et Ecclesiae magis utiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano adfectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis praefici diligenter curauerint. Sess. 24. cap. 1. de reform.

§. 98.

Speſtabat olim una cum confirmatione ad Synodum Prouinciae.

Hoc officium leges ecclesiasticae imposuerunt ei, cuius erat manuum impositio: (a) quo instituto Episcoporum quidem examen ad Synodos Prouinciarum, praesidentesque eis Metropolitanos: Metropolitanorum vero ad Exarchos, et Primates: Et istorum demum ad Patriarchas spectabat, aut, si qua esset sui iuris Dioecesis,

S 3

cesis,

(a) VID. CAP. 24. de elect.

cesis, nullique subiecta Patriarchae, ad Episcopos cuiusque Prouinciae. (b) Et erat hoc utique consentaneum antiquis Ecclesiae Christianae regulis, quae una cum manuum impositione confirmationes electionum Conciliis Prouinciarum sic tribuebant, ut Episcopum esse paterentur neminem, qui sine conscientia Synodi, ac Metropolitanus munus consecrationis accepisset. Apertissimus in hanc rem est canon quartus Synodi Nicaenae inter Oecumenicas primae: *Episcopum oportet maxime quidem ab omnibus, qui sunt in Prouincia constitui: Si autem sit hoc difficile vel propter urgentem necessitatem, vel viae longitudinem, tres omnino in eundem locum congregatos, absentibus quoque suffragium ferentibus, scriptisque adsentientibus tum electionem fieri: Eorum autem, quae sunt, confirmationem in unaquaque Prouincia a Metropolitano fieri.* Fuit haec adhuc aeuo GREGORII IX. receptissima in Occidenti disciplina. De IOANNE Lubecensi Episcopo agens CRANTZIUS, (c) *confirmatus est, inquit, in Stadio per Archiepiscopum Bremensem. Nondum enim ea potestas tota, ut nunc, translata erat Romam. Desiit* autem

(b) RICHERIUS in *Hist. concil.* Lib. 1. cap. 5.

(c) CRANTZIUS. in *Metropol.* Lib. 8. cap. 24.

autem viuere HILDEBOLDUS Bremensis ille Archiepiscopus anno seculi decimi tertii septuagesimo tertio: vt proinde isthoc saltem tempore Romana confirmatio nondum recepta vsu vbique fuerit. Id quod ipse NICOLAUS P. III. videtur non obscure innuere: (d) Et ostendit recentius ab eodem CRANTZIO proditum memoriae exemplum BURCHARDI Episcopi Lube-
censis sub pontificatu IOANNIS XXII. quem a Capitulo Bremensi confirmatum, eiusdemque iussu consecratum fuisse narrat, eo quod Archiepiscopus peregre profectus esset, additque: *Seruabatur adhuc iste honor Ecclesiae Metropolitanae, vt inde confirmatio suffraganeorum peteretur: quum illi (nempe Archiepiscopi) a Summo Pontifice soli confirmarentur, non habentes maiorem in Prouincia.* *bid. lib. 9. cap. 13. et 29. vid. PERERIA de Iure Metropolitan. Thesi 5.*

§. 99.

Postremo ad Summum Pontificum transiit.

Itaque fero admodum, et vix ante seculi decimi quarti declinationem Episcoporum

S 4

porum

(d) VID. CAP. 16. de elect. in 6.

porum cum primis Germaniae confirmatio Romani iuris omnino facta est. Equidem paullulum prius, atque adeo ipso decretalium iure, iniecta Metropolitanis necessitas est petendi confirmationem a Summo Pontifice; (§. 98.) Id quod vacillanti de habendis Prouinciarum Conciliis disciplinae, atque oppressis per Romanas legationes Primatum iuribus non immerito imputabimus. Nam quum Metropolitanarum in Synodis deligendorum vetus consuetudo minus iam frequentaretur Primatum vero in his examinandis, et confirmandis electionibus potestas nulla esset, vnus supererat in Occidente Romanus Pontifex, qui eas iure siue patriarchali, siue primatiali ratas esse iuberet: Neque enim de suffraganeis Episcopis aliquis electionem Metropolitanam sui confirmare poterat; quamquam horum quidem posset ille, vt iam vidimus. Fateor ego, ne quid dissimulare velle videar, vice plus simplici isthac quoque tempestate accidisse, vt in constituendis Episcopis Pontificum interueniret auctoritas: nam et confirmasse interdum electiones memorantur, et Ecclesiis dedisse Episcopos; seu quod electiones statim tempore peractae non essent, seu, quod ambitiosae de summa dignitate

gnitate adipiscenda contentiones electionum iudicia ad Romanam Sedem deuoluerent, siue demum, quod ipsi electi a Pontifice mallent, quam a suo Metropolitano confirmari. (a) Nondum tamen Ecclesiis Metropolitanis in vniuersum is haberi honos desiit, vt ab iis Suffraganei confirmationem postularent. Cessatum ab eo tunc demum est, quando Ecclesiarum cathedralium prouisiones Romana Curia sibi reseruauit, exclusa penitus et populi, et cleri totius suffragatione: (§.26.) Non enim ferre iam videbatur eminens apostolicae Sedis dignitas, vt, quos ipsa Ecclesiis regendis praeposuisset, eis non ante liceret commissam sibi Prouinciam adire, quam consensus Metropolitanus, et adprobatio accessissent, quod idem alio etiam loco ESPENIO praeunte obseruauimus.

§. 100.

Reuocare veterem disciplinam tentauit Synodus Basileensis.

Enormem istam iuris sui deminutionem parum aequo tulisse animo videntur

S 5

Archi-

(a) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 43.

Archiepiscopi Germaniae. Docent hoc *grauamina* nationis eius *Constantiensia* apud GOLDASTUM, quorum quidem caput tertium sic habet: *Electioes quoties occurrerint faciendae, postquam factae sunt, per immediatos Superiores secundum formam iuris examinentur, et canonice factae confirmentur.* (a) Nec iniqua Patribus visa est huiusmodi petitio: Quamquam enim, quo erant conciliandae pacis studio, minime se difficiles prae-buerint in admittendis electionum confirmationibus, quas de pontificatu Maximo contendentes Papae, sua quisque in obedientia, fecissent; eos tamen eodem ipso tempore de prisca Sacrarum electionum disciplina reuocanda, iureque confirmationum Metropolitanis restituendo cogitasse, ex eo fit perspicuum, quod inter alios disciplinae reformandae articulos huic etiam, qui est *de confirmatione electionum* statim in principio locum dederint. (b) At tunc quidem exequutione caruit Patrum isthoc consilium, dissoluto praeter omnium expectationem Episcoporum conuentu. Verum ea illi ne omnino deesset, proui-

(a) GOLDAST. *Const. Imp. Tom. I.*

(b) CONCIL. CONST. *Sess. 40. n. 5. ap. RICHER. Lib. 2. pag. 101.*

prouisum est in Synodo Basileensi, quae abrogatis primum reservationibus, (c) diserta lege cauit, *ut electiones in Ecclesiis sine impedimento omnino fiant, quae causa cognita, iuxta communis iuris dispositionem confirmantur.* Quod sane decretum Metropolitanis apertissime fauet, ad quos *iuxta communis iuris dispositionem* suffraganeorum suorum confirmationes pertinuisse, certius est, quam ut probatione egeat. Porro confirmant hanc decreti istius interpretationem *grauamina Moguntina* anno seculi decimi quinti quadragesimo post Basileense Concilium scripta, quae *proiecti Concordatorum* nomine exhibuit SENCKENBERGIUS, in quibus Episcopi, ac Principes Germaniae iuris communis dispositionem eam, cuius meminit decretum Basileense, in hanc sententiam explicant numero sexto: *Facta autem electione decretum electionis immediato Superiori, ad quem ius pertinet confirmandi praesentetur, qui in electionis negotio procedat, formam electionis, et electi merita, omnesque circumstantias diligenter examinaturus: ita, ut si electio confirmanda sit, vel infirmanda, iudicialiter confirmetur, vel infirmetur.* (d)

In

(c) CONCIL. BASIL. Sess. 12. et 23.

(d) BARTHEL.² diff. 3. in conc. cap. 3. §. 20.

In eandem prorsus sententiam conspirant Patres Synodi dioecesanae Frisingensis eiusdem anni, de quo iam BARTHELIUS admonuit; ut adeo de restituta Metropolitanis electionum confirmandarum potestate nulla possit esse dubitatio. Id vnum in Synodo Basileensi datum est Sedi apostolicae, ut, si quo casu graue aliquod siue Reipublicae, siue Ecclesiae periculum immineret, auctoritatem suam interponere, electionemque possit, quantumvis canonicam improbare; ea tamen lege, ut, si negandam confirmationem iudicauerit, non ipsa sibi prouisionem vindicaret, sed potius electionis nouae faciendae ius integrum seruaret Capitulo. At vicit tamen fortuna Romanorum. Cessit tandem Germania, pactisque conuentis admisit, ut electionum episcopaliū confirmationes deinceps a Sede apostolica sine discrimine peterentur. Et est haec hodie consuetudo Germaniae communis cum ceteris nationibus etiam iis, apud quas regii iuris est Episcoporum cuiusuis gradus nominatio: id quod exemplo Galliae, Hispaniae, Hungariae notissimum est. (*) Itaque nihil ego miror equidem, Episcoporum confirmationem passim hodie causarum maiorum nomine censerī, quas recentior disci-

disciplina Romanae Sedi referuauit: estque illa nunc, post Cardinalium creationem, inter causas *consistoriales* facile praecipua, quippe quae non temere, ac leui cura adhibita, sed diligentissime, rogatis etiam sacrii collegii suffragiis, tractari solet.

(*) Reliquum est vnum fortasse toto Occidente metropolitici iuris in confirmandis Episcopis exemplum in archiepiscopatu Salisburgensi. Quatuor enim eius Ecclesiae suffraganeos, Chiemensem, Gurcensem, Seccouiensem, et Lauaninum solus adhuc et instituit, et ordinauit Archiepiscopus nulla Romanae Sedis approbatione interueniente. PILATUS Orig. eccles. Lib. 7. Tit. 7. pag. 70. BÖCKHN h. t. n. 118. et inprimis GREGOR. ZALLWEIN Princip. iur. eccl. Tom. 4. Q. 4. cap. 1. pag. 453. seqq.

§. 101.

Mutatae veteris disciplinae consecutaria.

Inductam hanc veteris iuris, atque usu etiam receptam nouationem duo quaedam consequuta sunt, non modo non repugnante; verum etiam inuitante, immo flagitante communi iure. Vnum fuit, omnibus promiscue Episcopis itineris Romani iniecta necessitas, qua soli antea exempti, et a Romana Sede, nullo medio, pendentes

dentes Praelati constringebantur. (a) Nam ex quo tempore Episcoporum omnium confirmatio, remotis Metropolitanis, Romani iuris facta est (§. 99.) nihilque iam, isthac quidem in causa, inter Episcopos, et praelatos exemptos interesset, consentaneum rationibus communis iuris esse videbatur, eadem utrosque lege censeretur. Ita omnibus sine discrimine Episcopis iter Romam ingrediendum fuit. Solis ab urbe remotioribus ea est data venia, ut hoc eis officio per Procuratores defungi liceret, quod et ipsum hodie non admodum est frequens. Erat hoc onus novum quidem, nec tamen valde molestum, si compareretur cum emolumento, quod ab eadem causa profectum Episcopis adcrevit. Nempe his olim, priusquam a Synodo, vel metropolita confirmati essent, omni prorsus Ecclesiarum suarum administratione interdictum fuit: (b) At non Praelatis illis, qui Romano Pontifici immediate parebant, atque ab eo petere electionis suae confirmationem tenebantur. (c) Horum exemplo omnibus deinde, qui

(a) VID. CAP. 16. de elect. in 6.

(b) VID. CAP. 7. 9. de elect.
CAP. 5. eod in 6.

(c) VID. CAP. 44. de elect.

qui ab vrbe remotiores essent, Episcopis lege ipsa datum est, vt electi in concordia in Spiritualibus, et temporalibus Ecclesias suas administrarent, (§. 50.) quo iure etiamnum sic vtuntur, vt canone tuti non existiment speciali quodam apostolicae Sedis indulto, siue *placet apostolico* in rem eam sibi opus esse. (*) Quod utique verius est, in his maxime, quos proprie *electos* dicimus. Nam de *postulatis* aliter omnino sentiendum videtur: Nullum enim his postulatio quantumuis concorsius ad praelaturam tribuit, ad eamque admittendam nulla certa lege cogitur Superior. Itaque non videtur eis ipso iure concessa administratio, eaque exoranda potius, quam proprio arbitratu vsurpanda est. (d) Neque me mouet admodum, quod ait AUCTOR obseruationum historico-iuridicarum in Concordata nationis obseruatione quinta; nullum scilicet, quo tempore inita est Callixtina transactio, electionem inter, ac postulationem discrimen existitisse: Vt enim hoc ei detur liberaliter; de quo ipso tamen dubitari fortasse potest; Num aeuo Concordatorum nihil inter vtramque intererat? Num discrimen

(d) BARTHEL, *diff.* 3, *cap.* 3, §. 23.

scrimen huiusmodi Principes Imperii ignorauerunt? Et num omnino citra dispensationem vlli vnquam, canone impediante, ad ministerium Ecclesiae via paruit? Nostri moribus, qui ad episcopatus nominati sunt, quamquam sint consecrati Episcopi, nullum episcopalis iuris munus exercent prius, quam bullis a Sede Romana obtentis *placet regium* accesserit, inque realem, vt aiunt, episcopatus possessionem inducti fuerint. (§. 91.)

(*) Solent nunc etiam Episcopi quamquam in concordia electi quandoque abstinere omni administratione, priusquam apostolico se *placeto* comunierint. Non est inuidenda eis haec conscientiae angustia: Sed priuata quorundam opinio nihil debet praeiudicii adferre iuri singulari, quod ex lege minime dubia originem ducit, vt post LAYMANNUM, WAGNEREK, SCHMIER recte docet CASPARUS BARTHELIUS *loc. cit.*

§. 102.

Methodus, et forma examinandae, et confirmandae electionis.

Vetus examinandarum, et confirmandarum electionum ratio simplex admodum, atque expedita fuit. Et prima quidem illa Ecclesiae nascentis aetate plerarum-

rarumque Prouinciarum consuetudo haec fuit, vt eodem tempore populus Episcopum sibi dari peteret, et Metropolita, Prouinciaque Episcopi in loco vacantis Ecclesiae praesentes in electi vitam, mores, doctrinam inquirerent, manusque ei, si dignum iudicarent, illico imponderent. In hunc sane modum S. CYPRIANUS aequi sui morem describit in epistola sexagesima octaua. Sed iam inde a quarto seculo turbas saepe in electionibus concitabat inhians Sacris dignitatibus ambitus: Qua causa quoniam electiones non raro praeter modum protraherentur, nec tamen vacaret periculo, tam diu ab Ecclesiis suis Episcopos abesse, huc ventum est, vt Ecclesiis vacantibus Visitatores darentur, quorum praeter alia hoc esset munus praecipuum, vt electionem noui Antistitis, qua possent, cura, atque opera promouerent. (§. 12.) Ita inualefcere sensim consuetudo, quae pluribus inde seculis, maxime in Occidente, receptissima fuit, qua decretum electionis cleri, ac populi subscriptione; tum etiam Visitatoris testimonio munitum ad Metropolitanum Episcopum mitti solebat, qui euocatis Prouinciae Episcopis, electionem examinabat, eamque ex Synodi sententia probabat.

bat, vel reiiciebat. Exstat in antiquo ordine Romano etiamnum formula quaedam huiusmodi decreti: Et sunt eiusdem moris perspicua testimonia apud SYMMACHUM (a) et GREGORIUM M. pluribus locis, cum primis vero in epistola decima sexta libri vndecimi. Nec immunes ab hoc Metropolitani examine habebantur missi de Palatio regio Episcopi: Quin hoc casu ex canone septimo Concilii Valentini circiter medium seculum nonum celebrati intendendus etiam rigor fuit, ne in ovile CHRISTI minus probatus Pastor irreperet. Maiore paullulum solennitate acta est causa electionis, ex quo tempore illae ad Capitula cathedralia deuolutae sunt. Nimis enim iam aetas illa forensibus consuevit formulis, quam ut simplicem illam a Maioribus usurpatam inquirendi rationem non respueret. Igitur totum de Sacris electionibus iudicium fori solennitatibus adcommodaui. Metropolitanus electos, et contradicentes citabat nominatim, ceteros per edictum palam propositum: (b) Lapso termino siue rogatus a partibus, siue ex officio iudicium inchoabat:

(a) SYMMACHUS. P. Epist. 5. cap. 6.

(b) VID. CAP. 5. de elect. in 6.

bat: Qualitates electi, modumque electionis peruestigabat. Tum causa in hunc modum cognita more solennium iudiciorum dicebat sententiam, qua electionem vel confirmabat, vel improbabat: Ab hac ad Pontificem adpellabatur; unde noua iudicia, quorum pleni sunt libri decretalium.

§. 103.

Hodie duplex processus instituitur. Informatiuus in partibus.

Aliam iterum ab hac formam induerunt episcopaliū electionum iudicia, posteaquam Metropolitae adempta, et in Romanam Curiam translata sunt. (§. 99.) Nempe hodie, quum de confirmandis Episcopis remotis causa agitur, geminus solet institui *processus*, alter *informatiuus* in partibus, (*) in Curia alter, qui *ultimatus* dicitur. Eius prioris instruendi prouinciam Legatis Sedis apostolicae, siue Nuntiis Prouinciarum: Tum electi Ordinario, vel hoc deficiente vicinis Ordinariis demandauit SYNODUS TRIDENTINA, (a)

T 2

vetuit-

(a) CONCIL. TRIDENT. Sess. 22. cap. 2. de reform.

vetuitque GREGORIUS XIV. ne quis alter omnino in hanc se causam ingereret, nisi forte Maximus ipse Pontifex speciali cuiuspiam in id mandatum dederit. (b) Apud nos ferme Nuntius apostolicus, qui Vienne in Austria residet, munus hoc exequitur, ad quem, ubi casus existit, duo, pluresue viri graues, pii, docti, prudentes mittuntur, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, ac fidele testimonium dare velint. (c) Quoniam vero in sumendo de praedictis omnibus qualitatibus graui, idoneoque bonorum, et doctorum virorum testimonio, non uniformis ratio ubique ex nationum, populorum, ac morum varietate potest adhiberi, mandauit equidem SANCTA SYNODUS TRIDENTINA, ut quisque Metropolitanus in Concilio prouinciali praescribat quibusque locis, ut Prouinciis propriam examinationis, seu inquisitionis, aut instructionis faciendae formam Sanctissimi Romani Pontificis arbitrio adprobendam, quae magis eisdem locis utilis, atque opportuna esse videbitur; (d) at in tanta Synodorum prouincialium his postremis seculis raritate neque haecenus nisi a paucissimis

(b) GREGORIUS P. XIV. Const. Onus apostolicae, an. 1591. §. 5.

(c) GREGORIUS XIV. cit. const. §. 8.

(d) CONCIL. TRIDENT. Sess. 24. cap. 1, de reform.

cissimis factum est, inquit GREGORIUS P. neque spes est, nisi longissimo temporis spatio, ut ab omnibus fiat. Itaque manum ipse operi admouit, formamque ei propriam indidit, a qua ne nunc quidem discedit Romana Curia.

(*) Informationem hanc in sua cuiusque Prouincia capi oportere et ratio suadet, et praecipunt canones. Cuius vita, vel actus, quia melius possunt, ubi est conuersatus, cognosci, inquirantur *ibidem* ait cap. 3. de elect. Inde est, quod INNOCENTIUS III. Legato suo dederit in mandatis, ut de meritis electi, vel postulati ad Ecclesiam Constantinopolitanam inquireret diligentissime apud Venetias, ubi nati fuerunt, et diutius conuersati: de postulantium vero, atque eligentium studiis, ceterisque omnibus ad instruendam causam pertinentibus apud Constantinopolim, ubi huiusmodi postulatio, et electio celebratae fuerunt. cap. 40, de elect. Neque alia profecto Tridentinis Patribus causa fuit, dum harum rerum instructionem, si eius notitia nulla, aut recens in Curia fuerit, a Sedis apostolicae Legatis, seu Nuntiis Prouinciarum, aut eius Ordinario, eoque deficiente a vicinioribus Ordinariis sumi iusserunt. Sess. 22. cap. 2. de reform.

§. 104.

Forma processus informatiui.

Forma processus informatiui his ferme capitibus continetur. I.) Examen promouendi ad episcopatum per sese qui-

dem ipse peraget Nuntius apostolicus: non est tamen ei vetitum, vnum eius, alterumue articulum cuiuspiam in ecclesiastica dignitate constituto viro committere, vt nec Auditorem suum, vel alios peritos rerum socios sibi adsciscere. II.) Probationem per *documentum*, praeterquam *publicum*, et authenticum, nullam recipiet, nec in acta referet: quo de genere quamquam sint etiam graduum academicorum, et Vniuersitatum diplomata, voluit nihilominus GREGORIUS VIX. (*) *vt de horum etiam doctrina diligenter inquiratur, qui vel doctoratus, vel Licentiae titulis, et priuilegiis gaudent, vel etiam a publicis Academiis testimonium habuerint, quod idonei essent ad alios docendos.* III.) Testes non quosuis admittet, sed viros duntaxat rei, de qua testimonium dicturi sunt, gnaros, et omni fide dignos, deque *veritate dicenda*, aut *credulitate* Sacramento adstrictos. IV.) Articulos, de quibus testes examinari oporteat, *non ipse promouendus* offeret, sed Nuntius concipiet. V.) Examinabit testes *seorsim singulos*; reuocabit in memoriam, dum expedire videbitur, et iurisiurandi religionem, et foeditatem periurii, admonabitque, *ipsos fore reos apud DEUM eorum omnium, quorum vel committendo, vel omittendo*
rei

rei erunt, qui promouebuntur, si vel falsa narrando, vel reticendo vera in causa erunt, ut homo indignus, vel minus idoneus Ecclesiae praeficiatur: Examinabit autem eos VI.) de fide, vita, moribus, doctrina, et prudentia electi: (a) De legitimis, et Catholicis natalibus, de Baptismo, Confirmatione, Ordinibus, aetate, ceteris: (b) Item super statu Ecclesiae, cui est praeficiendus. His demum actis omnibus adiungetur instrumentum professionis fidei secundum formulam Tridentinam a profitente simul, atque excipiente subscriptam. Ita instructa causa mittitur ad Curiam cum voto, seu litteris Nuntii significantibus: *quanta fides testibus examinatis, eorumque dictis, et scripturis productis suo iudicio habenda sit, simul etiam quid de promouendo ipso sentiat.* (**)

[*] Diligenter etiam in horum doctrinam inquire iubet Pontifex Maximus, idque examen litteraturae, ut vocant, Romae praesentes subire coguntur in S. Congregatione Cardinalium examinis Episcoporum, ut testis est PLETTENBERGIUS in Notit. Congregat. cap. 23. quamquam ut plurimum, inquit, examen hoc ad pauculas quasdam quaestiones, easque non valde difficiles ex Theologia Morali hoc tempore restringi soleat. Neque
T 4 vero

(a) VID. DIST. 23. can. 2.

(b) CONCIL. TRIDENT. Sess. 7. cap. 1. Sess. 24. cap. 1. de reform.

vero miror equidem, gradus academicos non satis idoneos de scientia testes visos esse Sagacissimo Pontifici. Quis enim nescit, quam indignis quandoque, quamque de litteris parum meritis ii conferantur, posteaquam in vile et ipsi commercium abierunt.

(**) CONF. GREGORII P. XIV. cit. const. §. 5 — IO. CEL. NELLER. in diff. altera de Sacrae electionis processu. §. 2.

§. 105.

Forma processus definitivi in Curia.

Ceterum quivis electus intra tres menses, post consensum electioni de se celebratae praestitum, confirmationem electionis ipsius petere non omittat, inquit GREGORIUS P. X. (a) Quod si iusto impedimento cessante intra huiusmodi trimestre tempus omiserit, electio eadem ipso iure viribus vacuetur. Confirmat hanc constitutionem, qui GREGORIO successit, NICOLAUS P. III. eo addito, ut omnes electi cathedralium - Ecclesiarum intra unum mensem, vel post obtentam de ipsorum electione notitiam si eam debito tempore non contigerit praesentari, ad Sedem ipsam (apostolicam) iter adripiant, ex tunc . . . petituri suarum electionum confirmationes, vel prosequuturi electiones suas. Alioquin,

(a) VID. CAP. 6. de elect. in 6.

quin, ait, *electiones de ipsis factas eo ipso viribus vacuantes ipsos omni iure, si quod eis per electionem huiusmodi quaesitum esset, decernimus esse priuatos:* (b) quae lex in Concordatis etiam Germaniae locum accepit: pollicitus namque in illis est Pontifex Maximus: expectaturum se electiones *ad tempus constitutionis fel. recordat. NICOLAI P. III. quae incipit: Cupientes: tumque subiicit: et elapso dicto tempore, si non praesentatae fuerint, providebimus.* Sed ab onere itineris Romani iam diu liberi sunt Episcopi ab vrbe remotiores, comparentque in Curia per *Procuratorem, siue Agentem*, excusantes personalis comparitionis intermissione, quod et NICOLAUS benigne indulgit, (c) quamquam non desint exempla id genus officii Papae exhibentium, (*) *Causam vero actorum electionis Romam transmittendorum hanc esse aiunt PATRES TRIDENTINI, ut ipse Summus Pontifex, plena totius negotii, ac personarum habita notitia, pro gregis dominici commodo de illis, si idonei per examen, seu inquisitionem factam reperti fuerint, Ecclesiis possit utilius providere.* (d)

T 5

Quid

(b) VID. CAP. 16. de elect. in 6

(c) VID. CAP. 16. de elect. in 6.

(d) CONCIL. TRIDENT. Sess. 24. cap. 1. de reform.

Quid autem Curia ? Audiamus iterum TRIDENTINOS PATRES sic decernentes: *Omnes inquisitiones, informationes, testimonia, ac probationes quaecunque de promouendi qualitatibus, et Ecclesiae statu a quibuscunque, etiam in Romana Curia, habitae per Cardinalem, qui relationem facturus erit in Consistorio (**), et alios tres Cardinales diligenter examinentur: ac relatio ipsa Cardinalis relatoris, et trium Cardinalium subscriptione roboretur, in qua ipsi singuli quatuor Cardinales adfirment, se adhibita accurata diligentia inuenisse promouendos qualitatibus a iure, et ab hac Sancta Synodo requisitis praeditos, ac certo existimare sub periculo salutis aeternae idoneos esse, qui Ecclesiis praeficiantur: Ita, ut relatione in uno Consistorio facta, quo maturius interea de ipsa inquisitione cognosci possit, in aliud consistorium iudicium differatur, nisi aliud Beatissimo Pontifici videbitur expedire.*

(*) Inter alia nationis germanicae grauamina hoc etiam vnum esse ait AUCTOR obseruationum historico-iuridicarum in Concordata obs. 20. pag. 85. Tom. 2. quod Curia Romana Episcopos Romae confirmandos adigere velit ad personalem comparitionem. Et PIUS quidem II. DIETHERUM Isenburgicum Archiepiscopum Moguntinum iureiurando obligauerat, quod intra annum a data confirmatione, quam aegerrime obtinuerat, praesentem se Romae sistere velit: quae, praeter alias, causa fuit, ut eum priuare dignitate conatus fuerit. Quam fatalis

fatalis magnae Germaniae parti exauctoratio illa fuerit, docet KREMER. in der Geschichte Friedrichs des Ersten, Kurfürsten von der Pfalz, pag. 210. seqq.

(**) Cardinalis relationem facturus dicitur Cardinalis proponens. Adiunguntur ei tres alii Cardinales ex singulis Ordinibus. Ordinarie bina habentur *Consistoria secreta* de quibus PLETTENBERG. cit. oper. cap. 3. §. 1. n. 41. Praeconisatione facta (fit autem illa vel a Cardinale ad id deputato, vel a Cardinale nationis Protectore; interdum ab ipso Pontifice) inquiritur denuo tam in formam electionis, quam in personam electi: Tum votis Cardinalium collectis, ubi haec fauentia reperiuntur, sequitur solennis confirmatio in hanc formulam: *Ego Pius auctoritate Dei Omnipotentis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, et Beatorum Apostolorum Petri, et Pauli, ac nostra Ecclesiae N. N. prouidemus de N. N. ipsumque illi in Episcopum praeficimus, et Pastorem, curam, et administrationem ipsius eidem in Spiritualibus, et temporalibus plenarie committendo.* vid. cap. 19. de elect. Post haec litterae confirmationis expediuntur in forma bullae gratiosae. Extrau. 1. de elect. int. comm. quamquam interdum ante harum litterarum expeditionem solennem Pontifex promotos Breui apostolico honorare soleat. Ita CEL. NELLERUS, loc. cit.

§. 106.

Electio a Papa vel reiicitur.

Iam ab hoc Pontificis Maximi iudicio exitus pendet causae istius. Enimuero vetus est, et ex rei Christianae utilitate consti-

constituta regula, quae delectos quidem, at minus idoneos remoueri omnino iubet: diligentes pro ea vice iure suo priuat, et ad Superiorem prouidendi facultatem transfert. Sane non iniquum putabatur, populum, cuius suffragatio eo potissimum spectabat, ut merita electorum, ac demerita detegerentur, iure suo exui, quo is abutens indignum sibi Episcopum praefici postulabat. Itaque iam primis seculis hoc ita usu receptum fuit, ut abiecto inidoneo, Synodus Prouinciae cum Metropolitano Ecclesiis vacantibus Episcopos daret: (§. 8) continuauitque deinceps pluribus seculis, nisi quod, quo tempore Episcoporum creandorum potestas in manu ferme Regum fuit, populo concessa sibi gratia abutente, Episcopi constitutio ad Principem rediret, non ad Metropolitanum, quod exemplis nonnullis, testimoniisque illustrauit LUDOUICUS THOMASINUS. (a) Neque vero antiquiorem si disciplinam spectes, quidquam referebat, *vitio*ne aliquo ipsius *electionis* fieret, ut improbanda videretur, an *eligentium culpa*? quod discrimen solenne fuit deinde, ex quo subtilioribus quibusdam regulis adstrictae

(a) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 21. §. 9.

adstrictae sunt electiones capitulares. (§. 71.) Sane iure decretalium nulle sunt *ipso iure* illae tantum indignorum electiones, in quas omnes de Capitulo consensissent. (b) Alioquin enim minoris potestatis, sed innocentis electio valitura decenteretur. (c) At ubi aliquod in solennitate exactat admissum vitium fuerit, iudicis contentia opus erit, ut iure eligendi Capitulum excidat. (d) His angustiis eminentem Romanae Sedis auctoritatem minime constringi hodie, passim traditur: Neque ego contra valde pugnaverim: (*) quamquam in Hungaria quidem deuolutionibus huiusmodi veteres eius Regni mores vehementer obstant, et in Germania concordati lege causam hanc totam, non Romanae Curiae placitis iudicari oporteat, de quo alio iam loco explicate satis, et copiose diximus. (§. 71.)

(*) Certe *Extravagans* 13. de *praeib. int. comm.* in causa cassatae electionis, nullo discrimine adhibito, prouisionem Papae reseruauit. Sed hoc iure Pontifices hodie in Germania vix vtuntur, nisi a scientibus indignus electus fuerit. Interdum

(b) VID. CAP. 7. 20. de *elect.*

(c) VID. CAP. 22. 23. de *elect.*

(d) VID. CAP. 42. 50. de *elect.*

terdum Papa vim adimit *confirmationi*, quam *inferior Praelatus* aliquis impertitus est electioni ad suam cognitionem pertinenti: quo casu non infirmatur electio, si modo canonica fuerit, ut ex cap. 39. de elect. in 6. non obscure colligitur.

§. 207.

Vel, si canonica est, confirmatur.

Vt autem eum, qui dignus non erit, ad episcopatum non admitti, prorsus aequum est, (§. 106.) ita non caret iniuria, negare confirmationem electo, si omnia canonice acta sunt, nec in ipso quidquam deprehendi potuit, quo magis ab oblata sibi dignitate arceatur. *Confirmationem petentium desideria, si nihil impediat electum, impleantur*, inquit GREGORIUS M. (a) Et alibi etiam iure communi sic constitutum est, ut non liceat Superiori electionem reiicere, praeterquam si vitium eius aliquod, aut electi, eligentiumue detegatur: (§. 44) Itaque peruulgata est in libris Canonistarum doctrina, quae canonicarum electionum confirmationem rem esse iustitiae adfirmat, non gratiae, et confirmationis gratiam, cuius alicubi ius nostrum

(a) VID. CAP. 3. de elect.

strum meminit, (b) genus aliud qualecunque beneficentiae interpretatur potius, quam liberum in Papa arbitrium dandae, negandaeue confirmationis quantumvis bene merentibus. (c) Equidem, ut erant medii aevi homines in augenda Romanae Sedis auctoritate nimis liberales, facile creditum est, veterum Pontificum, ac Synodorum canones Metropolitanis scriptos esse tantum, nec ad Sedem apostolicam ullo modo pertinere, cuius esset in re beneficiaria non summa solum, verum illimitata etiam potestas: at haec ut erat opinio nimis inepta, ita tempore ipso penitus infirmata est. CONCILIUM quidem BASILEENSE, quamquam supremam eius Cathedrae in Ecclesias inferiores omnes potestatem saluam esse cuperet, (d) eandem nihilominus sic voluit coerceri, ut electionum libertati ne noceat, neue illa sit omnino arbitraria: Negandae confirmationis causam decrevit eam solam esse iustam, quae *magna esset rationabilis*, atque *evidens*: eamque ipsam in litteris apostolicis diserte iussit exprimi, quo magis a subreptio-

(b) VID. CAP. 18. de elect.

(c) NELLER. cit. diff. §. 2. n. 13.

(d) CONCIL. BASIL. Sess. 14.

reptionibus cautum esset. Idem eadem Synodus multo luculentius edixit in capite quinto sessionis tertiae, et vicesimae, quem locum integrum in eo, quod nuper commemoravi Concordatorum proiecto, (§. 100.) suum fecerunt status Germaniae his verbis: *Electioes autem, et confirmationes, ut praemittitur, factae neque per Papam, aut Sedem apostolicam, seu illius, seu alia quavis auctoritate infringi valeant, seu quomodolibet impediri, nisi forte in perturbationem Ecclesiae, aut privatae, seu publicae utilitatis electio aliqua vergere timeretur. Quo casu Summus Pontifex, quum ad ipsum confirmatio delata fuerit, si talem urgentissimam causam subesse agnouerit, ea prius mature discussa, et parte plene defensa, accedente totius Ecclesiae Cardinalium, vel maioris partis subscriptione causam eiusmodi veram, sufficientemque fore attestantium, tali electione reiecta ad Capitulum, vel Conuentum remittat, ut infra competens tempus iuxta loci distantiam (e) ad aliam, ex qua talia non formidentur, electionem procedat. Hac lege nunc utitur Occidens, etiam Germania: Ita enim conuentum est Aschaffenburgi, ut confirmaturum se polliceretur Papa electiones, si canonicae fuerint, nisi*
ex

(e) VED. GAP. 16. de elec. in 6.

ex rationabili, et evidenti causa ac de Fratrum consilio de digniori, et utiliori persona duxerimus providendum. (§. 79.)

§. 108.

Effectus confirmationis.

Vetere Christianorum iure confirmationis huius nulli fuerunt effectus peculiare: Eo namque iure Episcopum faciebat non confirmatio, sed consecratio, a qua illa ferme non seiungebatur. Hac causa factum est, opinor, ut *electionis* quidem, et *consecrationis* antiqua monumenta per saepe, nusquam vero *confirmationis* meminerint, certe non eius, quae Pastorem Ecclesiae constituat. At non ita se habet recentior disciplina, quae iam inde a seculo undecimo, ut a *collatione* beneficii *ordinationem*; sic *confirmationem* a *consecratione* coepit distinguere. (a) Admissa enim semel, atque in usum etiam traducta huiusmodi separatione, primum fuit, in eam venire cogitationem, ut Episcopus per confirmationem constitui crederetur. Huic autem doctrinae consentaneum fuit, ut

U

plures

(a) VAN - ESPEN, P. I. Tit. 14. cap. 1.

plures ei deinceps, atque insignes effectus attribuerentur, quos antiquiores Ecclesiarum mores omnino ignorabant. Sic *Spirituale coniugium*, quod inter Episcopum, atque Ecclesiam electione initiatur, ratum fit confirmatione, et manuum impositione completur, quod INNOCENTIUS III. docuit. (b) Tribuit igitur confirmatio *ius in re*, quo nomine, probato crimine, vel irregularitate a praelatione dicitur *amouendus*. (c) Et de obtento episcopatu deiiciendus. (d) Tribuit ea porro iurisdictionem episcopalem totam: (e) Excipiuntur duntaxat illa, *quae maioris inquisitionis discussionem exigunt*, cuiusmodi sunt: Depositio clerici ab Ordine: Delegatio degradationis: Traditio clerici in manus Curiae secularis, qualia Episcopus, nisi consecratus, exercere prohibetur, (f) eo quod parum decens esse videatur, auferri Ordines ab eo, qui dare illos nondum possit, quam ex PANNORMITANO rationem adfert, ac probat CEL. NELLERUS; quam

(b) VID. CAP. 4. *de transl.*

(c) VID. CAP. 33. *de testib.*

(d) VID. CAP. 16. *de accusat.*

(e) VID. CAP. 7. 15. *de elect.*

(f) VID. CAP. 15. *de elect.*

quam recte, non disputo. At isthoc quidem profecto certum est, quae proxime ab ordinatione proficiscuntur, ea non esse in potestate confirmati: nec tamen impediri eum, quo minus iis per alium defungatur; (g) dum modo hic gratiam, et communionem Sedis apostolicae habeat. Insigniis quoque Episcoporum propriis, privilegiisque confirmati illico utuntur: (h) Nec, ut bona Ecclesiarum suarum possint administrare, *iure decretalium* quicquam praeterea requiritur. Atque haec illi hodie cuncta faciunt, non in modum *dispensationis*, ut Episcopi in concordia electi, (§. 51.) verum iure omnibus communi, et ordinario. Ita, quos vetus disciplina a consecratione repetebat, eosdem effectus plerisque ad confirmationem transtulit nova, nihilque prope modum, praeter characteris episcopalis dationem, pendentemque ab eo potestatem reliquit consecrationi, quae cuncta absunt ab antiquis moribus, qui Sacrum Imperium omne ab ordinatione ducebant, nec aliam faciebant *Ordinis*, aliam *iurisdictionis* potestatem: ac ne Episcopi qui-

U 2

dem

(g) VID. CAP. 11. de elect.

(h) VID. CAP. 17. de elect.

dem nomine ante consecrationem quemquam insigniebant : (*) quae posterior consuetudo haecenus retenta est, quod necdum consecrati non *absolute* Episcopi, sed cum addito : *electi*, compellari soleant. (**)

(*) VAN - ESPEN. P. I. Tit. 14. cap. 5. Idem Romanae quoque Ecclesiae exemplo confirmari potest, quae, quos ipsa sibi pontifices, quamvis legitime, delegerat, Episcoporum in numero ante consecrationem non habebat. STEPHANUM quidem certe huius nominis *secundum* primus omnium CARD. BARONIUS inter Pontifices recensuit, ut PAPEBROCHIUS adnotavit in *conatu chronolog. ad vitam Stephani II.* quem nec ANASTASIUS BIBLIOTHECARIUS, nec alius quisquam ex antiquis inter Pontifices retulit, non aliam utique ob causam, quam quod ante, quam consecraretur, supremum diem obierit.

(**) Quod ex cap. 7. de *rescript.* et cap. 8. de *his, quae fiunt a Praelato.* pulchre ostendit CEL. NEL-
LERUS cit. *diff. Q. ad n. 16.* Episcopi protestantes in Germania, inquit vir idem doctissimus (quorum duntaxat unus perpetuus est de collegio S. R. I. Principum, scilicet *Lubecensis*, qui et *Vtinensis*: alter nempe *Osnabrugensis* alternatius cum Catholico) non gaudent alio titulo, quam *postulatorum*, seu *electorum Episcoporum.* *Inst. Pac. Art. I. §. 22.* Catholicis merito simplicem Episcoporum titulum eisdem dare recusantibus, ex *regula paritatis*: quum enim ne Catholici quidem, si confirmati non fuerint, se subscribant in Comitibus aliter, quam *electos*, et, si confirmati fuerint, adiiciant *confirmati* praedicatum, iustum erat, ut Protestantes *electi*, vel *postulati*, quia nec confirmantur, nec conse-

consecrantur, nunquam se sine addito nominarent Episcopos. *vid. Recess. Imp. nouiss. in subscript. von wegen Johannesen erwählten Pischhoff zu Lübeck.* Sedent hi ad Comitia Imperii venientes in scamno transuerso: quia neque inter ecclesiasticos, neque inter seculares S. R. I. Principes locum inuenire poterant.

§. 108.

Confirmati in Germania inuestiuntur.

Inter effectus confirmationis papalis in Germania censeretur hodie *solennis* Episcoporum de regalibus sui principatus *inuestitura*. In Concordato Callixtino fieri discrimen videtur inter Episcopos *Regni teutonici*, et eos, qui sunt *ex aliis partibus Imperii*: Nam quum de his cautum esset, ut, accepta manuum impositione, *infra sex menses regalia per Sceptrum* ab Imperatore reciperent, de illis sic tum conuentum est: *Electus autem regalia per Sceptrum a Te recipiat*: Ex quibus verbis duo quaedam non obscure colligi possunt: *unum*, Episcopos *Regni teutonici* omnino *ante consecrationem* fuisse inuestiendos: *alterum*, eosdem etiam *ante ullam Papae confirmationem* inuestitos administrare regalia: Quoniam enim confirmatio aevo illo necdum fuerit ad morem hodiernum actus ita distinctus;

multoque minus ad Pontificem in vniuersum pertinuerit, nihil obstabat, quo minus electus ab Imperatore vt ante consecrationem, sic ante confirmationem vllam acciperet principatum, administraretque. Et vero ita etiam moribus Germaniae receptum fuisse, perspicuum est, non ex litteris tantum Archiepiscopi Magdeburgensis apud LUDEWIGIUM (a) verum etiam ex iis, quae habent CONRINGIUS (b) atque HÄBERLIN. (c) OTTO quidem FRISINGENSIS tradidit memoriae, Callixtini Concordati lege hoc quoque statutum esse, *ne electi . . prius ordinentur, quam regalia de manu eius (nempe Caesaris) per Sceptum suscipiant*: (d) verene id traditum sit ab eo, an secus, nunc non disputo: vsum certe legis probat documentum insignis, quod est in *gestis Treuironum Martenianis* in ADALBERONE de anno MCXXXII. post Concordatum Callixtinum decimo: *Cum ADALBERO venisset Aquisgrani ad Curiam Imperatoris, LOTHARIUS REX noluit eum inuestire regalibus, eo quod ante recepisset conse-*

(a) LUDEWIG. in *Reliq. mss* T. 2. pag. 447.

(b) CONRING. *Ex. de const. Episc. Germ.* §. 75.

(c) HAEBERLIN, T. 2. pag. 482. *seqq.*

(d) OTTO FRISING. *Lib. 7. cap. 16.*

consecrationem episcopalem, quam suam requisivisset investituram, et omnino, ut credebatur, Rex ei se opposuisset, nisi, quod ipsum talem virum esse sciebat, qui facile totum mundum sui Imperii contra ipsum commoveret: Vide et leuem satisfactionem ab ipso recepit, cum enim ex communi consilio Principum iuramentum Regi obtulisset, quod non ad diminutionem sui honoris hoc factum esset, sed a D. Papa coactus ad consecrationem accessisset, Dominus Rex iuramentum ei remisit, et regalia Sceptro Regni ei concessit. Continuavit hic usus ad tempora OTTONIS IV. quod contra MOSERUM (e) ostendit IOA. GUILL. HOFFMANNUS. (f) At hodie, etsi non neget vir inprimis doctus FRANCISCUS DÜRR, posse nunc quoque Caesarem, si omnino velit, necdum accepta Romana confirmatione, investire electum de feudis Ecclesiae adnexis, (g) idque etiam recentiori aetate factum esse interdum, vix dubitari queat; (h) inter alia plura ad investituram exorandam probatu necessaria, Bullam Papae confirmatoriam praecipuo quodam loco esse, non

U 4

aucto-

(e) MOSER. Teutsches Staats-Recht. Lib. I. cap. 17. §. 36.

(f) HOFFMANN. diff. de invest. Episcop. p. 29.

(g) FRANC. DÜRR. diff. de iudic. controu. cap. 3. §. 5.

(h) AUCTOR. obseru. histor. iurid. obs. 9.

auctoritate modo, testimonioque Scriptorum; verum ipsis etiam rebus iudicatis demonstravit MOSER, (i) adfirmavitque iam tum ante BUDERUS: *Exhibere autem, inquit, cum precibus inuestiendus debet: documentum, quo Antecessorem mortuum esse, vel locum resignatione reliquisse probetur: Instrumentum electionis, vel postulationis: Bullam Pontificis confirmatoriam: Bullam ad Regem, qua Papa Imperatorem de confirmatione certiore facit: Et litteras inuestiturae postremae.* (k) Et habet mos iste causam fortasse non improbabilem: Nam quum ante confirmationem necdum sit omnino certum, fore, ut electioni vis sua constet, quoniam et cassari ex iustis causis potest, et pro re nata prouideri de alio Episcopo (§. 107.) expediens magis est, non inuestiri quemquam, nisi iam confirmatum. Qua ratione idem etiam in Hungaria iam diu ita obseruari, certius est, quam ut probari debeat. (*)

(*) Formula confirmationis pontificiae potestatem electo tribuit administrandi Ecclesiam non modo in *Spiritualibus*; verum etiam in *temporalibus*.

(i) MOSER. in seinen kleinen Schriften.

(k) BUDER. de confirmat. Epis. German. in Symmikt. n. III §. 23.

bur. (§. 105.) At haec utique ab Imperatore in Germania, in Hungaria a Rege apostolico accipiunt Episcopi? Et Aulam quidem caesaream semel, atque iterum notasse formulae huius partem eam, quae temporalium administrationem spectat, in compertis est: vid. BUDER. *cit. diff.* Et Senatus Imperii aulicus anno huius seculi quadragesimo nono in causa Capituli Eichstadenensis contra Episcopum eius loci apud STRUBENIUM in Neben-Stunden P. 3. p. 449. inter alia sic pronuntiat: Was eben seine beschworne Wahl-Capitulation belange, so stehe ihm zwar frey . . . solche bey Ihro Kayserl. Maj. zu übergeben, und vorzulegen. Unterdessen aber, bis nicht die allerhöchste Entscheidung dieserhalb erfolget, solle er alles in Ansehung der Temporalien in dem Stande, wie die Sachen vor angenommenen Process gestanden, belassen. Es könnten übrigens Kayserl. Majestät gar wohl geschehen lassen, daß Er diese Wahl-Capitulation auch Ihrer Päpstl. Heiligkeit quoad ecclesiastica vorlege, indem Ihro Kayserl. Maj. ohnehin zu deroelben das vollkomneste Vertrauen hegeten, daß solche niemahlen würden zugeben, daß Mann bey Untersuchung der Capitulations-Articula etwas solte wegen denen von Kayserl. Maj. allein herfließenden Temporalien zu Rom verordnen, gleich wie auch Kayserl. Maj. ihres allerhöchsten Orths sich niemahlen die Entscheidung über die zur geistlichen Obrigkeit gehörigen Sachen zueignen. *Conf. diff. de insigni libertate cleri germanici circa impositionem decimarum.* §. 12. Exstat Tom. I. Concord. nat. german. pag. 166.

§. 109.

Quod ad Episcopos Protestantes non pertinet.

Quum post initam de religione pacem in Germania, interdum accideret,

vt Episcopi eligerentur, vel postularentur a Sacris Catholicis alieni, inuestituram eis negare coepit Aula caesarea, ex eo inter alia capite, quod nullam a Papa confirmationem habuerint: (a) vel, si concessa etiam, vt sub MAXIMILIANO II. saepe factum est, ea ferme conditione concessa est, vt confirmationem nihilominus inde petere cogerentur. Hac causa euenit, vt ipsi etiam Protestantium Episcopi non raro ad Curiam Romanam pro illa impetranda recurrerint: (b) praesertim, quum et ciues saepe, et vasalli ceteri eo praetextu obsequium detrectare visi sint: quae res quantis esset incommodis implicata, facile coniectu est. Ad ea vitanda in pace Westphalica cautum est: vt *electi, aut postulati in Archiepiscopos, Episcopos, aut Praelatos August. confess. addicti a Sacra caesarea Maestate, postquam intra annum electionis, aut postulationis suae fidem fecerint, et iuramenta regalibus sueta feudis praestiterint, absque ulla exceptione inuestiantur, utraque taxae ordinariae summam insuper eiusdem dimidium pro infeudatione pendant: iidem, aut Sede vacante, Capitula,*

(a) BUDER, loc. cit. §. 22. 28.

(b) HOLZIUS. *diff. de statu Episcoporum. German. A. C. a cond. trans. Pass. ad P. W.*

pitula, et quibus administratio cum iis coniunctim competit, ad uniuersales aequae, ac particulares deputationum, visitationum, reuisionum, aliosque Conuentus imperiales litteris solitis euocentur, et suffragii iure fruuntur, prout quisque statum ante religionis dissidia eorum iurium particeps fuit.

Art. V. §. 21.

DE

CONSECRATIONE EPISCOPORUM.

§. 110.

Episcopum proprie facit consecratio.

Ad complendam Episcoporum canonicam constitutionem, quamquam sint hodie confirmationis effectus non contemnendi, necessaria est *consecratio*, per quam demum Spirituale illud foedus coniugii, quo tamquam insolubili vinculo Episcopus Ecclesiae suae adstringitur, consummari ait INNOCENTIUS P. III. (a) Et vero ita est profecto: Non enim confirmationis ea vis est, sed consecrationis, ut, quemadmodum plenitudinem *Spiritus Sancti*, sic plenitudinem tribuat *sacerdotii*, eamque,

(a) VID. CAP. 4. de transl. Episc.

que, quae inest in episcopatu, ministerii, curaeque pastoralis totius plenam, et solidam potestatem complectentem non ea duntaxat munia, et iura, quae sunt propria Ordinis episcopalis: sed continentem ea quoque, quae in iure dicundo, totoque versantur Ecclesiae regimine. Et hoc quidem posterius, inspecta vetere Christianorum disciplina, video esse extra omnem controuersiam positum; Non enim illa ius vllum electo tribuebat: nec a consecratione seiunctam nouit confirmationem vllam; solaque manuum impositione Sacrum Imperium conferri multis canonibus sciscebat; quod adeo verum est, vt non rem modo nullam, sed ne nomen quidem Episcopi ante consecrationem quisquam nancisceretur. (§. 108.) Teneo memoria, quae dicebam nuper, quum de vi, atque efficacia confirmationis papalis ex recentiore Latinae Ecclesiae disciplina differerem. Verum haec, quae in electos a confirmatione nunc proficiscitur, iurisdictio, non est absimilis illi, qua Praelati quidam fruuntur potestate, vt aiunt, quasi episcopali praediti, administratoria nempe, ac quodam modo vicaria, quam electi per confirmationem tamquam *cere-*
moniam humanam, deputationemque extrinsecam
adipi-

adipiscuntur , ex *mera* Sedis apostolicae *commissione* tantisper exercendam , vt explicat vir eximius CASPARUS BARTHELIUS , atque ipsa indicat formula confirmationis. (§. 105.) Itaque ius episcopatus proprium , et hierarchicam gubernandi potestatem sola confert manuum impositio : Sola proprium constituit Episcopum , tamquam Praesidentem diuinitus institutum , heredemque illum sola efficit , atque Successorem Apostolorum. Inde enimvero est , quod etiamnum Ecclesia Episcopos , licet a Pontifice Maximo confirmatos , non patiatur dici , nisi Episcopos *electos* , id quod iam alias obseruatum est : Et quum in Ecclesiis quibusdam prauus inualefcere mos coepisset , vt Episcopi iurisdictione , ac temporalium administratione per confirmationem aucti , nulla toto vitae tempore ordinationis cura tangerentur , incubantesque regalibus Ordinis episcopalis ministerium omne in Suffraganeos suos reiicerent , auctor fuit Tridentinis Patribus CARDINALIS LOTHARINGIUS , ne consuetudinem plenam scandali , et ab institutis Ecclesiae tam abhorrentem impunitam finerent ; perfecitque , vt ad vindicandam episcopatus diuinam institutionem , abolendamque abusus tam grauis

memo.

memoriam lege perpetuum valitura edixerint : vt *Ecclesiis cathedralibus*, seu *Superioribus quocunque nomine*, ac titulo praefecti, etiamsi *Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales* sint, si munus consecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem teneantur : Si intra totidem menses postea id facere neglexerint, *Ecclesiis ipso iure sint privati.* Sess. 23. cap. 2. de reform.

§. III.

Consecratio Episcoporum trium requirit praesentiam.

Quod de Sacris ordinationibus quibuscumque traditum est alio loco, eas scilicet, nisi ab Episcopo rite consecrato, peragi non posse, idem ego ad Episcopi quoque consecrationem pertinere, si dixerò, rem dixerò, vobis vt opinor, minime omnium dubiam. Quodsi enim non potest simplex Sacerdos, ne quidem cogente necessitate, diaconatum, ac presbyteratum conferre, quod eo loco demonstratum est, quis hoc idem neget dicendum de episcopatu, in quo inest culmen, ac principatus sacerdotii? (*) At est tamen aliquid, quo altera ab altera ordinatio differ-

differat: Nam, quum ad Presbyterorum, ceterorumque clericorum Sacram initiationem vnius Episcopi manuum impositio sufficiens habeatur, trium requirit praesentiam Episcopi consecratio, quorum qui princeps est, *Consecrator* in antiquis ritualibus: Reliqui duo *adistentes* vocantur. Est haec disciplina peruetus, quae moribus inducta primum, canonibus deinde saepe confirmata, tanta semper religione in Ecclesia conseruata est, vt nihil in eam potuerit temporum vicissitudo. Equidem primis seculis, quum dandus esset Ecclesiae vacanti nouus Antistes, magno saepe numero Episcopi conueniebant a Metropolitano euocati; at iudicaturi potius de electione, dignitateque eius, quem populus sibi Pastorem designabat, quam quod ad imponendas ei manus plures tribus necessarij essent. Trium vero numerus in creandis Episcopis iam medio tertio seculo tam fuit solennis in Ecclesia, vt eum minuere non auderent, ne ipsi quidem schismatum auctores, quod exemplo NOUATIANI compertum est, qui, quum se CORNELIO aduersarium obiecisset, ne non ex norma canonum ordinatus videretur, tres ab extremis Italiae angulis Romam accersuit, a quibus

vino

vino plenis, et rei totius ignaris fictitiam accepit manuum impositionem, ut narrat EUSEBIUS. (a) Inualuit haec disciplina deinceps seculo quarto, et inualuit eo magis, quo robustius ei praesidium accessit ab auctoritate PATRUM NICAENORUM, qui legem eam iusserunt esse inuiolabilem. (b) *Vetus statutum obtinuit*, inquit THEODORETUS, *Sanctorumque Patrum in Concilio Nicaeno definitio, ut in unaquaque Prouincia, illius Prouinciae Episcopi una cum finitimis, si ipsis ita visum fuerit, ordinationes faciant: Et paullulum post: Canones cunctos Prouinciae iubent conuocari Episcopos, ordinarique vetant ullum, nisi tribus praesentibus Episcopis.* (c) Eundem istum numerum complura inde Concilia, inprimis Arelatense I. Arausicanum I. et Regienfe consecrauerunt. (d)

(*) Quae his opponi fortasse ad speciem possunt, cuncta ea diligenter explicata sunt a IOANNE DARTIS, DIONYSIO PETAVIO, NATALI ALEXANDRO, atque aliis pluribus, qui de hoc argumento aduersus BLONDELLUM, et SALMASIUM egregie disputauerunt.

§. 112.

(a) EUSEBIUS in Hist. Eccl. Lib. 6. cap. 43.

(b) CONCIL. NICAEN. 1. cap. 4.

(c) THEODORETUS. Lib. 5. cap. 9. et 23.

(d) HALLIER. de Sac. ordinat. T. 2. pag. 293.

§. 112.

Ad integritatem, non ad substantiam.

Sed nolim ego tamen propterea consentire BELLARMINO, numerum istum Episcoporum in ordinatione Episcopi tamquam Sacramenti necessitate requirenti: Non enim, quae ab institutione diuina non proficiscuntur, sed veluti ad disciplinam spectantia a Maioribus instituta sunt, tanti sunt momenti habenda, ut iis neglectis vacuum esse viribus Sacramentum oporteat: Atqui disciplinae duntaxat regula est plurium requirens praesentiam in creandis Episcopis, eo consilio a Patribus inuenta, *ne furtivum praestitum beneficium videatur*, ut ait Papa SIRICIUS. (a) Idem porro, nec obscure, tum ex AUCTORE constitutionum apostolicarum (b) tum ex INNOCENTII I. quodam decreto colligitur: (c) a quibus trium Episcoporum numerus non ad rei peractae valorem, sed ad eius certitudinem refertur. Qua quidem ratione nihil mirum est, ordinationes

X

nes

(a) HALLIER, loc. cit. pag. 297.

(b) CONST. APOST. Lib. 3. cap. 20.

(c) AP. GRATIAN. dist. 64. can. 4.

nes Episcoporum a duobus , vel ab vno etiam Episcopo peractas tamquam validas saepe ab Ecclesia esse admissas , maxime , quum vel haberi legitimus numerus non posset , vel plures eundem in locum coire vetaret temporum conditio , cogeretque utilitas Ecclesiarum summum ius migrari necessitatis contemplatione. (d) Quid ? quod canon primus inter apostolicos Episcopum non a tribus omnino , sed a *duobus* , vel *tribus* Episcopis ordinari praecipiat ? In quem canonem ZONARAS , et BALSAMON admonent , permisissam eo , quae a duobus Episcopis celebrata sit , Episcopi consecrationem ; non inepte : Qui enim a duobus vel tribus Episcopum ordinari iubet , a duobus idem fieri non vetat. (e) ANACLETI vero , ANICETI , aliorumque his similes epistolas , quarum fide nititur BELLARMINUS , nihil moror : quando hodie quidem nemo est omnium , qui in earum auctoritate magnam aliquam vim inesse putet in exquirendis Sacrae disciplinae originibus. Idem de epistola DAMASI ea , quae est de Chor-

(d) HALLIER. *loc. cit.* pag. 299.

THOMASINUS. *P. 2. Lib. 2 cap. 12.*

(e) BEUEREGIUS. *Cod. vind. Lib. 2. cap. 2. §. 1. seqq.*

Chorepiscopis , et IOANNIS III. ad Episcopos Galliae , et Germaniae dictum putata : quamquam tota illa de Chorepiscopis disputatio quam vim habeat ad dilucidandam praesentem quaestionem , non satis intelligo : Non maiorem profecto , quam Concilii Regensis canon secundus ordinationem ARMENTARII qui a duobus duntaxat in Episcopum consecratus est, *irritam* , et euacuandam declarans : loquendi nempe ratione Patribus , et Conciliis usitata , secundum quam irrita dicitur ordinatio eorum , quibus episcopale officium adimi , dignitasque auferri iubetur , quod sexcentis exemplis constat. Quis enim inanem omnino , et vacuum ARMENTARII ordinationem habitam dixerit ab eo Concilio , quod et ordinationes ab eo factas ratas esse iussit , et confirmationis collationem illi ipsi benigne permisit ? Postremis istis temporibus saepe solet per dispensationem indulgeri , ut loco duorum Episcoporum adfistentium adsumere liceat alios mitratos. At studiosissimus veterum canonum BENEDICTUS XIV. denegatione huiusmodi gratiae nos admonuit , non esse commoditati quorundam , ac sumtum parsimoniae posthabendam canonum venerandam canitiem,

§. 113.

Episcopi Consecrator proprius quis olim fuerit ?

Potestas ordinandi Episcopos multis seculis penes Metropolitam fuit, ac ceteros eiusdem Prouinciae Episcopos. Ecclesiastici nempe regiminis haec diu ratio fuit, vt Prouinciae cuiusuis Episcopi tanquam vnum corpus efficerent, in quo Metropolitanus Episcopus principatum tenebat quidem; verum sic, vt grauiora quaeque Prouinciae negotia Senatus huius auctoritate explicarentur. (§. 98.) Ita vero ad Episcopi constitutionem omnes Prouinciae Episcopos conuenire necesse fuit, quod omnium aetatum canones plane, perspicueque decernunt. (a) Sed praecipue Metropolitae auctoritas adeo habebatur necessaria, vt Episcopi praeter eius conscientiam ordinati Episcopi non essent, quod in Nicaeno primo Concilio decretum, (b) repetitum est postea, inculcatumque magno studio in Synodis tam Grae-

(a) HALLIER. *de Sacris Ordin.* Tom. 3. pag. 15. seqq.

(b) CONCIL. NICAEN. I. can. 4.

Graecorum (c) quam Latinorum: (d) vt
omittam Romanorum Pontificum de-
creta propemodum innumera, quae ple-
na manu ex omnis aevi monumentis con-
gessit FRANCISCUS HALLIERIUS. (e) Ne-
que vero alia tum fuit Ecclesiae Africanae
disciplina: Vt enim fuerint perpauci qui-
dam Scriptores minime indocti, qui Af-
rorum Primatibus, siue Metropolitanis
eandem negare potestatem velle videan-
tur; nihil tamen certius hac ipsa re esse
potest, idque elucet maxime, vt alios
nunc non commemorem (f) ex canone
duodecimo Concilii Carthaginensis secun-
di, quo *inconsulto Primate cuiusque Prouinciae*
vetitum est, licet cum multis Episcopis, sine
eius praecepto Episcopum ordinare. Vnde de
S. AUGUSTINO scribit POSSIDIUS in eius
vita capite septimo: *Adueniente ad Ecclesiam*

X 3

Hippo-

(c) CONCIL. ANTIOCH. *can.* 19.

CONCIL. LAODIC. *can.* 12.

CONCIL. CHALCED. *can.* 25.

(d) CONCIL. SARDICENS. *can.* 6.

CONCIL. ARELAT. II. *can.* 5.

CONCIL. TAURIN. *can.* 1.

(e) HALLIER. *de Sacr. ordinat.* T. 3. pag. 1. *segg.*

(f) CONCIL. CARTHAG. III. *can.* 39.

CONCIL. CARTHAG. IV. *can.* 1.

Hipponensem tunc Primate Numidiaë MEGALINO episcopatum suscipere AUGUSTINUS recusabat. Nec institutis Patriarchis, firmataque illorum auctoritate de hac Metropolitanorum potestate detractum est quidquam: quamquam enim Metropolitanarum ipsorum electiones a Patriarchis deinceps confirmandae essent, atque adeo ab iis ordinandi Metropolitanis; ius tamen consecrandorum Episcoporum suae Prouinciae intactum eis relictum est, quod ex CONCILIO CHALCEDONENSI perspicuum est, in quo Patres, constitutis Dioecesium limitibus sic decernunt actione decima sexta: *unusquisque Metropolita praefatarum Dioecesium cum Episcopis suae Prouinciae ordinet suae regionis Episcopos, sicut diuinis canonibus est praeceptum:* (g) Quo loco soli fortasse excipiendi videntur Patriarchae Alexandrinus, et Romanus, tum Primas Ecclesiae Carthaginis, quos iure quodam singulari in hac re vfos olim fuisse, iam alio loco me docuisse memini. (h)

§. 114.

(g) HALLIER. *loc. cit.* §. I.

(h) HALLIER. *loc. cit.* pag. 60—138.

§. 114.

Quis Metropolitae, aut Patriarchae?

Similiter ius ordinandi Metropolitae prouincialium Episcoporum fuit primis seculis. (a) Neque necesse omnino fuit, ut ad creandos Metropolitae e vicinis Prouinciis Episcopi, vel Metropolitanus aduocarentur: cuius rei exemplum illustre est in ordinatione COECILIANI, quam quum Donatistae tamquam illegitimam carperent, quod non a Primate alicuius Prouinciae, sed a comprouinciali Episcopo ordinatus esset, respondit S. AUGUSTINUS, minime fuisse necessarium, ut *Princeps a Principe ordinaretur: quum aliud habeat Ecclesiae Catholicae consuetudo, ut non Numidiae, sed propinquiore Episcopi Episcopum Ecclesiae Carthaginis ordinent: Sicut nec Romanae Ecclesiae ordinat aliquis Episcopus Metropolitanus, sed de proximo Ostiensis Episcopus.* (b) Quod si vero non fuit necesse, ad Primate tectius Africae ordinandum omnes ei subditos Metropolitanos conuenire; sed satis visum sit Catholicis, si a Prouinciae suae

X 4

Episco-

(a) HALLIER. loc. cit. pag. 48. seqq.

(b) S. AUGUSTINUS. Breuic. collat. die. 3. cap. 16.

Episcopis ordinaretur: multo minus necessarium illi crediderint, ad Metropolitanum cuiusvis ordinationem, alios ei minime subiectos Metropolitanos vocandos esse. Quare, quod in Synodo Sardicensi statutum fertur, ut ad creationem Metropolitanæ *propinquioris Prouinciae Episcopi* aduocentur, (c) id vel in usum non venit in Africa, vel, quod ego veri similis iudico, alia eius canonis sententia est constituenda. (*) Institutis Patriarchis, ius ordinandi Metropolitans intra fines Dioecesis eis cessit. Profecto Ecclesia Constantinopolitana simul, atque ad patriarchalem dignitatem euecta est, ordinationem Metropolitanarum sibi subiectorum illico vindicauit: (d) quo iure Exarchi quoque, et Primates, quorum par ius cum Patriarchis poene fuit, gauisi sunt: (e) praeterquam in iis prouinciis, quae sui iuris habebantur, cuiusmodi erant CYPRUS ex Concilio Ephesino, et Chalcedonensi, et nonnullae aliae ex IUSTINIANI constitutionibus: (f) Vnde ipse Imperator alibi Metro-

(c) CONCIL. SARD. *can.* 6.

(d) IUSTIN. IMP. *Nou. VII. cap.* 1.

(e) HALLIER. *loc. cit. pag.* 121.

(f) IUSTIN. IMP. *Nou. 131. cap.* 3. et 4.

Metropolitae aut a propria Synodo, aut à Beatissimis Patriarchis ordinatos narrat. (g) Quod quidem de Oriente dictum puta: Nam in Occidente etiam post constitutam patriarchalem dignitatem ordinationes Metropolitanarum in Synodis Prouinciae peractas esse, compertum nobis est ex Epistola LEONIS M. ad ANASTASIUM Thessalonicensem (h) et probant canones Synodorum Aurelianensis II. (i) Aurelianensis III. (k) Toletanae IV. (l) aliarumque plurium. Quamquam in Gallia, et adiacentibus ei regionibus, quae Imperii Romani iugum excusserant, consuetudine magis, quam lege vlla inductum sit, vt Metropolitanis a Metropolitanis sacrarentur. (m) Vt autem Metropolitae ab Episcopis Prouinciae, sic Patriarchae, atque Exarchi ab Episcopis, et Metropolitanis Dioecesis more veteri ordinabantur, (n) quod de Romano SANCTUS AUGUSTINIS: de ceteris docuit THEODORETUS *Lib. 5. cap. 9.*

X 5

(*)

(g) IUSTIN. IMP, *Non. 123. cap. 3.*

(h) VID. GRATIANUS. *dist. 63. can. 19.*

(i) CONC. AUREL. 2. *can. 7.*

(k) CONC. AUREL. 3. *can. 3.*

(l) TOLETAN. IV. *can. 18.*

(m) HALLIER. *loc. cit. pag. 57.*

(n) HALLIER. *cit. loc. pag. 141. seqq.*

(*) Canon sextus Sardicensis apud DIONYSIUM EXIGUUM sic habet: *Si contigerit in una prouincia, in qua plurimi fuerint Episcopi, vnum forte remanere Episcopum: ille vero per negligentiam noluerit ordinare Episcopum, et populi conuenerint, Episcopos vicinae prouinciae debere illum prius conuenire Episcopum, qui in ea prouincia moratur, et ostendere, quod populi petant sibi Rectorem, et hoc iustum esse, et ut ipsi veniant, et cum ipso ordinent Episcopum.* Huic canoni hunc inesse sensum monet ESPENIUS: si qua in prouincia contigerit vnum forte duntaxat Episcopum remanere, qui iuxta canones solus ordinare Episcopum non potest, iustum esse, ut vicinae Prouinciae Episcopi veniant, et cum ipso vacanti Ecclesiae Episcopum ordinent. Eundem illi sensum tribuit CHRISTIANUS LUPUS: qui si verus est, ac germanus, perperam illo est usus Ios. BINGHAMUS. Conf. HALLIER. loc. cit. pag. 40.

§. 115.

Ordinatio haec sensim ad Pontificem deuoluta est.

Atque ita, quotiescunque Episcopus erat populis dandus, extraordinaria Episcoporum Synodus vel vnius Prouinciae, vel Dioecesis cogeatur, prouti eius, qui fuit ordinandus, amplitudini conueniebat. Concurrerant Prouinciae omnes Episcopi vel ipsi, vel per litteras adsensum testificantes: (a) euocati a Metropolitano per episto-

(a) HALLIER. cit. loc. pag. 33.

epistolam, cui necessario parebant. (b) Consecrator erat Episcopus Metropolitani-
 nus, (c) qui, si impediretur, vices suas
 committebat cuipiam ex Coepiscopis Pro-
 uinciae, modo is esset Catholicus, et in
 gratia Sedis apostolicae. (d) Et huius ge-
 neris mandatum dare poterat Metropoli-
 tanus, etsi pallium necdum receperit. (e)
 Qui ex mandato Metropolitanis ab alio erat
 ordinatus, *impletis duobus mensibus*, adire
 Metropolitanum debebat, *ut ab illo monitis*
ecclesiasticis instructus plenius, quid observare
debeat, recognosceret. (f) Et in hunc se mo-
 dum habebat Latinorum disciplina vetus,
 quae, quamquam Regum mandatis non-
 nunquam interturbata fuerit, (g) Pontifi-
 ces quoque Romani praeter solitum mo-
 rem ex causis iustis suam interdum aucto-
 ritatem interposuerint: (h) atque Episcopi
 Prouinciarum, delatis electionibus ad Ca-
 pitula, ordinationum causa rarius iam
 coire

(b) HALLIER, *loc. cit.* pag. 17.

(c) VID. CAP. 6. 7. *de temp. ord.*

(d) VID. CAP. 10. *de offic. iud. ord.*

(e) VID. CAP. 11. *de elect.*

(f) VID. DIST. 65. ca. 8.

(g) HALLIER, *loc. cit.* pag. 23. et 53.

(h) HALLIER, *loc. cit.* pag. 60.

coire in Synodos coeperint ; sua tamen Metropolitanis in consecrandis Suffraganeis potestas salua perstitit per vndecim, et amplius secula. Proximo demum seculo duodecimo *murmur* auditum est, et *querimonia Ecclesiarum* indigne ferentium, ordinem antiquitus statutum turbari : *Truncari se clamitant*, inquit D. BERNARDUS, *ac demembrari: vel nullae, vel paucae admodum sunt, quae plagam istam aut non doleant, aut non timeant. Quaeris quam? Subtrahuntur Abbates Episcopis, Episcopi Archiepiscopis, Archiepiscopi Patriarchis, siue Primatibus. Bonane species haec? mirum si excusari queat vel opus.* (i) Et tamen posterior BERNARDO INNOCENTIUS III. moris huius meminit, multoque expressius LUCIUS III. vt adpareat, non vno tamquam ictu conuulsam esse Metropolitanorum auctoritatem, sed sensim depressam, et imminutam tandem penitus concidisse. Hoc in tempora BONIFACII VIII. praecipue conferri debet, quibus inuectae primum in Ecclesiam sacerdotiorum reservationes, et schismate Auenionensi mirum in modum auctae ius ordinandi metropoliticum penitus obruerunt. Equidem non defuit studium in Episco-

(i) BERNARDUS. *Lib. 3. consid. cap. 4.*

Episcopis, maxime Germaniae, ut, relicta etiam confirmatione Summo Pontifici, consecrationem Suffraganeorum recuperarent, quod liquet ex grauaminibus Moguntinis apud BARTHELIUM: (k) verum minus, quam oportebat, eo conatu videntur profecisse: Nam quoniam Concordatorum iure confirmatio Episcoporum quorumvis Sedi apostolicae relicta sit; et iam tum ante communi omnium lege constitutum esset, ut, quorum confirmatio a Sede Romana penderet, ad Curiam ipsi, aut per Legatos accederent, pronum fuit eo delabi, ut eidem Sedi paulatim etiam consecratio adhaereret. Et licet itineris Romani tandem Episcopis remotioribus remissa sit necessitas, impertiendae tamen consecrationis ius, quod peregrinationis eius consuetudine inductum est, minime rediit, Metropolitanis ipsa adfuetudine in eo vindicando iam nonnihil tardioribus.

§. 116.

(k) BARTHEL. *diff.* 3. in conc. §. 32.

§. 116.

An eam Metropolitani Germaniae sibi possint iure vindicare?

Num vero Concordatorum suorum lege possint Archiepiscopi Germaniae consecrationem Suffraganeorum suorum etiamnum praetendere? quaeri potest. Adfirmat SCHLOER, nec immerito fortasse: Non enim tantum nuspam Episcoporum suae Prouinciae ordinatio adempta est Metropolitanis in Concordato Aschaffenburgensi: verum etiam adiudicata, vt videtur, tacite quidem, nec obícure tamen: Sic enim ait PONTIFEX MAXIMUS: *Prouiso, quod confirmati, et prouisi per Papam nihilominus Metropolitanis, et aliis praestant iuramenta, et alia, ad quae iure tenentur: quo nomine manuum impositionem, ac praecipuo quidem quodam modo contineri, nihil dubitat SCHLOERIUS vir fane doctus, (a) ANTONIO SCHMIDTIO non admodum dissentiente. (b) In alia omnia abit GREGORIUS ZALLWEIN. Sed rationes, quibus*

(a) SCHLOER. *diff. de elect. Archi- et Episc. Germ. cap. 2. §. 28.*

(b) ANT. SCHMIDT, *Thesaur. Tom. IV. pag. 39.*

bus est usus, haut aegre refelluntur. Consecratio, inquit, (c) ad seculum usque decimum semper comes fuit confirmationis, alteraque alteri sic coniuncta, ut non facile diuelli queant: Sit ita. At diuelli eas tamen posse, argumento est disciplina recentior, quod vnum satis est ad refellendam hanc exceptionem, quum praesertim Concordatum ipsum, translata in Sedem apostolicam confirmatione, ordinationes Episcoporum, vna cum iuramentis, reliquisse Metropolitanis videatur. Nec est, quod ab hac sententia Romanae Sedis Maiestati vlllo modo metuas. Equidem non nego, quin a consecratione pendeat sacerdotii plenitudo, (§. 110.) in qua inest etiam iurisdictio vere episcopalis, at hanc in consecratione Episcopi accipiunt immediate a CHRISTO, a quo cunque manus eis rite imponantur: Vtram ergo sententiam elegeris, perinde erit, quando constat, perrarum id esse hodie, ut harum regionum Episcopi consecrationis munus ab ipso Summae Sedis Antistite accipiant. Illud autem prorsus repudiandum est, quod ait ZALLWEINIUS, parum scilicet Ecclesiarum saluti fore consultum,

(c) ZALLWEIN, *Tom. IV. Q. 3. esp. 4. §. 8.*

sultum, si confirmati a Papa Episcopi a Metropolitanis suis consecrationem postulare cogantur. Nam ne, quod is visus est pertimescere, hanc Episcopi possint pro lubitu differre, prouisum est ecclesiasticis regulis: Alioquin autem quisquamne dubitare potest, quin fraternae charitatis foedus arctius constringatur, dum, quod olim in moribus fuit, Metropolitanus a suis Suffraganeis: Hi contra ab illo manuum impositionem accipiunt? Et Prouinciae quoque integritati, ac perfectioni consulitur, dum ipsa sibi sufficiens a Metropolitanis Episcopos suos accipit, et ab Episcopis Metropolitanum consecratum habet, ut ait HALLIERIUS. Verum haec utcumque se habeant, consuetudo est Occidentis certa, et communis, qua non Metropolitanorum tantum, sed Episcoporum etiam quorumuis consecrationes a Summo Pontifice exorandae sunt. Ut autem in usu veterum Patriarcharum Orientis fuit, ut Metropolitanis suis raro necessitatem imponerent, ut a se sine medio manuum acciperent impositionem; sic hodie Summi Pontifices, abolita Romanae peregrinationis consuetudine, munus consecrationis vicinis Episcopis committere solent (*) tamquam ad functionem huius-

huiusmodi obeundam a Sede apostolica delegatis. (**). Ita vero praeter mentem fortasse illorum, qui primi nouandae disciplinae auctores exstiterunt, euenit paulatim, vt ablata a Metropolitanis Episcoporum et confirmatione, et consecratione, quae praecipua fuisse olim videntur, reuerentiae, atque obsequii incitamenta, eorundem in Suffraganeos suos auctoritas, mirum quantum euiluerit.

(*) Solent hodie tam Archiepiscopi, quam Episcopi, et iam a longo tempore indultum papale in ipsis confirmationis litteris accipere, vt munus consecrationis, a quocunque maluerint, Catholico Antistite, gratiam, et communionem apostolicae Sedis habente recipere possint.

(**) Vnde obseruante ESPENIO in Pontificali Romano sub titulo: *de consecratione electi in Episcopum* hoc in principio exstat monitum: *Nemo consecrari debet, nisi prius constet Consecratori de commissione consecrandi siue per litteras apostolicas, si sit extra Curiam, siue per commissionem viuae vocis oraculo a Summo Pontifice factam, si Consecrator ipse sit Cardinalis. Et ex praescripto eiusdem Pontificalis: Ordinator, priusquam ordinationem inchoat, petit ab Episcopis adsistentibus, et electum Consecratori, vt eum ad onus episcopatus subleuet, praesentantibus: habetis mandatum apostolicum? quo lecto demum ad consecrationem procedit.*

§. 117.

De huius disciplinae nouatione iudicium

HALLIERII.

Certe non dubitant Catholici, inquit Theologus doctrina, et pietate clarus FRANCISCUS HALLIER, (a) quin iuxta definitionem Synodi Tridentinae (b) Episcopi, qui auctoritate Romani Pontificis adu-
muntur, sint veri, ac legitimi Episcopi: No-
runt a Sede PETRI originem episcopatus ad nos dimanasse: dolent tamen aliqui eo ambitionem quorundam prouectam esse, et ei seruandae Summus Pontifex nonnisi pulcherrimi ordinis destructione consulere se potuisse crediderit. Grauius ferunt cum GREGORIO VII. (c) quod Episcopi quasi non habentes certum Metropolitanae Sedis locum, nec sub aliquo positi sint magisterio, huc, et il-
luc pro sua ordinatione vagantes, ultra regulas, et statuta Sanctorum Patrum liberi sint, et so-
luti. Dolent antiquos canones, quorum Sacrosancta est auctoritas, ex traditione apostolica descendentes neglectos iacere, adeo-

(a) HALLIER. de Sacr. ordin. Tom. 3. pag. 14.

(b) CONCIL. TRIDENT. Sess. 23 cap. 8. de reform.

(c) GREGORIUS P. VII. Lib. 2. Epist. 73.

adeoque miserum Ecclesiae nostrae statum esse, vt vel Summi Pontifices inferiorum Sedium dignitati inuidere potuerint, vel ab earum augmento sibi cauendum crediderint: Exinde mundanae potestatis incrementum in Sacris ordinationibus probabiliter natum obseruant; neglectum Archiepiscoporum accidisse conqueruntur; lugent dissolutam Episcoporum eiusdem prouinciae confociationem. Examen ordinandorum Episcoporum, et inquisitionem in eorum vitam, ac mores perfunctorie curari gemunt: nec extra prouinciam adcuratius perfici posse aduertunt. Confirmationes Episcoporum ab ipso Summo Pontifice, qui, quum nulli subditus sit, potest audentius nominationes indignorum reprobare, sapientiores, ac prudentiores necessariam hocce tempore iudicant: Sed nihil obesse putant, si eum, in quem ipse inquisiuerit, ad Metropolitani, et Prouinciae Episcopos remittat, reuocato etiam examine, et repetita inquisitione consecrandum, Antecessorum suorum scilicet exemplo, qui, non contenti propria inquisitione, ad Metropolitanum Episcopum consecrandum iterum reiiciebant, quem etiam de iis, quae ad ipsos delata fuerant, nonnunquam mone-

bant : Vnde et HORMISDA PAPA recte monuit; *facilius ordinationum vitia evitari, si sua Metropolitanis iura serventur.* (d) Neque putant decrefcere quidquam honori Summae Sedis, si Metropolitanis ab ipsa constitutis adcrefcatur. Quin imo, si quid honoris ipsis impendetur, id totum in auctores metropoliticae dignitatis Summos Pontifices recidere, eosque ad obedientiam habiturum promptiores arbitrantur, quos Metropolitanis a sua Sede constitutis obedientes effecerit. Sciunt, quid olim in simili materia GREGORIUS M. dixerit: (e) *Meus honor est honor uniuersalis Ecclesiae: Meus honor est fratrum meorum solidus vigor: Tunc ego vere honoratus sum, quum singulis quibusque honor debitus non negatur.* Multum interesse putant, antiquitati debitam firmari reuerentiam, qua nouatorum in eius quotidie praeiudicium aliquid molientium temeritas retundatur: Conducere quoque opinantur, si Summus Pontifex feculari potestati indignos nonnunquam obtrudenti suam, et sibi subditorum ecclesiasticam potestatem obiiciat. Haec etiam, aliaque id genus apud se differunt, eum suam digni-

(d) HORMISDA P. *Epist.* 26.

(e) GREGORIUS M. *ap. Gratian. dist.* 99. *can. fin.*

dignitatem extollere, qui sibi subditam magni fecerit: Cauendum, ne calcata inferiorum Ordinum ecclesiastica dignitate, in supremam potestatem aliquid audeatur. Sedis apostolicae Praefulibus vtilissimum est, Praedecessores suos imitari, qui nihil antiquius duxerunt, quam nota ex prisca consuetudine Ecclesiarum iura intemerata seruare; statuta Patrum adserere, concessa a Praedecessoribus priuilegia tueri, quos Episcoporum ambitio, et violationis in electionibus ecclesiasticis legum frequentia explicare suam auctoritatem coegit, et plenitudinem potestatis ostendere, quam aequitate solum antea definebant. Sed quis sum ego, qui de tantis Pontificibus vel loqui audeam, vel cum tantis Pontificibus? Si sententiam dico, vereor, ne temerarius audiam: Si consilium do non roganti, importunus: Si reprehendo, sceleratus. Sed nec sententiam fero, mea omnia non solum dicta, sed animi sensa Summae Sedi submittere: neque consulo, qui nec consulor, nec forte audior: multo minus reprehendo, qui non solum Summorum Pontificum dicta, sed et facta, quantum fieri potest, excusanda censeam: Antiquitatis solum neglectae expostulationem

quandam exhibeo ; Et, si qua eius restaurandae statim aliqua ex parte ratio adinueniri potest, discutiendum relinquo. Hactenus HALLIERIUS.

§. 118.

Consecratio Episcopi intra tres menses peragenda est.

Anxie veteres, ac sollicitè curabant, ut mox ab electione Episcopus ordinetur. Hinc LEO I. in epistola ad ANASTASIUM Thessalonicensem admonet eum, ut, quamprimum de electione certior factus esset, *ordinationem rite celebrandam* sua quoque auctoritate confirmaret, *et rectis dispositionibus nihil morae, aut difficultatis debere adferre, ne gregibus Domini diu desit cura Pastorum.* (a) Fuit sane prioribus seculis electionum canonicarum disciplina huiusmodi, ut nullam ordinationibus moram inferret. Deligebantur viri aetate maturi: doctrina, et virtutibus clari: Electos Metropolitanus Synodi suae iudicio probatos exemplo consecrabat. Nulla tunc vel aetatis, vel scientiae accessio expectanda fuit, nulla

(a) LEO M. in Epist. ad Anast. Thess.

nulla e longinquo petenda confirmatio. Ad manum erat Metropolitanus, vel Primas, qui electum vel ordinando confirmaret, vel Episcopo viciniore consecrandum committeret. Ita nefas putabatur, si qua post electionem, quantumvis modica in electis consecrandis mora interieretur. Quocirca Petres Concilii Chalcedonensis, quum relatum eis esset, non deesse Metropolitanos quosdam priscae consuetudinis minus, quam deceat, studiosos, negligentisque commissos sibi greges, nulla re cogente, ordinationes Episcoporum praeter modum differre, placuit, inquiunt, *Sanctae Synodo, ut intra tres menses Episcoporum ordinationes fiant, nisi ineuitabilis utique necessitas effecerit, ut dilationis tempus prorogetur. Si autem hoc non fecerint* (Metropolitani) *eos ecclesiasticae poenae subiici.* (b) Concilium Wormatiense sub HADRIANO II. eundem canonem latine redditum suis inseruit: (c) cui simile est id, quod HONORIUM I. constituisse refert LUITPRANDUS in chronico. Adiecit tribus alios duos menses PELAGIUS, vel potius RAUENNATENSIS SYNODUS seculi IX. (d) num

Y 4

vero

(b) CONCIL. CHALCED. can. 25.

(c) CONCIL. WORM. can. 76.

(d) SEB. BERRARDUS. Tom. 2. P. 1. pag. 510.

vero tres illi, aut quinque menses ab obitu Episcopi decedentis, an ab electione, siue confirmatione numerari debeant, ambiguum est. Atque Patres quidem Chalcedonenses tres duntaxat vacationi Ecclesiae menses dedisse videntur, ultra quos, in reatu esset, cuiuscunque culpa vacatio longius differretur. Eadem mens Concilii Rauennatensis fuit: quibus consentit INNOCENTIUS II. in Synodo Romana non dissimulans: *ultra tres menses vacare Ecclesias prohiberi ecclesiasticis functionibus.* (e) Nilominus in alium sensum hos canones detorsit Glossa, et hanc sequuti iuris nostri interpretes, ut ab obitu ad electionem tres menses concedantur, (§. 37.) inde vero tres alii ad confirmationem obtinendam. (§. 95.) Verum hocce tempore, quo electio ad Capitula, aut Summos Principes translata est, et confirmatio ad Summum Pontificem, diuturniori tempore opus est, inquit HALLIER ut Capitulum, vel Princeps eligat; ut electionem, seu nominationem suam Summo Pontifici notam faciat: ut Summus Pontifex in personam nominatam inquirat, nominationemque confirmet. Ab ea
ergo

(e) INNOCENTIUS II. in Synod. rom. can. 22.

ergo confirmatione et quidem, postquam, legitimis documentis ad electi notitiam deuenierit, tres isti menses ad consecrationem dati numerandi sunt: vt adeo non solum sex menses quos ab obitu Episcopi ad consecrationem alterius numerat INNOCENTIUS III. Sed vix aliquando integrum anni spatium sufficiat, quantumuis maxima diligentia consecratio ab electis acceleretur. Cf. ESPEN. *in schol. ad can. 25. Chalced.*

§. 119.

Causae excusantes, ac poena negligentiae.

Causam excusationis ab hac lege CONCILIUM CHALCEDONENSE solam habet iustam *necessitatem ineuitabilem*: (§. 118.) quibus verbis grauis, et vrgens necessitas intelligitur; cuiusmodi est illa, quam ZONARAS, et BALSAMON ad eum canonem proferunt, si barbarus urbem inuaserit, nec aditus cuiquam ad eam facile pateat. Addunt his alii cumprimis recentiores, immaturam electi aetatem: statum laicum: dubiam confirmationem: infirmitatem: morbum: vitium corpori superueniens, aut aliam interim per scelus contractam

irregularitatem, cetera eiusmodi, quae impossibilem quodam modo, certe minime suadendam efficiunt subitanam consecrationem. (*) At si nulla harum rerum impedimento fuerit, poenam ecclesiasticam non vitabit, cuius negligentia protelabitur consecratio. (§. 118.) Et olim quidem, quum in potestate Metropolitanorum esset ordinatio Suffraganeorum; neque his deesset auctoritas, qua electos moram nectentes ad eam suscipiendam compellerent, neglectae consecrationis culpa fere Metropolitanis imputata est: neque diu, nisi de his ob eam plectendis vlla exstitit ecclesiastica sanctio. Seculo demum nono SYNODUS RAUENNATENSIS canone eo, quem GRATIANUS perperam PAPAE PELAGIO adscripsit (a) temporaria ecclesiasticae communionis priuatione puniendos edixit electos, quorum culpa consecrationi mora iniiceretur: Si vero, inquit, *consecrandi Episcopi negligentia prouenerit, ut ultra tres menses Ecclesia viduata consistat, communionem priuetur, quousque aut loco cedat, aut se consecrandum offerre non desinat: Quod si ultra quinque menses per suam negligentiam retinuerit viduatam Ecclesiam, neque*

(a) GRATIANUS. *dist. 100. can. 1.*

que alibi consecrationis donum recipiat, imo Metropolitani sui iudicio cedat. Confirmavit et legem CONCILIUM TRIDENTINUM, et, laxato nonnihil tempore, poenam intendit: Primum enim statuit (b) ut ad maiores Ecclesias promoti munus consecrationis infra tempus a iure statutum suscipiant, et prorogationes ultra sex menses concessae nulli suffragentur: Deinde alio in loco decernit (c) ut Ecclesiis cathedralibus, seu superioribus quocunque nomine, ac titulo praefecti, etiamsi Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales sint, si munus consecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem teneantur: Si intra totidem menses postea id facere neglexerint, Ecclesiis sint ipso iure privati. (d)

(*) Conferendus hic est omnino FRANCISCUS HALLIER de Sacris ordinat. Tom. 3. pag. 328. seqq. ubi causas huiusmodi egregie illustravit. Idem eodem loco quaestionem ab INNOCENTIO III. relictam indecisam examinat: num electus, et confirmatus vitium contrahens corporis immedicabile, aut ob scelus patratum factus indignus consecrari possit, aut debeat? in qua eruditissimo viro omnino adsentiendum iudico.

§. 120.

(b) CONCIL. TRIDENT. Sess. 7. de reform. cap. 10.

(c) CONCIL. TRIDENT. Sess. 23. cap. 2. de reform.

(d) ESPEN, in schol. ad can. 25. Chalced.

§. 120.

Consecrationes Episcoporum quo die celebrandae?

Primis tribus Ecclesiae seculis, imo etiam amplius fortasse, ordinationes Episcoporum non modo nullis anni temporibus, sed ne certis quidem diebus videntur fuisse adstrictae. Ego quidem certe non facile adducor, ut aevo isto solis dominicis diebus Episcopos credam ordinari consueuisse. Quis enim nescit seculorum istorum morem, secundum quem, simul atque abire e vita Episcopum contigit, in locum eius alter illico deligi, nec ulla mora interposita consecrari solebat? Qua in re tanta quarundam Ecclesiarum festinatio erat, ut altero, vel tertio ab obitu die mortuo Successorem darent, quod BINGHAMUS observauit. (a) Speciatim de Pontificum Romanorum ante CONSTANTINUM ordinationibus contra PABROCHIIUM petitis ex chronologia certissimis argumentis demonstraui PAGIUS (b) eas quavis hebdomadis die celebratas fuisse: cuius moris aptae huic aetati ratio-

(a) BINGHAM. *Lib. 2, cap. 11. §. 2.*

(b) PAGIUS. *in Critica ad an. 67. n. 14.*

rationes Maioribus nostris minime defuerunt. (c) Nihilominus pace per CONSTANTINUM Ecclesiae data, in morem deinde, atque legem abiit, ut Episcoporum consecrationibus dies dominicus addiceretur; sic tamen, ut a vespera Sabbathi, qui dominico diei adscribebatur, eorum olim consecratio inchoari potuerit. Sane quinto seculo hac lege usam esse Romanam Ecclesiam duabus constat LEONIS M. epistolis, altera quidem ad Dioscorum Alexandrinum. (d) Ad Episcopos Viennensis Prouinciae altera, (e) in quarum posteriore *non passim, inquit, sed die legitimo ordinatio celebretur: nec sibi constare status sui nouerit firmitatem qui non die Sabbathi uespere, quod lucebat in prima Sabbathi, vel ipso dominico die fuerit ordinatus: solum enim Maiores nostri Resurrectionis dominicae diem hoc honore dignum iudicauerunt, ut Sacerdotes, qui sumuntur, hoc die potissimum tribuantur.* (*) Idem etiam posthac in Concilio Toletano IV. (f) et Caesar-Augustano (g) decretum est.

(c) HALLIER Tom. 3. pag. 310.

(d) LEO M. Epist. 9.

(e) LEO M. Epist. 10.

(f) CONCIL. TOLET. IV. can. 8.

(g) CONCIL. CAESARAUG. can. 1.

est. Et inualuit tamen labentibus seculis, ut aliis etiam maioribus festiuitatibus, nec iis tantum, quae in honorem Sanctorum Apostolorum celebrabantur (h) verum aliis quoque consecrarentur Episcopi, quod ex Pontificali Romano apertum est, atque exemplis etiam PELAGII II. IOANNIS IV. aliorumque Romanorum Pontificum ex ANASTASIO Bibliothecario illustrauit FRANCISCUS HALLIER. Addit AUCTOR libelli, cui titulus est: *Gemma animae*, (i) consecrari eos *hora tertia*, in quo S. ISIDORUM Hispalensem (k) et alios passim ex illo aeuo Scriptores habet consentientes. Id autem inde eueniebat, quod ad eam ipsam horam Missa publica celebraretur, ut SIDONIUS APOLLINARIS, (l) et Patres Concilii Aurelianensis tertii testantur. (m) Consecratio vero Episcoporum sine Missae Sacrificio non celebratur, nec olim, nisi in publica, ac solenni populi Synaxi, Sacroque eius conuentu suscipiebatur. Vnde NOUATIANI ordinatio-

nem

(h) ORDO VET. ROM. Tit.: quo die ordinetur Episcopus.

(i) LIB. I. cap. 189.

(k) ISIDORUS, de offic. Lib. 1. cap. 19.

(l) SIDONIUS. Lib. 6. Epist. 17.

(m) CONCIL. AUREL. II. can. 11.

nem *horā decima*, id est, quarta pomeridiana peractam veluti minus canonicam traducebant: Et CONCILIUM LAODICE-
NUM ordinationes tempore oblationis celebrandas esse, conceptis verbis edixit. (n)
In vfu hodierno est Episcopos consecrari horis matutinis, nec valde referre putatur, qua potissimum hora ceremonia ista perficiatur.

(*) Isthoc autem ita quam ob rem sit visum Maioribus diserte LEO M. in epistola ad Dioscorum Alexandrinum capite primo explicat. Ait eo loco Papa: *ut coelesti quadam regula insinuatum, et traditum nouerimus, in illa die celebranda nobis esse mysteria sacerdotalium benedictionum, in qua collata sunt omnia dona gratiarum. Quod caue sic interpreteris, quasi diuinam quandam, vel apostolicam praeceptionem habeamus, quae alia, quam dominica die, vetet Episcopos ordinari: Sed potius, ut intelligamus, inuitante diei huius Sanctitate, ac veluti praemonstrante Diuino Numine factum esse, ut hanc potissimum diem Christiani celebrando isti mysterio aptissimam iudicauerint: Diem enim quamuis dominicam, non solum Paschalem resurrectionis dominicae die significare LEO-
NEM iam pridem a QUESNELLO obseruatum est.*

§. 121.

(n) BINGHAM, *Lib. 4. cap. 6. §. 3.*

§. 121.

Locus consecrationis episcopalis.

Iam quoniam intra publicam Missae solennitatem Episcopos consecrari in usu omnium seculorum fuit: (§. 120.) planum est, aptum habendis consecrationibus locum non esse alium, quam Ecclesiam. MAXIMO quidem Cynico Ecclesiae Constantinopolitanae inuasori exprobatum esse nouimus, quod Ecclesia exclusus in fordibus auloedi cuiusdam aedibus ordinatus fuerit. Simile aliquid vitio datum est VR-SICINO, qui a factione DAMASO aduer-sante ad PETRI Cathedram electus est, quod ex GREGORIO NAZIANZENO, et SO-CRATE monuit BINGHAMUS. (a) Eccle-siam vero aptam ordinationibus intelligo non quamlibet, sed eam ciuitatis Episco-po viduatae. Multa sane proferri ex an-tiquis monumentis exempla possunt, quae doceant, Episcopos vetustissimis Ecclesiae temporibus in ipsa ciuitate, cui erant praefuturi eligi simul, et ordinari consue-uisse. (b) Quin etiam longo post auctam,
et

(a) BINGHAM, *Lib. 4. cap. 6. §. 9.*

(b) HALLIER, *loc. cit. pag. 236.*

et mirifice propagatam Ecclesiam tempore mos idem summa religione conseruatus est, vt nempe Metropolitanus vel ipse ad ciuitatem Pastore orbam accederet, electioni futuri Episcopi cum ceteris eiusdem Prouinciae Episcopis praeesset, ordinationemque in ea perficeret, vel, si qua eum causa impediabat, Episcopo cuidam vicino negotium totum perficiendum committeret. In quam rem, ne alia veterum testimonia adcumulem, notanda sunt prae aliis Concilia Regiense (c) atque Aureliane IV. (d) quae huic consuetudini apertissime fauent. (e) Inde autem mos videtur inualuisse, maxime in Occidente, vt, si per sese Metropolitanus huic vacare negotio prohiberentur, Visitatores viduatis Ecclesiis darent, qui in eam curam incumberent, acceptoque decreto electionis Episcopos Prouinciae ad se euocarent, aut in locum alium sibi commodiorem, in eoque munus consecrationis electis impertirentur. Certe Toletanum Concilium quartum: (f) *Episcopus autem comprouincialis,*

(c) CONCIL. REGIENS. can. 4.

(d) CONCIL. AUREL. IV. can. 5.

(e) HALLIER. loc. cit. pag. 237.

(f) CONCIL. TOLET. IV. can. 18.

lis, inquit, ibi consecrandus est, ubi Metropolitanus elegerit. Et Concilium Tarraconenfe quando Episcopum in metropolitana ciuitate non ordinatum statuto tempore iubet se Metropolitanus sui repraesentare aspectibus (g) manifeste indicat, more tunc vfitatiore in ciuitate Metropoli Episcopos confueuiffe consecrari. More, inquam, vfitatori: Non enim negare possumus, quin non modo intra Prouinciam aliis saepe in locis; verum etiam extra illam ordinationes Episcoporum non raro peractae fuerint, siue Principum iussu, siue Ecclesiarum quarundam singulari priuilegio, siue aliis demum causis id euenerit: (h) inter quas causas non postrema fuit, quod iam a multo tempore infueuerint Episcopi Romanam proficisci, augustiorem ibi inaugurationem accepturi. Et his postremorum seculorum vsibus attemperatum est Tridentini Concilii decretum, quo consecrationes Episcoporum, si extra Curiam fiant, in Ecclesia, ad quam promoti fuerunt, aut in Prouincia, si commode fieri poterit, celebrari iussit. (i) De iis vero, qui promouentur
in

(g) CONCIL. TARRACON. can. 5.

(h) HALLIER, loc. cit. pag. 239.

(i) CONCIL. TRIDENT. Sess. 23. cap. 2. de reform.

in Curia, constitutio est BONIFACII VIII. ut ad commissas eis Ecclesias . . . absque dictae Sedis (nempe apostolicae) litteris huiusmodi eorum promotionem, consecrationem, seu benedictionem continentibus accedere, vel bonorum ecclesiasticorum administrationem accipere non praesumant, nullique eos absque dictarum litterarum ostensione recipiant, aut eis pareant, vel intendant. (k) Quod quidem eo procul dubio pertinet, ne, qui ob causam quandam urgentem a Sede apostolica reiiciuntur, administrationem ecclesiasticam contra eius prohibitionem usurpent, neue occasio detur simulandi munus, quod nunquam sunt consequuti, quale quid iam temporibus ZACHARIAE Pontificis accidisse, colligo ex prima BONIFACII Moguntini ad ipsum epistola.

(*) Quo autem loco Summi Pontifices, Patriarchae, Primates, Archiepiscopi et olim consueverint ordinari, et hodie consecrentur, copiose docet FRANCISCUS HALLIER qui omnino consulendus loc. cit. pag. 228. seqq. Dabunt autem veniam Lectores, si me quum saepe alias, tum hic etiam doctissimi huius, piissimique Theologi ore loquentem animaduverterint. Facio idem nonnunquam cum aliis: tum, quod iam constat mihi, repudiari a multis, quae a me dicuntur, eadem ego si ore alieno, ac nomine profero, excipi cum adplausu: tum, quod

Z 2

meus

(k) VID. CAP. iniunctae de elect. in 6.

meus hic mos est, quae sint dicta ab aliis, scriptaue dilucide, ornatè, doctè, sic, ut neque rectius a me, neque elegantius dici queant, iisdem, vel paullulum immutatis verbis referre potius, quam, aliena quae sint, meis verbis prolata, dissimulatis auctoribus, mea facere.

§. 122.

Ritus consecrationis episcopalis.

Ritus consecrationis episcopalis plures sunt: non eiusdem omnes vel originis, vel efficaciae. Sunt eorum alii omnino necessarii, et ad eius *substantiam* pertinent, quibus proinde neglectis nulla est, et vacua viribus ordinatio: Alii vero ad *integritatem* ceremoniae referuntur, et omissi suppleri quidem iubentur, at irritam consecrationem non faciunt: Alii demum ornatus maioris, ac decentiae causa videntur accessisse. Ex primo genere est: MANUUM IMPOSITIO, Apostolorum exemplo consecrata, et omnibus Sacris Ordinibus communis: Quemadmodum enim scriptum est de primis Ecclesiae Hierosolymitanae Diaconis: *hos statuerunt ante conspectum Apostolorum, et orantes imposuerunt eis manus*, (a) sic de ordinatione PAULLI, et
BAR-

(a) ACT. VI, 6.

BARNABAE legimus: (b) *Tunc ieiunantes, et orantes, imponentesque eis manus dimiserunt illos.* Itaque nemo nec veterum Patrum fuit, nec eorum, qui deinceps *Scholastici* compellati sunt, qui manuum impositionem minus necessariam in creandis Episcopis existimasset, quamquam fuerunt, qui praeter illam ritus etiam alios aequo prorsus iure desiderauerint, qua ipsa tamen in re laudatores hodie, imitatoresque vel ex ipsis Theologis habent quam paucissimos. Impositioni manuum orationem adiungebant APOSTOLI. Isto exemplo instituta CHRISTI Ecclesia in ordinandis Episcopis manus semper imponi iussit cum PRECIBUS, quae sint consecrationis istius tamquam *forma*, rem ipsam, seu externum signum, quod *materiam* vocant Theologi, manuum scilicet impositionem, pluribus Sacris ceremoniis aptam, ad id, quod agitur, restringens, et propriam episcopalis ordinis potestatem indicans: Propriam enim singuli habent Ordines formulam benedictionis, quae, quum olim *deprecationi* similior esset, cuiusmodi illa est, quae exstat in constitutionibus sic

Z 3

dictis

(b) ACT. XIII. 3.

dictis apostolicis : (c) inde gratiae diuinae, potestatisque ad obeunda ministeria collationem referre coepit; quam consuetudinem seculo duodecimo vix esse antiquiorem ex veterum librorum ritualium omnium, et Scholasticorum silentio usque ad D. THOMAM colligit MORINUS: (d) nec apud Graecos eam in usu esse, vel olim fuisse docet, quod non diffitetur NATALIS ALEXANDER. (*)

(*) Sed de toto isto argumento consulendi erunt Theologi cumprimis dogmatici, qui de re Sacramentaria exposuerunt: DRUVENIUS accurate, sed parcius: Nonnihil copiosior est IUVENIUS: Superat vero utrumque HALLIER praecipue. Tom. 2. de ordinat. Sacr. Sect. 2. cap. 2. et MORINUS Ex. 2. et 7.

§. 123.

Qui ad eius integritatem, et ornatum pertinent.

Praeter manuum vero impositionem, ac preces eam comitantes, sine quibus reiicula est omnis consecratio, (§ 122.) alii sunt adhibendi ritus, quibus neglectis ordinatio integra non dicitur, ac proinde

(c) CONST. APOST. Lib. 8. cap. 5. et 16.

(d) MORINUS. P. 3. Ex. 2. cap. 2. Ex. 7. cap. 2.

inde supplenda, aut saltem non omnimode perfecta. Ex his ritibus est: I.) *Impositio Evangelii in caput Episcopi*. Est haec ceremonia in vtraque Ecclesia perantiqua: Meminerunt enim eius constitutiones apostolicae: (a) Canon item, qui est secundus ex illis, quos Concilio quarto Carthaginensi tribuit Gratianus, (b) admonetque Episcopum, *quamvis sit omnium caput, se tamen legibus istis subiici: Et eum, qui omnibus imperat, legis imperio subesse; eumque, qui omnibus dat mandata, a legibus mandatum accipere*, ut interpretatur D. CHRYSOSTOMUS. (c) Latini praeterea II.) caput Episcopi, et manus chrismate inungunt, quod Graeci non faciunt. Quin etiam in Latina Ecclesia, quamquam sit unctionis eius antiqua fatis memoria, quod ex LEONE M. observavit QUESNELLUS notis in sermonem eius primum; non ubiuis tamen usitatam fuisse illam prioribus seculis, certum reor, tum ex canonibus Concilii Carthaginensis quarti, qui eam penitus silent, tum ex Conciliis in Hispania, Gallia, Germania ante septimum seculum celebratis,

Z 4 bratis,

(a) CONST. APOST. *Lib. 8. cap. 4.*

(b) VID. DIST. 23. *can. 7.*

(c) D. CHRYSOSTOMUS, *de laud. Euang.*

bratis, in quibus similiter ritus huiusmodi nullum prorsus indicium reperias, quod argumento est non improbabili, eum ante hanc aetatem his Ecclesiis in usu non fuisse. (*) Neque his aduersus est INNOCENTIUS III. (d) quamvis PSEUDO-ANACLETI auctoritate deceptus eundem ille ab institutione apostolica deriuasse videatur. Vnctionem proxime consequitur III.) *baculi pastoralis*, et *annuli benedictio*, et *traditio*, quam ceremoniam *admodum antiquam* non immerito dixit MORINUS (e) quippe cuius et vetus Ordo Romanus seculi noni, vel decimi meminit, et Toletanum etiam Concilium quartum seculi septimi (f) inter ornamenta Episcoporum propria cum annulo connumerat baculum, quem vulgo *pedum* nominant: quamquam usum annuli in Gallia, et Germania serius inualluisse, haut aegre crediderim, eumque Graecos Episcopos adhuc ignorare testetur GOAR, (g) et consentit MORISANUS, quem inpfexisse non poenitebit. (h) Im-

misso

(d) VID. CAP. VN. *de sacr. vnct.*

(e) MORINUS. *Ex. 2. cap. 2. §. 5.*

(f) CONCIL. TOLET. IV, *can. 28.*

(g) GOAR. *in notis ad Ritual. Graec. pag. 313. edit. Paris. an. 1647.*

(h) MORISANUS. *in Diatr. de Protopagis. pag. 132. seqq.*

misso digitis annulo IV.) acceptum de humeris librum Euangeliorum Consecrator clausum tradit consecrato: *accipe*, inquit, *Euangelium*, *et vade: praedica populo tibi commisso: potens est enim DEUS, ut augeat tibi gratiam suam.* In hac traditione vim consecrationis sitam esse, placuit nonnullis de numero Scholasticorum, quos refellit MORINUS eo maxime, quod eam nulli Rituales ante quingentos annos scripti, nulli auctores ante id tempus commemorant, licet nonnullis, ut ISIDORO, ALEUINO, AMALARIO, et aliis commemorationis causa non defuisset. His ita peractis, et recepto ad osculum pacis consecrato, pergit in Missae Sacrificio Consecrator inde ab Euangelio usque ad Offertorium, ad quod illi duo intortitia accensa: panes duos, et duo barilia vino plena offert consecratus, atque una cum ipso Sacrum peragit, deque Hostia eadem participat, quod ex antiqua disciplina acceptum est. (*)

Finita Missa V.) benedicitur, et consecrato imponitur *mitra*, genus ornamenti vix ante annum post CHRISTUM natum miliesimum Episcopis usitatum, si MENARDO credimus: (i) et Graecis nunc etiam incognitum.

Z 5

(i) MENARDUS. in not. ad Sacrament. Gregor. pag. 362.

gnitum. (k) Postremum *chirothecis* induitur, quarum usum esse traditum ab Apostolis, incredibile prorsus iudicat CARDINALIS BONA (l) quum per aliquot secula nullum earum reperiatur monumentum, nec illis vnquam vsa sit Ecclesia Orientalis. (m) In hunc modum peracto ritu, et dato pacis osculo quasi obsignato, (n) Episcopus solenniter in Cathedram episcopalem deductus, lecta de more scriptura, primum sermonem ad populum habebat, quem veteres *enthronisticum* dicebant, vt obseruat BINGHAM, *Lib. 2. orig. eccles. cap. 11. §. 10.*

(*) Idem fortasse de expanso supra caput consecrandi Episcopi codice Euangelii dicendum est cum MORINO: Alioquin enim vereor, vt recipi possit, quod vniuerse scriptum est a DRUVENIO: de ritu isto septimo ipso seculo altum in ecclesiasticis monumentis silentium esse, idque ex eo confirmari, quod eius non meminerit ISIDORUS Hispalensis, licet ordinationis episcopalis ritus omnes minutim, summaque diligentia explicet *Lib. 2. de offic. cap. 5.* Atque eodem cum temperamento intelligendum reor ALCUINUM, quando scribit: *Illud vero, quod duo Episcopi tenent codicem Euangeliorum super*

(k) GOAR. *loc. cit. pag. 314.*

(l) BONA. *Rer. Litur. Lib. 1. cap. 24. §. 12.*

(m) VID. ESPEN. *P. 1. Tit. 15. cap. 3.*

(n) BINGHAM. *Lib. 4. cap. 6. §. 14.*

per caput, et vno fundente super eum benedictionem, reliqui, qui adsunt, Episcopi, manibus suis super caput eius tangunt, non reperitur in auctoritate veteri, neque noua: sed neque in Romana traditione.

(**) Nihil enim olim, inquit ESPENIUS *loc. cit.* §. 20. tum in Ecclesia Latina, ac etiamnum hodie in Ecclesia Graeca vsitatus, ac frequentius, quam plurium Presbyterorum, aut Episcoporum cum vno principaliter celebrante concelebratio: idque eodem poene per omnia ritu, qui hodie in Episcopi consecratione superest, quemadmodum late probat, et describit MORINUS *Ex. 8. cap. 1.* eumque tempore INNOCENTII III. id est, sub initium seculi decimi tertii nondum abolitum fuisse aduertit, licet tunc abolescere coeperit; eiusque abolitioni multum subseruiisse Theologiam Scholasticam, quae sub id tempus praecipue emerfit: eo quod mos ille, siue ritus fuerit Doctoribus Scholasticis innumerarum difficultatum seges amplissima.

§. 124.

Ordinationem Graecorum Ecclesia nunquam improbauit.

Differt igitur ritibus ordinatio Graecorum, et Latinorum; at in summa rei non differt. Equidem fuit post obfirmatum inter vtrosque schisma Graecorum genus quoddam in carpendo Latinorum ritu immoderatum: sed is furor paucorum fuit, nec vnquam ad Ecclesiam Orientalem

entalem totam pertinuit: neque iniquissimis his licet Graecorum calumniis expugnari potuit Ecclesiae Romanae constans moderatio. Semper illa redeuntes ad communionem tam Episcopos, quam Presbyteros, et Diaconos suis ordinibus admisit, quos apud suos prisco Graecorum ritu accepissent, ac sui quemque ordinis ministeria exercere passa est, non modo in Graecia; verum ipsa etiam vrbe, ceterisque omnibus Latini ritus Ecclesiis, de quo exstat egregia LEONIS IX. epistola paternae charitatis plenissima. Quid? quod exemplo etiam, testimonioque non vno doceri potest, indignissime quandoque tulisse Romanos Pontifices, si qui suis in ritibus Graecos turbare sint conati; idque ne deinceps auderet quisquam, seuerissime prohibuisse. Sunt in hanc sententiam complures apud MORINUM epistolae Pontificum COELESTINI III. INNOCENTII III. CLEMENTIS VII. PAULLI V. aliorumque in idem ad hanc usque diem conspirantium: Et nouissime BENEDICTUS XIV. in constitutione sua: *et si pastoralis*, septimo numero praecipit, *ut Episcopi Graeci in ordinibus conferendis ritum proprium Graecum in Euchologio descriptum seruent.* His ego auctoritatibus certissimum esse reor, nihil obesse

esse ordinationibus Graecorum in ritibus differentiam, modo rei summa conseruetur; quaeue e Scholasticorum quorundam penu depromptae rationes his opponi possunt, eas cum Pontificum diplomatis, et Florentini Concilii auctoritate comparatas, aut benigniore quadam interpretatione emolliendas esse aio, aut non magni faciendas, si pertinacius vrgeantur.

(*) Conf. MORINUS. *de Sacris ordinationib.* P. I. cap. 2. *seqq.* DRUVENIUS *de re Sacrament.* Tom. I. pag. 8. 9. 62. alique Theologi recentiores passim.

§. 125.

Quis sit effectus consecrationis?

Nullam diu a consecratione seiunctam confirmationem, quae Pastorem Ecclesiae constituat, cognitam fuisse, iam dictum est saepius. Haec dum in usu disciplina fuit, nullum electi in Ecclesiae administratione ius fuit, solaque demum consecratio Episcopum faciebat, qui ante illam ne quidem Episcopi dicebatur nomine. (§. 105.) Auulsi quidem aetas posterior confirmationem ab ordinatione, *iurisdictionemque* episcopalem a confirmatione proficisci

cisci credidit, vt a consecratione *ordinem*: at profecto sacerdotii plenitudo, in qua sita est vis episcopatus, vnaque cum ordine iurisdictio propria, et ordinaria a consecratione etiamnum ducit originem, quum ea, quam exercent confirmati, ex speciali Sedis apostolicae commissione pendeat, potestatique vere episcopali similis sit quidem, non par in omnibus, id quod alibi doceo. (§. 110.) Ita verissime INNOCENTIUS III. aiebat, Spirituale Episcopi cum Ecclesia sua connubium consummari per consecrationem, quod, nisi morte, vel summae Sedis accedente auctoritate solui nequeat. (a) Per eam igitur Ecclesia definit esse *vidua*: quique antea *electi* tantum, vel *confirmati* nomen gerebat, post eam Episcopus *absolute* dicitur: (b) neque iam exinde *fili dilecti*, sed *venerabilis fratris* titulum a Sede apostolica accipit. Beneficia quoque, quae tenebat haftenus, vacant illico post consecrationem, (c) eorumque pro vice illa collatio Romani iuris est, (d) quod in Hungaria
in

(a) VID. CAP. 4. de transl.

(b) FAGNANUS. ad cap. 7. de rescript. n. 6. et 7.

(c) VID. CAP. 7. de elect.

(d) VID. CAP. 4. de elect. int. Ext. comm.

in usu non est; Germania vero initis cum Sede apostolica concordatis non sine temperamento aliquo admisit. (e)

§. 126.

Olim dies consecrationis Episcopi festus erat.

Non omittam dicere, de quo etiam BINGHAMUS (a) et FRANCISCUS HALLIER admonuerunt, (b) scilicet diem consecrationis Episcopi magna olim festiuitate celebratum esse, neque eum tantum, quo quis re ipsa consecratus est Antistes; (c) verum etiam anniuersarium, quo nempe memoria consecrationis singulis annis re-
colebatur. Conueniebant Episcopi saepe magno numero; coge batur conuentus Sacer: sermones ad populum habebantur: nec vlla facile mittebatur apta festiuis diebus solennitas, de quibus omnibus testimonia veterum AMBROSII, PAULLINI, GREGORII TURONENSIS, et aliorum legi possunt

(e) BARTHEL. *diff.* 3. *cap.* 2. §. 29. et 33.

(a) BINGHAM. *Lib.* 4. *cap.* 6. §. 15.

(b) HALLIER. *Tom.* 3. *sect.* 7. *cap.* 2. *art.* 2.

(c) HALLIER. *loc. cit.* §. 1.

possunt apud HALLIERUM. (d) Et vero existant etiamnum S. AUGUSTINI (e) et LEONIS M. (f) sermones aliquot die consecrationis anniuerfario ad populum recitati, e quibus et causam huius consuetudinis, finemque, et ipsam adeo festiuam solennitatem facile agnoscas. Neque uentium tantum Episcoporum solennis fuit, ac festius consecrationis dies, sed eorum etiam, qui Sanctitate, ac virtutibus clari fuissent, post obitum memoria colebatur. Exinde manuit consuetudo, inquit HALLIER, ut Cathedra S. PETRI, in qua vel Antiochiae, vel Romae primum sedit, ab omnibus Ecclesiis solennis haberetur. (g) Et obseruauit PAGIUS, in Hieronymiano aeque, atque aliis quibusdam uetustis martyrologiis recurrentem hanc annis singulis festiuitatem notari titulis: *ordinatio Episcopi, et natale episcopatus*, (h) quam *natalem Cathedrae* nuncupauit S. AUGUSTINUS: (i) Ex quo intelligitur, per

(d) HALLIER, loc. cit. §. 3.

(e) AUGUSTINUS. Hom. 24. et 25.

(f) LEO M. serm. 1. seqq.

(g) S. AUGUSTINUS. serm. 15.

(h) PAGIUS. in Crit. ad an. 67. §. 18.

(i) BALLERINIUS, in not. ad serm. 1. Leon. M.

per *natalem* Episcopi diem, nec natalem eius vulgo ita dictum, nec emortualem denotari, sed diem ipsum consecrationis, ex eo forte sic compellatum, quod nasci quodam modo videatur, qui nouam ini-re viuendi rationem cogitur, quo sensu *natalem adoptionis* ad imperium dixit SPARTIANUS in HADRIANO capite quarto. Sed iam diu est, quod negligi coeperit a populis diei huius festiuitas, quam tanta deuotione peragebat antiquitas. Notauit Glossa, quae de anniuersario consecrationis die celebrando ex FELICE IV. P. retulit GRATIANUS (k) iam suo tempore non fuisse in vsu, praeterquam in gratiam solius Papae: Cuius quidem ordinationis festiuitas etiamnum hodie Romae celebratur, sed solo fere Cardinalium, et Sequacium eorum ad publicum Missae Sacrificium concursu, nullo alio publico alacritatis, vel deuotionis populi signo, vt testatur HALLIER. (*)

(*) De reuocando in vsu hoc ritu cogitauit S. CAROLUS BOROMAEUS in Concilio suo Mediolanensi tertio, titulo: *de iis, quae ad diuina officia pertinent*: idemque vrsit denuo in Concilio Mediolanensi quarto P. 2. eodem titulo, FELICIS Papae eam, quam dixi constitutionem

A a

reno-

(k) VID. DIST. 1. can. 6. de conf.

renouans. FELICIS hanc ad omnes Episcopos per Prouincias constitutos epistolam, parum sinceram esse, facile largior. Sed quod ait SEBASTIANUS BERRARDUS, eam in hoc capite cum Sacris canonibus non consonare, si de vsu Ecclesiarum saltem praecipuarum intelligatur, vix est, vt concedam: multoque minus, quod subiicit: *nullibi enim constat, annuatim consueuisse in Ecclesia, sicut Ecclesiarum, ita et Sacerdotum, et Episcoporum consecrationes solenniter celebrari.* Tom. 1. P. 2. pag. 480.

DE

PROFESSIONE FIDEI, OBEDIENTIAE,
AC IURAMENTIS EPISCOPORUM.

§. 127.

Episcopi in consecratione fidem Catholicam profitentur.

Mos est Ecclesiae Christianae perantiquus, vt, quemadmodum clerici omnes, sic Episcopi duo praesertim in Sacra ordinatione promitterent: Fidem puta Catholicam, et clericalem iuxta canonicas sanctiones disciplinam. Ipsa equidem clericalis vitae professio, munerisque episcopalis acceptio et verae fidei confessionem, morumque sanctimoniam, et rectam officii exequutionem tacite inuoluebat,

bat, quo pertinuisse videtur regula Auctore S. AUGUSTINO in Concilio quodam Carthaginensi condita, (a) qua praecipitur: *ut ordinandis Episcopis, vel clericis prius ab Ordinatoribus suis decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur, ne se deinde aliquid contra statuta Concilii fecisse poeniteret*: Quoniam tamen plus timeri solet, quod singulariter pollicetur, quam quod generali sponsione concluditur, ut Patres Concilii Toletani undecimi loquuntur (b) e re visum est deinceps de utraque, tam fidei scilicet custodia, quam obseruantia canonum ab omnibus clericis specialem fieri, eamque explicitam promissionem, quod et canonibus Ecclesiae, (c) et legibus Imperii aliquoties decretum est. (d) Disciplinae clericalis frequens neglectus, et periculum, quod verae CHRISTI doctrinae ab hereticorum erroribus imminebat, artesque illorum, per quas ministeria Sacra callidissime inuadebant, non aegre persuaferunt legem, qua Ecclesiae de Ministrorum suorum fide integra, sanctitate vitae, et aduersum Sacros canones

A a 2

pio

(a) VID. COD. AFRICAN. can. 18.

(b) CONCIL. TOLET. XI. ap. Grat. dist. 23. can. 6.

(c) VID. DIST. 23. can. 6.

(d) VID. NOU. 1. cap. 8. et Nou. 100. cap. 1. §. 8.

pio obsequio cautum esset. Ipsi adeo Ecclesiae Romanae Antistites, dum Cathedram conscendebant, et fidem suam palam contestari solebant, et paternarum traditionum fidelem custodiam polliceri, quod ex libro diurno GARNERII liquide constat. Et quo esset omnium inter se Antistitum tutior in Sacris communicatio, qui recens creati sunt Episcopi, litteras ad alios mittebant tamquam fidei suae, et orthodoxiae testes, quas *enthronisticas*, *communicatorias*, et *synodales* dicebant, easque tam necessarias LIBERATUS aiebat, ut, eas dare qui omisisset, communionem reliquorum Episcoporum recusasse, suspectosque eos de fide habuisse videretur. (e) Vtraque haec promissio ferme scripto fiebat, propria cuiusque subscriptione notato: (f) eaque scriptura in charulario Ecclesiae adseruabatur. (g) Atque ab isto more verisimiliter originem ducebat recentior illa obedientiae septem Conciliorum generalium canonibus praestandae solennis sponsio in Ecclesia Graeca, et

(e) BINGHAM. *Lib. 3. cap. 11. §. 10.*

(f) VID. DIST. 23. can. 6.

NOU. 137. cap. 2.

(g) HALLIER. *loc. cit. §. 7. seqq.*

et promissio ab Episcopis in Ecclesia Romana facienda, qua octo vniuersalium Conciliorum decreta se obseruatu-
ros pollebantur, quarum formulam vn-
am primus omnium HABERTUS (h) alteram BARON-
IUS (i) exhibuerunt.

§. 128.

Accessit huic obedientiae canonicae promissio.

Non est dubium, quin canonum ser-
uandorum promissio tacitam contineat
Episcoporum aduersum Metropolitanos
suos, a quibus ordinari eos mos erat,
obedientiae, ac subiectionis canonicae
pollicitationem: nihil enim magis con-
gruit cum ecclesiastica Prouinciarum po-
litia, quam haec subordinatio, et cum
suo capite Episcoporum consociatio. Ve-
rum eam conceptis verbis prima aetate
praestitam, aut scripto, vel Sacramento
firmatam esse, non constat. Primum om-
nium ANASTASIUM Thessalonicensem,
et apostolicae Sedis in Illyrico Vicarium
ab ATTICO veteris Epiri Metropolitano

A a 3

Anti-

(h) HABERTUS. in *Archierat.* pag. 496.

(i) BARONIUS. in *annal.* ad an. 869. §. 72.

Antistite professionem huiusmodi scripto consignatam exegisse, atque etiam impetrauisse, testis est LEO M.: verum improbante rei nouitate Pontifice Maximo, et ob id cum ANASTASIO acriter expostulante: *Legitur, inquit, in litteris tuis, quod frater tuus ATTICUS chartulam de obedientiae sponsione conscripserat, in qua signum predebatur iniuriae: non enim necessarium fuerat, ut obligaretur scripto, qui obedientiam suam ipso iam voluntarii aduentus probabat officio: (a)* Ita vero non obscurum est, ad pontificatum usque LEONIS M. et ad annum quinquagesimum supra quadringentesimum inauditas fuisse has obedientiae promissiones litteris consignatas: nec ab Episcopis aliud exprimi solitum, quam fidei suae confessionem, et seruandorum vniuersim canonum pollicitationem. At inde a septimo seculo inualescere paullatim aperta aduersus consecrantem Metropolitam *canonicae obedientiae, ac subiectionis promissio, quae similiter scripto facta, et Consecratori tradi solita, nihil tamen in principio, praeter nudam obsequii, ac reuerentiae professionem, complectebatur: ad quod vtrumque sese Episcopi secundum cano-*
nes

(a) LEO M. *Epist.* 14. *cap.* 1. *ed.* Ballerin.

nes Metropolitanis suis exhibendum adstringebant, (b) promissione simplici, non iurata, quod ex antiqua disciplina descendebat, quae Ministros Ecclesiae, cum primis Episcopos, iurare non facile patiebatur: Nam et apud gentes a vero Dei cultu alienas hic honos Philosophiam professis habitus est, ut adseuerationibus eorum etiam sine iuramentis fides adhiberetur. (c) Scilicet lapsae inter mortales fidei indicia sunt religionis Sacramenta, nec vir bonus iuramento se magis, quam nuda promissione obligatum esse iudicat. Nihilominus post octauum iam seculum coeperunt clerici suis Episcopis, et Metropolitanis Episcopi iurati fidem simul, et obedientiam canonicam subiectionemque profiteri, qui mos ex Italia demigrans in Galliam, et Germaniam, quamuis veluti plenus periculi improbatus fuerit in Concilio Cabillonensi secundo; (d) nunquam tamen ab eo inde tempore non usurpatus tandem ita conualuit, ut Sacramenta religionis in communem fere consuetudinem abirent, passimque seculo vn-

Aa 4

decimo

(b) VAN-ESPEN. *loc. cit.* §. 2.

(c) GONZALEZ. *ad cap. vlt. de iuram. calum.*

(d) CONCILII. CABILL. II, can. 13.

decimo iuratae fidei, atque obedientiae canonicae sponfiones frequentarentur. Id vnum cautum voluit Synodus octaua generalis, ne promissiones tutelam, ac defensionem personae consecrantis spectantes nouo PHOTII exemplo in Ecclesia Constantinopolitana inuectae ab Episcopis exigerentur. (e)

§. 129.

Canonica obedientia degenerauit in iuramentum fidelitatis.

Nihil haëtenus nec de obedientia ab Episcopis aliarum Prouinciarum *Papae* spondenda, nec de *iuramento fidelitatis* vspiam auditum est. Episcopi Metropolitanis: Hi vero vel Synodis suis canonum, ac priuilegiorum tutionem, (a) vel Primatibus, et Patriarchis obedientiam secundum canones, ac receptos mores pollicebantur. (b) Eodem prorsus iure Pontifices Romani in Episcopos suae ordinationi subiectos vtebantur: ceteri immunes fuerunt

(e) CONC. CONSTANT. IV. can. 8. et 9.

(a) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 44. et 45.

(b) THOMASINUS, loc. cit. cap. 46. §. 6.

fuerunt tam Metropolitanae, quam Episcopi. Equidem octauo iam seculo BONIFACIUS Moguntinus et ipse, dum a GREGORIO P. II. ordinatus est Episcopus, obedientiam ei, ac subiectionem iuratus promisit; et idem ut promitterent, in Concilio quodam Episcopis, atque Archiepiscopis Germaniae, et Galliae persuasit tandem, ut ipse de se fidem facit. (c) Nec tamen exemplum illud ad posteros valuit, ut THOMASINUS docuit, (d) nec *fidelitatis* illud iuramentum fuit, sed subiectionis canonicae, quod ex ipsa eius formula perspicuum est. (e) Quid? quod etiam post medium vndecimum adhuc seculum THOMAS Eboracensis Primati Cantuariensi LANFRANCO *de canonica duntaxat obedientia* professionem fecerit? Nam quum anno septuagesimo secundo supra millesimum diu, ac multum disceptatum esset de subiectione, quam Ecclesia Eboracensis deberet Cantuariensi, ostendissetque LANFRANCUS ex antiqua consuetudine Antecessorum suorum, *Archiepiscopum Eboracensem professionem Archiepiscopo Cantuariensi facere*

A a 5

etiam

(c) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 44. §. 9.

(d) THOMASINUS. loc. cit. cap. 45. §. 1. seqq.

(e) BARTHEL. T. 2. opusc. 4. pag. 367.

etiam cum Sacramento debere; remisit quidem Sacramenti necessitatem LANFRANCUS amore Regis, cui displicere illud non ignorabat, oblatam tamen sibi professionem recepit in hanc formam: Ego THOMAS iam ordinatus Eboracensis Ecclesiae Metropolitanus . . . absolutam Tibi Lanfrance Doro-bernensis Archi-Episcopo Tuisque Successoribus de canonica obedientia professionem facio, et, quidquid a Te, vel ab eis iuste, ac canonice iniunctum mihi fuerit, servaturum me esse promitto.

(f) Sed tandem canonica obedientia promissa Ordinatoribus degeneravit in *fidelitatis Sacramentum* ei non ab simile, quod Dominis suis vassalli, dum de feudis investiebantur, iurare solebant. Atque ita prope finem seculi undecimi nova iurandi formula inducta est, quae cum obedientia canonica fidelitatis etiam promissionem contineret.

§. 130.

Cuius auctor fertur GREGORIUS P. VII.

Sacramenti huius auctor fertur GREGORIUS P. VII. Sane primus ille omnium
in

in Concilio, quod Romae anno seculi vndecimi septuagesimo nono celebrauerat ab Archiepiscopo Aquileiensi iuratam exegit fidelitatem: in eandem nempe formulam, qualis deinde in libris decretalium GREGORII P. IX. exscripta est: (a) Septem omnino capitibus constans, quorum priora tria *fidelitatem*, quatuor reliqua canonicam spectant obedientiam. Fidelitatis spondendae ratio tota ex libris feudorum desumta videtur, (b) eoque pertinere omnis, ne quid vnquam Episcopus in Summi Pontificis vitam, honorem, libertatem moliatur: neue concreditum sibi consilium in damnum eius cuiquam pandat: Cetera vero canonicae obedientiae capita, praeter generalem seruandorum canonum pollicitationem, alia etiam quaedam complectuntur ad Ecclesiae Romanae vtilitatem, ac dignitatem illustrandam spectantia, cuiusmodi sunt papatus, et regaliū D. PETRI defensio: profectio ad Synodum: honor Legatis papalibus exhibendus, et liminum apostolicorum visitatio, de quibus omnium diligentissi-

me

(a) VID. CAP. 16. *de iureiur.*

(b) VID. FEUD. *Lib. 2. tit. 5. seqq.*

me HALLIERIUS exposuit. (c) Videtur quidem haec iurandi forma non admodum congruens cum episcopatus ingenio: nec satis consentanea canonibus octavae Synodi, quae promissiones, Consecratoris commoda praecipue spectantes, indiscriminatim vetabat: (§. 128.) Liberalius tamen, opinor, humaniusque de Sancto viro sentiet, quisquis temporum illorum calamitatem, quibus tentata haec novatio est, pacato volet animo expendere. In-fensi ob ereptas inuestituras Principes: Episcopi damnatae simoniae, et concubinae taedio contumaces: obedientiamque palam, ac intrepide denegantes, necessarium videntur fecisse novum quoddam, atque insolitum remedium, quo novi huius, atque atrocissimi morbi vim frangeret, vitamque suam, et salutem, iura, honorem tuta praestaret. (d) Et hac quidem venia dignus est GREGORIUS VII. tanto magis, quo est magis probabile id, quod THOMASINUS alicubi, atque ESPENIUS etiam admonuerunt, non aliis eam iurandi formulam ab eo propositam fuisse, quam Episcopis, quos ei et ordi-

(c) HALLIER. *Tom. 1. de Ordin. Sacr. P. 1. sect. 6. §. 2.*

(d) BARTHEL. *loc. cit. pag. 370.*

ordinatio, et ciuile Ecclesiae Romanae imperium proxime subiiciebat. Eorum autem aduersum se fidem si religionis Sacramento deuinciendam existimauit, non ei defuit exemplum omnium ex illo aeuo Principum, quo causam suam quam facillime tutaretur.

(*) *Cap. 4. de iureiur.* in quo exstat formula huius iuramenti citatur ex Registro GREGORII PETRO Subdiacono. Equidem plures sunt GREGORII M. ad PETRUM Subdiaconum epistolae: at nulla prorsus quae huiusmodi formulam referat: vt nec Gregorii III. cui eam Scholastici passim tribuebant. Neque vero GREGORIO P. IX. illud tribui potest: nam vt non dicam, proprias eius Papae constitutiones postremum vbique locum tenere in decretalium volumine ex eius nomine edito, constat, iam tum ante sub ALEXANDRO III. similem prorsus iurisiurandi formulam editam fuisse, atque exactam, vt liquet ex actis Concilii Venetici, quod BARONIUS in *an.* 1177. referendum putat. HALLIER ad GREGORII II. P. tempora saltem pro parte reuocari posse statuit: quod mihi non videtur. BONIFACII enim Moguntini iuramentum nihil habet isti simile. Et videtur vir ille doctissimus ipse coniecturae istius leuitatem animaduertisse, quippe qui post paululum inuenti huius auctorem GREGORIUM VII. esse pro certissimo adfirmavit, testantibus actis Romani Concilii, quae in Registro eiusdem Pontificis exhibentur. HALLIER *loc. cit.* pag. 306. *in fin.*

§. 131.

*Iuramentum hoc tandem ad omnes Episcopos
extensum est.*

Vtut vero res ista se habeat, neque enim lubet in ea peruestiganda diutius immorari; illud prope certum esse reor, genus isthoc iuramenti in principio a Metropolitano tantum in petitione pallii exactum fuisse, nec alios ei Episcopos esse subiectos, quam qui vel a schismate ad communionem Ecclesiae redibant, vel immediatae suberant Pontificum ordinationi. Primus omnium PASCHALIS eius nominis secundus ad omnes per Prouincias Occidentis Metropolitanos Episcopos extendere illud tentauit; multis contra nitentibus tam Metropolitanis ipsis, quam Regibus, qui formulae nouitatem aspernabantur, quod exemplo Hungariae nostrae compertum est. (*) Verum subierunt tandem onus sibi non omnino in honorificum. Seculo duodecimo in palli datione solitos esse Romanos Pontifices a Metropolitanis iuramentum huiusmodi deprecere, euincunt acta INNOCENTII III. edita a FRANCISCO BOSQUETO (a) in quibus

(a) ACTA INNOCENTII III. pag. 64.

bus exstat formula dandi pallii, in qua inest etiam iuramentum fidelitatis simile illi, quod ex Registro GREGORII exhibent libri Decretalium. Et eodem labente seculo inualuisse, vt idem iuramentum exigeretur etiam ab Episcopis ad ordinationem Romani Antistitis immediate spectantibus, testis est GREGORIUS IX. (b) At ceteri Episcopi necdum ea tempestate eundem in modum apostolicae Sedi deuincti sunt. Nam et quum pax coalesceret, quam schisma temporibus ALEXANDRI III. turbauerat, a solis Metropolitanis, saltem in Germania, nouum fidei Sacramentum exactum esse, narrat CRANTZIUS (c) quo testimonio recte concluditur; ab his solis tum id praestari solitum. Idem ius etiam deinceps obtinuisse aliquamdiu, ex eo intelligitur, quod in GREGORII P. IX. decretalibus de iuramento Papae praestando ab Episcopis nihil constitutum reperiat: iis solum demtis, qui metropolitanae Ecclesiae Romanae potestati parebant. Coeperunt nihilominus interim Metropolitanae, exemplo ab Ecclesia Romana accepto, praeter canonicam obedientiam, ad iurandam

(b) VID. CAP. 13. de maior. et obed.

(c) VID. CRANTZIUS, in Metrop. Lib. 7. cap. 3.

randam sibi fidelitatem cogere Suffraganeos, nulla quidem Sacramenti forma, donec intra modum eundem, quem Antistes Romanus sequeretur, continere se iussi sunt: (d) quod an per Occidentem vniuersum sic usu receptum illico fuerit, nemo facile dixerit. Id fortasse dixero facilius, Episcopos Orbis totius non ante coepisse Papis se Sacramento fidelitatis adstringere, quam Metropolitanis erepta eorum consecratio, et Romani iuris facta est, qua re auctam quidem Summi Pontificis, at imminutam non modice Metropolitanorum fuisse in Suffraganeos suos auctoritatem fortasse non sine causa questus est ESPENIUS *Part. I. Tit. 19. cap. 2. §. 9.*

(*) VID. CAP. 4. *de elect.* quam decretalem epistolam ad Colocensem Archiepiscopum scriptam esse, hodie consentiunt eruditi, et ostendit ipsa plenior lectio epistolae, quam e nostris ILL. KOLLAR, et PRAIUS exhibent. Admonemur ex illa Praeterea, necdum aevo illo cognitam in Hungaria fuisse, nec *iurata* obedientiae promissionem, nec *fidelitatem* eam, quam, tamquam a Vasallis suis, GREGORIUS VII. expetebat ab Episcopis suae Prouinciae, et PASCHALIS II. ad omnes Metropolitans extendendam iudicauit. Patet porro, displicuisse eam nouationem et Regi, et Proceribus Regni, nec,

(d) CIT. CAP. 12. *de maior. et obed.*

nec, vt admitteretur, consensisse. Nec mirum: quamquam enim de primatu Sedis Romanae: deque vnitae ab Episcopis cum suo capite seruanda: et confirmandis a Papa fratribus minime omnium Hungari dubitauerint; non defuerunt causae suae et Regi, et Regni Maioribus, cur nouam eam iurandi rationem aspernarentur: Nam si, quod non dissimulauit PASCHALIS II. eo illa tendebat etiam, vt hac via interciperetur, ius regium in Episcopis transferendis, nouaque Sedis Romanae priuilegia in Hungariam quoque inducerentur, an mirari licet, sollicitos de Regni antiqua libertate Maiores nostros auersatos esse nouum istud genus Sacramenti, quo nihil dissimulante Papa, illa tam manifeste impetebatur? Eadem opinor causa et Angliae Reges, et ceteros Occidentis Principes nouis his conatibus obstitisse, monumenta omnium populorum testantur.

§. 132.

Et seruant etiam praesentes mores.

Et vero sequuturam istam obedientiae canonicae diminutionem, non videntur ignorasse Principes Germaniae Archiepiscopi: Tametsi enim ereptam sibi Suffraganeorum confirmationem, consecrationemque non admodum aegre tulerint, iuramenti tamen ab iisdem sibi praestandi veterem legem inuiolatam esse vehementer cupiebant. Inde est, quod sub finem articuli sexti Grauaminum Moguntinorum

postulabant: *ut tam confirmatus, quam etiam benedictus, aut consecratus a Summo Pontifice nihilominus remitteretur, immediato Superiori iuramentum praestiturus.* Et haec quidem eorundem petitio, quoniam et innoxia esset Romanae Curiae, et antiquiori disciplinae inprimis consentanea, haut aegre admissa est: quocirca etiam in Concordatis locus ei fuit, in quibus conceptis verbis cautum est, *ut confirmati, et a Papa prouisi Metropolitanis suis, et aliis praestent debita iuramenta, et alia, ad quae de iure tenentur.* Libet autem admirari Metropolitanorum non tam in recuperanda Sedium suarum vetere auctoritate sollicitudinem, quam incuriam in ea tuenda, et conseruanda. Quid enim attinebat, tantis eam studiis, certaminibusque ab interitu vindicare, si recuperatam tueri animus non fuit? Hodie quidem officii huius, quum ab archiepiscopatu Salisburgensi discesseris, vix iam vspiam vel memoria superest. Scilicet, praesentibus Ecclesiae moribus passim et Metropolitanae, dum pallia recipiunt, et Episcopi, dum consecrantur, fidelitatem Papae iurant, formula non antiquiore illa a GREGORIO VII. prodita, sed alia noua multis capitibus a CLEMENTE P. VIII. aucta

auſta (a) quae quidem capita pleraque, ne ſcientes Epiſcopi, prudenteſque periuriis ſe innectere velle putentur, ſic debent iurata intelligi, vt Regnorum, ac Prouinciarum leges, moreſque: fides item Principi, ac Patriae debita excepta videantur, praestarique poſſint bona eorum venia, qui rebus publicis ſumma cum poſtate praefunt: Neque enim, quae ſunt Clementinae eius profeſſionis: *de vocatione ad Synodum: de Legatorum apoſtolicorum ſuſceptione: de Romana profeſſione* capita praestari ab Epiſcopis noſtris poſſunt ſine Regis apoſtolicī conſenſu, qui ſi deſit, nec Legatum Pontificis adire eis, excipereque, nec Regni finibus egredi licet, ſiue Synodi adeundae, ſiue Romanae profeſſionis cauſa: Quod autem de *decretis, ordinationibus, ſeu diſpoſitionibus, reſeruationibus, prouiſionibus, et mandatis apoſtolicis totis viribus obſeruandis* iurant Epiſcopi, poteſtne id, quam late patet, acceptum, cum legibus noſtris, cum Summa Regum noſtrorum in beneficiis eccleſiaſticis auctoritate vlllo modo conciliari? Omitto alia his grauiora aliis, et aliis temporibus in eam formulam inieſta: Conſtat enim ni-

B b 2

hil

(a) BARTHEL. Tom. 2. pag. 368. ſeqq.

hil his iuramentis esse mutabilius: quippe quibus pro lubitu vel addunt, vel detrahunt Summi Pontifices, prouti res, ac temporum, personarumque adiuncta postulare videantur.

(*) Conf, CHRIST. GOTTL. BUDERI: *diff. de iuramentis Principum eccles.* Exstat in eius opusculis n. 2.

§. 133.

Olim iurabant Episcopi salua fidelitate Principi suo debita.

Ita vero factum est, vt Principes iurium suorum, Imperiique tenaciores, quod Episcopos quandoque, iurisiurandi istius obiecta specie, parum mandatis suis obtemperantes experirentur, his postremis seculis inspectionem sibi vindicarent, moderationemque formularum, quas Romana Curia Praelatis Regnorum suorum iurandas proposuisset. Eam ego omnino causam esse reor discriminis, quo formula CLEMENTIS VIII. iussu edita distat ab ea, quam GREGORIO XV. Pontifice Maximo professus est Archiepiscopus Parisinus, vulgatam ab ANDREA *du* SAUSSAI viro doctissimo.

Etissimo. (a) Verum nihil, inquires, olim simile Principes. Non mirum: Vt quid enim vterentur cautione sibi, Regnisque suis minime necessaria, quo tempore Papae non iurabant Episcopi, et, quam Metropolitanis suis obedientiam promittebant, sic promittebant, vt debitam Regibus suis subiectionem, ac fidem saluam cuperent, expressisque verbis exciperent. Hanc consuetudinem minus, quam oportebat, vulgatam, operae pretium fuerit illustrare paullulum diligentius. Iam prope finem seculi sexti Aquileiensis Ecclesiae clerici in litteris ad MAURICIUM IMP. Sugerimus, *Pie Dominator*, aiebant, quia tempore ordinationis nostrae unusquisque Sacerdos in Sancta Aquileiensi Sede cautionem scripto emitimus, *studiese de fide Ordinatoris nostri: Nos fidem integram Sanctae Reipublicae seruatu- ros: quod ipse nouit Dominus, nos fideliter toto corde et seruasse, et huc vsque iugiter conseruare.* (b) Non nescio, parum tutam in hac epistola referenda fidem esse CARD. BARONII: Neque ego in illa vim magnam pono, praesertim, quum ad manus sint documenta eiusdem Ecclesiae minime suspecta, et su-

B b 3

periore

(a) SAUSSAI *Libr. de mysticis Galliae Script. pag. 226. seqq.*

(b) BARONIUS. *ad ann. 590. n. 18.*

periore illo multo recentiora, quibus pos-
sim certissimam dictis meis fidem conci-
liare. IOANNES FRANCISCUS MADRI-
SIUS Congregationis Oratorii Vtinen-
sis Presbyter doctissimus ex codice manu exa-
rato Ecclesiae Aquileiensis quatuor exscri-
psit formulas iuramenti, quod seculo vn-
decimo Suffraganei eius Ecclesiae Archi-
episcopo suo praestare consueuerant, vul-
gavitque in appendice secunda operum
S. PAULLINI. Earum prima est MAR-
CIANI, quem anno 1045. Mantuanam Se-
dem conscendisse narrat VGHELLUS, hu-
iusmodi: *polliceor, atque promitto Ego MAR-*
CIANUS Sanctae Mantuanae Ecclesiae futurus
Episcopus, me fidelem et obedientem esse Sanctae
Aquileiensi Ecclesiae, et tibi DOMNO HEUE-
RARDO Patriarchae, tuisque Successoribus se-
cundum ordinem meum, salua fidelitate HEN-
RICI Regis: Sic me DEUS adiuuet, et haec
Sancta quatuor Euangelia. Ab hac ceterae
nihil differunt (*) vt nulla possit esse du-
bitatio, quin ante GREGORIUM VII. epi-
scopalis iuramenti formula disertam con-
tinuerit regiae fidelitatis exceptionem.
Fuit autem mos iste iurandi Ecclesiae
Aquileiensi non ita proprius, vt in aliis
non similiter obseruaretur: Nam et THO-
MAS Eboracensis Episcopus S. ANSELMO
Cantua-

Cantuariensi in Concilio Londinensi anni 1109. obedientiam iurans : *profiteor*, inquit, *subiectionem*, *et canonicam obedientiam Primati . . . salua fidelitate Domini mei Regis*, quod est obseruatum a THOMASINO : vt adpareat, consuetudinem hanc fuisse Occidentis communem, Romanae Ecclesiae, vt videtur, exemplo commendatam, quae iam dudum ante ab Episcopis Suburbicariis fidei puritatem, et obedientiam canonicam suo, Principis vero, ac Reipublicae nomine fidelitatis, ac subiectionis professionem exigebat. Debetur vetus haec formula diligentiae eruditissimi GARNERII, quam eo libentius exscribo, quo illustrior Ecclesiae Romanae, quam ceterarum est auctoritas, (***) vt doceam id, quod ponebam in principio : nempe solitum fuisse prioribus seculis, vt se Metropolitanis suis Sacramento adstringerent quidem Episcopi, simul tamen eam, quam Principibus debent fidelitatem disertis verbis exciperent.

(*) Altera anni 1024. haec est : *Polliceor, atque promitto ego ARTULFUS Vincentiae Ecclesiae futurus fidelem, et obedientem esse Sanctae Aquileiensi Ecclesiae, et tibi DOMNO POPPONI Patriarchae, tuisque Successoribus secundum ordinem meum, salua fidelitate CUHONRADI Imperatoris, filiique EIMERICI ; sic me Deus adiuuet, et haec Sancta quatuor Euangelia.* Tertia refertur ad an. 1027.

Polliceor, atque promitto ego IOANNES Sanctae Pollensis Ecclesiae futurus Episcopus, me fidelem, et obedientem esse Sanctae Aquileiensi Ecclesiae, et Tibi Domino POPPONI Patriarchae, tuisque Successoribus secundum ordinem meum, salua fidelitate CUHONRADI Imperatoris, filiique eius HENYNRICI, sic me Deus adiuuet, et haec Sancta quatuor Euangelia. Eiusdem anni est quarta, qua iuravit RUDBERTUS Concordiensis Ecclesiae futurus Episcopus POPPONI Aquileiensi obedientiam, et fidelitatem, salua fidelitate CUHONRADI IMP. filiique eius HENRICI. Similes his alias aliarum Ecclesiarum formulas MURATORIUS exhibuit in antiquitatibus.

(**) In nomine Domini. Imperante . . . promitto ego N. Episcopus Ecclesiae N. vobis Beato Petro Apostolorum Principi, Vicarioque tuo Sanctissimo Papae Domino N. Successoribusque eius per Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum, Trinitatem inseparabilem, et hoc Sanctissimum corpus tuum, me omnem fidem, et puritatem Sanctae Fidei Catholicae exhibere, et in unitate eiusdem Fidei Deo operante persistere, in qua omnis Christianorum salus esse comprobatur, et nullo modo contra unitatem communis, et uniuersalis Ecclesiae suadenti cuiquam consentire: sed, ut dixi, fidem, et puritatem meam Ecclesiae tuae, cui a Domino Deo potestas ligandi, soluendique data, et praedicto Vicario tuo, atque Successoribus eius per omnia exhibere: Promitto pariter, si quid contra rempublicam, vel piissimum Principem nostrum a quolibet agi cognouero, minime consentire, sed, in quantum virtus suffragauerit, obuiare, et Vicario tuo Domino meo apostolico modis, quibus potuero, nuntiare, et id agere, vel facere, quatenus fidem meam in omnibus sincerissimam exhibeam. Quod si, quod absit, contra huius promissionis meae seriem aliquid facere quolibet modo, seu ingenio, vel occasione tentauero, reus inueniar in aeterno iudicio, vel ultionem Ananiae, et Saphyrae incurram, qui etiam Tibi Beato Petro de rebus propriis fraudem facere, et falsum dicere praesumserunt.

Hoc

Hoc autem indiculum Sacramenti Ego N. Episcopus manu propria subscripsi, atque posui supra Sacratissimum Corpus tuum, ac sicut superius legitur, Deo teste, et iudice praestiti Sacramentum, quod et servare promitto. . .

§. 134.

Iurant Episcopi etiam Regibus suis.

Non habet istam hodie exceptionem formula iuramenti episcopalis, fateor: At ea cuius demum modi esse statuatur; hoc profecto cum temperamento accipienda erit, ut fides, ac subiectio Summis debita Principibus excepta intelligatur: Nam nec iurari potest ab Episcopis aliter, quam salvis cuiusvis Regni moribus, et salva obedientia, ac fidelitate, qua se aduersum Regem, ac Patriam teneri, nemo est status sui, atque ordinis tam immemor, ut negare vel velit, vel possit. Non igitur ex usitatis Sacramentorum formulis ius sed ipsae potius ex iure, ac receptis moribus interpretationem accipiant, aequum est: idque ut fiat, eo magis necessarium esse videtur, quo certius est, solere Antistites more tam nostro, quam Germaniae inter solennia inuestiturae Sacramentum et obedientiae, et fidelitatis Principibus

fuīs facere. Non sum quidem nescius, eum multis seculis honorem ordini sacro habitum esse, ut a iuramentorum praestationibus immunis esset legibus tam Ecclesiae, quam Imperatorum, quarum ferme omnium conspirans in rem eam sententia fuit: ne qua nempe vis fieret evangelicae legi iurandi consuetudinem Christianis maxime clericis interdicens. (a). Ut quid autem publico de probitate testimonio tuti Principes Sacramentis deuinciendos putarent Episcopos, quibus simpliciter adseuerantibus amplius nonnihil adhibere fidei poterant, quam ceteris etiam iurantibus? Verum inde ab octauo seculo, posteaquam coeperunt Episcopi, ut loquitur THOMASINUS, altius insinuari Reipublicae administrationi: Regnorum Comitibus interesse, deque negotiis eorum in commune consulere: In consiliis regiis primas ferme Sedes occupare: Vassallos habere sibi obnoxios; Opimiora denique Reipublicae beneficia, ducatus, comitatus, principatus clientelari iure possidere, in usum etiam Sacramenta venerunt *fidelitatis*, et *hominii*, remissius alibi, alibi rigidius, ubique tamen per Occidentem exacta, adeo, ut

(a) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 47. §. 1. seqq.

ut nec Romanum quidem Pontificem ordinari fas esset prius, quam se is ad fidem seruandam Imperatori iureiurando obstrinxisset. (b) In dubium vocata sunt quidem a GREGORIO P. VII. hominia ista, et Sacramenta fidei, decretumque ab illo est: *ut clericus a laico nunquam iustificetur, nec pro terra, nec pro aliis rebus, quas ab illo tenet, nec sibi hominium faciat.* Idem etiam, ac disertioribus verbis VRBANUS II. et PASCHALIS II. sanxerunt, feruente illa de inuestituris inter sacerdotium, et Imperium acerrima contentione. (c) Sed obsequium decretis istis defuit: Nam quum et Episcopi reniterentur obiecto periculo amittendorum regalium, et Principes ab iis bona fortiter repeterent, quae a se, Maioribusque suis hac lege donata acceperant, (d) cessatum est tum quidem ab inuidiosis inuestiturae ritibus, at inuestitura ipsa vna cum iuramento fidei, atque obedientiae vbique retenta est, ipsis etiam Summis Ecclesiae Romanae Antistitibus non modo iam non repugnantibus, verum

(b) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 48.

(c) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 49. §. 2.

(d) THOMASINUS. loc. cit. §. 3. et 5.

NATALIS ALEXANDER. sec. XI. et XII. diff. 4. art. 7. et sec. XIII. diff. 8. art. 4. §. 2. et 3.

verum consentientibus etiam, et adprobantibus, quod ex antiquis Galliae, Angliae, Sueciae, Siciliae monumentis illustravit egregie diligentissimus THOMASINUS. (e) Obtinuit morem veterem etiam Germania, conuentumque in transactione Callixtina, *vt electus . . . regalia per Sceptrum ab Imperatore recipiat, et, quae ex his illi debet, faciat*, qua conuentionis lege etiam iuramentum comprehendendi, explorata res est. Ab eo certe inde tempore Episcopi in Germania consuetum Imperatori, et Imperio Sacramentum faciunt nemine repugnante, ac formula ceteris Imperii Vassallis communi, in qua non reuerentiam modo, fidem, ac subiectionem; verum etiam seruitia, militaria quoque, iurati pollicentur. Simile nobis ius est in Hungaria vetere inductum consuetudine, de qua testis est WERBÖCZIUS: *Quum igitur, inquit, collatio beneficiorum ecclesiasticorum simul cum bonis, et iuribus possessionariis ad Ecclesias DEI pertinentibus ad Principem, et Regem nostrum spectare dignoscantur; ideo omnes viri ecclesiastici, cuiuscunque Ordinis, gradus, ac dignitatis existant, qui in hoc Regno Hungariae castra, Castella, fortalitia, Ciuitates, Oppida, villas,*

(e) THOMASINUS, *loc. cit.* §. 6. seqq.

villas, possessiones, et praedia, vel etiam alia quaecunque iura possessionaria gubernant, et possident, non obstante dignitatis, et exemptionis eorum praerogativa, et libertate Regi, et Principi huius Inclyti Hungariae Regni legitime coronato, instar personarum secularium eiusdem Regni ad homagium fidelitatis praestandum semper obligantur. P. 1. Tit. 12.

(*) Erudite, atque, ut mos est doctissimo Scriptori modeste de hac tota re differuit LUD. THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 47. seqq. Adde huic BUDERUM in perelegante de argumento eodem commentatione nuper laudata.

§. 135.

Concordia utriusque iuramenti.

Huiusmodi iuramento aduersum esse superius illud, quo sese Episcopi deuinciunt Sedi apostolicae, (§. 131.) multi pertendunt: Alii illud, tamquam quod nec aptum sit temporibus nostris, nec vero necessarium, penitus abolendum suadent. Hos ego posteriores nihil equidem moror. Principum ista, atque Episcoporum cura esto, quamquam et his, si pertinacius instent, quid responderi bona fide possit, THOMASINUS sapienter admonuit.

nuit. (*) Illos autem superiores pugnam, nescio quam vnum inter, et alterum Sacramenti genus inducentes, rogatos velim, meminerint, geminam esse personam, quam Episcopi non Germaniae tantum, verum etiam Hungariae gerant: *Episcopi* scilicet, et *Magnatis*, seu *Status Regni*: Sic enim (vtor verbis eruditissimi BARTHELII) iuramentum a Principibus ecclesiasticis, tamquam Episcopis, Summo Pontifici tantum quoad ea, quae ad veram utilitatem, et iura Ecclesiae vera pertinent, praestari; nequaquam vero ea, quae cum Imperii detrimento coniuncta sunt, aut ad illud propiorem respectum inuoluunt, concernere, haut difficulter intelligent. Nihil sane aliud disertus eiusdem tenor exigit, nisi vt, secundum CHRISTI monitum et DEO, et Pontifici reddantur, quae DEI sunt, Caesari autem, ac Imperio, quae sunt Caesaris, ac Imperii: qua regula veram Imperii simul, et sacerdotii concordiam cum vtriusque semper felicitate arctissime coniunctam contineri, certum est. Hac proinde regula vtriusque etiam iuramenti, quod tam Summo Pontifici, quam Imperatori Principes ecclesiastici emittunt, sphaeram, et obligationem determinari Principes Imperii

rii

rii ecclesiastici sapienter, ac iure optimo existimant, dum idem iuramentum pontificium verbis: *Saluo ordine meo*; id est, saluo illo, quem ad Imperatorem, et Imperium gerunt, respectu, expresse adiectis limitari, atque ita fidei Imperio, et Imperatori in rebus Imperium et regalia feuda concernentibus debitae nequaquam derogare, exemplo Imperatoris per ipsasmet adeo Capitulationes consensu Electorum Imperii conditas ad iuramentum utique sine praeiudicio Imperii, Sedi apostolicae emittendum adstringi soliti, sufficienter dignoscunt. (**). Vnde, si qui fortassis Episcopi in rebus quoque solum Imperium concernentibus ad huiusce Sacramenti religionem prouocasse, aut ipsi quoque Pontifices latius eiusdem fines extendisse leguntur, cuius generis exempla quaedam BUDERUS adlegat, (a) praetextus is potius fuerat, quo aut illi sua quandoque facta iustificare panico praesertim timore abrepti, aut nimia quoque religione ducti voluerunt, aut isti feruentibus vtrinque partium studiis suum potius intentum, et conuenientiam, quam verum Ecclesiae, et Imperii emolumentum tueri

conten-

(a) BUDERUS. cit. diff. §. 27.

contenderunt. Ex natura autem, et indole ipsius iuramenti neutiquam haec consequuntur. Nec facile de aequitate Sanctae Sedis apostolicae praesumi poterit, quod tot funestis iam exemplis edocta, quantum nimiae Pontificum in temporalia Imperii negotia ingestiones, aut implicamenta Ecclesiae obfuerint, ad easdem unquam praetensiones sit reuersura. Ita BARTHELIUS. *diff. 3. in Concord. cap. 3. §. 39.*

(*) Quae nunc horum sit, inquit ille, magnopere utilitas Sacramentorum, non satis intelligere possumus: At illud utique animo augurandum est, tot Concilia, tot Pontifices, tot Sanctissimos Episcopos Hispaniae, Italiae, Galliae, Angliae, et Germaniae huic stabiliendae consuetudini non tantopere adlaboraturos fuisse, nisi conducibilem eam, et Ecclesiae necessariam suo aevo intellexissent. Peruersissimum est, de statutis seculi undecimi iudicare ex moribus seculi decimi septimi. Ut iudicium feras de statuto ante sexcentos annos edito, mente tibi eius aevi conditio, situs, mores, calamitates, infortunia reuoluenda sunt. Si iis minus nunc fortasse egemus Sacramentis, ea illam pacem, et securitatem peperere, qua fit, ut minus egeamus. Satius est autem remediis minus necessariis uti, quam iis abstinendo in eas reuolui calamitates, quibus rursus summopere necessaria sint. P. 2. Lib. 2. cap. 46. §. 8.

(**) Verane sit ista, et germana formulae: *saluo ordine meo*, quam BARTHELIUS exhibuit, interpretatio, dubitari potest: Quid enim interest, *saluo ordine meo*, dicas, an *secundum ordinem meum*, quae cautio in antiquioribus Sacramentorum formulis perfrequens est? Nihilominus, qui sic iurabant Episcopi, *saluam Principi*

cipi suo debitam fidelitatem se velle, disertissimis verbis solebant enuntiare. (§ 133.) Porro, si vera ista est horum verborum sententia, cur, quo primum tempore usurpari coepta sunt in iuranda Metropolitanis canonica obedientia, suspecta Regibus fuerunt? Ceterum fero Episcopos nostros sic eam formulam interpretantes, iurantesque, quamquam malletm ego nos cum antiquis non sentire modo; verum loqui etiam, clare scilicet, ac sine vlllo verborum inuolucro.

D E
ANNATIS SUMMO PONTIFICI
SOLUENDIS.

§. 136.

Annatarum species variae sunt in usu.

Ita vero ad exitum ferme deuentum est disputationis longae, et ancipitis, quae tota haëtenus in canonica Sacrarum electionem disciplina explicanda versata est. Finem ei hoc loco ne omnino imponam, vetat, quod vnum restat nobis de *annatis papalibus* argumentum nobile, ac multis multorum commentariis diligenter, et copiose illustratum. (*) Quamquam vereri interdum soleam delicatum quorundam

C c dam

dam, ac desultorium ingenium, diuturnaeque meditationis prorsus impatiens; non putabam tamen id esse tanti faciendum, ut eorum gratia mancā illam esse velim disputationem, et carere doctrina de annatis, quam, siue vsum spectes populorum, siue demum rationem instituti mei, nec omitti a me sine reprehensione, nec ieiune, ac negligenter tractari potuit. Utar igitur more meo. Ne qua vero deinceps vocum nos obscuritas impediat, animaduertendum est in principio, nomen *annatae* nomen esse generis, quod similium praestationum species varias complectitur, communi quidem nomine ab antiquis interdum designatas; sed re non minus, quam initiis, atque vsums vehementer discrepantes. Earum multas in aevi medii monumentis reperias: Nobis sunt commemorandae quatuor praecipue: Annata scilicet proprie sic dicta: Seruitia communia: Minuta seruitia; et quindecima. *Annata* dependitur pro omnibus omnino ecclesiasticis beneficiis, episcopatibus duntaxat, et abbatibus consistorialibus exceptis: Constat autem media parte reddituum beneficii annuorum Papae vsums addicta, vocaturque *Bonifaciana*, quod BONIFACIUS IX. eam sic temperauerit, ut
nunc

nunc est : Ante hunc enim Papam integros cuiusque beneficii redditus annuos intra triennium soluendos sibi seruabant Romani Antistites, parte scilicet tertia in annos singulos dependenda: Dimidium eius census relaxauit BONIFACIUS IX. ea lege, vt bullas beneficiarii non ante acciperent, quam persoluta esset pecunia Pontificis ipsius, et Camerae apostolicae necessitatibus leuandis dicata. *Seruitia communia* soluunt Episcopi, et Coenobia consistorialia. Eorum pars media Pontifici, pars altera cedit Cardinalibus, ex quo seruitia communia adpellata sunt. *Minuta seruitia* sunt quinque minores taxae episcopatum, et abbatiarum taxis adcommodatae, et inter Ministros Romanae Curiae minusculos partiendae, vnde etiam nomen hoc eis inditum est. *Quinta demum decima* est annata, quae iussu PII II. quinto decimo quoque anno pro beneficiis perpetuum vnitis persoluitur. Ita ferme post FAGNANUM Scriptor egregius LUDOUICUS THOMASINUS, quo duce isthaec libuit statim in principio explanare breui, non ob eam tantum causam, quam paullo prius commemorauimus, ne sit nempe nobis aliquod ab vfu harum vocum non satis cognitarum impedimentum; verum etiam, vt

via vteremur planiore in exquirendis huius disciplinae initiis, quae necdum ita patefacta videntur, ut liceat penitus adquiescere. Neque enim, quae *annatae*, eadem fuerunt *communium*, ac *minutorum servitiorum* initia: Diuersa horum, atque illius et origo est, et progressio: Ad quod quum animum multi parum aduerterent, veterumque de annatis loquentia testimonia vtrique speciei adcommodare studerent, nihil equidem mirum est, in eam illos opinionum varietatem incidisse, quam, si quis tollere instituat, inque vnam omnes sententiam inducere, rem agat profecto omnium difficillimam.

- (*) De annatis scripta multorum exstant tam Catholicorum, quam Protestantium. E nostris maiorem ceteris laudem merentur LUDOVICUS THOMASINUS *de veter. et noua Eccles. disciplina* P. 3. Lib. 2. cap. 58. PETRUS de MARCA *de Concordia sacerdotii, et Imperii* Lib. 6. cap. 10. seqq. NATALIS ALEXANDER *in Historia Eccles. sec. XV. et XVI. diss. 9.* GUIL. FRANC. BERTHIER. *in dissertatione de annatis*, quam praefixit Tom. XV. historiae Francicae. VDALRICUS HUHNDORFF. *in dissertatione de iure annatarum in terris Protestantium Germaniae.* CASPARUS BARTHEL. *in dissertatione praeliminari ad concordata Germaniae cap. 3. sect. 1. seqq. et dissert. 3. cap. 5.* GREGORIUS ZALLWEIN. *in principiis iuris ecclesiastici* Tom. 3. pag. 242. seqq. E Protestantibus autem memorandi sunt: PETR. LUDWIGIUS *in dissert. de iure annatarum.* Exstat in eius opusculis Tom. 2. Lib. 3. n. 4. IOAN. STRAUCH.

STRAUCH. *in dissert. de annatis opuscul. P. 4. n. 2.*
 IUST. HENN. BÖHMER. *in Iur. Eccles. Protestant.*
Lib. 1. Tit. 11. §. 33. seqq. IO. GEORG. ESTOR.
Opuscul. min. P. 2. pag. 263. seqq.

§. 137.

*Originem annatarum FAGNANUS ab aevo
 apostolico perperam repetit.*

Enimvero de origine, et causis annatarum a multis varie disputatum est. FAGNANUS eas antiquissimas esse statuit, omnemque hominum memoriam superare. (a) Quod viro ceteroquin minime indocto haut aegre condonauerim: Non enim videre illi ea tempora licuit, quibus doctissimorum hominum egregiis studiis factum est, ut opinionis huius futilitatem solis poene oculis iudicare possimus. Quis enim ferat hodie Scriptorem *collectas*, quae pro Ecclesiae Hierosolymitanae pauperibus in aliis Ecclesiis factae memorantur in Actis Apostolorum, similesque alias fidelium contributiones de annatis hodiernis interpretantem? Quid enim his est, et illis simile? aut quid non potius omnino dissimile? Porro, diuina

C c 3

ex

(a) FAGNANUS. *Lib. 5. decret. ad Cap. praeterea. Ne Prae-
 lati vices suas n. 14.*

ex lege repetentem initia disciplinae, cuius nullum exstat nec in scripturis, nec in Patribus vestigium, omniaque silent multorum seculorum monumenta, quis est, qui non vehementer improbet? Et enim leuicula est, quam a *Libro Pontificali* DAMASI arcessit, ad hoc probandum auctoritas: Abiudicant eum librum DAMASO viri doctissimi DU-PINIUS (b) et BASNAGE, (c) et ad postera tempora detruunt, nemine nunc quidem dissentiente. Nullam igitur ab isto DAMASI Chronico adiumentum est FAGNANO haec tam incredibilia adseueranti. At nec ab instituto Hebraeae Gentis eo, secundum quod decimae Leuitis a populo: Decima decimarum ab iis ipsis Pontifici Maximo pendendae fuerunt: Erat enim illa Theocratiae ordinatio politica, Reipublicae Iudaicae fines minime egressa, nec ad Christianos a SERVATORE propagata quippe qui de decima fructuum parte Ministris Ecclesiarum contribuenda nihil vspiam sanxisse legitur: diuque inter Christianos ignorata lex est, quae longo post tempore soluendae decimae necessitatem inuexit,

Princi-

(b) DU-PINIUS in *Bibl. Tom. 2. pag. 265.*

(c) BASNAGE. in *annal. politico - Eccles. Tom. 3. ad an. 384.*

Principum magis Christianorum, quam Ecclesiae auctoritate. Igitur quo modo annatae locum tenent decimarum, quae prima rei Christianae aetate ne fuerunt quidem vllae? Sed mittamus FAGNANI explosam dudum ab eruditis coniecturam (ita enim malo, quam sententiam dicere) Missum quoque faciamus LUDEWIGIUM regaliis annatas subrogantem, et a BÖHMERIO iure optimo reprehensum, ut ad eam veniamus explicandam sententiam, quae a GOTHOFREDO inuenta primum, ab Illustrissimo viro PETRO *de* MARCA et LUDOUICO THOMASINO sic est deinde perpolita, ut adprobatores illa, laudatoresque permultos, aduersarium experta sit neminem. Neque vero mihi sane quidquam occurrit, cur non sit ea vera sententia: ut enim rationem illi nullam adferrent, ipsa tamen ine auctoritate frangerent; Tot autem vterque rationes, tamque probabiles adtulerunt, ut difficile sit prorsus ab eis vlllo modo dissentire.

§. 138.

GOTHOFREDUS *annatam ab aevo IUSTINIANI Imperatoris repetit.*

Itaque genus annatarum illud, quod *communium*, ac *minutorum servitiorum* nomine explicat FAGNANUS (§. 136.) ceteris esse antiquius, et in aevum IUSTINIANI IMPERATORIS conferri oportere GOTHOFREDUS primum admonuit, (a) adficientibus deinde, et LUDOUICO THOMASINO (b) et ILL. de MARCA. (c) Et hic quidem rem enarrauit totam ornate, vti solet, atque copiose. Summa vero doctrinae est ista: Coepit iam quarto seculo inualefcere in Oriente, illaudabilis quaedam consuetudo in eo fita, vt Episcopi, quum ordinationes celebrarent, ab iis, quibus manus imponebant, munusculum exigerent, tamquam mercedem laboris, et quandam quasi compensationem sumtum, sine quibus ordinationes, cum primis Episcoporum, vix olim peragebantur. Huius vsus infamia notatus primum

(a) GOTHOFREDUS. *ad nou.* 123. *cap.* 16.

(b) LUD. THOMASIN. *P.* 3. *Lib.* 2. *cap.* 58.

(c) MARCA. *Lib.* 6. *cap.* 10.

mum est ANTONINUS Ephesi Episcopus, quem quum Episcoporum ordinationes *pro modo reddituum* venumdare, nuntiatum est S. IOANNI CHRYSOSTOMO, Synodum Ephesi congregavit, in qua, damnata Sacrae disciplinae ista corruptione, quod expressis Sacrae Scripturae verbis contraria esset, Episcopos sic ordinatos poenam depositionis subire coegit, data nihilominus pecuniae datae repetendae facultate ab heredibus ANTONINI, quem pendente iudicio mors e viuis abstulit. (d) Neque vero ullam vir ille Sanctus rationem haberi voluit *consuetudinis*, a qua iam tum etiam turpitudinis suae excusationem petebant. Eodem de crimine in ius vocatus est IBAS EDESSEUS in Concilio Chalcedonensi, causamque Patribus suppeditavit, ut depositionis poenam intentarent eis, qui *pretio* Episcopos, vel clericos ordinarent, vel *per pecuniam* Ministros in Ecclesiis constituerent. (e) Inde vero dolo, et fraudibus res agi coepta est. Dabatur pecunia post ordinationem, quasi hoc Chalcedonensi canone vetitum non sit; quam interpretationem procul dubio ca-

C c 5

uilla-

(d) PHOTIUS. in *Bibl.* cap. 96.

(e) CONCIL. CHALCED. *can.* 2.

uillatoriam improbavit quidem, confixit-
 que GENNADIUS Patriarcha Constantino-
 politanus, (f) nec tamen obtinuit, ut
 omnino aboleretur: quin potius eo breui
 conualuit, ut annis post GENNADIUM non
 amplius octuaginta IUSTINIANUS IMP.
 victus consuetudine id vnum in Nouella
 sua constitutione cauerit, ut intra modum
 esset pecuniae summa, quam pro *intbro-*
nizatione Episcopi dependebant, *ne ex tali-*
bus occasionibus Ecclesiae debitis praegravarentur,
et sacerdotia venalia fiant. (g) Mandavit
 quidem Imperator capite sexto decimo
 eiusdem Nouellae, ut ordinationes cleri-
 corum deinceps gratuitaessent, non ta-
 men improbavit omnino consuetudinem
 dandi aliquid Ministris Ordinatoris. *Sed*
neque clericum, inquit, cuiuscunque gradus sit,
illi, a quo creatur, vel alii cuicunque quid dare
permittimus: sed illis consuetudines solum prae-
beat, qui creanti ministerium praestant, et pro
more accipiunt unius anni emolumenta non exce-
dentes. Initia haec sunt minime obscura
 praestationis eius, quam quaerimus, si
 rem ipsam potius, quam nomen spectes.
Entbronistica etenim, *cathedratica*, *consuetu-*
dines

(f) VID. IUS GRAECO-ROMAN. Lib. 3.

(g) ILL. de MARCA. loc. cit. § 3.

dines ecquid tandem sunt aliud in nouella IUSTINIANI constitutione, quam *minuta*, et *communia seruitia* in monumentis aevi recentioris? (*) Nisi quod haec aevi nostri seruitia modum saepe excefferint, et a Romana Curia Episcopis imperentur: Consuetudines autem illae veteres a lege moderationem acceperint anni vnus emolumenta non excedentem, quam ne possent egredi, auctoritate imperatoria sapienter prouisum est.

(*) Conf. DU-CANGE in *Glossario mediae, et infimae latinit.* voc. *Consuetudo*, et *Seruitium*. Addatur FRANCISCUS HALLIER de *Sacris ordinationib.* P. I. *sect.* 7. *cap.* 2. *art.* 6. §. I. *seqq.*

§. 139.

Eius octauo seculo in Ecclesia Romana usus nullus fuit.

Ita vero Imperatoris IUSTINIANI auctoritate, et confirmata inde consuetudine factum esse videtur, vt tributi hoc genus, a quo Patres Chalcedonenses tantopere abhorrebant, (§. 138) ferme citra inuidiam esset, totoque passim et Oriente, et Occidente vsurparetur. Opposuit se demum huic nouitati GREGORIUS M. Is enim

enim quum animaduverteret, prauam istam ordinationis Sacrae nundinationem poene vbiuis sine verecundia exerceri, quo priscam Maiorum in hoc genere disciplinam aduersum hanc aeui sui corruptionem vindicaret, omnemque ab ea cupiditatis, atque auaritiae suspicionem depelleret, Synodum Episcoporum Romae coegit, in qua, ne omnino quidquam siue *de ordinationibus*, vel *concessione pallii*, siue aliam ob causam quamcunque daretur, seuera lege prohibuit, aduocatione vsus Concilii Chalcedonensis, cui genus muneris quaecunque, quod ex huiusmodi causa acciperetur, vehementer aduersari, nihil prorsus vir sanctissimus ambigebat. (a) Et fuit certe magni huius Antistitis praeiudicium tanti momenti, vt Orientales, etsi inueteratam apud se, ac publicarum etiam legum praesidio munitam consuetudinem non penitus abiecerint; cautum esse tamen voluerint, vt, quod eo nomine datum esset, non in vsus suos, sed in pauperum clericorum alimoniam Episcopi conuerterent. (b) In Occidente quoque certatim et Synodi, et Pontifices tanti viri aucto-

(a) GREGORIUS M. *Lib. 4. Epist. 55.*

(b) ILL. *de MARCA, Lib. 6. cap. 10.*

auctoritate perculsi in eam magnopere curam incumbabant, ne quod vspiam corruptelae istiusmodi vel exemplum superesset, vel vestigium. (c) Quod quidem impetratumne sit vbiuis, et omnino, difficile dictu est: Hoc facilius adfirmavero, puram ab hac macula exstitisse Romanam Ecclesiam ad octauum vsque seculum: Nam quum a BONIFACIO MOGUNTINO suae Sedis per Germaniam Legato reprehenderetur ZACHARIAS PAPA tamquam de crimine simoniae, quod pro tribus palliis pecuniam accepisse diceretur, negavit is, tale factum quidquam, vel sibi vnquam in mentem venisse: *nihil nec pro scriptis, nec pro diplomatibus, quae ab eius scriniis procederent, exigi consueuisse*, palam contestatus: Quin potius anathematizare se omnes dicebat, quicumque ausi essent donum SPIRITUS SANCTI venundare: Itaque grauem ea re sibi contumeliam fieri, querebatur, *quasi nos corruptores sumus canonum*, inquit, *et Patrum rescindere traditiones quaeramus*. (d) Ne autem vera putentur esse, quae depellendae inuidiae causa hoc loco scripsit ZACHARIAS, nihil est pror-

(c) HALLIER. P. I. sect. 7. cap. 2. Art. 6.

(d) ZACHARIAS P. Epist. 9. ad Bonifacium M.

prorsus, quod prohibeat: Ita vero nullo nobis alio testimonio opus est, ut ostendatur, in ea et ipsum, et ceteros ex hoc aevo Pontifices Maximos sententia fuisse, ut crederent, suspicione saltem simoniae non carere eum, qui acceperit quidpiam siue pro litteris ordinationis, siue aliis quibuscumque, per quas res spirituales vel conferantur, vel confirmentur, quocumque id verborum inuolucro palliaretur. Quo argumento recte concluditur, usum *seruitiorum*, quae multis deinde nationum querimoniis materia non improbabilis fuit, hoc quidem seculo in Ecclesia Romana nullum fuisse, nullamque aliam nec bullae, nec pallii redemptionem.

(*) Conf. HALLIER, De MARCA, THOMASINUS locis laudatis.

§. 140.

Qui tamen breui post inualuit.

Verum remisit non longo post tempore sanctior haec disciplinae feueritas etiam in Romana Curia. Nam non toto post ZACHARIAM seculo suam illa fecit damnatam a GREGORIO M. consuetudinem

nem (§. 139.) obtinuitque deinceps, quamquam non sine aliquo populi Christiani offendiculo. Certe iam LUDOUICI GERMANICI temporibus percepisse Romanos Pontifices ab Ecclesiis Germaniae praestationes aliquas, ANNALES BERTINIANI docent, (a) et confirmant Concilia a Sirmondo edita. (b) Fuerunt illae tum quidem piae cuiusdam, ac liberalis gratitudinis praestationes: Verum breui abierunt in necessitatem: imperante namque LUDOUICO IUNIORE Archiepiscopus Salisburgensis THEOTMARUS in litteris ad IOANNEM P. ab Hundio relatis (c) agnoscit debitum, et morae in eo soluendo admissae excusationem deprecatur: *Pecuniam, inquit, vestro iuri debitam propter infestam Paganorum seuitiam nec per me poteram, nec per alios transmittere: Sed quia DEI gratia liberata est Italia, quanto citius potero, vobis transmittam.* Similem huic consuetudinem viguisse in Romana Curia, quo tempore Iuo Carnotensibus praefuit, testes laudare possum eius ipsius litteras ad RICHARDUM Legatum apostolicum: Ab
hoc

(a) ANNAL. BERTIN. *ad an.* 865.

(b) CONCIL. GALLIAE. *Tom.* 3. *pag.* 341.

(c) METROPOL. SALISB. *Tom.* 1. *pag.* 46.

hoc enim ei quum esset exprobratum; quod Decanum, et Canonicos Ecclesiae suae accipere pateretur certam pecuniae summam in admissione noui Canonici: *Romanae*, ait, *Ecclesiae consuetudine se defendunt, in qua dicunt Cubicularios, et Ministros Sacri Pallatii multa exigere a consecratis Episcopis; et Abbatibus, quae oblationis, vel benedictionis nomine palliantur, quum nec calamus, nec charta gratis ibi, ut aiunt habeatur.* (d) Atque ut omittam STEPHANI TORNA-CENSIS, NIUELONIS Episcopi Sueffionensis, (e) aliorumque alia duodecimi, ac decimi tertii seculi quandoque plena lacrymarum testimonia, notauit eandem in Romana Curia consuetudinem GUIL. DURANDUS Iurifconsultus magni nominis: In eo enim libello, quem iussu CLEMENTIS P. V. *de modo generalis Concilii celebrandi* conscripsit, inter alia multa, quae a Concilio emendationem requirant, *super hoc etiam, ac maxime quidem, prouidendum, aiebat, ut, quae de vitanda simonia in nouo, et veteri Testamento, in Conciliis, a Sanctis Patribus, et Romanis Pontificibus diligenter constituta sint, maiore deinceps religione*

(d) IVO CARNOT. *Epist.* 133.

(e) STEPHANUS TORNA, *Epist.* 188. *seqq.*

pore DURANDUS scribebat, soli fere Metropolitae, atque Episcopi Italiae hac seruitii praestandi necessitate adstricti fuerint: Id enim ex eo eueniebat, quod his duntaxat Praelatis adeunda tum Curia fuerit petendae vel confirmationis, vel ordinationis gratia, quum ea ceteris Prouinciarum longe distitarum Episcopis a suis vel Metropolitanis, vel Synodis praesto esset. At ut ea quoque tempestate, si cuius Episcopi etiam remoti electio Romae contestanda fuit, eaque re fiebat, ut in Urbem profectus illic munus consecrationis acciperet, immunitate seruitii non gaudebat (*) ita minime mirum est, iniectam esse eius necessitatem omnibus, posteaquam confirmandorum, atque ordinandorum Episcoporum potestas omnis, Synodorum quondam, ac Metropolitanorum propria, Romani omnino iuris effecta est. (g)

(*) Constat hoc ex AUCTORE libelli: *de recuperatione terrae Sanctae*, quem BONGARSIVS edidit: Consideret etiam, inquit cap. 17, qualiter ubique terrarum Ecclesiae Romanae subiectarum clamatur, quum aliquis de simonia arguitur. Nonne videtis, qualiter Dominus Papa, et Cardinales munera recipiunt ab ipsis, quibus beneficia conferuntur, praesertim ab illis, quibus de praelationibus prouidetur? Qualiter illis per suos mercatores sub grauibus usuris

(g) CONF. BARTHEL, *diff. 3. in conc. cap. 5. §. 3. seqq.*

vis faciunt pecunias, quas ab eis capiunt, mutuari, praesertim ab exemptis? videtis, quod, quum duo electi, quorum etiam unus habet ius, venire solent ad Curiam: demum post factas ab ipsis magnas expensas, et munera recepta laboribus, et periculis viarum, et Curiae sustentis inducitur uterque, et aliquando compellitur alter renuntiare suo iuri, totum in manibus Papae ponere, et qualiter Papa consuevit alii de Ecclesia, vel Monasterio providere, et qualiter consuetum est, quod sic provissus seruiat Curiae de magna pecunia. Ap. de MARCA loc. cit.

§. 141.

Annatae proprie dictae origo, et progressus.

Iam ad annatam venio proprie ita nuncupatam, quae fructum anni vnus, aut certe bonam eius partem continet, ac vulgo *Bonifaciana* dicitur. (§. 136.) Eius vero a superiore illo genere, de quo nuper exposuimus (§. 140.) et causa est alia, et origo. Scilicet dudum ante, quam quisquam Romanorum Pontificum ullam sibi de fructibus vacantium beneficiorum partem vindicarent, in usu fuit, ac more Episcoporum, ut vacantia suae ditionis beneficia sibi seruarent; eorum perciperent redditus, inque usus ministerii sui necessarios impenderent. (a) Et habebant

D d 2

vtique

(a) NATALIS ALEXANDER. *sec. XV. et XVI. diff. 9. art. 1.*

vtique causas suas Episcopi, cur id se iure suo posse facere, sibi facillime persuaderent. Semper enim hoc ita moribus receptum fuit, vt beneficiorum quorumuis in Dioecesi vacantium custodia emnens, atque administratio penes Episcopum esset; quo quidem nomine et reditus eorundem percipere non inuitis canonicis, et in vsus Ecclesiae necessarios pro suo arbitrio poterat conuertere. Nec post institutam Dioecesium partitionem, erectaque beneficia ab Episcopi rationibus separata, eo hi iure excidisse putandi sunt: Vt enim nouo isto instituto mutata sit non nihil prouentuum ecclesiasticorum et percipiendorum, et administrandorum vetus ratio: retinuit tamen priscam in eos potestatem episcopalis Ecclesia, eaque tunc cernebatur praecipue, quando minutula haec reliquorum beneficia vacare contingebat: Nam quoniam nemini ante nouam collationem vllum in ea ius esset, coalescere iterum quodam modo videbantur cum suo stipite, a quo diuulsa sunt, et fructus eorum temporales mensae communi adcrefcere, quae in potestate Episcopi omni tempore fuit. (b) Quale quid
vfu-

(b) THOMASINUS. P. 3. Lib. 2. cap. 58. §. 1. et 3.

usuueniebat olim in feudis, dum ad vitam vasalli, usufructus instar concederentur; et nunc etiam obtinet, quando extincto feudi iure dominium utile cum directo consolidatur. Coeperunt autem inde, nescio, quam ob causam, Episcopi papalibus se indultis munire, quodque ius antea in vacantibus suarum Dioecesium beneficiis ex suo nomine exercebant, idem usurpare deinceps ex Summorum Pontificum indulgentia, quod ex duobus HONORII III. (c) et BONIFACII VIII. rescriptis (d) liquet. Nulli autem ad hoc usque tempus e vacantibus aliarum Ecclesiarum beneficiis redditus ad Romanam Ecclesiam defluebant: Erat quidem iam tum in consuetudine Romanae Curiae, ut Episcopi in ea munus consecrationis accipientes certam pecuniae summam contribuerent inter Papam, et Cardinales aequis partibus diuidendam (§. 149.) at nondum quisquam haec Pontifex vacantes sibi minutarum Ecclesiarum fructus vindicabat. (e) Primus omnium CLEMENS V. iteratis Episcoporum annatas deposcen-

D d 3

tium

(c) VID. CAP. 32. de V. S.

(d) VID. CAP. 10. de Rescript. in 6.

(e) THOMASINUS, loc. cit. §. 1.

tium precibus interpellatus, quod sibi minus, quam Episcopis licere non iudicaret, in eam venit cogitationem, ut *appropriaret sibi ipsi*, quemadmodum MATTHAEUS Westmonasteriensis scribit (f) *per biennium omnes prouentus de primo vacantibus in Anglia: videlicet de primo anno primos fructus tam de episcopatibus, abbatibus, prioratibus, praebendis, rectoriis, vicariis, quam de ceteris minutis beneficiis.* Equidem fuit haec nec perpetua, nec ad totam spectans Ecclesiam annatarum exactio: erat tamen exemplo IOANNI PAPAE vicesimo secundo, ut non multis post annis beneficiorum quorumuis, quae intra *triennium* vacauerint, fructus omnes sibi reseruaret: hoc vno mitior CLEMENTE V. quod episcopatus, et abbatias exceperit: (g) Idem in eundem modum a ceteris quoque, qui deinde imperitarunt, Romanis Pontificibus haut raro usurpatum esse, monumenta testantur. (h) Verum grauior his omnibus constitutio fuit BONIFACII IX. Quamquam enim modum adhibuerit in eo superiorum Pontificum reservationibus,

vt

(f) THOMASINUS. *loc. cit.* §. 4.

(g) VID. CAP. 3. *de praeb. int. comm.*

(h) ANT. DÜRR. *in diss. de annis earent.* §. 7.

vt non integros, sed dimidiatos anni primi fructus Camerae suae inferendos mandaret: auxit tamen onus duabus maxime rebus: tum, quod perpetuas esse iusserit annatas, quae hactenus fuerunt temporariae: tum, quod eas ab episcopalibus etiam Ecclesiis, et abbatiis exegerit, quas exceptas voluit IOANNES P. contentus *seruitiis*, ad quae praestanda Curiae alioquin tenebantur. Ita primum ab Episcopis coepta annatae exactio, et a CLEMENTE V. ac IOANNE XXII. ad Romanam Curiam traducta ad tempus (*) BONIFACIO demum NONO auctore in legem abiit perpetuam, ac stabilem, cuius auctoritas ad Constantiensis vsque Concilii tempora, quamquam non sine multorum inuidia toto poene Occidente dominata est. (**)

(*) Negat THOMASINUS, et, qui hunc sequutus est, IUST. HENNING. BÖHMERUS *loc. cit.* §. 35. et 38. quae a CLEMENTE V. et IOANNE XXII. constituta fuisse diximus, de *annatis* esse accipienda, quarum constitutio BONIFACIO IX. debeatur, quod et PLATINA in vita eius testatum facit. Verum annatas iam ante BONIFACIUM IX. in Germania fuisse non incognitas, perspicuum est ex *unione cleri Moguntini contra exactiones papales* de anno 1372, ubi inter solitos aevo illo papalium exactionum modos annatae quoque recensentur: *Seruitia communia*, inquit, *decimae papales*, *imperiales procurationes*, *primae annatae*: *Subuentiones Nuntiorum apostolicorum*: *Ecclesiasticae reservationes*, ac *deceden-*

tium Praelatorum continuae extorsiones: Annatarum igitur praesens forma, et stabilitas, non prima institutio BONIFACIO IX. in acceptis ferenda videtur.

(**) QUINTA-DECIMA ex instituto est PAULLI II. Is enim primum anno 1469. data lege fanciuit: vt prioratus, et alia beneficia annatarum solutioni obnoxia, vbi vacabant, si ea deinde Praelaturae cuidam nexu perpetuo vnirentur, quinto decimo quoque anno eas dependerent. Innouauit hanc constitutionem anno 1558. PAULLUS IV. confirmatam posthac etiam a PIO V. et SIXTO V. quod THOMASINUS admonuit. P. 3. Lib. 2. cap. 59. §. 10.

§. 142.

Motus ex causa annatarum excitati.

Annatarum, feruitiorumque immoderata nonnunquam exactio, multarum saepe, atque grauium concertationum causa exstitit. Disputatum de vtroque est genere acriter quum alibi, tum in Gallia maxime, atque Germania, magnaque tam Principum, quam populorum consensione id potissimum agebatur, vt nouum istud, ac permolestum onus contributionis ab Ecclesiis omnino remoueretur. (a) Tentatum id est cumprimis in
CON-

(a) NATALIS ALEXANDER, cit. diff. art. 2.

CONCILIO CONSTANTIENSI a Gallis potissimum, quorum ferme sententia haec fuit, ut rem hanc totam veluti exemplo parum probabili inductam, et a simoniae vitio haut valde remotam, diuinisque proinde, ac humanis cum legibus pugnantem eiiciendam esse penitus e Republica Christiana vehementer contenderent. (b) Nec mitius nationes alias de omni hoc genere sensisse, reperio, quamquam modum in exigendo, et ciuiliorem rationem desiderare visae sint potius, quam quod in ipsa annatarum impositione crimen aliquod, vel turpitudinem inesse, iudicauerint. (c) At ne instituta frequenti Deputatorum congressu de abolendis illis consultatio e votis nationum cederet in Constantiensi Concilio in causa fuit Cardinalium quorundam intercessio, et interposita a Procuratore Camerae Apostolicae ad futurum Pontificem adpellatio: (d) Siluit enim prorsus de annatis MARTINUS V. solo spolii iure, quod a fructibus primi anni sollicitè distinguebat, repudia-

D d 5

to,

(b) EDM. RICHER. in *Hist. Concil. gener. Lib. 2. cap. 3. §. 19. seqq.*

(c) BARTHEL. *diff. 3. in concord. nat. germ. cap. 5. §. 12. seqq.*

(d) NATALIS ALEXANDER, *loc. cit. art. 2.*

to, qua in re ALEXANDRUM V. imitatus est, industria simili vtentem in Concilio Pisano, quod scite BARTHELIUS obseruat. (e) Aegerrime Galli intempestium hoc de negotio tam graui Papae silentium ferebant: (f) Cum Germanis vero certis legibus conuentum est in quinquennium, (g) quo elapso quum multa se impedimenta obiicerent, ne posset generale Concilium congregari, in quo interruptum in superioribus de reformatione negotium perageretur, Germani pacis ad tempus iniitae legibus solutos se rati iniectum onus detrectabant. Inde controversia necdum bene sopita recrudit in CONCILIO BASILEENSI, in quo genus annatarum quaecunque solenni Patrum decreto, cui etiam Principes Germaniae sub ALBERTO II. Moguntiae anno 1439. adhaeserunt, (h) abolitum est quidem; (i) verum, quia nihil definitum est a Patribus, qua via alia deinceps Aulae pontificiae necessitatibus prouidendum esset, quod

(e) BARTHEL. *loc. cit.* §. 16. et 17.

(f) NATALIS ALEXANDER. *loc. cit.* art. 3.

(g) SENCKENBERG. *in Corpor. Recept.* P. 1. pag. 115.

(h) CONCORD. GERMAN. Tom. 1. pag. 37.

(i) VID. SESS. 21.

quod aequum esse, Patres minime negabant, vsus earundem in Germania in anticipiti fuit, donec initis Aschaffenburgi Concordatis, qua illa posthac lege, et intra quem modum praestari oporteat, mutua nationis, et Papae conuentione constitutum esset. (k)

(*) Quae fuerint Germanis conquerendi causae, et quibus inducti rationibus Patres Concilii Basileensis annatas omnino proscribendas esse, iudicauerint, facile discas duobus e monumentis, altero IULIANI Cardinalis, qui nomine Pontificis Concilio praefuit: altero IOANNIS de BACHENSTEIN. Vtrumque exstat in collectione Conciliorum Labbeana Tom. 12. pag. 704. et 895. Summam vtriusque BARTHELIUS exhibet in *diff. praelimin. ad Concord. German. Sect. 2. §. 4. et 5.*

§. 143.

Per Concordata nationis Germanicae utcumque sopiti.

Verba Concordatorum annatas respicientia haec sunt: *Circa prouisionem apostolicae Sedis ordinandam modus annatarum hoc modo currat: De Ecclesiis cathedralibus omnibus, et Monasteriis virorum duntaxat vacantibus, et vaca-*

(k) BARTHEL. *loc. cit. §. 18. seqq.*

vacaturis solvantur pro fructibus primi anni a die vacationis summae pecuniarum in libris Camerae apostolicae taxatae, quae communia seruitia nuncupantur: Si quae vero excessiue taxatae sunt, iuste retaxantur, et prouideatur specialiter in grauatis regionibus secundum qualitatem rerum, temporum, et regionum, ne nimium praegrauentur: ad quod Ss. Dominus noster petentibus dabit Commissarios in partibus, qui diligenter inquirant, et retaxent. Taxae autem praedictae pro media parte infra annum a die habitae possessionis pacificae totius, vel maioris partis solvantur, et pro media parte infra sequentem annum. Et si infra annum bis, vel pluries vacauerint, semel tantum soluetur: nec debitum huiusmodi in Successorem in Ecclesia, vel Monasterio transeat. De ceteris dignitatibus, personatibus, officiis, et beneficiis secularibus, quibuscunque, et regularibus, quae auctoritate Sedis apostolicae conferentur, vel de quibus prouidebitur (praeterquam vigore gratiarum expectatiuarum, aut causa permutationis) solvantur annatae, seu medii fructus iuxta taxam solitam a tempore possessionis infra annum, et debitum huiusmodi in Successorem in beneficio non transeat. De beneficiis vero, quae valorem viginti quatuor florenorum (auri) de Camera non excedunt, nihil solvatur, curratque haec obseruantia deinceps,

ceps, nisi eam similiter in futuro Concilio de consensu (nationis) immutari contingat. §. 7.

§. 144.

Annatae ex Concordatis quatenus debentur?

Licebit per vos, opinor, mihi, legem istam Concordatorum Germaniae non vna de causa memorabilem illustrare paullulum, adiectis nonnullis obseruationibus, quo et mens pacifcentium, et ipsa, quae inest in verbis, sententia lucidius adpareat. *Placet similiter nobis, inquiunt CAESAR, ET PRINCIPES GERMANIAE, quod circa prouisionem dictae Sedis ordinandam modus annatarum hoc modo currat.* Qui tempore Conciliorum Constantiensis, et Basileensis abolitionem annatarum prae ceteris vehementius vrgebant, duabus potissimum causis moueri se aiebant, tum, quod in modo eas exigendi multum, ac varie peccaretur: tum quod exactionis huius vna esset, ac praecipua causa, confirmatio, vel consecratio, qua re fiat, ut a simoniae tot ecclesiasticis canonibus damnato crimine aegerrime queat liberari. Vtrumque genus exceptionis ut remouerent Principes, *causam* primum adsignant

gnant ab omni simoniacae prauitatis suspicione liberam, *apostolicae* nimirum *Sedis prouisionem*, cuius aequitatem, atque innocentiam ipsi non negabant Patres Basileenses; Tum etiam *modum* annatis adhibent nec ab usu aevi omnino remotum, et aptum leuandis grauaminibus, quibus se premi, tum maxime, querebatur Germania. (*) Et ad SERUITIA quidem tam *communis*, quam *minuta* quod attinet, conuentum est I.) vt ea persoluerentur: *de Ecclesiis cathedralibus omnibus, et Monasteriis virorum duntaxat vacantibus, et vacaturis*. His verbis manifestum est: Monasteria virorum duntaxat legi annatarum obnoxia esse, eaque *consistorialia*, non cetera; vt nec feminarum vlla, quamquam sint *immediata* illa, et Episcoporum suorum ordinariae potestati subducta a Sede pendeant apostolica. Quod si de Praelatis Germaniae aliquis ad aliam vocatus Ecclesiam ex indultu retinet priorem, non videtur locum habere noua solutio: nec enim ea mens paciscentium fuit, vt huiusmodi onera multiplicarentur, sed potius, vt constringerentur: et *vacare* dici nequit dignitas, quae sic, Papa indulgente, retinetur. Aiunt deinde II.) Soluantur *de fructibus primi anni a die vacationis summae*

summae pecuniarum in libris Camerae apostolicae taxatae. Quo loco Superiorum Pontificum constitutionibus derogatum est, ea parte scilicet, qua vel integri vnius anni fructus, vel pars eorum dimidia fisco apostolico inferenda mandabatur: pro quibus summa quaedam pecuniaria ad modum taxae in libris Camerae apostolicae definitae pendenda decernitur. Haec taxa qualis sit, et quanta, ambiguum dictum est, propter insignem exemplarium, quae in lucem a viris eruditis pertractata sunt, varietatem: (**). Satis tamen moderatam esse eam BARTHELIUS adfirmat, quippe quae partem annui redditus quintam vix excedat hodie. (a) Neque tamen in Romana ista Ecclesiarum taxatione conquiesuisse penitus videntur Principes: ut enim nollent, in potestate esse Romanae Curiae, augere summam conuentione solenni rite constitutam, (***) prouidendum tamen putarunt Ecclesiis plus iusto grauatis adiecta relaxationis conditione, quam etiam probauit NICOLAUS V. eoque nomine daturum se Commissarios in partibus esse pollicitus: *Si quae vero, inquit III.) excessiue taxatae sint, iuste retaxentur, et prouideatur*

(a) BARTHELIUS, cit. *diff.* 3. cap. 5. §. 34.

tur specialiter in grauatis regionibus secundum qualitatem rerum, temporum, et regionum, ne nimium praegrauentur: ad quod Ss. Dominus noster petentibus dabit Commissarios in partibus, qui diligenter inquirant, et retaxent. Nullum equidem retaxationis hoc loco promissae proditum in hanc diem exemplum, non negant Iureconsulti Germaniae: At hoc quidem certum est nihilominus, omnem in computandis Ecclesiarum redditibus iniquam proportionem lege ista disertissime proscriptam esse: in qua emendanda, si tardio-rem se quandoque praebuit Romana Curia, nullum id Ecclesiis grauatis impedimentum potest iniicere, quo minus et deposcere moderationem queant etiam- num, et tantisper deprecari praestationem seruitii ea tantum sub conditione promissi: Atque isthoc quidem eo magis, quod etiam de annatis ad iustam rationem reuocatis remissurum se spondeat Pontifex, si pro temporum, aut regionum qualitate humanius agi oporteat, ne exigendis iis grauius Ecclesiis onus iniiciatur, quam quod in his rerum adiunctis sine periculo ferre possint. (****)

(*) Circa prouisionem Sedis apostolicae ordinandam modus annatarum hoc modo currat, inquit Principes Germaniae. Haec ego ubi diligentius ex-
pendo,

necessariis impensis grauati Sedi apostolicae annatam persolvere possint. His prorsus similia a Maioribus nostris exposita reperio sub FERDINANDO I. in Comitiis ann. 1550. art. 14.

§. 145.

Continuatur idem argumentum.

Taxae autem praedictae IV.) pro media parte infra annum a die habitae possessionis pacificae . . soluuntur, et pro media parte infra sequentem annum. Ciuilis fane ratio, et ad depellendam inuidiam perapta, in quam inde ab Auenionensi schismate adduci visa est Romana Curia eo potissimum, quod ita receptum usu esset, ut apostolicae confirmationis litterae non ante ferme expedirentur, quam integra solutio annatarum repraesentata fuisset. Vtrumne vero bipartita haec solutio in usum venerit unquam in Germania, dubitari fortasse potest. Mores quidem praesentes eam non seruant: (a) Illud vero tenacius, quod deinde sequitur: V.) Et si infra annum bis, vel pluries vacauerint, semel tantum soluetur, nec debitum huiusmodi in Successorem in Ecclesia, vel Monasterio transeat. Quid si vero intra

(2) BARTHELIUS, cit. diff. cap. 5. §. 41.

intra non multos annos eadem saepius Ecclesia vacet? repetendane tum erit solutio, quoties hoc ei acciderit? Ita videtur quidem. Sed in aliam iuisse sententiam reperio Status Germaniae sub MAXIMILIANO I. In iis enim, quae tum oblata fuisse, nuper commemoravi, gravaminibus, non obscure significant, *relaxationis veniam iis Ecclesiis deberi, quae vacationibus nimium frequentibus, et exiguo intervallo sibi mutuo succedentibus adfliguntur*: suadentque, ut mitius saltem agatur, quoties Archiepiscopus, aut Episcopus ad paucos annos rexerit, sicut de Episcopis Bambergensibus accidit, quorum tres intra paucos annos mortui sunt. Et haec ita quidem de cathedralibus Ecclesiis, ac Monasteriis virorum consistorialibus: De ceteris vero dignitatibus, personatibus; officiis, et beneficiis secularibus quibuscunque, et regularibus, quae auctoritate Sedis apostolicae conferentur, vel de quibus prouidebitur (praeterquam vigore gratiarum expectatiuarum, aut causa permutationis) solvantur annatae, seu medii fructus iuxta taxam solitam a tempore possessionis infra annum, et debitum huiusmodi similiter in Successorem in beneficio non transeat. Haec de annatis proprie dictis accipienda sunt, quarum quum sint alia cum seruitiis ferme communia: tum in his

discrepant: quod redditus annui partem non quintam, sed dimidiam complectantur: Solvantur ad modum taxae solitae verum medii fructus valorem exprimentis: Intra annum a die possessionis computandum: De beneficiis omnibus tam secularibus, quam regularibus apostolicae Sedis auctoritate conferendis, praeterquam si vel ex causa gratiae expectatiuae, vel permutationis facta sit prouisio: vel demum eo sint ex genere beneficia, *quae valorem viginti quatuor florenorum auri de Camera non excedunt*: Libera enim ab onere annatarum sunt eius ordinis beneficia non *speciali* tantum iure concordatorum: verum etiam *communi*, CLEMENTIS VII. et PII V. constitutionibus inducto (b) ex quo ingens in Ecclesias Germaniae emolumentum manauit: Earum enim omnium sic habet consuetudo, nihil repugnante Curia, vt canonicatus, et dignitates inferiores non aestimentur, nisi ad valorem viginti quatuor florenorum auri de Camera, eo nempe consilio, vt annatarum soluendarum lege eximantur; in qua consuetudine quamquam de origine parum liqueat, nihil inesse prorsus, quod magno-

(b) VID. CAP. 2. et 7. de annat. in FII.

magnopere reprehendatur , adcurate ,
vt solet , demonstraui BARTHELIUS *loc.*
cit. §. 51. et 52. 53.

(*) Cui quidem viro , quae sunt a nobis exposita
haftenus , in acceptis ferenda sunt omnia. Me-
retur sane , immo debet , dissertationis lauda-
tae tertiae in concordata caput quintum legi
totum : nec poenitebit legisse quemquam : adeo
nempe is interpretis docti , moderati , ac ve-
rum amantis officia expleuit omnia.

§. 146.

*Concordatorum lex utrinque seruanda est
bona fide.*

Hoc adhibito temperamento pax tum
inter Papam , et nationem Germanicam
coaluit , quam ne iterum ex hac causa
turbari contingat aliquando , sapienter
prouisum est addita clausula : *duretque haec
obseruantia deinceps , nisi eam similiter in futuro
Concilio de ipsius nationis consensu contingat im-
mutari.* (a) Sed fatendum est tamen , non
defuturas Principibus Germaniae causas ,
quibus sese tueantur , si vnquam in men-
tem eis venerit , deprecari genus istoc
contributionis hac tantum lege promissae,

E e 3

vt

(a) BARTHEL. *diff. gen. in concord. cap. 1.*

vt obseruantia eius, ac modus, qui primum placuit, idem esset deinceps saluus vtrunque, atque immobilis. Leuiores sunt, fateor, quam vt attentionem mereantur illa passim iactari solita: Annatas ad originem suam reuocatas parum puro de fonte videri proflexisse: Habere Romanam Ecclesiam suos, vnde sibi, ac Ministris suis pro dignitate prouideat, redditus, repentinis vero, atque improuisis necessitatibus, per *subsidium charitativum* paullo honorificentius, quam per fixas pecuniarum exactiones consuli: Nam quae potest his, ac similibus aliis, quamquam ex se minime contemnendis rationibus inesse vis aduersus perspicuam conuentionis legem? Quae ab origine inhaesit annatis macula, eam deleuit conuenta pactio: nec post illam de utilitate nobis, ac decentia, sed de iure quaerendum est. Sane horum quidquid erit, vna responsione poterimus conuellere, si dixerimus; sic visum Maioribus, vt esset in potestate Summi Pontificis annatas ad eum modum, quo circumscriptae sunt in concordatis, exigere, nisi quid aliud de consensu nationis aliquando placuerit. Omitto etiam illam CAROLO V. Imperatore in Comitibus Spirensibus acrem satis Statuum cum Sede Roma-

Romana expostulationem, de qua prudens, ac modestum doctissimi BARTHELIi iudicium lubens meum facio. Verum alia restant, et istis paullulum grauiora, quae ita refellere, vt nihil quicquam desideretur, difficilis operae profecto negotium fuerit. Illud autem cum primis molestum Romanis accidat, necessum est, quod annis post inita concordata fane paucis, quum eis crimen violatae fidei palam obiiceretur a MARTINO MAIERO, non habuerint, quo innocentiam suam contestarentur: (*) quam enim excusationem adhibuit AENEAS SYLVIUS petitam a mora quorundam Episcoporum in soluendis annatis; vel in negandis iis perfidia, haut magni momenti videbitur, dum meminerimus, non cum Praelatis singulis eam fuisse initam conuentionem, sed cum Imperatore, et Statibus Imperii, quorum contra morosos debitores imploranda fuit auctoritas, non temeranda fides, et pro arbitrato infringenda transactio, quam sine consensu Nationis mutari non debere disertissimis verbis cautum est. Similia huic ex eodem genere grauamina complura in recentioribus quoque imperii monumentis occurrunt. (b)

E e 4

Quaesi-

(b) IAC. FRID. GEORGI *Graua mina nationis germ.* Erf. 1731.

Quaesitum a Concilio Tridentino remedium; sed frustra. Liberi hoc onere Protestantes, (c) ceteri in Germania Praelati nihilo adhuc videntur beatiores. Testis esto mihi epistola ab Electoribus tribus ecclesiasticis anno seculi superioris tertio, et septuagesimo ad Summum missa Pontificem, in qua dum ad annatas delabuntur, horum, inquiunt, omnium nihil prorsus observat Curia Romana, et, quamvis ad illa pacta adpellare non desistant miserabiles electi, exponentes extremas Ecclesiarum suarum calamitates; tamen coguntur praesenti pecunia, nulla, nedum biennii, ut requirit Concordatum, expectata mora soluere non modo eam summam, ad quam Ecclesia, vel Monasterium taxatum reperitur in dictis Camerae libris: sed summas ea taxa fere duplo maiores, ratione aliorum, et aliorum officiorum, et Officialium etiam post initi concordati tempus erectorum, qui Officiales ad nihil, nisi ad augendum fiscum pontificium oportuni sua illa officia caro emunt, quibus ipsis merces ex detrimento Ecclesiarum adscribitur. Deinde si Ecclesia vel bis, vel pluries intra annum vacet, toties exigitur annata, et expediri festinantes electi ad compositiones adiguntur iniquissimas. Rursus, si quid excessivae taxatum sit,

non

(c) INST. PAC. OSN. Art. V. §. 19.

non prouidetur tamen, neque dantur petentibus Commissarii impartiales, qui inquirent, et re-taxent, de quibus omnibus grauaminum capitibus parata, et ex facto conuincencia dabuntur documenta, si opus fuerit. (d) Quae quidem ita quum sint, vereor, vt ne locum hic possit habere, quod Imperatores DIOCLETIANUS, et MAXIMIANUS rescripserunt: *Nec aduersario tuo transactione uti concedendum est, nisi ea, quae placita sunt, adimplere paratus sit.* In L. 21. c. de pactis.

(*) Illud non sinemus intactum, inquit AENEAS SYLVIUS, quod ad exigendos beneficiorum, quae Romae conferuntur, medios fructus, siue, vt aiunt annatas, nullam permitti creditoribus moram accusas, quod tamen conuenta ipsa deposcant. Verum est enim, quod ais: verum hoc ab eorum ingratitude ortum inuenies, qui, quum Ecclesias consequuti essent, dilationemque solutionis faciendae obtinuissent, postquam litteras apostolicas habuere, et domum reuersi possessionem consequuti sunt neque in praestituta die, neque multis post annis apostolicae Camerae satisfacere curauerunt. Ap. BARTHEL. loc. cit. §. 44.

E e 5

§. 147.

(d) CONCORD. NATION. GERM. Tom. 2. pag. 92.

§. 147.

Annatae in Hungaria libere, non iuris necessitate solvuntur.

Atque haec ita sunt in Germania: Namque Prouinciis aliis, Regnisque Catholicis, quae ad contributionem huiusmodi faciendam speciali quodam cum apostolica Sede conuento pacto minime deuinciuntur, cur eam necessario imponendam existimem, causam non video, non eam quidem ullam, quae omnino persuadeat. Certe Gallia, quas de beneficiis cathedralibus annatas dependit, ad eas se non tam *iuris* quadam *necessitate* teneri credit, quam *ex Regis beneuolentia, liberaque permissione*: soluitque illas *per modum doni gratuiti* ut Gallis loqui mos est, non ut ea tamquam mercede bullarum expeditionem redimat, quam esse prorsus gratuitam oportere, habet pro certissimo. (a) Idem ego de Hungaria, ac potiore quidem iure possum confirmare: Nulla enim uero conuentionis ullius, nulla cuiusuis concordati in monumentis nostris memoria: Silet historia vniuersa: Et, quae hic,
et

(a) VID. DITTERICH. *prim. lin. iur. publ. eccl. pag. 236.*

et illic leuiter impressa comparent annatarum vestigia, ad ostendendum earum usum valere possunt fortasse: ad probandam vero usus eius necessitatem nullo modo. Quae autem vniuerse de hoc Sedis Romanae iure disputantur a quibusdam, ea Nos haut magis, quam nationes ceteras, adficiunt, nec tanti habenda videntur, ut partam a Maioribus, et ad Nos usque transmissam Ecclesiarum nostrarum libertatem tueri nobis etiam deinceps non liceat. Non repetam illud, quod de decimis Pontifici Maximo soluendis ex veteri lege dictum est alibi: (§. 137.) Inepta enim est comparatio, et, qui usi ea sunt Scriptores, non videntur animaduertisse, quid alter ab altero Pontifice Maximo distet? Sane causa vtriusque dissimillima est, et manifesta ratio discriminis: Pontifices namque legis Iudaicae, ut ait Illustrissimus vir PETRUS de MARCA (b) nullo alio redditu fruebantur. At disciplina Ecclesiae Christianae alia ratione prouidit sustentationi sui cleri: distributis videlicet Ecclesiis in Dioeceses, ea methodo, ut omnes redditus dioeceseos in potestate essent Episco-

(b) PETRUS de MARCA. *Concord, Sacerd et Imp. Lib. 6. cap. 12. §. 10.*

Episcopi. In hac generali institutione portio quoque sua Romanis Pontificibus tributa est in Dioecesi Romana, qua portione sibi satisfactum putarunt, nullum praeterea auxilium implorantes etiam tum, quando solis matronarum oblationibus potiebantur, ut loquar cum AMMIANO. Satis quippe id erat sub paganis Imperatoribus pro sustentatione cleri Romani, et mille quingentorum pauperum, sufficiebatque insuper subsidiis, quae a Summis Pontificibus mittebantur ad Ecclesias remotas, ut testatur EUSEBIUS. (c) Potentia porro eorum creuit ex redditibus latifundiorum, quae Romanae Ecclesiae in diuersis Prouinciis collata sunt ab Imperatore CONSTANTINO, et Senatoribus Romanis, quorum numerus ab ANASTASIO Bibliothecario recensitus est. Tantum autem abest, ut ea patrimonia non sufficerent alendo Episcopo Romano, eiusque clero, ut etiam ex iis redditibus prisci Pontifices alerent in Prouinciis ingentem pauperum numerum, praeter eos, qui eorum quoque cura alebantur in Vrbe, ut constat ex diuersis locis epistolarum SANCTI GREGORII. Quin etiam testatur Papa

(c) EUSEBIUS. *Hist. Eccl. Lib. 4, cap. 22. Lib. 6, cap. 35.*

pa MARTINUS in epistola decima sexta, eos magnifice exercuisse ius hospitii erga peregrinos omnes. Potiori itaque ratione Romana Ecclesia censenda est hodie possidere ultra id, quod necessarium est Summo Pontifici, et Ecclesiae Capiti alendo, postquam liberalitate Christianissimorum Regum PIPPINI, CAROLI M., LUDOVICI PII locupletata est ob concessum Sedi apostolicae Exarchatum Rauennae, ducatum Romanum, itemque spoletanum, aliaque ingentia Patrimonia. Nisi fortassis aduersus haec dicatur, Pontificem quidem Romanum ad Principis dignitatem euectum fuisse his donis, sed eodem tempore praebitas novas prodigendi causas. Verum clerus non tenetur in eo agnoscere dignitatem Principis secularis. Quamquam si reddituum pontificiorum dispensationi modus adhiberetur, sufficerent haut dubie huic magnificentiae, et his sumtibus, neque necessarium esset subiectos Romanae Sedis, aut personas ecclesiasticas tributorum onere opprimi.

§. 148.

Rationes oppositae refelluntur.

Haftenus eruditissimus ille Archi-
Praeful, a quo nihil neque NATALIS
ALEXANDER dissentit, (a) neque BAR-
THELIUS Scriptor in re canonica hoc se-
culo vnus omnium facile Princeps: (b)
quorum quidem testimonio isto vsus sum
hoc libentius, quod eius vnus vi, ac lu-
mine nullo ferme negotio discuti possit
tenebrae, quas huic de iure annatarum,
ceterarumque papalium exactionum do-
ctrinae offundere nondum cessat ignara
plerumque ciuilis sapientiae Decretalista-
rum schola: Cuius quidem et illud est sci-
tum perelegans: *posse scilicet Papam colle-
ctare Ecclesias totius Orbis etiam sine causa.*
Huius dicti causam si ab eis requires, rem
audies nouam, et insolitam: Summum
nempe Imperium, quod ex istorum opi-
nionem habet Pontifex Maximus in bona
Ecclesiarum, adeo, vt, quidquid habeant
vsuam locorum Ecclesiae inferiores, tam-
quam

(a) NATALIS ALEXANDER. *sec. XV. et XVI. diff. 9. art. 6.*
§. 11.

(b) BARTHEL. *diff. gen. in conc. sect. 3. §. 7.*

quam in peculio habeant separatim quodammodo a rationibus dominicis, Domini permissione: unde consequens fit, ut Ecclesia Romana, quum aliquid ab Ecclesiis sibi subditis percipit, non ex alieno percipere quidpiam, sed magis, quod suum est, retinere videatur. Monstruosa vero opinio, et digna, quae, quo primum tempore audita est, ab omnibus exploderetur. Enimuero commentitia est profecto ista Romanae Sedi attributa rerum omnium ecclesiasticarum proprietas, excogitata aevo BONIFACII VIII. auctoribus quibusdam adulatoribus, ut ait ILLUSTRISSIMUS *de MARCA* tota retro antiquitate repugnante. Quae bona possidet unaquaeque Ecclesia, ea sunt bona illius propria, salvo Rerumpublicarum eminente in ea dominio: Eorundem bonorum administratio, et dispensatio commissa est Episcopis, non arbitraria, verum canonibus perinde, ac legibus temperata: Intendere huic administrationi, et, ne quid siue negligentia Praelatorum, siue dolo, et fraude detrimenti capiat Ecclesia, operam dare, pro munere suo et potest, et debet Pontifex Maximus: disponere vero de iis suo arbitratu, et tributa clero imponere, nullo modo, nisi ex grauissima

ma

ma causa, et accedente eorum consensu, quorum interest, Episcoporum nempe, atque Principum. Itaque iam dudum ante, quam in Concilio Constantiensi (c) exactionibus papalibus modus esset adhibitus, constitutaque illarum indicendarum et causa, et ratio LUDOUICUS SANCTUS Rex Galliarum in articulo quinto Sanctionis Pragmaticae: *Item exactiones, inquietabat, et onera grauissima pecuniarum per Curiam Romanam Ecclesiae Regni nostri impositas, vel imposita, quibus Regnum nostrum miserabiliter depauperatum existit, siue etiam imponendas, vel imponenda, leuari, aut colligi nullatenus volumus, nisi duntaxat pro rationabili, pia, et urgentissima causa, vel inuitabili necessitate, ac de spontaneo, et expresse consensu nostro, et ipsius Ecclesiae Regni nostri.*

(*) Conf. ILLUSTRISSIMUS de MARCA Lib. 6. cap. 12. et NATALIS ALEXANDER cit. dissert. art. 5. et 6.

§. 149.

(c) CONCIL. CONSTANT. Sess. 43.

NATALIS ALEXANDER. cit. loc. §. 13.

§. 149.

*Frustra sunt, qui annatas hodie accusant
de simonia.*

Par est in hoc genere, ac solutior etiam Apostolicorum Hungariae Regum auctoritas: Nulla etenim ad soluendas annatas pacti fide constricti intelligunt illi quidem, aequum esse, ac pium laboranti Ecclesiae reliquarum omnium Matri opem ferre: at, quia pontificatum nouae legis nouerunt *ministerium* esse, non *dominationem* in clero, eam, si qua vnquam necessaria futura est, ex suo consensu decernendam esse, non a Romana Curia pro supremo iure imponendam. Debent vtique hoc et libertati Regni, cuius tutelam sibi esse creditam, non nesciunt, et regiae suae auctoritati, vt tributi genus quaecunque clero suo sine suo consensu imperari ne finant, vel intendi quocunque nomine modum, quem ipsi lege sua adhibuissent. Solutas vero seu ex Principum voluntate, seu ex fide concordatorum annatas qui ob rem eam reprehendendas putant quod in simoniae crimen incurrere videantur, vereor, vt adcusationis suae causam probabilem adferre possint. Apud antiquiores

res equidem scholae theologiae Doctores non caruit infamia simoniaca prauitatis earundem exactio. Verum accidit annatis, quod inuestituris Episcoporum: Nam ut hae olim graui herefeseos crimine notatae sunt, dum Imperatores baculi, et annuli pastoralis traditione Episcopos inuestientes diuinam episcopatus auctoritatem tribuere videbantur: innoxiae vero habitae sunt, posteaquam satis cognitum fuit, Principes eo actu vtentes non eam sibi vindicare *inuestituram*, quae Episcopum perficit, sed quae eum *pascit*, ut loquitur GOFFRIDUS VINDONICENSIS: sic annatas, ex quo compertum est, imperari eas, non pro confirmatione, ordinationeue, sed causa subsidii, impetrato in id Principum, ac Praelatorum consensu, ab omni simoniae suspicione liberas pronuntiauit aetas recentior. *Aequum non est*, inquit doctissimus Archi-Praeful PETRUS de MARCA, (a) *ut priscam seueritatem mordicus teneamus quoad annatas, quas Episcopi solunt, quum eae obnoxiae sint interpretationi, quae ipsas liberat a vitio simoniae, titulo videlicet subuentionis: Modus quippe adigendi ad earum solutionem, retentis videlicet Bullis, qui erat lapis scandalis tempore*

(a) PETRUS de MARCA. Lib. 6. cap. 12. §. 6.

*tempore Conciliorum Constantiensis, et Basileensis, in consuetudinem versus est absque ulla con-
 quessione Praelatorum, aut Principum, qui so-
 lutioni huic consenserunt sub titulo subventionis.
 Ea videlicet ratione tollitur omnis suspicio simo-
 niae, quandoquidem alio titulo reali, et legitimo
 soluuntur, cuius natura mutari non potest ob mo-
 dum, qui observatur in solutione.*

(*) Conf. NATALIS ALEXANDER cit. diff. art. 6.
 LUD. THOMASINUS P. 3. Lib. 2. cap. 58. CA-
 SPAR. BARTHEL. cit. diff. 3. in concord. cap. 5.
 §. 66. seqq. Ipse adeo IUST. HENN. BÖHMERUS
 in Iur. eccl. Protest. Lib. 1. tit. 11. §. 46. Quae ex
 vitio simoniae inquit annatis adsparguntur, inania
 sunt, quo auctore refellere possumus SCHIL-
 TERI, HENNINGESII, aliorumque acres in-
 terdum cauillationes. Quod autem eodem loco
 addit BÖHMERUS, annatas per Instrumentum
 Pacis Art. V. §. 19. ademptas quidem Papae, non
 prorsus extinctas: sed potius Principibus Prote-
 stantibus vi iuris circa Sacra reservatas esse; Id
 vero nec ipse in obs. 6. ad PETRI de MARCA
 Lib. 6. cap. 12: nec, quos eius sententiae au-
 ctiores laudat, STRYCKIUS, et LUDEWIGIUS
 satis ostenderunt. Kan ein Evangelischer Lan-
 desherr (ita ex se quaerit ipso MOSERUS in
 Tract. Von der Landeshoheit im Geistlichen
 2. B. 5. cap. §. 11.) von seinen Landsäss-
 igen Clöstern 1c. Evangelischer Religion Annaten
 fordern? Meines Erachtens, ordentlicher Weise
 nicht: dann es ist kein Recht, welches aus der
 Natur der Landesherrlichen Gerechtsamen flösse:
 sondern die Päbste haben es sich angemast, und
 man hat es Ihnen endlich zugestanden: Die
 Evangelische Landesherren seynd aber nicht in
 der Päbste Stellen eingetreten, noch seynd Ih-
 nen in den Reichs-Gesetzen die Päbstliche Gerech-
 same überlassen worden: mithin haben die Stif-

ter die natürliche Freyheit für sich : Wo aber ein Landsherr ein ruhiges Herkommen diesfalls für Sich hat : da gehet es aus einem andern, und besondern Grund. Vnde etiam vniuerse scripsit GEORG. LUD. BÖHMER in Princip. Iur. canon. §. 617. *Sublatae sunt in beneficiis Evangelicorum annatae : nec Principi Evangelico debentur, nisi vi specialis obseruantiae.*

CAPUT III.

DE

TRANSLATIONE, RENUNTIATIONE, AC DEPOSITIONE EPISCOPORUM.

§. 150.

Argumentum capitis.

Spiritualis vinculi, quod per consecrationem inter Episcopum, atque Ecclesiam nequitur, (§. 125.) quamquam vis ea sit, vt nisi necessitate quadam ineluctabili coacto Episcopo non liceat sua voluntate deferere populum, cui nutu, ac mandato ipsius diuini Numinis praeesse iussus est :

est: non est tamen connubii huius ea natura; ut nulla causa, nulla possit auctoritate solui: Non est enim evidentius quicquam, notante ESPENIO, quam quod vinculi genus isthoc inter Episcopum, atque Ecclesiam sola inductum humana potestate, eadem fuerit et olim solutum persaepe, et nunc quoque ob causam canonicam solui possit, nullius quidem iniuria. Equidem memini eius, quod aiebat Synodus Alexandrina a S. ATHANASIO memorata, (a) quando cum EUSEBIO sectae Arrianorum tum principe viro acrius expostulabat de susceptis temere, ac per summam ambitionem episcopaliū Sedium commutationibus: *neque pro oculis habens Apostoli praeceptum: Alligatus es uxori, noli quaerere solutionem*: CYPRIANUM quoque, atque alios plures veteres Patres, non ignoro, *adulterii* infamia notasse Episcopos, qui contempta propria Ecclesias non suas inuaderent: (b) at falli eos censeo nihilominus, qui haec dicta eo sensu ab antiquis opinantur, ut Episcopi, atque Ecclesiae spirituales illam coniunctionem iure vel apostolico, vel diuino insolubilem

F f 3 lem

(a) AP. HARDUIN. Tom. I. pag. 575.

(b) AP. GRATIANUM. caus. 7. Q. 1. can. 6.

lem doceant. Non tantam *allegoriis* vim tribuebat antiquitas, ut idoneas eas iudicaret ad iuris cuiusdam diuinitatem stabiliendam, quibus nullum esset aliunde praesidium: (c) auctorque nobis est S. HIERONYMUS in epistola ad OCEANUM quinquagesima, duram esse, nec magni momenti interpretationem eorum, qui APOSTOLI verba illa: *Episcopus sit unius uxoris vir*, detorquent ad Ecclesiam tamquam Episcopi uxorem: *Accipe et aliam explanationem*, inquit, *ne tibi soli liceat, non voluntatem legi, sed legem iungere voluntati: Quidam coacte interpretantur, uxores pro Ecclesiis, viros pro Episcopis debere accipi, et hoc in Nicæna quoque Synodo a Patribus esse decretum, ne de alia ad aliam Ecclesiam Episcopus transferatur, ne virginali paupercula societate contenta, ditioris adulterae quaerat amplexus . . . violenta est, inquires, et satis dura etiam haec interpretatio: redde igitur scripturis simplicitatem suam, ne tuis contra te legibus dimicemus. Itaque potest euenire non vna causa, ut, nihil repugnante canone, dissuatur ea quasi copulatio Episcopum coniungens cum Ecclesia, idque non morte tantum, quae soluit omnia; verum etiam translatione: Cessione*

(c) INSTIT. IUR. ECCL. Tom. I.

sione item, siue *renuntiatione*, atque etiam *depositione* seu canone ipso, seu per sententiam iudicis irrogata, de quibus quidem episcopatus amittendi modis hoc ipso in loco vt exponamus, ipse nos cogit ordo totius huius disputationis. In principio.

D E

CANONICA EPISCOPORUM
TRANSLATIONE.

§. 151.

*Translationibus Episcoporum olim Ecclesia parum
fauebat.*

Migrationes Episcoporum, translatio-
nesque de vna ad aliam Ecclesiam
quantopere sint auersati primae aetatis
Christiani multis constat veterum tempo-
rum monumentis. Sane vix vlla est res
alia, de qua perscripti fuerint canones
maiore vel diligentia, vel seueritate. Fuit
nempe vetus haec Patrum nostrorum re-
gula, vt Episcopi Ecclesiae cuiusdam ad-
dicti ad aliam, priore deserta, temere ne
transi-

transilirent. Hanc respiciens legem EUSEBIUS CAESAREENSIS Antiochenam, ad quam vocatus est, Sedem refutavit, quo quidem nomine honorifice de ipso, et grauiter multa praedicauit CONSTANTINUS M. (a) Nec tamen omnium tanta fuit vel religio, vel modestia, repertique sunt homines cupiditati suae, atque ambitioni feruientes, contemnentesque disciplinam Maiorum, quae illa quemque Episcopum Ecclesia contentum esse iubebat, quam primum DEI nutu regendam accepisset. Canon est quintus decimus CONCILII NICAENI PRIMI in haec verba: *propter multam perturbationem, et seditiones, quae fiunt, placuit, consuetudinem omnimodis amputari, quae praeter regulam in quibusdam partibus videtur admissa, ita, ut de Ciuitate ad Ciuitatem non Episcopus, non Presbyter, non Diaconus transferatur.* Eandem postea regulam ANTIOCHENI, et SARDICENSES PATRES confirmauerunt. Atque illi quidem nec sponte Episcopum quemquam, nec vi coactum a populis, nec Episcoporum Comprovincialium suasu, et auctoritate ad aliam transire Ecclesiam passi sunt, sed manere iusserunt vnumquemque in Ecclesia, quam primitus

(a) EUSEBIUS. in vit. Constant. Lib. 3. cap. 6. edit. Val.

mitus a DEO sortitus est: (b) Isti vero ne in fine quidem laica dignum communionem eum haberi voluerunt, quamquam litteras adferat populi; quibus se postulatum esse adfirmet: manifesta est enim causa, in- quiebat OSIUS CORDUBENSIS, qua hoc facere conantur, quum nullus in hac re inuen- tus sit Episcopus, qui de maiore Ciuitate in mi- nozem transfiret: unde adparet, auaritiæ ardo- re eos inflammari, et ambitioni seruire, et ut dominationem agant. (c) SYNODUS demum CHALCEDONENSIS, ut alias omittam, (d) leges omnes in superioribus Conciliis in hanc rem editas canone quinto sic firmat: de his, qui transmigrant de Ciuitate in Ciuita- tem, Episcopis, aut clericis placuit, canones, qui de hac re a Sanctis Patribus statuti sunt, habeant propriam firmitatem. Iterandis toties eadem de re canonibus, iisque tanta fe- ueritate fanciendis causam prae-buit Orien- talium imprimis Episcoporum maiores, et pinguiore Sedes ambientium immo- derata licentia, de qua nota est IULII I. querimonia in ea, quae est ad Orientales,

F f 5

epi-

(b) CONCIL. ANTIOCH. can. 21.

(c) CONCIL. SARDICEN. can. 1. et 2.

VAN-ESPEN. schol. ad cit. can. 1. et 2.

(d) NATALIS ALEXANDER, sec. V. cap. 6. art. 2. §. 9. 4

epistola. Alia longe fuit Occidentalium ratio, spectabilisque prae ceteris Ecclesiae Romanae constantia in retinendis antiquis legibus, quibus vetitae sunt Episcoporum transmigrationes. Eius quidem disciplinae egregium se vindicem praebuit LEO M. in epistola ad ANASTASIUM THESALONICENSEM: (e) *Si quis autem Episcopus, inquit, mediocritate Ciuitatis suae despecta administrationem celebrioris loci ambierit, et ad maiorem plebem se quacunque ratione translulerit, non solum a Cathedra quidem pelletur aliena, sed carebit et propria: ut nec illis praesideat, quos per auaritiam concupiuit, nec illis, quos per superbiam spreuit.* Eandem vero disciplinam sic amplexi sunt deinceps LEONIS in pontificatu Successores, ut factarum ab iis translationum exempla quam paucissima plurium seculorum historia commemoret. Nec ipsam adeo Romanam Ecclesiam ab hac disciplina eximebant: nam et crimini datum FORMOSO legimus, quod relicta Portuensi ad Romanam Sedem transierit, eamque ipsam ob causam illum iam vita functum a SERGIO P. III. damnatum fuisse, scribit LUIT-

PRAN-

(e) LEO M. *Epist.* 14. *ad Anast. Thess.* cap. 8. edit. Baller.

FRANDUS: (f) Neque alia ceterarum Occidentis Ecclesiarum in hoc genere disciplina fuit, eamque sibi et AFRI (g) et GALLI, et HISPANI legem dixerunt, ut nullus cuiuscunque ordinis clericus, non Diaconus, non Presbyter, non Episcopus, quacunque occasione faciente propriam relinquat Ecclesiam. Concil. Arelaten. II. can. 13.

(*) Conf. THOMASINUS de veter. et nou. Ecclesiae disciplina. P. 2. Lib. 2. cap. 60. et 61. IOAN. GERBAIS in dissert. de causis maiorib. Art. I. §. 6. seqq.

§. 152.

Eas tamen non absolute prohibebant.

His testimoniis, absolute, nullaque prorsus admissa exceptione, vetitas quarto, et quinto seculo Episcoporum fuisse non spontaneas tantum de sua in aliam Sedem migrationes, verum etiam translationes quantumvis necessarias, nihil visus est dubitare vir doctissimus SEBASTIANUS BERRARDUS: (a) quod mihi quidem non videtur.

(f) LUITPRANDUS. Lib. 1. cap. 8.

(g) CONCIL. CARTH. IV. can. 27.

(a) BERRARDUS. in comment. Tom. 1. pag. 147.

detur. Vt enim negare nolum, quin potuerit disciplinae feueritatem istam extorquere Patribus incredibilis ac detestanda Orientalium tum Episcoporum in mutandis, captandisque Sedibus siue ambitio, siue cupiditas: non sic tamen videntur abhorruisse a translationibus, vt illas quoque auersarentur, quae non priuatae cuiusquam cupiditati, sed publicis Ecclesiarum vtilitatibus condonarentur. Num enim nesciebant illi, posse quandoque eas non modo non noxias esse, verum etiam conducibiles Ecclesiis? *Vt Episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat*, verba sunt Concilii Carthaginensis quarti (b), *sane, si id utilitas Ecclesiae fiendum poposcerit, decreto pro eo clericorum, et laicorum Episcopis porrecto in praesentia Synodi transferatur: nihilominus alio in loco eius Episcopo surrogato.* Ambitiosas ergo, et ab auaritia profectas episcopaliū Sedium mutationes vetant Patres huius Concilii, non etiam vtilēs Ecclesiis, et ex Synodi sententia peractas translationes. Prorsus ad rem PELAGIUS P. II. in epistola ad BENIGNUM Archiepiscopum: *quod enim in canonibus legitur, inquit, non debere Episcopum*

(b) AP. GRATIAN. *caus. 7. qu. 1. can. 37.*

pum de Ciuitate ad Ciuitatem transire, vel transferri, non de his dicitur, qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, aut auctoritate Maiorum hoc agunt: Sed de his, qui auaritiae ardore inflammati sua sponte profiliunt, et potius ambitioni, quam utilitati Ecclesiae seruire, et, ut dominationem agant, insistere cupiunt. Non ergo bene intelligunt ecclesiasticas regulas, qui hoc negant causa utilitatis, vel necessitatis fieri posse, quoties communis utilitas, vel necessitas fieri persuaferit. (c) Scio equidem, spuriam esse epistolam istam, et ab ISIDORO MERCATORE perperam inscriptam PELAGIO PAPAE: (d) at res profecto ipsa vera est, nec ab aevi eius moribus aliena: Nam et GELASIUS P. I. in epistola ad Episcopos Lucaniae non omnes sine discrimine translationes proscribendas edixit, verum eas duntaxat, quae fierent, *nullis existentibus causis.* (e) Siue praeter regulam, ut loquuntur PATRES NICAENI: Sane hi Patres ipsi EUSTATHIUM Berrhaeae Episcopum transtulerunt ad Sedem PHILOGONII apud Synodum defuncti, ut testatur THEODORETUS

(c) AP. GRATIANUM. *caus. 7. Q. 1. car. 35.*

(d) BERRARDUS. in GRATIANUM P. 2. T. 1. *pag. 515.*

(e) GELASIUS I. in *epist. ad Episcop. Lucan. cap. 18.*

TUS: (f) Et CONCILIUM SARDICENSE non tam ipsas improbavit translationes, quam *cupiditatem* habendi, *arrogantiam*, et *fraudes*, atque *artes*, quae in peragendis illis ut plurimum adhibebantur. Ipsum adeo CHALCEDONENSE CONCILIUM, quam de translationibus pertulit legem superiorum Synodorum canones confirmantem, (§. 151.) sic temperavit, ut exciperet Episcopos, *qui proprias amittentes Prouincias ex necessitate ad aliam Ecclesiam transfirent*. Itaque nullum mihi dubium est, quin Episcopis licuerit omni tempore a suis ad alias transire Ecclesias, quoties harum utilitas id postularet; ostenditque perspicue antiqua Ecclesiae obseruantia, quae multa exhibet exempla Episcoporum in Synodis translatorum, (g) veteres Conciliorum canones, qui maxime huic consuetudini videntur aduersari, eo cum temperamento a plerisque Patribus esse intellectos, ut ambitiosas tantum, et praeter legem tentatas Ecclesiarum mutationes vetitas iis crederent. Quod quidem plane congruit cum regula ipsis Nicaenis canonibus

(f) THEODORETUS. *Lib. 1. cap. 7.*

(g) SOCRATES. *Lib. 7. cap. 36.*

BEUEREGGII. *ad can. 14. apostol.*

nibus antiquiore, et in numerum apostolicorum canonum relata, cuius verba haec sunt: *Episcopo non licet alienam Parochiam, propria relicta peruadere, licet cogatur a plurimis, nisi forte rationabilis eum causa compellat, tamquam qui possit ibidem constitutis plus lucri conferre, et in causa religionis aliquid profecto prospicere: et hoc non a semet ipso pertinet, sed multorum Episcoporum iudicio, et maxima supplicatione perficiat.* (h)

(*) Conf. VIR. CEL. CHRIST. NELLER. in dissert. de translatione Episcopi secunda. §. 2. apud ANT. SCHMIDT. in Thesaur. Iur. Eccles. Tom. 3. pag. 37.

§. 153.

Requirebant autem primo causam iustam.

Antiquissima ista Ecclesiae Christianae lege plura videntur desiderari ad canonicam Episcopi translationem. Primum est causa iusta, et rationabilis, atque ab omni tam cupiditatis, quam ambitus suspicione libera. (a) Canon certe is, quem memoraui inter apostolicos decimus quartus cau-

(h) VID. CAN. APOSTOL. 14.

(2) NATALIS ALEXANDER. sec. F. cap. 6. art. 2. §. 10.

causam requirit non eam modo, quae fir-
 rationi consentanea, verum etiam, quae
compellat, ac *lucris plus* pro religione adla-
 tura videatur. (§. 152.) *Inevitabilem necessi-*
tatem deposcit PSEUDO-EUARISTUS apud
 GRATIANUM: (b) *Communem utilitatem,*
atque necessitatem seiunctam a propria volun-
 tate cuiusquam et dominatione epistola ANTE-
 RI nomine inscripta. (c) Ac ne fictis tan-
 tum monumentis rem agere velle videar,
 CLEMENS II. in ea, quae est ad Salerni-
 tanum Archiepiscopum, epistola circiter
 medium seculum decimum scripta, *neces-*
sitatem exigit, *vel maximam utilitatem*, cum
diligentissima perquisitione personae, *utrum neces-*
sario sit transmutanda, *ut sic maior utilitas oria-*
tur, *sicut maior Sedes assumitur*. Similiter
 EUGENIUS III. in litteris ad Episcopos
 Germaniae: *Translationes*, inquit, *Episco-*
porum sine manifestae utilitatis, et necessitatis
indicio divinae legis oraculum non permittit. Illud
 autem, vix est necesse, ut moneam, uti-
 litatem his in locis, necessitatemque in-
 telligi debere non priuatam cuiusquam,
 sed communem Ecclesiae. (d) Expen-
 penda

(b) GRATIANUS. *caus.* 7. *Q.* 1. *can.* 11.

(c) GRATIANUS. *caus.* 7. *Q.* 1. *can.* 34.

(d) VID. CAP. 3. *de translat.*

denda est autem utilitas non eius tantum Ecclesiae, ad quam quis transiturus est; verum eius etiam, quam est derelicturus: quod exemplo INNOCENTII III confirmare possumus, qui quum SOFREDUM Ecclesiae Romanae Presbyterum Cardinalem Episcopum sibi dari postulassent Raennates, non annuit petentibus, ne amittere cogatur virum hic, quam illic futurum utiliore: *Considerauimus vero, aiebat, quod eiusdem Cardinalis praesentia utilior sit non solum Romanae, sed etiam Ecclesiae generali tam apud Sedem apostolicam, quam apud Ecclesiam Rauennatem: Vnde non immerito praeferentes speciali utilitati communem, et minori maiorem praedictum Cardinalem postulationi vestrae non duximus concedendum.* (e) Quibus vero ex causis maior haec siue utilitas Ecclesiae, siue necessitas existat, non potest vna regula comprehendere. Gracile corpus SYLVANI et impar ferendo Thraciae frigori causa visa est satis grauis ATTICO Patriarchae Constantinopolitano, ut eum Philippopoli, vbi primum Episcopus est ordinatus, Troadem ire iusserit, locum ei ob aeris mirabilem clementiam magis oportu-

G g

tunum:

(e) VID. CAP. 3. de postulat.

tum : (f) GREGORIO autem MAGNO non inique facturi Episcopi videbantur, si, *quum laborem suum sine fructu esse considerent, in locum alium ad laborem cum fructu migrent* : (g) Et IOANNES P. VIII. Archiepiscopum Burdigalensem FROTARIUM magna et pietate, et doctrina virum, dum eius Prouincia iteratis Barbarorum incursionibus sic esset deuastata, vt vix aliquis superesset pastoralis locus sollicitudini, ad vacantem Bituricensem transire iussit, *ne talis, tantusque vir otio, quo prodesse aliis Ecclesiis valeat, minime vacaret*. (h) Non persequar plura superiorum temporum exempla haec illustrantia; rectius enim ista, atque tutius in ipso rerum actu iudicantur: Vnum addo, de quo egregie admonuit eruditissimus ESPENIUS: *Licet mutata nonnihil sit disciplina, quoad ipsam translationis formam, semper tamen mansit, et manebit inconcussa Patrum regula, quod nonnisi necessitate, aut utilitate cogente, translationes Episcoporum fieri possint: nec minus hodie, quam aetate Sanctorum Patrum culpabiles sint Episcopi, qui avaritia;*

(f) SOCRATES. *Lib. 7. cap. 36.*

(g) GRATIANUS. *caus. 7. Q. 1. can. 49.*

(h) NELLER. *loc. cit. §. 18. et 19.*

ritia , aut ambitione ducti de vna Ecclesia migrant ad aliam. P. I. Tit. 15. cap. 4. §. 22.

§. 154.

Tum Synodi Prouincialis auctoritatem.

Alterum , quod canon apostolicus in Episcopo ad aliam Ecclesiam transituro desiderat, hoc est, ne id *a semetipso pertinet, sed multorum Episcoporum iudicio.* (§. 152.) Quibus verbis significare videtur, causae cognitionem, ipsamque transferendi potestatem sitam esse penes Synodum Episcoporum, non penes vnum Romanae Sedis Antistitem, vti censebat INNOCENTIUS III. Hanc profecto interpretationem tota suadet antiquitas. Nam, vt omittam canones illos, quibus totius Prouinciae ecclesiasticam gubernationem Metropolitae, eorumque Conciliis sic committunt, vt sine horum consensu, atque auctoritate nullum velint grauioris momenti negotium peragi, quae, qualisue in Episcoporum translationibus disciplina fuerit Orientalium, satis, opinor, ostendunt vetusta eorum exempla: Sic enim illas celebratas accepimus, vt esset earum penes solam Prouinciae Synodum omnis auctori-

tas. Duo sunt exempla translationum ab EUSEBIO prodita memoriae: Alterum quidem ALEXANDRI Episcopi Cappadociae (a) Alterum ANATOLII Caesariensis: (b) Atqui vtramque is translationem ita esse perfectam narrat, vt praeter cleri, ac populi vota, praeterque Synodi auctoritatem nullam interuenisse aliam, facile adpareat: In tredecim autem illis vsurpatarum olim a viris Sanctissimis translationum exemplis, quae adtulit SOCRATES, (c) vt reprobareret factum eorum, qui PRO-CLO obstiterant, quo minus ad Ecclesiam Constantinopolitanam transferretur, vnicum est PERIGENIS a Patrensi Ecclesia ad Metropolim Corinthum translatus, quod aliquam Romani Episcopi auctoritatem praeseferat: quamquam iubere hanc translationem potuit Romanus Pontifex iure patriarchico: *Patras enim, et Corinthum ambas Ciuitates Illyrici Romano Patriarchatui obnoxias olim fuisse, ne Graeci quidem negauerint*, inquit elegantissimus GERBAIS: Nam quae sunt reliquae a SOCRATE memoratae translationes vel a Synodis Prouinciarum, vel certe

(a) EUSEBIUS. *Lib. 6. cap. 9.*

(b) EUSEBIUS. *Lib. 7. cap. 26.*

(c) SOCRATES. *Lib. 7. cap. 35.*

certe ab Exarchis, siue Patriarchis Graecorum imperatae sunt, Romani Pontificis nec expetita, nec impetrata in id auctoritate. (d) Similis huic Latinorum vetus erat disciplina. Non repeto canonem vicesimum septimum Concilii Carthaginensis quarti, quem alibi recitauimus: (§. 152.) Sed illustre cumprimis eius obseruantiae documentum Hispania dedit in Concilio Toletano XVI. circiter finem septimi seculi. Laesae maiestatis regiae crimine damnatus SISBERTUS Toletanus Episcopus a Concilio Sede sua pellitur. Eius deiectionis occasione plures Episcopi a suis transire ad alias Ecclesias iussi sunt: Quae- ris, cuius imperio? Doceant ipsa Patrum verba, qui Concilio interfuerunt: *Vnde Nos, inquiunt, per huius decreti nostri formulam saepe dictum SISBERTUM secundum editum priscum synodicae sanctionis, ac decretum de talibus promulgatae legis ab episcopali ordine, et honore deiicimus, a perceptione corporis, et sanguinis Christi excommunicatum in exilio perpetuo manere censemus, in fine tantum communionem per omnia percepturus: excepto, si eum principalis pietas cum sacerdotali conuiuentia delegerit absoluendum.* Tum paucis interiectis:

G g 3

Ob

(d) GERBAIS, cit. diff. art. 1.

Ob id nos cum consensu cleri, ac populi ad saepe dictam Toletanam Sedem pertinentis praedictum venerabilem fratrem nostrum FELICEM Episcopum de Hispalensi Sede, quam usque hactenus rexit in Toletanam Sedem canonice transducimus: Et in eadem Hispalensi Cathedra fratrem nostrum FAUSTINUM Bracarensis Sedis Episcopum: nec non et FELICEM Portucalensis Ecclesiae Antistitem in praefata Bracarensi Sede similiter Pontifices subrogamus, et perpetua sanctione unumquemque eorum in priuatis Sedibus confirmamus. Nullum sane hoc clarius testimonium dici potest, quo perspicue intelligamus, qua olim disciplina in Episcopis transferendis vsa fuerit Hispania. Et quamquam non sic peruia sit Gallorum vetus consuetudo, quid tamen et ipsi de potestate transferendi senserint, non obscure colligi potest tum ex Regum Capitularibus (e) tum ex HINCMMARI RHEMENSIS epistola quadragesima quinta. Quamquam hoc inter vtrumque testem interest, quod in Capitularibus potestas transferendi solis Episcopis tribuatur, nulla Sedis apostolicae facta mentione: HINCMMARUS autem faciendas translationes innuat aut synodali dispositione, vt ait, aut Sedis

(e) VID. LIB I. cap. 137.

dis apostolicae consensione. Neque vero diffiteri possumus, inquit doctissimus GERBAISIUS, quin Romani Pontifices translationibus se tandem immiscuerint, quae in Occidente celebratae sunt: atque ita quidem, ut Episcoporum iudicio suum aliquando consensum adhiberent: aliquando renitentibus etiam Episcopis ultra pergerent, freti non raro Principum, Regumque gratia, quae ut in electionibus Episcoporum, sic in translationibus saepe praeualuit. (f)

§. 155.

Cleri etiam, populi, ac Principum consensum.

Synodorum vero prouincialium in transferendis Episcopis potestas quantumuis magna (§. 154.) non tamen tanta fuit, ut cleri, plebisque suffragationem excluderet. Nimirum constans haec antiquitatis totius regula fuit, populo non consulto, non consentienti neminem esse dandum Episcopum, (§. 3. 4.) quae quidem regula ad electiones non magis, quam ad translationes pertinebat, quod osten-

G g 4

derem

(f) GERBAIS. cit. *Traët.* pag. 21. *seqq.*

derem multis auctoritatibus, si rei omnibus fatis cognitae vlla esset necessaria demonstratio. At nolo indictum, quod THOMASINUS diligenter probavit, Regum quoque, ac Principum Christianorum auctoritatem fuisse in Episcoporum translationibus non modicam: nec in Oriente tantum, quod nemo ignorat; verum toto etiam Occidente. Et Galliae quidem haec certe vetus consuetudo fuit. Nam ut ne alios plures nunc commemorem, QUINTIANUM a populo electum Aruerni episcopatu donavit Rex THEODORICUS, Episcoporum Synodo electionem confirmante: *Conuocatis Pontificibus, et populo, eum in Cathedram Aruernae Ecclesiae locauerunt*, inquit GREGORIUS TURONENSIS, (a) quum antea Rutenensi praefuerit: Et BEATUS MEDARDUS Augusta Veromanduorum translatus Nouiodunum, cogente Rege, ac populo Tornacensem quoque rexit Ecclesiam, quantumcunque ipse repugnaret: *Pontificali demum, Metropolitanus scilicet, et Comprovincialium suorum, auctus auctoritate, Regisque, ac Procerum assensu, plebisque coactus incessabili acclamatione, vix concessit, et unanimi, Pontificali videlicet,*
et

(a) GREGORIUS TURON. Lib. 2. cap. 36.

et Regali auctoritate duas illas Ecclesias unam fecit, vt habet vitae eius Scriptor FORTUNATUS apud SURIUM. (b) Et vt missas faciam translationes complures in Anglia vsurpatas sola Episcoporum, et Regum auctoritate, CONCILIUM TOLETANUM in Hispania id, quod est eo nomine decimum sextum, SISBERTO abdicato FELICEM Episcopum Hispalensem dedit Successorem, cui iam Rex Toletanam Ecclesiam commendauerat, dum et Concilii auctoritas accederet: *secundum praelectionem, atque auctoritatem DOMINI NOSTRI, per quam in praeteritis iussit, FELICEM Hispalensis Sedis Episcopum de praedicta Sede Toletana iure debito curam ferre, nostro eum in postmodum reseruans decreto firmandum: ob id nos cum consensu cleri, ac populi ad dictam Sedem Toletanam pertinentis, praedictum Felicem Episcopum de Hispalensi Sede in Toletanam Sedem canonice transferimus. (§. 154.)*

Gg 5

§. 156.

(b) SURIUS. die 2. Iunii c. 18.

§. 156.

*Hodie fiunt Episcoporum translationes auctoritate
Sedis apostolicae.*

Iam ex his omnibus fas est, opinor, nobis concludere: Translationes Episcoporum factas esse olim Synodorum, ac Metropolitanorum, quandoque etiam Primatum, et Patriarcharum auctoritate adhibito cleri, plebis, Regum consensu, Romana Sede ne consulta quidem. (§. 154.) Et quamquam inde a nono seculo interdum etiam Pontificis Maximi auctoritatem implorasse legantur Episcopi Gallicani, (§. 155.) sic tamen implorauerunt, ut eam vellent Conciliorum auctoritati accedere, non ut suam proderent. (a) ACTARDUM Nantensem a Pontifice apostolicae Sedis in vacante Metropoli (Turonensi) *incardinatum* scribit HINCMARUS Rhemensis: at eundem tamen ACTARDUM non sine consensu Episcoporum, ac Regis suam Sedem adeptum esse, testis est HADRIANUS II. in epistola ad Synodum Duziacensem: (b) FROTARI quoque ad Ecclesiam Bituricensem trans-

(a) THOMASINUS. P. 2. Lib. 2. cap. 63. §. 12.

(b) THOMASINUS, loc. cit. §. 3.

translatio, quamquam, quod esset facta *contra regulas*, a Synodo Pontigonensi improbata sit in principio, eorundem tamen Episcoporum consensu postea non caruit, quod ex IOANNIS VIII. ea de re scriptis ad CAROLUM CALUUM litteris constat.

(c) Nihilominus negari non potest, quin ea iam tempestate aliis, et aliis de causis ad Sedem apostolicam deuolui paulatim coeperint Episcoporum translationes. Vnde illa est iuris noui regula seculo vndecimo poene vbiuis recepta, et ineunte duodecimo vix a quoquam vocata in controuersiam, quae translationum huiusmodi faciendarum potestatem ei Sedi ita referuat, vt ab eius communionem Synodos Prouinciarum, ac Metropolitanos omnino excludat. (d) Eam deinde consuetudinem INNOCENTIUS III. quasi duorum seculorum vsu non satis constitutam vereretur, diuini etiam iuris praesidio muniendam esse duxit, argumento vsus, quod nunc quidem nemo facile probauerit.

§. 157.

(c) THOMASINUS. *loc. cit.* §. 6.

(d) THOMASINUS. *loc. cit.* cap. 64. §. 2. *seqq.*

§. 157.

Praevia scilicet postulatione in Germania.

Ita vero Metropolitanorum quidem vetus in transferendis Episcopis exolevit auctoritas ; at nulla nec Regum in consentiendo, nec cleri, plebisque in eligendo potestati vis haecenus illata est. Necdum vlllo exemplo animaduerti potuit, inquit doctissimus THOMASINUS, translatos a Pontifice Episcopos, nisi electione, vel postulatione praeunte canonica. (a) Est quidem inter *dictatus*, qui GREGORIO VII. tribuuntur, et hic vnus: *Quod Papae liceat de Sede ad Sedem. necessitate cogente, Episcopos transmutare*, quo significari videtur, in potestate esse Pontificis, quum vrget necessitas, translationes non permittere tantum; verum etiam facere, suo quidem arbitratu: Nondum tamen vel is ipse, vel alius quisquam deinceps Pontifex Maximus, Episcopos nominare, vel inuitos transferre, adgressus est: (b) Nam nec INNOCENTIUS III. vllam fere Episcopi cuiusquam translationem tentavit, nisi electio

(a) THOMASINUS. *loc. cit.* §. 7.

(b) THOMASINUS. *loc. cit.* §. 4. *seqq.*

electio Ecclesiae praecessisset. Inde vero a pontificatu INNOCENTII translato quandoque a Papis Episcopos, nulla expectata neque Regum, nec cleri postulatione non flet historia: Verum eadem id etiam prodidit memoriae, non caruisse invidia novationem istiusmodi, maxime in Prouinciis imperiosae huic dominationi nondum adfuetis, nec satis feliciter controuersiarum genus isthoc sedari vnquam posse, quam exhibita Summis Principibus debita reuerentia. (c) In Germania quidem explorata est res, nisi Capitulorum praeeunte canonica postulatione translationes Episcoporum a Romano Pontifice fieri non posse, praeterquam si quis existat casus, in quo leges ipsae concordati maiorem quandam apostolicae Sedi potestatem adscripserint, (§. 76.) quod ipsum tamen non admodum frequens est. Addam et illud, de quo scite admonuit BARTHELIUS (d) aegre passuras Ecclesias Germaniae cathedrales, suos sibi Pastores eripi, integra Successoris deligendi potestate eis non relictā: Vtetur exemplo Regum Galliae, et Hispaniae, qui praeter suum consen-

(c) THOMASINUS. *loc. cit.* §. 2.

(2) BARTHELIUS, *diff.* 3, *cap.* 2. §. 26.

consensum Episcopos suarum Ditionum migrare ab vna ad aliam Sedem non patiuntur : negabuntque , si rogaretur , se causam vllam videre , cur in pari concordatorum fide , ac sanctitate canonicarum electionum , quam nominationum regiarum libertati magis liceat praeiudicare.

§. 158.

In Hungaria vero iuncta Regis , et Papae auctoritate.

Episcoporum translationes in Hungaria iuncta Regum ac Sedis apostolicae auctoritate peraguntur. Vetus ista nobis, et inde ab origine Regni huius deducta est consuetudo , quod tantum abest , vt in dubium vocet CARDINALIS BARONIUS vt probet etiam , et confirmet memorabili ad omnem posteritatem D. STEPHANI REGIS exemplo. (a) Huius exempli auctoritate freti , qui deinceps in Hungaria dominati sunt , Reges accepta a Maioribus potestate constanter vfi sunt (§. 84.) nec se vnquam vel minis , vel precibus induci sunt passi , vt de ea quicquam aut
ipfi

(a) BARONIUS, in *annal.* ad ann. 1602.

ipfi detraherent, aut detrahi ab alio sine-
rent. Cuius quidem regiae constantiae
documenta non pauca conseruat nobis
annalium nostrorum memoria, in quibus
est praesidii plus satis ad tuendam veterem
Regni huius in mutandis Episcopis con-
suetudinem: Nihil enim moror Eminen-
tissimum annalium Ecclesiae Conditorem
quando in enarranda ALEXANDRI III. cum
HENRICO II. Angliae Rege controuersia
in hunc modum scribit: *Sed DEUS mira-
bilis in consiliis suis super filios hominum fecit,
ut, dum pugnat ALEXANDER Papa pro Ec-
clesiae iuribus aduersus Anglorum Regem, nec
proficit, alium hoc eodem anno vincat Regem,
qui sponte se illi subiiciat, cedens penitus volens,
libensque detentis haecenus iniuste usurpatis San-
ctae Ecclesiae iuribus. Nam hoc eodem anno
Hungariae Rex S. Romanam Ecclesiam in inte-
grum restituit in iis, quae sibi idem Rex usur-
pauerat aduersus ecclesiasticam libertatem: (b)*
nihil, inquam ista moror: multiplex enim
in iis error est BARONII: Sed hic impri-
mis manifestus, quod contra ipsam diplo-
matis fidem, ex quo haec tam iniuriosa
Principibus nostris exsculpsit, cessisse, ait,
Regem iuri suo, quo nihil minus vere
dici

(b) BARONIUS. ad ann. 1169.

dici ab eo potuit. Quam a Patre suo traditam sibi accepit, eandem conseruauit potestatem integram Princeps maiestatis suae minime prodigus BELA III. id nempe vnum pollicitus, quod tum Angliae quoque, Galliae, et Hispaniae mores ferebant, vt *absque auctoritate, et consilio apostolicae Sedis depositionem, seu translationem Episcoporum non faceret, vel fieri permetteret.* Qui sine Romani Pontificis consilio, vel auctoritate negat se gradu suo moturum Episcopum, nec de Sede vna in aliam translaturum, num is se iure toto abdicasse, dici potuit? Sed Eminentissimi viri opinionem istam penitus conuellit mos consequentis aetatis, eiusdemque potestatis constans exercitatio, et in hanc vsque diem vulgatissima, quae contradicentem quandoque Romam, vincentem nunquam experta est.

(*) Consulendus et hoc loco est, quem saepe, nunquam satis laudaui, ILLUSTRIS KOLLARIUS in Historia diplomatica iuris patronatus Apostolicorum Hungariae Regum libro cum primis altero, et tertio. Conf. etiam VAN-ESPEN P. I. Tit. 15. cap. 4. §. 21. et THOMASINUS loc. cit.

§. 159.

*An necessarius sit consensus Episcopi
transferendi?*

Sitne in potestate Summi Pontificis Episcopos etiam inuitos transferre? quaeri solet. Qui hoc absolute adfirmant, potestatemque ea in re Papae tribuunt omni lege solutam, ambiguo, ne falso dicam, fundamento nituntur: sic enim statuunt: Episcopatum omnium, atque Ecclesiarum fundatricem esse Romanam Ecclesiam, eoque nomine Pontificem Maximum quorumvis beneficiorum non Administratorem esse modo, verum etiam Dominum, cuius ea sint proinde voluntati, et arbitrio penitus obnoxia, Et fuit certe haec quondam Romanae Curiae non dubia persuasio: (a) Verum nec Episcopis impotens haec dominatio placuit, nec Summis Principibus. Hi iura sua laedi querebantur; Illi Patrum canones, qui Pontificem beneficiorum ecclesiasticorum non Dominum habeant, sed fidelem Dispensatorem, suisque singulos Episcopos Ecclesiis sic adstringant, ut illos diuelli ab eis non sinant,

H h nisi

(a) THOMASINUS, loc. cit. §. 7.

nisi ob Ecclesiae totius siue necessitatem, siue vtilitatem euidentem. His populorum querelis motus ALEXANDER V. pollicitus est in CONCILIO PISANO, nullas se facturum *translationes de inuitis nisi parte audita, et vocata, et de consensu maioris partis Cardinalium, nisi ex causis iustis, et rationabilibus*: in quam etiam sententiam itum est deinde in CONCILIO CONSTANTIENSI et BASILEENSI. (b) Itaque non negant Patres horum Conciliorum, quin sit in potestate Papae inuitos etiam Episcopos transferre: modum tantum adhibent eum, ne non auditi transferantur, neue id fiat, nisi ex causis iustis, et adsentiente Cardinalium maiore parte. At enim fuerit haec tum sententia probabilior, quo tempore his Ecclesiae moribus viuebant, atque is erat vsus peruulgatus: An est autem nunc etiam, post inita praesertim cum nationibus concordata, et constitutas Episcoporum regias nominationes? Difficile hoc dictu est, multoque mihi, et sentire humanius, et verius docere videntur illi, qui negant, posse vlla de causa Pontificem inuitos transferre Praelatos, quamdiu hi absunt a crimine. Diutius haec, atque

(b) THOMASINUS, *loc. cit.* §. 8.

atque vniuersaliter receptissima fuit sententia, inquit elegantissimus THOMASINUS, si reuoluamus priores Ecclesiae aetates ab origine ipsa sua, quae non paulo ad gloriam, et ad sanctimoniae commendationem illustriores fuere. In confesso quidem est, tum Episcopos, tum Beneficiarios omnes ita intimis in animi sui praecordiis imbutos, paratosque esse debere, ut non sibi, sed Ecclesiae viuant, illam medulitus diligant, illam amplexentur, ei se impendant ex animo: Ex quo id quoque nascitur, ut episcopatu, et beneficio quouis spoliari praesto sint, si ita conducat Ecclesiae: Sed quam certa, et inconcussa est haec doctrina, tam immaniter a vero abhorret, per annos amplius mille ducentos, vllam existimatam esse eiusmodi potestatem ecclesiasticam, qua ita possent mutari, et transferri ab Ecclesiis suis ad Ecclesias alias siue Episcopi, siue Abbates, siue Beneficarii quicunque demum alii, inuiti, et renitentes. Si inuitos transferri Episcopos, cessurum aliquando fuisset utilitati Ecclesiae, qui fieri potuit, ut tamdiu, et per tot secula res exemplo careret? An vero prohibiti fuissent Episcopi inuitos transferre Parochos, si ipsi nolentes transferri potuissent? An

spirituale Parochi cum Ecclesia sua coniugium sanctius, et indissolubilius est, quam Episcopi? (c) Teneamus igitur tamquam certum illud GREGORII M. apud GRATIANUM: *Alium loco Episcopi, recusante eo, nulla fuit ratio ordinari.* CAUS. 7. Q. 1. can. 14.

§. 160.

Poenae translationis non canonicae.

Vt autem nolentem transferri quemquam non finebat vetus disciplina; (§. 159.) ita, ne quis praeter summam necessitatem relicta sua Ecclesia ad aliam volens transfiret, magna sollicitudine cauebat NICAENUM quidem CONCILIUM PRIMUM in migrationes eiusmodi nullam poenam sanxit: vacuas tantum eas viribus decrevit, transeuntesque redire coegit ad Ecclesias, quas temere deseruissent: *Iloc factum prorsus in irritum ducatur: Restituatur Ecclesiae, cui fuit Episcopus . . . ordinatus.* (a) At intra huius regulae modum non constituerunt PATRES SARDICENSES, flagitiique istius

(c) THOMASINUS. loc. cit. §. 9.

(a) CONCIL. NICAEN. I. can. 15.

istius atrocitatem acerbius vindicauerunt, interdicta etiam in fine laica communione: *Vt nec laicam in fine communionem talis accipiat.* (*) Extorsit hanc ab eis poenae seueritatem incredibilis quaedam, ac prorsus detestanda Orientalium tunc Episcoporum in mutandis, ambiendisque Sedibus et leuitas, et cupiditas, ad quam cohibendam, in tanta praesertim Arrianorum licentia, parum esse praesidii in Nicaeno canone videbatur. Fueritne aliquis disciplinae istius vsus in Oriente, et quam diuturnus fuerit, nihil habeo, quod adfirmem tamquam exploratum. DAMASUS quidem PAPA in ea, quae est ad PAUL-LINUM Antiochenum, epistola suae tantum Sedis communionem eis se negaturum minatur, qui de Ecclesiis ad Ecclesias migrauerint: *Eos quoque, qui de Ecclesiis ad Ecclesias migrauerunt, tamdiu a communionem nostra habemus alienos, quamdiu ad eas non redierint Ciuitates, in quibus primum sunt constituti:* (b) HIPPONENSIS vero CONCILII Patres Nicaenum canonem sequuti nihil aliud a CRESCONIO Tubuniensis Ecclesiae Inuafore deposcebant, quam vt ea relicta ad Villarensensem rediret, quam primum

H h 3 guber-

(b) AP. CONSTANTIUM. pag. 513. et 519.

gubernandam accepisset, Praefidis Provinciae auctoritatem tunc demum implorare coacti, quando is iterato Synodi decreto obsequium pertinaciter detrectavit.

(c) Excommunicationem transeuntibus minati sunt Episcopi in CONCILIO ARELATENSI IV. congregati; verum ita, ut in potestate illorum esset defugere disciplinam canonica, si mallent decedere de Cathedra per iniuriam occupata, quam priuari fraterna in Sacris communionem.

(d) Demum LEO M. veluti medius inter Nicenos Patres, et Sardicenses, atque his quidem mitior, illis vero paullulum feuerior utraque illos Ecclesia carere iussit, tam ea scilicet, quam quis per avaritiam ambiisset, quam illam etiam, quam spreuisset per superbiam: *Si quis, inquit, Episcopus, mediocritate Civitatis suae despecta, ad ministrationem loci celebrioris ambierit, et ad maiorem se plebem quacunque occasione transtulerit; non solum a Cathedra quidem pellatur aliena, sed carebit et propria; ut ne illis praesideat, quos per avaritiam concupiuit, nec illis, quos per superbiam spreuit.* (e) Descripsit hoc

LEO.

(c) GRATIANUS. *caus. II. Q. I. can. 19.*

(d) CONCIL. ARELAT. IV. *can. 13.*

(e) LEO MAG. *in epist. ad Anastasium. Thessalon. cap. 8.*

LEONIS decretum in Codice suo DIONYSIUS EXIGUUS: Ab eo inde ad ISIDORUM MERCATOREM, et ab hoc ad BURCHARDUM, IUONEM, et GRATIANUM com-
meauit. Ita fuit haec deinceps poena transitus ordinaria; quod adeo verum est, ut GRATIANUS, ne cum LEONE non consentire videantur SYNODI MELDENSIS Patres canonem ab eis editum interpreta-
tione adiecta corrumpere maluerit, quam receptam aevo suo disciplinam prodere, (***) id quod etiam a Romanis Correcto-
ribus obseruatum est. Et hanc ipsam re-
spiciens disciplinam INNOCENTIUS III. Lu-
becensi primum, deinde Hildesienfi Epi-
scopo CONRADO, dum vocatus a Capi-
tulo ad Herbipolensem episcopatum titulo
Ducatus Franconiae insignem, praeter
sententiam Pontificis Maximi transiisset,
praecepit, *ut administrationem Herbipolensis
Ecclesiae penitus, derelinquat . . . Quia vero
Hildesensem Ecclesiam, cui fuerat alligatus,
unde secundum Apostolum solutionem quaerere non
debebat, nimis improbe dereliquit, ne ad ipsam
redeat ulterius, districtius prohibemus; cum se-
cundum traditiones canonicas, qui ad maiorem
se plebem transtulerit, a Cathedra repelli debeat
aliena, et carere propria: ut nec illis praesideat,
quos per superbiam spreuit, nec illis, quos per*

auaritiam concupiuit : quibus verbis eam, quam dixi, LEONIS PAPAE decretalem constitutionem significari, reque ipsa iudicata confirmari, tam est manifestum, vt nihil magis. (f)

(*) Duo sunt in hanc rem canones CONCILII SARDICENSIS Alter hic: OSIUS Episcopus dixit: non minus mala consuetudo, quam pernitiōsa corruptela funditus eradicanda est: ne cui liceat Episcopo de Ciuitate sua ad aliam transire Ciuitatem: manifesta est enim causa, qua hoc facere tentant: quum nullus in hac re inuentus sit Episcopus, qui de maiore Ciuitate ad minorem transiret. Vnde adparet, auaritiae ardore eos inflammari, et ambitioni seruire, et vt dominationem agant. Si omnibus placet, huiusmodi pernitēs seuerius, et austerius vindicetur, vt nec laicam communionem habeat, qui talis est: responderunt vniuersi, placet. Alter vero his verbis descriptus est in Codice Dionysiano: OSIUS Episcopus dixit: etiam si talis aliquis exstiterit temerarius, vt fortassis excusationem adferens adseueret, quod populi litteras acceperit, quum manifestum sit, potuisse plures premio, et mercede corrumpi, qui sinceram fidem non habent, vt clamarent in Ecclesia, et ipsum petere viderentur Episcopum: omnino has fraudes damnandas esse, arbitror: ita vt nec laicam in fine communionem talis accipiat, si vobis omnibus placet, statuite. Synodus respondit, placet. Refert vtrumque S. RAYMUNDUS in Codice decretalium GREGORII IX. Priorem in cap. 1. de cleric. non resid. Posteriores in cap. 2. de Elect. verum interpolatum sic: vt nec laicam in fine communionem, nisi de hoc poenituerit, talis accipiat. Est

(f) VID. CAP. 3. de translat.

NELLER. cit. diff. 2. §. 1.

Est autem et alia RAYMUNDI in hoc canone referendo hallucinatio: Nam, quum is a Patribus Sardicensibus editus sit aduersum eos, qui empto mercede populi clamore migrationes suas excusare studebant; ipse illum ad electiones quasuis ad populi clamorem factas transtulit, quod a seculi quarti moribus omnino est alienum. NELLER. *loc. cit.*

(**) Canon Concilii Meldensis an. 845. tricesimus sic habet: *Si quis de ordine sacerdotali, contemptu minoris Ecclesiae, ambitiose, et improbe ad potiorē aspirauerit, canonica erga eum definitio conseruetur.* GRATIANUS addit: *hoc est, ut utraque careat*, quam interpretationem ex S. LEONIS decreto acceptam esse, satis constat.

§. 161.

Effectus translationis tres sunt praecipui in Germania.

Canonicae translationis hic est effectus praecipuus, ut vacationem vnius, et alterius Ecclesiae nouam inducat prouisionem: Inest enim in ea dispensatio quaedam soluens vinculum, quo translatus Ecclesiae suae per consecrationem adstrictus est, (§. 125.) et licentiam tribuens ad aliam transeundi Ecclesiam, ad quam is siue postulatus a Capitulo, siue a Rege nominatus est. (§. 70.) Itaque definit esse

Episcopus prioris Ecclesiae, vnaque cum dignitate ius in eam omne, atque administrationem amittit: *Si quis iam translatus est, vt habet canon decimus Chalcedonensis, ab alia Ecclesia in aliam, nihil habeat commune cum priore Ecclesia, siue sub hac Ecclesia constitutis martyriis, siue in Ptochiis, siue in Xenodochiis, aut eorum negotiis:* (a) Ita vero nihil iam impediet, quo minus is, ad quem Successoris deligendi potestas spectat, eo suo iure vti possit illico, alterique conferre vacuam Ecclesiam, quamquam electus, quamdiu prior Episcopus retinet possessionem, in eam mitti nequeat, nisi vocato in iudicium possessore, quod scite NELLERUS obseruauit. (b) Verum prioris Ecclesiae vacatio a quo, inquires, tempore capit initium? Rem olim dubiam sic decedit SACRA CONGREGATIO negotiis Episcoporum praeposita apud BARBOSAM: (c) vt Ecclesiam, a qua quis *volens transfertur, vacare dicat ab eo tempore, quo is ab illius vinculo absoluitur in Consistorio Sanctitatis suae, etiam ante expeditionem litterarum apostolicarum, vel adeptam possessionem secundae*

(a) GRATIANUS. *caus.* 21, Q. 2. *can.* 3.

(b) CEL NELLERUS. *diff.* 1. *de transl.* §. 2. n. 3.

(c) BARBOSA, *in collectan.* ad *cap.* 1. h. t. n. 5.

eundae Ecclesiae, modo translationis huiusmodi notitiam Episcopus habuerit etiam ex testimonio, seu documento Secretarii Sacri Collegii. Quoniam vero illos tantum *abstinere* iubet exercitio ordinariae iurisdictionis, qui volentes transferuntur, notitiamque habent factae de se translationis, duo quaedam hinc manifesta reor: *Vnum* retineri Ecclesiam posse ab iis, qui translationi non consentiunt, nisi qua eam causa grauior flagitet, ob quam etiam repugnantes iure transferuntur: (d) *Alterum*: aduersam esse huic definitioni praxim Romanae Curiae eam, quae, vt testis est BENEDICTUS XIV. (e) translato, quamquam maxime ignoranti, aufert possessionem, administrationemque, simulatque a priore Ecclesia absolutus fuerit. (f) Ac miror profecto RIGANTIUM haec tam aperte iniqua tuentem, nullis quidem iustis rationum momentis; sed vt placeret Romanis, quam fecisset fabulam. (*) Addam et illud, iudicium hoc Eminentissimi Collegii ad *episcopatum* pertinere ipsum non ad alia etiam beneficia, quae praeter

(d) CEL. NELLER, *loc. cit.* n. 2.

(e) BENEDICTUS XIV. *de Synod. dioeces.* Lib. 13. cap. 16. §. 9.

(f) CEL. NELLER, *loc. cit.* n. 6, et 7.

praeter illum tenebat Episcopus: Etenim ista prius, quam Ecclesiae alterius pacificam fuerit indeptus possessionem, non vacare, certi nobis, exploratique iuris est. (g) ALTER translationis effectus spectat *fructus*, quos quidem RIGANTIUS, non repugnante BENEDICTO XIV. (h) in Ecclesia priore Episcopo translato abiudicat omnes *a tempore translationis licet adhuc* ignoratae: ab eodem autem inde tempore in altera adiudicat: excipiens utrobique beneficiorum collationem: atque in illa quidem propterea, quod iure careat percipiendorum fructuum, quo nomine beneficiorum etiam collatio comprehendatur; in hac vero, quod impediatur regula Cancellariae altera, quae vacua possessore beneficia Sedi apostolicae reseruauerit. (i) Rectene vero, et ad mentem Patrum nostrorum adcommodate sic Romani sentiant, nunc non disputo equidem; nec possum tamen dissimulare, videri mihi totum hoc de prouisione beneficiorum in fructu computanda inuentum esse labentis disciplinae, atque antiquis Ecclesiae cano-

(g) VID. CAP. 28. *de praeb. in 6.*

(h) BENEDICTUS XIV. *cit. lib. 13. cap. 16. §. 7. et 13.*

(i) RIGANTIUS, *ad Reg. 2. Cancell. §. 3. n. 38. seqq.*

canonibus parum consentaneum, quos eam ad curam episcopatus semper, ad fructus eiusdem nulpiam retulisse, pro explorato possum adfirmare. Est demum et TERTIUS translationis effectus in Germania: episcopatus nempe in hunc modum vacantis, ceterorumque beneficiorum *reservatio*, qua fit, ut eis pro ea quidem vice a solo Pontifice provideatur: quam reservationem etiam concordata recipiunt; verum intra suum modum reductam, de quo alibi diligenter expositum est. (§. 76.)

(*) Hoc nempe agebat RIGANTIUS, ut laxaret modum reservationis beneficiorum, quam nouo iure inuexit regula Cancellariae secunda: Sequebatur enim ex isto Romanae Curiae usu, ut nulla esset beneficii collatio, quam fecisset Episcopus translatus, tametsi factae de se translationis minime sibi conscius esset. Pugnat in hanc sententiam RIGANTIUS etiam rationibus; sed infirmis admodum, et saepe ad rem nihil pertinentibus, quod demonstrauit CEL. NELLERUS. *loc. cit. n. 7.*

§. 162.

Eiusdem effectus in Hungaria.

Quam in transferendis Episcopis rationem tenet Hungaria, ea quidem et planior

planior est, et multo expeditior. Desinit equidem et apud Nos, qui transfertur, Episcopus esse prioris Ecclesiae, nec tamen illa, quam paullulum prius commemoravi, (§. 161.) Sacrae Congregationis declaratio ad nostros mores adcommodata est, qui sunt huiusmodi, ut illam vacare putemus ex eo demum tempore, quo is possessionem alterius REGE AUCTORE ingressus est. (§. 91.) Itaque et fructus interea suos facit, et totam retinet suae Dioecesis administrationem, nihil impediante rerum Romae iudicatarum auctoritate, quae qua parte beneficiorum ecclesiasticorum disciplinam spectat, nullam apud nos auctoritatem habet. (§. 85.) Neque vero repugnantem admodum in isto genere Romanam Aulam haecenus experta est Hungaria, patiturque nos illa non aegre nostris vivere consuetudinibus. Nam quum noui iuris decreta illa, in quibus papales beneficiorum, ac dignitatum reservationes continentur, natio haec omni tempore vehementer deprecata sit, (§. 84.) non iudicat e re sua futurum litem ingredi, plenam quidem inuidia, nulla sua nec spe victoriae, nec utilitate. Utinam vero, quam tutam nobis in his causis libertatem praestat Summorum Pontificum

tificum aequitas; tam ei saepe non molesta esset quorundam e nostris supina domesticae disciplinae ignoratio!

§. 163.

Quid translocatio, incardinatio, Sedis mutatio?

Sed de canonicis Episcoporum translationibus iam etiam fortasse nimium disputauimus. Quae restant, paucis expediam. I.) Genus quoddam inuoluntariae translationis interpretes faciunt id, quod *translocationem* vocant, et a translatione sic distinguunt, ut hanc dicant esse promotionem Episcopi a minore Sede ad maiorem, (a) illam de digniore ad inferiorem poenae causa factam detrusionem. Ad hanc, aiunt, respexisse S. ISIDORUM HISPALENSEM verbis a GRATIANO descriptis, (b) quod mihi non videtur: Nolim, enim profecto illum dare patronum causae, in qua nihil reperio valde laudabile. Vitam agit Praelatus muneri, quod gerit, parum conuenientem: Vitiis deditus est, a quibus graue in plebem scandalum

(a) VID. DIST. 94. can. 24.

(b) VID. DIST. 81. can. 9.

dalum manat: Quod verbis in populo aedificat, rebus ipsis, et factis destruit, exemplumque est non pietatis, sed malitiae. Amouendus est, inquires, ne noceat: Recte tu isthuc quidem; sed dic, amabo te! cur non abiicis omnino hominem vita turpiter acta notabilem? Cur ad inferiorem quampiam Ecclesiam detrudis? Numquid enim hoc est homini consulere potius gratiam non merenti, quam Ecclesiae, et, ut status clericalis dignitati ne qua inuratur macula, salutem prodere vilioris plebeculae? qua re quidem nulla esse potest iniqua magis. Mea sententia, translocatio ea demum iusta est sola quam suadet utilitas Ecclesiae, non quam extorquet morum in Pastore, ac vitae improbitas. (c) Prorsus autem II.) a translatione differt *incardinatio*, cuius in epistolis GREGORII M. frequens occurrit mentio. (d) Locus est eius cumprimis elegans in epistola ad IOANNEM Episcopum, (e) ex quo qui, et qua lege incardinari mos esset

(c) BÖHMER: *Lib. 1. Tit. 7. §. 23. seqq.*

(d) VID. DIST. 71. *can. 5.*

CAUS. 7. Q. 1. *can. 42.*

CAUS. 21. Q. 1. *can. 5. et ult.*

(e) AP. GRATIANUM. *cit. caus. 7. Q. 1. can. 42.*

fet Episcopos, planissime intelligitur. Scilicet Episcopum nihil agentem non ferebat aetas illa. Eueniebat perfaepe, vt Episcopi etiam nolentes *vacarent* siue pulsi ab hostibus, siue quod per contumaciam populi ab aditu Ecclesiarum suarum prohiberentur. Vacantibus istis Episcopis commendabatur quandoque Ecclesia Pastore proprio destituta ad tempus gubernanda, eamque commendationem tamquam quoddam Ecclesiae viduae depositum veteres proprie incardinationem dixerunt. Itaque insolutum manet cum Ecclesia sua incardinati Episcopi vinculum, neque commendatae in perpetuum addicitur, in quo maxime a translatione differebat commendatio Ecclesiarum, vt ait FRANCISCUS FLORENS: (f) *Nam in translatione absoluntur omnino a vinculo, quo adstricti erant priori Ecclesiae, et cum secunda, in quam transferebantur, nouum matrimonium dispensatione contrahabant: In incardinatione vero primae Ecclesiae vinculum, et matrimonium durabat: secundae autem administratio, et ministerium concedebatur tantum ad tempus.* In quos abusus laudabilis haec veterum Christianorum consuetudo labentibus seculis de-

I i

gene-

(f) FRANC. FLORENS, Tom. I. pag. 228.

generauerit, dicetur aſibi. Hoc loco ad-
iiciam : III.) Episcopalis *sedis mutationem*
habere quidem id commune cum Episco-
pi translatione, quod et *causam* requirat
ab vtilitate, vel neceſſitate Eccleſiae pro-
ficiſcentem, et *auctoritatem* ſuperiorem,
Synodi quondam prouincialis, hodie Se-
dis apoſtolicae, et *conſenſum* Summorum
Principum: at in ceteris diſtare omnibus.
Proprie namque mutari Sedes tum demum
dicitur, quando Cathedrae ipſius fit mu-
tatio, eaque cum ſuo Episcopo, relicta
priori, ad aliam eiufdem Dioceſis Ciui-
tatem transponitur. Exempla mutatarum
Sedium bene multa collegit FLORENS. (g)
Non eſt autem *Sedis*, verum *reſidentiae* dun-
taxat mutatio iuſta Episcopi extra Ciuita-
tem ſuam commoratio. (h) Nunc venio
ad renuntiationem.

DE

(g) FRANC. FLORENS. loc. cit. pag. 236. ſeqq.

(h) CEL. NEELLER. diſſ. 1. de Transl. §. 1. n. 14.

DE
CESSIONE, SIUE RENUNTIATIONE
EPISCOPORUM.

§. 164.

Cessiones episcopatum voluntariae interdictae.

Est haec Christianorum disciplina per-
uetus , et constans , vt Episcopis non li-
ceat suo arbitrio abdicare se pontificatu ,
vt vitam deinceps priuatam agant. Quod
Ecclesiam inter , atque Episcopum in or-
dinatione contrahitur , vinculum natura
sua perpetuum est , nec tam commodum
Episcopi , quam Ecclesiae salutem spectat.
Vnde si qui olim clari sanctimonia Anti-
stites , abiecto commissae plebis regimine ,
secessisse leguntur in solitudinem , eos qui-
dem admirari licet nobis , imitari non li-
cet : Alioquin enim de voluntariis episco-
patuum cessionibus quid antiquitas sense-
rit , significabat non obscure S. CYRIL-
LUS ALEXANDRINUS in pistola ad DOM-
NUM : *praeter ecclesiasticas leges esse , inqui-*
ens , quod nonnulli Sacerdotes recusationum li-
bellos offerant : quippe si digni sint , qui Sacra
mysteria obeant , in iis maneant : sin autem in-

digni, nec per renuntiationem exeant, sed potius condemnati. Non abs re vir Sanctus praeter ecclesiasticas leges id fieri aiebat: iam enim canon inter apostolicos tricesimus septimus communione arcebat Episcopos, qui posteaquam ordinati fuerint, commissos sibi greges adire, et pascere detre-
ctauerint: *Si quis Episcopus non susceperit officium, et curam populi sibi commissi, hic communione priuetur, quoad usque consentiat.* Innouata est haec Patrum apostolicorum constitutio in CONCILIO ANTIOCHENO, Synodique prouincialis decreto parere iussi sunt Episcopi tam, qui per ignauiam iniectum subire onus recusauerint, quam qui reluctantis populi pertinaciam perdomare nequiuerint. (a) Manifestum vero hinc esse reor, Episcopis semel ordinatis minime iam fuisse integrum, impositum sibi Ecclesiae regendae officium declinare: Nam si, quod apertum est, indigni communione iudicati sunt Antistites, qui iniectam praeter voluntatem fortasse sarcinam subire neglexerint, quanto magis hi, qui, quod semel subiissent onus, idem temere suo arbitratu excusserint? Quapropter etiam in CONCILIO NICAENO I.
ana-

(a) CONCIL. ANTIOCH. can. 17. 18.

anathemate feriuntur omnes suarum Ecclesiarum desertores clerici, nisi iussi ad eas se receperint: *Omniem necessitatem conuenit illis imponi, ut ad suas paroecias reuertantur. Quod si non fecerint, oportet eos communionem priuari.* (b) Caue autem, regulam episcopatum abdicaciones vetantem sic interpreteris, ut cessionis genus quodcunque per eam prohiberi censeas: Arbitrarias tantum, et sui commodi gratia susceptas episcopalis muneris resignationes procul abesse ab Ecclesia Christiana iubet, non has etiam, quae cum manifesta populi ipsius utilitate essent coniunctae: cuiusmodi cessiones tantum abest, ut legi Episcopum localem facienti aduersetur, ut S. AUGUSTINUS *longe esse gloriosius dixerit, episcopatus sarcinam propter Ecclesiae uitanda pericula deposuisse, quam propter regenda gubernacula suscepisse: Ille quippe, inquit, se honorem, qui pacis ratio tueretur, digne accipere potuisse demonstrat, qui acceptum non defendit inique:* (c) Neque enim, ait alibi, *Episcopi propter nos sumus, sed propter eos, quibus verbum, et Sacramentum dominicum ministramus: ac per hoc ut eorum sine scandalo gubernan-*

I i 3

bernand-

(b) CONCIL. NICAEN. I. can. 16.

(c) S. AUGUSTINUS, *Epist.* 238.

bernandorum sese necessitas tulerit, ita vel esse, vel non esse debemus, quod non propter nos, sed propter alios sumus. Denique nonnulli sancta humilitate praediti viri propter quaedam in se offendicula, quibus pie, religioseque mouebantur, episcopatus officium non modo sine culpa; verum etiam cum laude posuerunt. (d) Igitur ex S. AUGUSTINI sententia, non est in se vitiosa episcopatus abdicatio: Hoc videndum est, ne ad eam propriae quaerendae utilitatis causa deueniatur: sed ut omnia eius et suscipiendi, et deponendi consilia solius Ecclesiae utilitate regantur, ac definiantur. (e)

§. 165.

Interdum tamen admittuntur, seruata forma canonica.

Sed ad canonicam resignationum formam plura sunt alia necessaria, quae nunc ordine persequar. Obseruandum est in principio, non ex actu qualicunque praesumi renuntiationem, sed certum animi iudicium, et liberum voluntatis arbitrium

(d) S. AUGUSTINUS. *contr. Crescon. Lib. 2. cap. 11.*

(e) THOMASINUS. *P. 2. Lib. 2. cap. 50. et 51.*

trium desiderari, ut quis recte, ac iure abdicasse episcopatum videatur. Ex hac regula consequens est primum, ut, qui mente sic est alienata, ut sui compos non sit, nec renuntiare Sedi suae possit ipse, quod apertum est, nec illa spoliari superioris auctoritate. Hanc certe humanitatem GREGORIUS M. exercuit in Episcopo, qui vehementissimo capitis dolore interdum huc delabebatur, ut insaniret etiam: neque enim Successorem ei passus est dari aliter, quam si quem ipse per dilucida remittentis morbi intervalla expetiisset: *Quia vivente Episcopo, quem ab officio suo necessitas infirmitatis, non crimen abducit, alium loco eius recusante eo, nulla ratio sinit ordinari. Sed si intervalla aegritudinis habere est solitus, ipse data petitione alium loco suo expetat ordinandum. Quo facto, omnium electione alter consecratur. Enimvero, si nullo tempore ad sanae mentis redit officium, persona vitae probabilis est eligenda, quae ad regimen Ecclesiae idonea possit existere, qui etiam, si Episcopo, qui nunc aegrotat, superstes exstiterit, loco eius debeat consecrari.* (a) Deinde non liberam tantum esse oportet cuiusvis beneficii abdicacionem; verum etiam spontaneam, atque talem,

Ii 4 lem,

(a) GREGORIUS M. Lib. II. Epist. 7. 8.

lem, quam nec *fraus* improba non aduer-
tenti subripuit, nec *vis* grauior, ac *metus*
extorsit: Nam vt eius, qui per dolum
circumuentus renuntiavit, consensus nul-
lus est, sine quo non esse modo, sed ne
fingi quidem vlla potest renuntiatio; sic
procul abest ab aequitate Sacrorum cano-
num, carere quemquam sua dignitate,
qua se is abdicauerit vi, non iure coa-
ctus, aut inconsiderato Superioris manda-
to compulsus. Non finit quemquam ec-
clesiastica disciplina vel abire sponte sua
ab Ecclesia, quae in ordinatione guber-
nanda ei data sit, nec inuitum, praeter-
quam ob crimen, dignitate spoliari, mul-
taque sunt memoriae prodita exempla An-
tistitum Sedibus suis restitutorum, a qui-
bus per vim inimicorum, ac fraudes de-
iecti sunt: (b) ATHANASII puta, EU-
STATHII, IGNATII Constantinopolitani,
atque aliorum, quae non commemoro:
explorati namque, peruulgatique iuris est
id, quod in causa prorsus simili rescripsit
ALEXANDER P. III.: *quae metu, et vi sunt,*
de iure debent in irritum mitti. Cap. 2. de his,
quae vi, metusue causa.

§. 166.

(b) GRATIANUS. dist. 50. can. 13.

SEB. BERRARDUS, ad hunc can. P. 3. pag. 450.

§. 166.

Et ex causa iusta, et canonica.

Ad haec causa renuntiandi canonica desideratur, atque ea quidem ab utilitate, vel necessitate Ecclesiae ipsius minime seiuncta: Etenim monui iam saepe, nec nunc filebo: dispensationibus canonum annuendis, vel abnuendis id vnum maxime spectari oportere, ut Ecclesiarum utilitatibus consulatur. Exstat in Codice decretalium GREGORII P. IX. epistola INNOCENTII III. scripta diligentissime, in qua vir sagacissimus, commemoratis aliis, improbatisque sex tantum cedendi rationes, tamquam probabiles, et canonicas exhibet. (a) PRIMA est *patratum crimen*, sed huiusmodi crimen, cui sit illigata irregularitas, quae ne quidem per poenitentiam expiatur: propter conscientiam criminis cedendi potest licentia postulari, et forsitan non cuiuslibet sed illius duntaxat, propter quod ipsius officii executio post peractam poenitentiam impeditur: quum si omnes, quos arguit conscientia cuiuslibet culpae, cederent, pauci, vel nulli in illo ministerio remanerent. ALTERA est in-

li 5

firmitas

(a) VID. CAP. 10. de renunt.

firmitas corporis siue ab aegritudine, siue ab aetate profecta, si tanta nimirum ea sit, ut Antistitem reddat ad sustentandas ministerii sui functiones impotentem: *Debilis vero corporis causa est, propter quam petere potest aliquis ab honore sollicitudinis pastoralis absolui; quae videlicet vel ex infirmitate, vel ex senectute procedit: nec tamen omnis, sed illa solummodo, per quam impotens redditur ad exequendum officium pastorale.* TERTIA est *penuria scientiae*, quae si unicuique diuinorum mysteriorum dispensatori cum primis necessaria creditur, quanto magis Episcopo non plebis tantum, sed et Sacerdotum Pastori? Tolerari nihilominus etiam mediocre rerum diuinarum cognitionem iubet INNOCENTIUS in eo praesertim, qui, quod deest in scientia, exemplo, et charitate supplet: *quamquam, inquit, et si desideranda sit eminens scientia in Pastore, in eo tamen sit competens toleranda; quia secundum Apostolum scientia inflat charitas autem adificat: Et ideo imperfectum scientiae supplere potest perfectio charitatis.* QUARTA est odium plebis ita contumax, ut Pastoris quantumvis gnauis labor omnis sine fructu iaceat, obfitque poene magis, quam profit. Ita MARTYRIUS, dum Ecclesiam Antiochenam relicturus erat, *clero, aiebat, rebelli, populo*

populo inobedienti, *Ecclesiae contaminatae nuntium remitto, reseruata mihi sacerdotii dignitate.*

(b) QUINTA est ratio *scandali reparatio* accepti, non dati, quod sedari aliter non potest: *Et pro graui quoque scandalo euitando, quum aliter sedari non potest, licet Episcopo petere cessionem, ne plus temporalem honorem, quam aeternam videatur adsectare salutem.* Hoc olim nomine GREGORIUS NAZIANZENUS, quum audiret, aduersum se, tamquam peregrinum, tumultum esse in populo, Ecclesia cessit Constantinopolitana, innocentiamque suam obrui maluit, quam Ecclesiam turbari, huius, quam suae salutis amantior. SEXTA demum est causa *irregularitas personae* veluti si forte sit bigamus, viduaeque maritus. *Non tamen propter quamlibet irregularitatem personae debet ei, qui regulariter ministrauerit, cedendi licentia indulgeri, utpote si de legitimo matrimonio non sit natus; quia licet irregularitatem huiusmodi non poterit subticere; si tamen et culpa latet, et causa, cum eo, qui laudabiliter suum impleuit officium, iniuncta sibi poenitentia competenti, potest non minus utiliter, quam misericorditer dispensari.* Et hae sunt canonicae renuntiationis legitimae causae ab INNOCENTIO III. comprobatae:

(b) NICEPHORUS, *Lib. 15. cap. 18.*

batae : (*) ad quas adiungere possumus et SEPTIMAM ab ipso praetermissam : Si *absque praesenti mortis periculo in episcopatu, vel Ecclesia morari non liceat* : (c) Et OCTAUAM etiam, qua quidem nulla magis cum canonicis institutis congruit, nulla vel laude, vel admiratione dignior visa est antiquis Patribus : *Studium nempe procurandae pacis, et communionis ecclesiasticae*. Egregium huius pietatis, et ad omnem memoriam illustre olim exemplum praebuerunt Catholici in Africa Episcopi. Graui, ac diturno schismate Donatistarum laboravit Ecclesia Africana. Quum ad pacem ei reddendam Ecclesiae Catholicae Antistites totis animis propenderent, iamque prope adesset dies, quo de re tam utili, tamque necessaria in commune illis consulendum fuit, e tercentis synodice coactis, duobus non plures reperti sunt, inquit S. AUGUSTINUS, qui repugnarent, ceteri omnes ingenti alacritate, suam quisque Ecclesiam, Donatistae eiusdem Ciuitatis Episcopo concessuros se adfirmant, si modo vel sic adducerentur, ut se ad Ecclesiae Catholicae unitatem adiungerent, *Quid dubitamus, aiebant, Redemptori nostro*
Sacri

(c) VID, CAP. 9. de renunt.

Sacrificium istius humilitatis offerre? An vero ille de Coelis in humana membra descendit, ut membra eius essemus; Et nos, ne ipsa eius membra crudeli diuisione lumentur, de Cathedris descendere formidamus? Episcopi propter Christianos populos ordinamur. Quod ergo Christianis populis ad Christianam pacem prodest, hoc de nostro episcopatu faciamus. (d)

(*) Addit deinde eadem in epistola Pontifex Maximus, et alias esse causas, per quas male quis petit, et peius adpetit officium huiusmodi resignare: Si enim ex pusillanimitate fortassis, inquit, ut laborem deponat, vel persecutionem efugiat, aut ex vanitate, quod absit, ut plenius vacet otiiis, seu liberius indulgeat voluptatibus, curam vult aliquis deserere pastorem, ab ea non meretur absolui. — Aliam vero cedendi causam omnino credimus detestandam, si quis aut a pontificali velit descendere dignitate, ut gloriam captet humanam, tamquam eligat abiectus esse in domo Domini, magis, quam habitare in Tabernaculis peccatorum, vel ut mundanum non amittat fauorem, quem per hypocrisim adquisiuit: siue quod eius simulatio iam reuelari incipit, siue quod feruor ipsius ex qualibet causa tepescit, nec vult videri, quod malus fuerit, aut quod fiat: et ideo sub religionis praetextu suam vult conterege prauitatem, ut quasi deserens Martham amplexetur Mariam, et Liae fastidians lippitudinem, Rachelis pulchritudinem concupiscat. — Quid autem, si propterea velit cedere, quod tempore prosperitatis, aridente fortuna, visus est laudabiliter ministrare, quoniam omnia sibi prospere succedebant: sed aduersitatis tempore imminente veretur, ne, si quolibet casu sinistra contingant, illius negligentiae impu-

imputentur? Plane, si propter hoc petit cedere, nautae se poterat improuido comparare, qui, quum mari sub tranquillitate iacente cum multo labore nauis exercuit gubernaculum, ipsam tempore necessitatis deserit, et deuenire patitur in profundum. — Illam quoque cedendi causam penitus detestamur, si forte cedere velit Episcopus, ut alter sibi succedat vel obtentu pretii, vel adfectu carnali, vel ut, quum peior sibi successerit, ipse velut optimus extollatur. Cetera. conf. ALTESSERA, in comment. ad cit. cap. 10. de renunt.

§. 167.

In his figendis causis discrepat nonnihil ius vetus a nouo.

Id vero de causis istis canonicae resignationis obseruandum nobis est, quod earum nonnullae cedere cogant etiam nolentem, veluti crimen: Aliae vero licentiam tantum cedendi praestent, necessitatem non iniiciant: Ex qua re natum est discrimen renuntiationis *voluntariae*, et *non voluntariae*, cuius frequens occurrit in libris iuris nostri mentio. Obseruandum est deinde, ex iis rationibus sex, quas post INNOCENTIIUM III. recensuimus, duas esse, in quibus Pontifex Maximus disciplinam sui magis temporis, quam mores antiquos sequutus videtur: Adfirmat enim ille verbis nec ambiguis, nec obscuris, post

post expiatum poenitentia crimen, nullam causam relinqui, quae iustae resignationi locum dare possit; nisi vel crimen ipsum, vel datum crimine scandalum sit eiusmodi, ut etiam post actam poenitentiam exercendis ministerii diuini functionibus repugnet, quam indulgentiorem veterum canonum interpretationem ex eunte demum seculo vndecimo exortam esse, alibi a nobis demonstratum est. Namque superiorum quidem temporum regula isthaec constans fuit, ut laesa quouis grauiore flagitio conscientia ad episcopatus abdicationem compelleret, neque fatis esset ad eum retinendum, poenitentia gnauiter acta crimen expiari. Quae flagitia canonico iudicio declarata depositione Sacrorum Ministrorum ferenda sunt, iis omnibus, THOMASINO iudice, ex priscorum Patrum, et Conciliorum consensione, et vsitata tunc disciplina excitari priuatim quisque debebat, ut iudex, et ultor in se ipse insurgeret, et abscinderet se ab agni immaculati sacerdotio, a quo, ceu fonte, riuuli omnes manant Sacrarum dignitatum. (a) Hanc Patrum nostrorum disciplinam expendens

(a) THOMASIN. P. 2, Lib. 2, cap. 51. §. 7.

pendens S. IOANNES CHRYSOSTOMUS, oportere puto, aiebat, *tanta cum religione, et cautione ad episcopatum accedere, ut illius molem, magnitudinemque prorsus detrectes: deinde adepto honore aliorum iudicia, sententiasque non expectare, si quid forte commissum deprehendatur, propter quod oporteat te honorem illum deponere: quin potius anteuertens te ipse munere abdicēs.* (b) Posterior est causa ab aegritudine corporis spem nullam curationis relinquente. Horum Episcoporum voluntarias cessiones ferebat GREGORIUS M. inuitas nullo modo: sed coadiutore dato Ecclesiis succurrebat, quod multis, certissimisque documentis compertum nobis est. (c) At inclementior paullulum sequens aetas nihil dubitauit, quin ab episcopali officio remouendus sit is, qui ei oneri ex quacumque causa impar videatur. Certe GREGORIUS VII. Archiepiscopo Rothomagensi ob aegram valetudinem iam diu ab officio cessanti persuadendum esse, mandauit, etiam, *si oportuerit, auctoritate apostolica, ut in Successoris ordinationem consentiret.* (d) Eoque magis videtur

(b) IOANNES CHRYSOST., *de Sacerd.* Lib. 3. cap. 10.

(c) THOMASINUS. *loc. cit.* cap. 52. §. 1. seqq.

(d) GREGORIUS VII. *Lib. V. Epist.* 15.

videtur propendisse INNOCENTIUS III. nam et Episcopum Petracoriersem in Aquitania secunda compelli iussit ad cessionem, eo quod inutilis videretur, et bona Ecclesiae dilapidaret. (e) Quo admirabilior est INNOCENTII PAPAE VI. humanitas, qui anno supra millesimum tercentesium octauo, et quinquagesimo SALUIANO Wormatiensi Episcopo et senio, et graui corporis infirmitate laboranti non cedendi necessitatem imposuit, sed vt priscus mos ferebat, coadiutorem dari iussit, citra tamen futuram successionem, secundum regulam nempe a GREGORIO M. praescriptam. (*)

(*) Exstat haec INNOCENTII VI. epistola ad GERLACUM Archiepiscopum Moguntinum in appendice actorum veterum ad opera SERVATI LUPPI edita a STEPHANO BALUZIO n. XIV. pag. 537.

§. 168.

Accedere debet auctoritas Superioris.

Quod autem licitas esse, aio, ex causis canonicis episcopatum resignationes;

K k

nes;

(e) INNOCENTIUS III. Lib. 10. epist. 182.

nes ; id vero nolim quisquam sic interpretetur , quasi nulla in iis nec causae cognitione , nec Superioris auctoritate opus esse arbitrer : Non enim magis renuntiationes leues , quam temerarias auersata est semper ecclesiastica disciplina , neque minus esse vitium iudicauit eius , qui praeter Synodi prouincialis sententiam , quam qui praeter vllam Ecclesiae vel necessitatem , vel vtilitatem gregem suum deseruisset. Si quae sunt pugnancia cum his legibus Sanctorum etiam virorum exempla , nihil est necesse , iis vt moueamur magnopere : solitudinis amor immoderatus homines quandoque sanctissimos perpulit , vt praeter normam canonum suis ipsi se Ecclesiis subducerent , facinore laudando fortasse , certe non imitando. Quod autem cessionibus eiusmodi vim olim , auctoritatemque conciliare potuit , iudicium fuit Synodi prouincialis , ex cuius sententia eas debere peragi decreuit CONCILIUM ANTIOCHENUM. (§. 164.) Stetit haec disciplina multis seculis : Quamquam enim error sit eorum manifestus , qui hanc , qua nunc ferme vtimur Latini , disciplinam apostolicae Sedis auctoritatem in cedendis episcopalibus Ecclesiis desiderantem negant esse antiquiorem aeuo INNO-

CENTII III. (a) adfirmare tamen audeo iterum, quod mihi videor alibi non segnitius comprobasse, nondum seculo decimo pontificii consensus necessitatem vlla vel lege, vel consuetudine inductam fuisse, perstitisseque integrum ad ea usque tempora morem Patrum nostrorum, secundum quem ab Ecclesiis suis Antistites non abibant, nisi clero, populo, Principe, Metropolitano consentiente, penes quem summa tunc ut translationum, sic renuntiationum canonicarum potestas fuit: (b) nulla Pontificis Maximi non modo non expectata, sed ne expetita quidem consensione, de quo non vno loco admonuit eruditissimus THOMASINUS. Inde vero sensim defluere Metropolitanorum auctoritas, et increfcere Pontificum, (*) tanta celeritate, ut iam sub ALEXANDRO PAPAE III. non dimittendorum, nisi concessione Papae, episcopatum ius in omnibus poene Occidentis Prouinciis receptissimum esset. Sic constitutam, et sic confirmatam in renuntiationibus disciplinam reperit INNOCENTIUS III. quo tempore rebus Christianorum praesse coepit: quo

K k 2

minus

(a) THOMASINUS. *loc. cit.*, cap. 54.

(b) ILL. *de MARCA*, Lib. VI. cap. 3.

minus mirari soleo, de ea illum, tamquam de disciplina in Ecclesiis vulgatissima omnibus in epistolis verba fecisse. Quod autem spirituale Episcopi cum Ecclesia vinculum cum illo carnalis coniugii sic comparat, vt alterum altero, inspecta Dei lege, nihilo solubilius esse, statuatur, eoque argumento vtitur ad vsum in Ecclesia tunc peruulgatum nouo quodam, et quasi inexpugnabili praesidio communiendum, in eo Papae iura Ecclesiae suae quoquo modo tuentis audax acumen agnosco: rem quidem ipsam non agnosco, semperque facere laudabilius existimaui Iureconsultos, qui, quoad possunt, duriores Pontificis Maximi sententiam benigniore adhibita verborum interpretatione emollire student, quam qui totis in id viribus connituntur, vt nos cogant rem eam credere, quae totam habet veterum temporum memoriam sibi non modo non consentientem: verum etiam quam maxime repugnantem.

(*) Ad vulgandam noui iuris disciplinam GRATIANI decretum haut dubie nonnihil contulerit. Refert is fragmentum ex commentitia ANTERI epistola *caus. 7. qu. 1. can. 34.* Verum interpolatum. Sic enim scripsit PSEUDO-ANTERUS: *Similiter FELIX de Ciuitate, qua ordinatus erat, electione ciuium propter doctrinam, et bonam vitam,*
quam

quam habebat, communi Episcoporum, et reliquorum Sacerdotum consilio translatus est Ephesum. At GRATIANUS commento ISIDORI non contentus addit: auctoritate huius Sanctae Sedis, quae lacinia ab omnibus epistolae istius exemplaribus abest. Ita nouo exemplo comprobari potest, quod dictum est a nobis loco alio: GRATIANI noua cum antiquis conciliandi artificium plus etiam nocuisse antiquae Patrum disciplinae, quam ISIDORI MERCATORIS fraudem obtrudentis orbi epistolas, quas omnis retro antiquitas ignorauit.

§. 169.

In Hungaria consensus Regis prorsus necessarius est.

Illud vereor, ne quis non putet reprehendendum, quod ex antiquiore Christianorum disciplina traditum a nobis est, in episcopatum scilicet renuntiationibus praeter auctoritatem Synodi, Principum quoque consensum adhibitum olim esse, (§. 168.) quamquam stultus ego sum, qui metuum, ne vocetur in controuersiam usus is, de quo tanto numero prostant, et tam illustria in monumentis ecclesiasticis documenta. Fuit sane veterum Christianorum haec in Principes suos reuerentia, ut eorum, quemadmodum in constituendis, (§. 19. 20.) sic etiam in desti-

ruendis Episcopis sententiam permagni facerent, probe gnari, quantum interfit ad felicem tam Ecclesiae, quam Reipublicae gubernationem nihil ea in re tentari praeter voluntatem eorum, quibus tutela vtriusque diuino Numine commissa est. (§. 19.) Quod si quis exempla desideret Episcoporum bona Principum suorum gratia ab Ecclesiis decedentium, ea quidem et multa sunt consignata monumentis litterarum, et piissimorum hominum. Sic BEATUS LICINIUS Andegauesium Episcopus multis, sed nihil profuturis precibus Regem, et Episcopos fatigauit, vt Successore dato, in eremum sibi secedere liceat. (a) BEATUS SULPITIUS Bituricensis Archiepiscopus anno quadragesimo primo seculi septimi pastoralis se regimine abdicauit, permittente Rege, et, quem volebat, Successorem dante. (b) Traiectensis Episcopus REMACIUS abiicit onus sibi dudum graue; sed annuente Rege; (c) Nec alia vel BONITI, fuit vel B. BURCHARDI renuntiandi ratio, vt liquet ex vitis eorum apud Su-

(a) SURIUS. die 15. Septembr.

(b) BOLLANDUS. die 3. Febr.

(c) BOLLANDUS. die 17. Ianuar.

SURIUM, et BOLLANDUM. A Rege DAGOBERTO non tam obtinuit, quam extorsit cedendi licentiam B. ARNULPHUS Episcopus Metensis, BEATUS LEODEGARIUS ad Ecclesiam, cui se clam subduxit, reuocatus, vix tandem exorauit Regem vt se abdere in monasterium permitteretur. Quid multa? Ipsum Pontificem Maximum GREGORIUM V. coegit Imperator OTTO III. vt ADALBERTUM Romae tum in Coenobio delitescentem Ecclesiae Praegensi restitueret, quam, se inscio, nec consentiente dereliquit: Et LANFRANCUS Cantuariensis in epistola quadam ad Pontificem scripta de HERMANNO, *nisi ego, inquit, censura canonica obstitissem, iam pridem aut Regi episcopatum reddidisset, aut clam ad Monasterium confugisset*, qui et alibi de Episcopo sententiam depositionis nullo alio modo declinabilem, voluntaria cessione anteuertente: *Regi, ait, in Conuentu Episcoporum, atque laicorum episcopatum reddidit.* (d) In Oriente vero PAULLUS ANTIOCHENUS, vt se plebis inuidiae subduceret IUSTINO Imperatori libellos obtulit, vt liceret ei secedere a suscepto episcopatus officio;

K k 4

cuius

(d) LANFRANCUS. in Epist. 1. et 2.

cuius votis etiam annuit IUSTINUS. (e)
His a THOMASINO collectis exemplis plura non addo, quamquam id esset factum non difficile in tanta eorundem copia: satis enim vel istis ostenditur, ut Primatum, vel Metropolitanorum, sic Regum auctoritatem in renuntiationibus olim desideratam esse. Nec minor regii consensus necessitas est hodie post translatas in Sedem apostolicam maiores Episcoporum causas. Obruit, fateor, haec novi iuris ratio Metropolitanorum priscam in his causis auctoritatem; at obruere non potuit potestatem Summorum Principum; quippe quae non ab instituto aliquo canonico duxit originem, sed a vi, ac ratione Maiestatis dependet, ab eaque inseparabilis est: Quod quidem elucet in iis Regnis maxime, in quibus Ecclesiarum Praelati in societatem veniunt civilis etiam regiminis, muniaque gerunt publica ipsis quandoque Ecclesiis innexa, aut inhaerentia bonis, quae a Republica eis donata sunt. Hoc iure, atque his causis praesentes Hungariae mores rectius, opinor, tuebimur, quam privilegio apostolico,

(e) THOMASINUS, *loc. cit.*, cap. 52. §. 6. *seqq.* cap. 53. §. 6. cap. 54. §. 3.

lico, quo quid nobis opus sit, non video profecto. Renuntiationes, nisi adnuente Rege factas, respuunt leges nostrae: at easdem respuebant canones toto passim et Oriente, et Occidente recepti ad annum usque millesimum et amplius, ut vidimus: Libellos abdicationem continentes Regibus offerunt Episcopi nostri, inque manum eorum episcopatus suos dimittunt: at etiam PAULLUS Antiochenus obtulit libellum IUSTINO Imperatori, ut ei liceret secedere a suscepto episcopatus officio, idemque fecerunt LICINIUS Andegauensis, SULPITIUS Bituricensis, ARNULPHUS Metensis, omnes Episcopi, et clari a vitae sanctimonia viri: (*) Sequuti autem illi sunt eam, quam dixi, episcopatus abdicandi rationem, non indultu aliquo papali cogente, sed iure vbiuis locorum usitato, quod quidem, ex quo Christiani coeperunt Romano populo imperitare, sic habebat omni tempore, ut iuncto Ecclesiae, atque Reipublicae consensu Episcopi et instituerentur, et destituerentur. Quamobrem Episcopi nostri, dum licentiam dimittendi episcopatus a Rege primum exorant: dum ea demum obtenta ad Sedem recurrunt apostolicam impetraturi ab ea solutionem vinculi, quo Eccle-

fiis suis secundum canones adstringuntur; quid tandem agunt, nisi quod priscam sequantur tot Sanctorum virorum exemplis illustratam, tot et Conciliorum, et Pontificum decretis, sententiisque confirmatam, toto denique Orbe Christiano receptissimam multis seculis consuetudinem, eamque sibi hoc maiore religione conseruandam putant, quo et aptior est ad mores nostros, et ad fouendam sacerdotii, et Imperii concordiam utilior.

(*) Memini, ante annos non multos, dum Sedes metropolitana Strigoniensis vacaret, Illustrissimum quendam virum in manus Regis dimis-
 sisse canonicatum, quem ea in Ecclesia obtinebat. Erat tum graue murmur quorundam facinus hoc detestantium tamquam proditorium ecclesiasticae libertatis, ac prope aberat, ut illum incurrisse dicerent in poenam in *cap. 8. de renunt.* decretam aduersus eos, qui sponte, ac libere beneficio renuntiant in manum laici. Sed boni hi viri non videntur expendisse, alia esse regii patronatus iura, alia priuati: canonicatumque Ecclesiae Strigoniensis, ut reliquarum omnium in Hungaria collationem propriam esse Regis Apostolici, non Capitulorum, nec Praelatorum. Itaque inscien-
 ter admodum eam Capituli octauae constitutionem ad Regem nostrum vel conferentem beneficia, vel eorundem cessionibus annuentem adplicaueris. S. ROMUALDUS Classensis iuxta Rauennam Monasterii Abbas, morbum, quo iam diu laborabat, adhibitis remediis exacerbari potius, quam remittere expertus: Regem impiger adiit, et quamquam eum vna cum Archiepiscopo Rauennate non leuiter reluctantem viderit, in utri-
 usque

usque conspectu virgam proiecit, et Monasterium dimisit, vt loquitur PETRUS DAMIANUS vitae eius Scriptor apud SURIUM die 19. Iunii.

§. 170.

Episcopus renuntiat vel loco tantum, vel loco simul, et dignitati.

His igitur causis, atque his auctori-
bus facta episcopatus abdicatio iusta de-
mum futura est, atque ecclesiasticae con-
centanea disciplinae. Ceterum potest Ec-
clesiae renuntiari duobus modis: Nam vel
loco tantum, ac Sedi, vt olim a MARTY-
RIO ANTIOCHENO, (§. 166.) vel loco
simul, ac dignitati renuntiatur. Vtro id
modo fiat, permultum sane refert: Et-
enim de loco tantum si quis decedit, ho-
norem vero, ac dignitatem retinet, seruat
is gradum Episcopi, ac nomen, iuraque
sui ordinis ab Episcopo dioecesano inui-
tatus rite exequitur: De EUSTATHIO Epi-
scopo Pergae CONCILIUM EPHESINUM
sic decernit in epistola ad Synodum Pam-
philiae: *Nomen retineat Episcopi, et honorem,
et communionem, ea tamen lege, vt neque ordi-
nandi ipse potestatem habeat, neque in vlla Ec-
clesia ex propria sacrificet auctoritate, nisi id sibi*
vel

*vel adiuuandi causa; vel concessionis ratione, adfectu amoreque Christiano a fratre, et Coepiscopo, si ita contigerit, liberaliter deferatur. At qui tam loco, quam episcopali dignitati renuntiauerunt, ordinem quidem Episcopi retinentes gradum habent, ac dignitatem Presbyteri solum, ac secundi ordinis Sacerdotibus adnumerantur. Vnde fit, ut ordines quidem *minores* cum conscientia, ac permisso Episcopi proprii dare queant; quia nempe ordines istos etiam a Presbyteris quandoque conferri, nihil vetat; non vero Sacros etiam, quamquam conscio, atque adeo rogante proprio Episcopo. Sic, ut qui ab eodem Sacros ordines scienter receperit, quia indignum se fecit, executionem officii non habeat: Vbi autem non scienter, poterit, nisi crassa, et supina fuerit ignorantia, discretus Pontifex dispensare. Ut est in responso ALEXANDRI PAPAE III. ad Toletanum Archiepiscopum. (a) Potest autem interdum esse non plane expeditum locone duntaxat, an etiam dignitati renuntiauerit Episcopus? Quod si euenerit, vtrum tandem e duobus praesumemus potius? aut quibus indiciis perplexam hanc, atque*

(a) VID. CAP. I. de ordinat. ab Episc. qui renunt.

que ancipitem controuersiam explicabimus? Placet mihi sententia HOSTIENSIS, quam etiam suam fecit FRANCISCUS HALLIER: Spectandam esse nempe *causam*, ob quam quis renuntiavit, ex eaque ducendam coniecturam, loco tantum, num etiam dignitati renuntiauerit: Nam si quis accusatus de crimine, vel sibi conficius criminis episcopatu renuntiet, videtur etiam dignitate se abdicasse, totaque cessisse ordinis sui exequutione, quae se indignum credidit. Non eadem est ratio eorum, qui, quod gerendo se muneri iudicant impares, episcopatu abeunt: nam si non ea sit impotentia, ut ab omni omnino remoueat episcopali ministerio, non videntur ex eo precise ordinis sui functionibus in totum renuntiasse; quamuis aliquam ipsi in renuntiatione insufficientiam allegauerint: Quod ipsum quidem iudicium ratione multo meliore in iis locum habere debet, qui nulla criminis conscientia, nullo inhabilitatis vitio coacti episcopatus dimittunt, sed contemplatione utilitatis in ipsam Ecclesiam redundaturae; veluti Constantinopolitanum S. GREGORIUS NAZIANZENSIS, ut Orientalium Episcoporum, atque Aegyptiorum animos conciliaret. (§. 166.) Subdit HOSTIEN-

STIENSIS, quando similem etiam ob causam episcopatus quis renuntiaverit, spectandum esse, quibus id verbis fecerit: quod et probabile existimo, inquit HALLIER: Quum enim res sit contra naturam, ut Episcopus sit sine Ecclesia: nam ut recte docet CYPRIANUS (b) *scire debes, Episcopum in Ecclesia esse, et Ecclesiam in Episcopo: quum id canones etiam auerfentur, stricte, et in propria significatione verba renuntiantis sumenda sunt, ut nec intentioni eius contradicatur, nec verbis in re minime fauorabili ampliandis violentia inferatur: Itaque si renuntians iis conceptis verbis renuntiet: Cedo Ecclesiae tali, videtur renuntiasse solum Sedi, non dignitati: Si dixerit: cedo episcopatus, etiam dignitati, ac ordinis exercitio cessasse iudicatur; quemadmodum etiam si absolute, cedo, protulerit, omnimode renuntiasse praesumetur. FRANC. HALLIER. de Sacr. ordinat. P. 3. sect. 5. cap. 5. §. 3. n. 13. seqq.*

§. 171.

(b) S. CYPRIANUS. in epist. 69.

§. 171.

Cessio in fauorem olim incognita.

Iusta vero ex canonicis causis episcopatum cessio ea demum videtur, quae pura est, ac simplex, nec in certae cuiusdam personae gratiam, et fauorem concepta. Vetat certe Antiochenus canon, ne sibi Successorem deligat Episcopus, licet ad exitum vitae perueniat, irritumque esse iubet huiusmodi constitutum, si tale aliquid factum fuerit. (a) Nec id sine causa factum puta: Non enim profecto ex eo sunt genere beneficia ecclesiastica, ut, qui ea tenent, pro animi sui lubitu de iis queant disponere: *Propinquis agrorum, et praediorum relinquatur hereditas*, inquit ORIGINES (b) *gubernatio populi illi tradatur, quem DEUS elegerit.* Itaque non est admittenda quantumvis probabilis renuntiatio, praeterquam si per eam illaesa maneat canonica populi in eligendo Successore libertas, quod omnia docent antiquarum resignationum exempla, quas quidem admissas fuisse ab Ecclesia nouimus: Et Patres Antiocheni,

(a) CONCIL. ANTIOCH, can. 22.

(b) ORIGINES. Hom. 22. in Leuit.

tiocheni , dum Episcopos vetabant , tametsi morti vicinos sibi Successores adsciscere quid ea prohibitione spectarunt aliud , quam vt ne fraus aliqua canonibus fieret , qui Episcopos iubent cum iudicio Metropolitanis , et Episcoporum Prouinciae constitui , salua populi , ac cleri libertate eligendi. (c) Ceterum non anteuertunt Synodi iudicium illi , nec canonicam laedunt libertatem electionum , qui , vt Ecclesiarum suarum vtilitati consultum eant , episcopatus derelinquunt , quosque ad eas gubernandas aptissimos iudicant , legitimis Superioribus demonstrant. Hoc qui faciunt , et hac mente faciunt , rem agunt prorsus laudabilem , imitanturque Sanctissimos primae quoque aetatis Antistites , qui , vt turbas olim in electionibus metuendas anteuerterent , non raro futurum Episcopum populo designarunt ; immo , vt sibi viuentibus Successores darentur , perfecerunt. (§. 13.) Diu moribus istis vixerunt Christiani. Verum iam inde a seculo duodecimo tam sunt frequentes resignationes *in fauorem* , quam superioribus temporibus inauditae. Simoniae scilicet , atque incontinentiae quidam quasi torrens ,
qui

(c) CONGIL. ANTIOCH. can. 22.

qui calamitosus illis temporibus vniuersum propemodum Occidentem inundauerat, non tantum ansam praebuit, *sed dolendam cumprimis necessitatem inflixit*, vimque adtulit Pontificibus, ut nouam hanc sinerent illabi disciplinam, quae nisi inexorabili necessitate extunderetur, disciplinae potius relaxatio, et corruptela videri posset. (d) Erat nempe simoniae tum fere impune grassantis proles nefanda beneficiorum pluralitas: Emebat enim quisque, quot volebat: Alendae prolis onus promptam concubinariis clericis huius flagitii excusationem offerebat. Aperta erat pernities, medicina quaerebatur. Nulla malo isti aptior parari posse videbatur, quam ut Papae, vel Episcopo resignarent beneficia, quae sine certo aeternae salutis detrimento retinere non poterant: Itaque eo tum omnis tam Pontificum, quam Episcoporum cura spectabat, tantoque se faciliores praestabant ad resignata beneficia illis conferenda, quos resignantes ipsi designassent, quanto sibi certiores esse videbantur, nullam esse aliam ad id perficiendum rationem expeditiorem. Testatur vero Synodus Romana sub VRBANO II. ad eam se veteris disciplinae relaxationem

L I

descen-

(d) THOMASINUS. P. 2. Lib. 1. cap. 50. §. 1.

descendisse, non ut praeiudicium fieret Sacris canonibus, sed ut ineluctabili necessitati feruiret. *Quamvis misericordiae intuitu, magnaue necessitate cogente, hanc in Sacris ordinibus dispensationem constituimus, nullum tamen praeiudicium Sacris canonibus fieri volumus, sed obtineant proprium robur, et cessante necessitate, illud quoque cesset, quod factum est pro necessitate* (e) Et nihilo tamen minus, cessante quamvis necessitate, nondum desit, immo ne imminuta quidem est dispensandi facilitas: Frequentantur etiamnum resignationes in fauorem: Abiecimus nomen, rem ipsam retinuimus: atque utinam necessitatis tantum causa! *Non succurrit: quid hic respondeam, inquit THOMASINUS, nisi hanc esse dolore, et lacrymis prosequendam rerum humanarum sortem: Quae disciplinae delinimenta primum ex necessitate, et ad tempus adhibentur, ea paullatim veterascunt, et senescendo conualescunt, et in consuetudines denique praescriptas euadunt. Retinetur indulgentia, animo excidunt, et abolescunt conditiones, quibus concessa fuerat.* P. 2. Lib. I. cap. 50. §. 9.

(*) Exequemur ista vberius eo loco, quo de resignatione beneficiorum episcopatu inferiorum generatim disputabitur.

§. 172.

(e) CONCIL. ROMAN. an. 1599. can. 11.

§. 172.

Admissae renuntiationis quis effectus?

Renuntiationis iusta ex causa factae, atque a Superiori admissae effectus non vnus est: Inest enim in vnaquaque resignatione dispensatio quaedam soluens vinculum, quo suae quisque Episcopus Ecclesiae secundum canonicam disciplinam adstringitur: Soluti vero in hunc modum vinculi ea porro vis est, vt Ecclesia libere, ac sponte dimissa illico vacet. (*) Ius, quod in ea obtinebat resignans, amittat, ademptaque poenitendi facultate, tamquam re iam minime integra, ad cedendum etiam inuitus compelli queat. (a) Immo cessio facta, vel petita per Procuratorem vim habet iure nostro, tametsi reuocata sit, modo ne Procurator, vel Superior reuocationis postea factae conscius fuerit. (b) Neque licet resignanti ad idem reuerti beneficium sine nouo titulo, nouaque collatione: (c) et reuersus modo canonico inter plures eiusdem ordinis An-

L 1 2

tistites

(a) VID. CAP. 12. et 14. de renunt.

(b) CLEM. VN. eod.

(c) VID. CAP. 2, et 3. de renunt.

tistites postremo loco confidet, tamquam qui nunc demum adeptus sit episcopatum, ut BARBOSA docet. Quae tamen cuncta de iis utique intelligenda sunt, qui pure, ac simpliciter renuntiauerunt: namque conditionata cessio, priusquam euenit conditio, imperfecta est, nec ius adimit renuntianti, antequam pleno iure in eum transferit beneficium, in cuius fauorem renuntiatio concepta est. (d) Nihil autem prohibet, quo minus hi, qui iam nequeunt officio suo praeesse, neque aliunde habent, quo se, vitamque sustentent, partem aliquam reddituum sibi in annos singulos pendendam retineant, in quam rem tanto maiore aequitate consensum suum adhibebit Superior, quanto certius est, eam veteres Patres humanitatem exercuisse quandoque etiam in Episcopos depositos, ut ex actis Concilii Chalcedonensis liquet apud RICHERIUM. (e) Episcopatus per resignationem vacans nouo decretalium iure ad prouisionem pertinet Sedis apostolicae. Eam adhibito aliquo temperamento non respuunt Ecclesiae

(d) THOMASINUS. *loc. cit.*

(e) EDM. RICHER. *Tom. I. Hist. concil. general. pag. 424. et 426.*

fiae Germanicae. (§. 77.) Hungaria vero
vt ceteras, sic hanc Sacrarum dignitatum
referuationem penitus ignorat. (§. 84.)

(*) Non etiam, quam quis vel dolo circumuentus,
vel coactus vi, ac metu dereliquit. *Caus. 2. qu. 1.*
can. 7. Sponte vero, ac libere dimissa Eccle-
sia vacat, vtpimum renuntiatio admissa a Su-
periore fuerit. *cap. 4. de renunt.* Quod intel-
lige de renuntiationibus extra Curiam factis:
Nam dignitas resignata in Curia non censetur
prius vacare, quam admissam a Papa resignatio-
nem nouo consensu confirmauerit renuntians.
Ita enim habet stylus Curiae, vt docet BAR-
BOSA *Iur. Eccl. Lib. 3. cap. 15.* Et hinc est il-
lud quoque, quod resignationes in Romana Cu-
ria factae non censeantur perfectae, quam si
vel resignans ipse, vel eius nomine Procurator
consensum praestiterit in Cancellaria: nihil-
que refert, tametsi prius signata fuerit, aut
data supplicatio, vt est in regulis Cancellariae
quadragesima, et quadragesima prima. De vsu
practico resignationum siue petendarum, siue
admittendarum in Curia, alibi moneo.

§. 173.

*Utrum, qui renuntiavit episcopatu, ad eundem
possit iterum reuocari?*

Quaeri solet: Num, qui renuntiavit
episcopatu, ad eundem possit iterum vo-
cari? Arbitror ego, spectandam esse cau-
sam, ob quam quis renuntiauerit: Nam

L 1 3

qui,

qui, dum imminentem inimicorum violentiam auertere a se alio modo nequeunt, de loco decedunt potius, quam dignitati renuntiant, quis hos neget non posse modo, verum etiam debere Ecclesiis suis restitui. (a) Porro, si qui exemplo D. NAZIANZENI, salutem populi suis commodis anteponentes, quamvis a regimine Ecclesiarum suarum nullo canone prohibeantur, eis tamen se malunt innocentes spoliari, quam ex suis personis causam suppeditari internis scissionibus, pacemque membrorum, atque communionem conturbari: Item, si qui vita prorsus inculpata viri, sed amplitudine sacerdotii, atque excellentia deterriti, episcopatum fugiunt, et cum PAULO Patriarcha Constantinopolitano monasticam solitudinem ultro, ac sponte eligunt: (b) Si qui denique sunt his similes alii, numquid est, quod eos vetet iterum praefici Ecclesiis, quas deseruerunt? Quid enim GREGORIUM NAZIANZENUM? quid trecentos illos Africae Episcopos, qui studio reparandae pacis ecclesiasticae suo se honore tanta cum laude abdicauerunt, quid hos,

(a) GRATIANUM. *caus.* 2. Q. 1. *can.* 7.

(b) CONCIL. GENER. VII. *act.* 1.

hos, inquam, prohibebat, restituta communione, iisdem praesse populis? Deferuit Ecclesiam Pragensem D. ADALBERTUS indomitae plebis contumaciam iam non ferens: idem tamen populo Episcopum suum desideranti, et ad obsequium parato redditus est a GREGORIO V. (§. 169.) At idem ego de Episcopis illis non dixerō, qui de grauib. criminibus conuicti, aut in Synodis confessi post abdicationem, vel depositionem inuiti in Monasteria detruduntur agenda poenitentiae causa. Est enim huiusmodi poena loco publicae poenitentiae: Sicut ergo, qui publicam aliquando poenitentiam egissent, Episcopos creari nunquam licuit, (§. 167.) ita nec illos, qui propter grauius aliquod patratum flagitium in Monasteria semel detrusi fuerunt. (c) Vtrisque redeundi ad pristinum honorem aditus perpetuo intercluditur, ut ait CAESARIUS Arelatensis apud SIRMONDUM. (d) Par olim causa fuit eorum Antistitem, qui vulneratae criminis aliquo conscientiae impulsu se ipsi exuere dignitate maluerunt, quam expectare iudicis sententiam: quamquam miti-

L I 4

gata

(c) GRATIANUS. *dist. 50. can. 55. seqq. dist. 81. can. 7. seqq.*

(d) SIRMOND, *Concil. Gall. Tom. I. pag. 233. seqq.*

gata sit deinceps antiquior disciplina in eo, ut, quae flagitia, licet per actam poenitentiam expiata nihilo minus a sacerdotalibus functionibus impediunt, ea demum sola recuperandi gradus facultatem adimerent: (§. 167.) cetera non item, ex quo inolescere quoque coepit, ut, quae labes irregularitatis poenitentia, eadem professione monastici instituti elueretur. (e) Ita apte se habet distinctio INNOCENTII P. III. quam fuse explicat in epistola quadam ad Episcopum Faentinum edita in Codice decretalium GREGORII IX. *cap. II. de renunt.* (*)

(*) In ea epistola mire sollicitum habet INNOCENTIUM *can. 45. caus. 7. qu. 1.* quo ii, qui de pontificali dignitate ad Monachorum vitam descenderint ad eam denuo promoueri dignitatem vetantur, nullo causae discrimine, propter quam se in Monasterium abdiderint. Deceptus forte imperfecta canonis apud GRATIANUM inscriptione, illum credidit esse Concilii Constantinopolitani I. quum sit alterius ab Ecclesia Romana nunquam probati, in quo corruptis IOANNIS P. VIII. Legatis PHOTIUS per vim coegit IGNATIUM, ut se patriarchatu abdicaret, inuitumque relegauit in Monasterium quasi poenitentiae agenda causa. Id enim agebat eo canone PHOTIUS, ut IGNATIO deinceps spes omnis restitutionis interciperetur. Debebat utique huic canoni nullus esse locus in collectionibus IUVENIS, et GRATIANI, quae
fucum

(e) THOMASINUS. *loc. cit.*

fucum fecerunt INNOCENTIO non semel: nec soli, verum aliis etiam Pontificibus decretalium epistolarum post GRATIANUM conditoribus, quibus in more positum fuit, vt Magistro ferme GRATIANO contenti ad fontes, et origines canonum vix vnquam recurrerint. Conf. ANTONIUS AUGUSTIN. *de emendat. Gratiani cap. 6. §. 3. seq.* et FRANCISCUS FLORENS. *Tom. 1. oper. pag. 298.*

DE

CANONICA EPISCOPORUM DEPOSITIONE, AC PRIUATIONE.

§. 174.

Amouetur quandoque Episcopus.

E tribus, quos in exordio huius disputationis commemoravi, episcopatus amittendi modis, restat nobis vnus, quem dicunt *amotionem*. Fit ea vel ipsa vi, atque efficacia *canonis*, vel *Iudicis* sententia: Hoc genus amotionis *depositionem* vocant; Illud *priuationem*, quamquam promiscue haec vocabula per saepe vsurpari in ecclesiasticis monumentis, notius est, quam vt ego moneam. Neque tamen, quae ipso iure inducitur, beneficii amissio, iudicantis auctoritatem omnino excludit;

L 1 5

Vtcun-

Vtcunque enim causa quaequam inciderit, propter quam legis ipsius potestate munere suo excidat Episcopus, necessaria nihilo minus futura est sententia iudicis: qua nempe constet, perpetratum ab eo re vera crimen esse, cui sit a canone priuationis poena illigata. Discrimen, quod est inter priuationem hoc sensu acceptam, atque illam, quae proprie depositio nuncupatur, cernitur cumprimis in effectibus, qui etiam ante iudicis admissum crimen declarantis sententiam locum habere possunt: Ita ad praelaturam in hunc modum vacantem recte deligetur alius, necdum licet pronuntiata sententia fuerit, modo ne quid aliud impediat. (a) Itaque proprie per sententiam iudicis tum demum amitti episcopatus dicitur, quando quis ab eo Superioris auctoritate amouetur, siue quod ea sit ordinaria admissi flagitii poena canone sancita, siue quod adiuncta concurrant huiusmodi, quae tantam disciplinae seueritatem flagitare videantur. Sed nec omnis a beneficiis amotio per iudicis sententiam irrogata *poenae* rationem habet: Decernitur ea quandoque per modum, vt aiunt, *censoe*, quae non

(a) VID. CAP. 18. de praeb.

non ita repellit a beneficio, ut in perpetuum excludat; qua re fit, ut poenam quidem, non etiam censuram beneficii vacatio necessario consequatur. Censuram vero, an poenam irrogasse putandus sit iudex, eius rei aestimatio pendet a formula pronuntiatae sententiae. Sed de his alibi viderimus.

§. 175.

Vel ipsa vi canonis, vel iudicis auctoritate.

Enimvero permultae sunt causae Sacris canonibus proditae, ob quas episcopatus vel ipsa canonis potestate amittitur, vel auferri potest Superioris auctoritate. Ita iure ipso praelatura excidit Antistes ab Ecclesia per maiorem excommunicationem eiectus: (a) Hereticus, (b) Apostata, (c) per simoniam adeptus dignitatem episcopalem. (d) Item reus *criminis laesae*
maie-

(a) VID. CAP. 53. *de adpellat.*

(b) GRATIANUS. *dist. 50. can. vlt.*

(c) VID. CAP. VLT. *de Apostat.*

CAP. 6. *de heret.*

(d) CAUS. I. Q. 3. *can. 5. et 9.*

maiestatis, (e) *Falsi* in litteris apostolicis admissi, (f) *Assassinii*: (g) similiter electus, qui electioni de se factae intra mensem non consentit, (h) nullo iusto impedimento detentus. Quiue intra sex menses a praestito in electionem consensu confirmationem non petit, (i) aut ante tempus iure concessum in bonorum Ecclesiae administrationem sese ingerit. (k) Deiectione vero de gradu episcopali digna iam olim habita sunt: *furtum*, *bomicidium*, *perjurium*, *fraus*, *sacrilegium*, *fornicatio*, *adulterium*, et istiusmodi magna flagitia, in oculos hominum incurrentia alia: (l) neque enim in quodcunque leuius erratum abrogatione muneris animaduertendum est, sed in atrociora tantum crimina, quae disciplinam publicam conuellant: APOSTOLUS PAULLUS, inquit adposite S. AUGUSTINUS, (m) *quando elegit ordinandos vel*
Fres-

(e) VID. CAP. 10. de heret.

(f) VID. CAP. 7. de crim. falsi.

(g) VID. CAP. 1. de homic. in 6.

(h) VID. CAP. 6. de elect. in 6.

(i) CIT. CAP. 6. de elect. in 6.

(k) VID. CAP. 5. eod. in 6.

(l) Conf. BINGHAM, orig. eccl. Lib. 6. cap. 2. vol. 2. pag. 307. seqq.

(m) S. AUGUSTINUS, Tract. 41. in Ioann.

*Presbyteros, vel Diaconos, et quicumque ordinandus est ad praeposituram Ecclesiae, non ait, si quis sine peccato est: Hoc enim si diceret, omnis homo reprobaretur, nullus ordinaretur; sed ait: Si quis sine crimine est; sicut est homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, sacrilegium, et cetera huiusmodi. Non placet nunc isthaec persequi diligentius. Erit eadem de re alius nobis, et paullulum aptior dicendi locus, ubi ad disputationem de poenis ecclesiasticis deuenimus. Illud hic non omitam commemorare, quod est cautum in Germania in PACE RELIGIOSA: (n) vt, si quis forte Archiepiscopus, Episcopus, Praelatus, aut de clero persona, abiecta Maiorum suorum, religione, eorum se ad Sacra adiungeret, qui tum Augustanam confessionem amplexi sunt, id ei quidem liceret integra existimatione, beneficio tamen, si quod ab Ecclesia obtineat, ac dignitate, bonisque ab ea pendentibus excideret. Adiecta est haec conditio, quam *reseruatum ecclesiasticum* vocant, vt cautum esset rei Catholicae aduersus constitutam ea pacificatione mutandae religionis-*

(n) RECESS. IMP. d. an. 1555. §. 18.

ligionis libertatem. (o) Equidem non defuerunt tunc rebus suis Protestantes Status, ingentique studio connitebantur, ut ne articulo isti locus in pacificatione daretur: At quum expugnare FERDINANDI animum nullo modo possent, inuictamque esse cernerent Catholicorum in illo tuendo constantiam: (p) Atque ipsi adeo, qui ceteris erant potentiores, Augustanae confessioni addicti Principes cedendum esse potius existimarent, quam contra nequicquam tendendo inuidere pacem utrique ordini desideratissimam, (q) integram constitutionem ita subscripserunt, ut nihil exciperent, quod STRUVIUS ingenue fassus est. (r) Qua igitur aequitate in iis, quae deinde consequuta sunt, Comitibus Status Protestantes aboleri voluerunt conditionem, in quam ipsi antea tacite consensissent. Conticuit autem inuidiosa haec de reservato ecclesiastico, et anceps diu altercatio posteaquam placuit in PACE WESTPHALICA, illud saluum esse Catholicis,

(o) *IBID.* §. 15. 16.

(p) *ACT. P. W.* Tom. 2. pag. 540. 650.

(q) *ACT. P. W.* Tom. 3. pag. 7.

(r) *STRUVIUS in corp. Iur. publ. cap. 6. §. 58.*

licis, et ad Protestantes quoque tam Episcopos, quam Canonicos extendere. *Art. V. §. 15.*

(*) Confer praeter Scriptores alibi a me laudatos FRANC. GEORG. DITTERICH, in *prim. lin. iur. publ. eccl. pag. 341. et 390.* et IOAN. CHRIST. MAIER, in *teutschen geistlichen Staats-Recht. P. I. §. 62. pag. 135. seqq.*

§. 176.

Hodie auctoritate Summi Pontificis.

Iam ex iis, quae sunt alibi a nobis disputata, fatis, opinor, liquet, Episcoporum causas etiam illas, quae deiectione de gradu puniuntur, agitas esse primum, ac iudicatas in Synodis prouincialibus. (a) Hanc vero usu magis, ac moribus indutam Synodorum causarum huiusmodi iudicandarum potestatem stabilitam esse constat in CONCILIO NICAENO: (b) firmatam in CHALCEDONENSI, (c) nec ab ullo priorum octo Conciliorum Oecumenicorum, quae vtriusque Ecclesiae Graecae,
et

(a) GERBAIS. in *diff. de causis maior. Art. 7. pag. 126. seqq.*

(b) CONCIL. NICAEN. can. 5.

(c) CONCIL. CHALCED. can. 9.

et Latinae consensu habita sunt, ei usquam praeiudicatum. (d) Quid? quod ipsum SARDICENSE CONCILIUM, quod tam charum semper apostolicae Sedi fuit, episcopaliū causarum primam cognitionem Synodis prouincialibus adferere visum est eodem ipso tempore, quo Episcoporum deiectionum siue adpellatione, siue reuisione admissa PETRI Sedem honorandam esse decreuit? Num enim, quaeso! vel adpellatur uspiam, nisi a prolato ante iudicio? vel reuisioni locus esse potest causae illius, quae neutram in partem a quoquam adhuc definita sit? (e) His ergo legibus per octo, et amplius secula vixit Ecclesia Graeca: vixit Romana, quae illas suum in Codicem inferendas curauit: vixerunt ceterae per Occidentem Ecclesiae nobilissimae, Hispanica, Gallicana, Germanica, quarum inprimis in seruandis illis tenacitas nobilitata est, quod sic ostendit ILLUSTRISSIMUS *de MARCA*, ut vix quidquam iure possit excipi. (*) Inde autem mutari sensim mos Maiorum, et in Occidente deiectio Episcoporum tamquam de causis grauioribus apostolicae Sedis iudicio

(d) GERBAIS. *cit. diff. art. 8.*

(e) DU-PINIUS, *de antiqu. Eccl. discipl. diff. 2.*

dicio referuari coepit. Auctor mutandae
 antiquioris disciplinae procul dubio ISI-
 DORUS MERCATOR exstitit: Quamquam
 enim proposita primum ab eo, multisque
 locis diligenter inculcata doctrina: de
 Episcopis praeter Summi Pontificis aucto-
 ritatem non damnandis, (f) impugnata
 sit fortiter, maxime in Gallia, (g) prae-
 ualuit nihilominus iam inde ab exeunte
 seculo decimo, receptumque est deinceps,
 non hoc modo; non posse scilicet in Sy-
 nodis Episcopos condemnari praeter Pon-
 tificis auctoritatem; verum istud etiam:
 causarum huiusmodi primum esse, atque
 adeo vnicum iudicem Pontificem Maxi-
 mum: ex quo est illud, quod in canone,
 qui est in dictatu GREGORII VII. numero
 tertius, veluti certum proponitur: Solum
 esse Papam nempe, qui *Episcopos possit de-*
ponere, vel reconciliare, (h) quodque inde
 suum fecit INNOCENTIUS III. quando,
 verbis ad magnificentiam compositis, de-
 positiones Episcoporum non tam canoni-
 ca, quam diuina institutione vni Pontifici
 M m refer-

(f) GIBERT. *corp. iur. canon. T. 2. pag. 138. seqq.*

(g) GERBAIS. *elt. diff. loc. cit. art. 9.*

(h) CHRIST. LUPUS *ad can. 1. int. dicta. Gregorii VII.*

reseruatas esse docuit *in cap. 2. de translat. episcoporum.*

(*) ILLUST. de MARCA. *de concordia Sacerd. et Imp. Libro septimo toto.* Huic iungendus IOANNES GERBAIS. *in dissertatione de causis maioribus a pag. 126. ad finem usque.* LUD. EL. DU-PIN; *de antiqua Eccles. discipl. diss. 2. cap. 1. et DOM. CAUALLARIUS. Instit. iur. canon. P. 3. cap. 8.*

§. 177.

Quod etiam in Tridentino statutum est.

Non tamen causas Episcoporum quasvis, sed *maiores* tantum Summo Pontifici addixit recentior disciplina: Namque ceterae, quae rem spectant pecuniariam, aut mitiore aliqua correctione emendantur, Synodis Prouinciarum, ac Metropolitanis relictæ sunt. Hanc disciplinam probauit non obscure INNOCENTIUS III. (§. 176.) et iam diu inductam confirmauit CONCILIUM BASILEENSE (a) ac nouissime TRIDENTINUM. (b) *Causae, inquit,*

(a) CONCIL. BASILEENS. Sess. 31. Decret. de caus. et appell.

(b) CONCIL. TRIDENT. Sess. 24. cap. 5. de reform.

quit, criminales grauiores contra Episcopos, etiam heresis, quod absit, quae depositione, aut priuatione dignae sunt, ab ipso tantum Summo Romano Pontifice cognoscantur, et terminentur. Quod si eiusmodi sit causa, quae necessario extra Romanam Curiam sit committenda, nemini prorsus ea committatur, nisi Metropolitanis, aut Episcopis a Beatissimo Papa eligendis. Haec vero commissio et specialis sit, et manu ipsius Sanctissimi Pontificis signata, nec unquam plus his tribuatur, quam ut solam facti instructionem sumant, processumque conficiant, quem statim ad Romanum Pontificem transmittant, reseruata eidem Sanctissimo sententia definitiua. Minores vero criminales causae Episcoporum in Concilio tantum prouinciali cognoscantur, et terminentur, vel deputandis per Concilium prouinciale. (c) In Gallia, si qua est fides GERBAISII, decretum hoc TRIDENTINORUM PATRUM exequutione caruit, et causae criminales Episcoporum etiam grauiores ad eam formam cognosci, ac definiri solent, quam istiusmodi iudiciis veteres canones indiderunt. Hungariae meae peruetus lex est, secundum quam ne uolens quidem quisquam extra Regni fines

M m 2

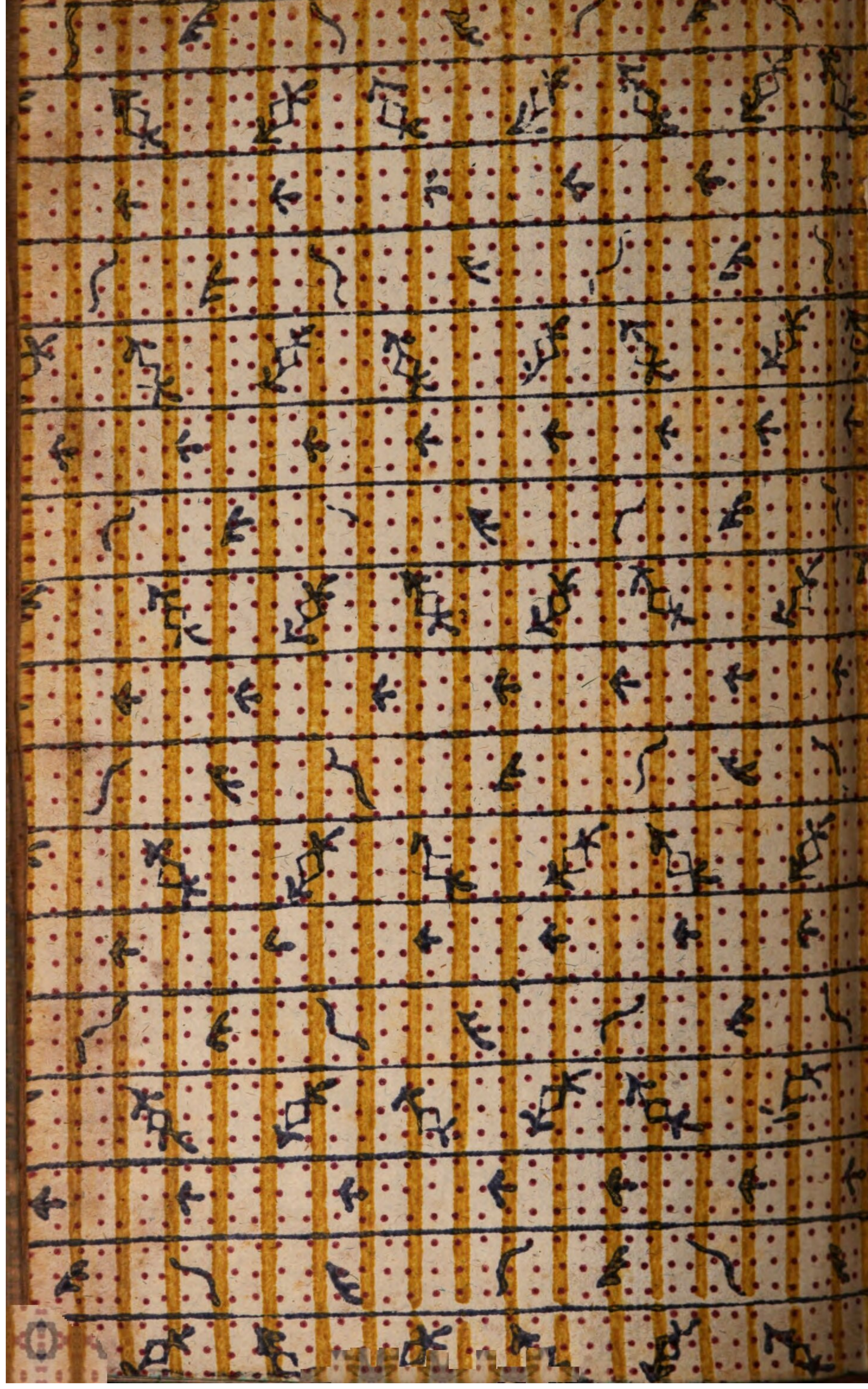
ex

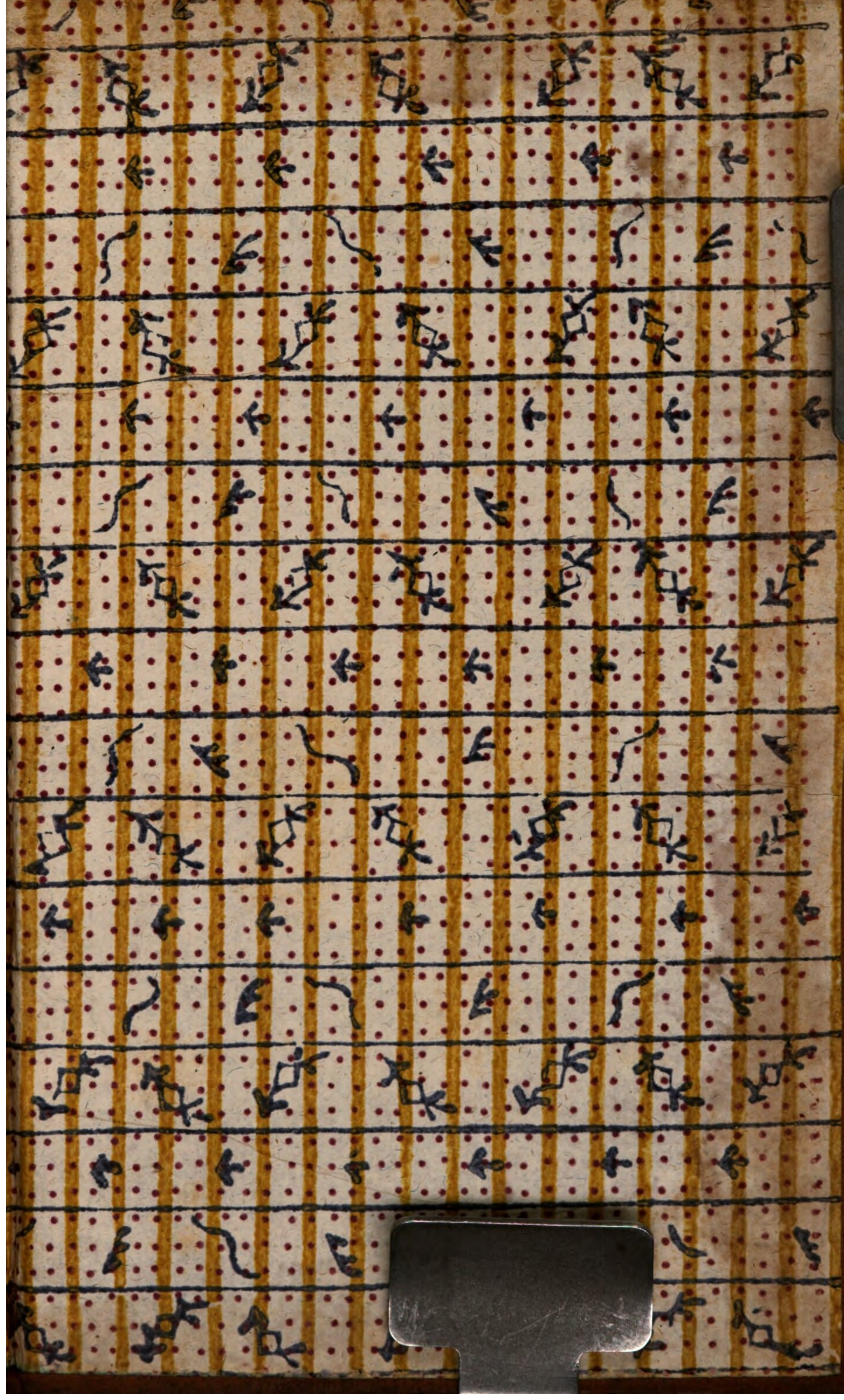
(c) CONF. SESS. 13, cap. 6. 7. 8, de ref.

ex quacunque causa iudicari potest : nec in Regno quidem aliter , quam ad modum canonicis sanctionibus constitutum , et formam in Regno consuetam. Ea vero qualis sit , alibi videro. Atque haec de causis Episcoporum haecenus.

C. xi. 7. C. 7.

Lackics, Jorge Sigismundo,

Praelectiones canon. de legitima episcoporum instituendorum ... ratione

Vienna 1783

J.can.p. 583

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10545617-1

VD18 14483564-001